

LAO-C'

ŽIVOT
A PŮSOBENÍ
PŘIPRAVOVATELE CESTY
V ČÍNĚ

LAO-C'

ŽIVOT A PŮSOBENÍ PŘIPRAVOVATELE CESTY V ČÍNĚ

*V Abd-ru-shinově blízkosti přijal člověk
obdařený mimořádnými schopnostmi,
který k tomu byl povolán*

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without permission of the copyright holder.

PŘEDMLUVA NAKLADATELSTVÍ

TATO KNIHA je součástí knižní řady »Zaváté doby se probouzejí«, která informuje, jak se lidstvu během jeho dějinného vývoje dostávalo bezprostředních pomocí ze Světla a jak z něho bylo duchovně vedeno.

Ze seznamu všech svazků uvedeného na konci knihy vyplývá, které významné historické osobnosti se podílely na tomto rozsáhlém koloběhu dění.

Knihy vznikly ve 30. letech dvacátého století pozoruhodným způsobem. Jejich obsah byl duchovně přijat, nebyl vymyšlen. Ve stvoření se totiž nic neztrácí, ale všechno živé dění zůstává nesmazatelně zachováno. Schopností přijmout a zaznamenat obsah jednotlivých spisů byli obdařeni povolání lidé žijící v blízkosti Abd-ru-shina, autora Poselství Grálu »Ve světle Pravdy«. Z toho důvodu neuvádíme ani jejich jména.

Spisovatelé sledovali vždy zcela určité vývojové linie událostí. Protože každý z nich si všímal linie jiného druhu, je někdy určitá událost vyličená z různých zorných úhlů.

Nezaujatý čtenář může sám v sobě prožít, že obsah knih odpovídá skutečnosti. Vycítuje, že autory při jejich tvorbě nevedla fantazie, ale skutečné dění, které procitlo z tajuplného mlčení. S úžasem, možná i hluboce pohnut pozoruje, jak se zvedají závoje zakrývající velikou, významnou minulost. Získává tak široký duchovní přehled a dospívá k poznání souvislostí od minulosti až po dnešní dobu.

Děje popisované v jednotlivých svazcích se odehrávaly na zemi i mimo ni. Jejich výklad podává z hlediska zákonů stvoření logicky a bez mezer Abd-ru-shinovo dílo »Ve světle Pravdy«.

Abd-ru-shin čtenářům rovněž připomněl:

»Ve všech knihách, které smíte poznat a které vám podávají zprávy ze zavátých dob, je vám zřetelně a jasně ukázáno, jak mají lidé žít a jak musí jednat, aby měli úspěch.

Účelem toho, že vám to všechno smí být dáno, není pouze obohatit vaše vědění, ale ukázat vašemu duchu opět cesty, po kterých musí jít, aby postupně dospěl k poznání.

Na prožití jiných lidí je vám ukázáno, co vám Poselství zvěstuje a co od vás požaduje.«

V knižní řadě jsou zastoupeny osobnosti pocházející z mnoha různých oblastí. I to lze snadno pochopit.

Poznáme-li totiž učení všech těchto mudrců – počínaje Hjalfdarem (kniha Efesus) až po Krišnu, Zoroastra, Lao-c'a, Buddhu, Mohameda a ještě mnoho jiných – v podobě, jakou jim kdysi dali, zřetelně vidíme, že pozemské lidstvo bylo duchovně vedeno ze Světla jednotným způsobem.

Abd-ru-shin o tom ve svém odkazu píše:

»Kdyby lidé po tisíciletí nejednali *vždy* tak, jak jednájí ještě *dnes*, kdyby všechno, čeho se jim dostalo ku pomoci, stále znovu nepřekrucovali, aby to přizpůsobili svým lidským názorům a pozemským přáním, bylo by nyní zde na zemi jen *jedno jednotné* učení, vycházející z vůle Boží. Neexistovalo by tolik různých vyznání.

Všechna učení, která dosud přišla na zemi, by *společně* tvořila jen *jediný stupeň* k podstavci, na němž má spočinout Pravda, jak to bylo v mnoha zaslíbeních lidem často zvěstováno.

Nebyly by rozdíly ve výkladech a tím méně v učeních samých!

Neboť všechna učení byla kdysi Bohem chtěna, byla přesně přizpůsobena jednotlivým národům a zemím a zformována zcela podle jejich tehdejší duchovní zralosti a vnímavosti.

Všechna učení původně vedla ve zcela přímém směru k Pravdě, kterou nacházíte v Poselství.

...Ti, kdo jednotlivá učení přinesli, byli připravovateli cesty pro samotné Slovo Pravdy.«

VIDOUCÍ OTEVÍRÁ ŠIROCE OČI A ZŘÍ.
PŘED JEHO ZRAKEM VYSTUPUJE ŽIVOT,
KTERÝ SE NESMAZATELNĚ VRYL
DO KNIHY TOHOTO VELIKÉHO STVOŘENÍ.

LI FU-TAJ SEDEĽ před svým domkem a klidně rozjímal. Nad ním se klenula tmavomodrá obloha, ale nevzhlédl k ní. Kolem dokola se rozprostírala vlnící se zelená rýžová pole, Li Fu-taj je však nevnímal.

Byl úplně pohroužen do sebe, jeho putující duše zdravila duše v jiných úrovních.

Vtom přiběhl malý žlutý psíček a snažil se upoutat na sebe mužovu pozornost. Všechny jeho žertovné skoky a veselé štěkání byly marné, protože duše člověka opustila svůj tělesný příbytek.

Psíček chytil špičatými bílými zuby modrý Li Fu-tajův oděv, ale když i cloumání bylo bezvýsledné, rychle odběhl zpátky do domku.

Vyšla z něho žena a přiblížila se k muži. Když zpozorovala nepřítomný výraz v jeho tváři, mlčky uchopila vědra stojící na zemi a vzdálila se.

Kolem snícího teď bylo naprosté ticho.

Z dálky sem připlouval bílý oblak zvláštního tvaru. Blížil se víc a víc a dostal podobu obrovského draka.

Když se dostal do Li Fu-tajovy blízkosti, zdálo se, že se snáší dolů. Na pozadí blankytné oblohy bylo možné zřetelně spatřit třpytící se hlavu mračného draka a ozval se jeho hlas podobný nárazům bouřlivého větru:

»Slyš mne, Li Fu-taji! Šang Ťi mě posílá, abych s tebou promluvil. Vrať se ze zahrady duší!«

Li Fu-tajovo tělo se nepohnulo, ale jeho duše postřehla volání a naslouchala vzkazu, který jí vyřizoval Šang Ťiův posel.

Ten pokračoval:

»Lidská duše, slyš! Věrně smýšlíš se svým národem a přemýšlíš dnem i nocí, jak bys mohla zlomit panství démonů. Tvá síla je ovšem příliš malá a ty to víš. Nejsi ani připravena přijmout myšlenky nebes a předávat je dál těm, kteří je potřebují a toužebně o ně Šang Ťiho prosí. Věz:

Nahoře v jedné z nejvyšších zahrad je již dlouho připravována duše. Přijala nejvyšší moudrost a dostalo se jí schopnosti čerpat sílu ze Světla, kdykoliv ji bude potřebovat.

Tato duše je povolána stát se vedoucí osobností tvého národa a tebe Šang Ťi zvolil, abys jí poskytl pozemský domov. Má to být odměna za tvou věrnost k Šang Ťimu a ke tvému národu. Řekni, Li Fu-taji, chceš přijmout tuto duši a chránit ji jako dar bohů?«

A Li-Fu-tajova duše se sklonila a před Šang Ťiovým poslem složila slib. Pak se vrátila do svého těla.

Li Fu-taj padl na zem, třikrát se dotkl čelem matky země a modlil se. V tom okamžiku si uvědomil, co se stalo, a zmocnila se ho hluboká úcta. Mrak opět zmizel. Na omilostněného člověka se smála čistá bezmračná obloha.

Jeho žena se vracela od studny. Šel jí naproti, vzal jí z rukou vědra a zanesl je do domku. Ani na okamžik ho nenapadlo, aby jí pověděl o tom, co právě prožil. Bude stačit, když jí to oznámí, jakmile k nim připravená duše zavítá.

Již pět let žili spolu, aniž by bohové požehnali jejich svazku. Li Fu-taj teď věděl, proč se tak stalo. Toto dítě má vyrůstát v ústraní.

On, Li Fu-taj, se však musí připravit, musí se každý den zahlbout do posvátných spisů pojednávajících o bozích a především o Šang Ťim, nejvyšším ze všech bohů.

Musí svou duši stále vědoměji vysílat do zahrad Světla, musí tam zdomácňet, aby mohl přicházející duši dobře vést. Ale i o svůj pozemský majetek se musí starat lépe než dosud, aby ten, který přijde, netrpěl nedostatkem.

Jeho žena Wu Li v příštích měsících často žasla nad neúnavnou pílí svého manžela. Bylo jí to však milé. Cítila, že jí teď připadl nový úkol, a radostně se na něj připravovala.

Úzkostlivě dbala všeho, co jí radily zkušené ženy. Po západu slunce se nesměla odvážit ani na krok z domku, aby se k ní nemohli přiblížit démoni a vyděsit ji. Musela nasbírat různé byliny a nosit je stále u sebe, aby tak přitahovala do své blízkosti dobré duchy.

Celé ovzduší je přece plné duchů všeho druhu a nikdy není nazbyt opatrnosti, aby se k nastávající matce a k děťátku, které čeká, nepřiblížilo něco zlého. A matka si musí rovněž dát velký pozor, aby nebyla závistivá nebo zlomyslná, protože pak by přicházející dušička musela přijít na svět v těle lišky. Každá sousedka radila něco jiného.

Wu Li poslouchala všechny, až jednoho dne zjistila, že si mnoho rad odporuje. Čím se má řídit? Promluvit si o tom se svým mužem ji nenapadlo. Jistě by si jako většina mužů myslel, že ženy mají krátký rozum, a proto se s nimi nedá vážně hovořit. Za žádnou cenu nechtěla, aby ji odmítl.

Jednoho dne se časně zrána vydala ke studánce ukryté mezi vysokými vějířovitými palmami. Kolem dokola rostl nádherný, smaragdově zelený mech jako stvořený k odpočinku.

Wu Li si klekla, aby načerpala vodu. Vtom uviděla líbeznou postavu ženy, jakou dosud nikdy nespatriła. Všechno na ní bylo jasné a světlé, dokonce i dlouhé vlasy, které ji zahalovaly jako plášť.

Ale co to? Wu Li se zdálo, jako by skrze postavu viděla kmeny palem. Je to nebeský posel? Démon to být nemůže. Wu Li sice slyšela vyprávět, že démoni se někdy zjevují v nádherných postavách, tato žena však mluvila k její duši, takže se klidně oddala blaženému pocitu, který v ní zjev vyvolal.

Když se Wu Li dost vynadávala, odvážíla se zeptat:

»Divukrásná bytosti, kdo jsi a odkud přicházíš?«

»Jsem služebnice bohyně Kchuang Nong a přicházím ze zahrad duší. Jedna duše k tobě zavítá. Máš ji opatrovat a chránit a vždy si být vědoma toho, že ji k tobě posílá Šang Ťi, Vznesený! Připrav se, abys ji přijala důstojně.

Tato duše má dokázat něco velikého. Ty ale musíš od sebe zahnat všechny myšlenky na demony. Nemohou se k tobě přiblížit, jestliže je tvé myšlenky nepřítáhnou. Modli se bez ustání k Šang Ťimu, volej Kchuang Nong, a kolem tebe se rozestře požehnání jako posvátný plášť.

Vyhýbej se kontaktu se sousedkami, choď do lesů a navštěvuj posvátná místa. Připrav si ve svém domku oltář a přinášej tam květinové oběti.«

Wu Li dlouho klečela v modlitbě s čelem spočívajícím na mechovém koberci. Posvátnost okamžiku ji přemohla. Jakmile vznesený hlas umlkl a žena vzhledla, zjistila, že je sama. Naplnila ji radost.

Když Wu Li ještě téhož dne začala na nejlepším místě domku zřizovat oltář, Li Fu-taj se na ni tázavě zadíval, jako by očekával vysvětlení. Protože však svou otázku nevyslovil nahlas, nedostal odpověď.

S údivem pozoroval přípravu malého domácího oltáře. Wu Li pokryla svými drobnými rukama lakovaný stolec nejjemnějším, bohatě vyšíváním kusem hedvábí. Pak postavila doprostřed bronzové vykuřovadlo a po jeho stranách dvě drahocenné vázy s květinami. To bylo vše.

Teď se Li Fu-taj přece jen zeptal, protože zde neviděl žádnou z věcí, které se dosud tradičně používaly při bohoslužebných úkonech, jako byly amulety, sošky a posvátné spisy. Oltář byl zřízen k uctívání, to mu bylo jasné. Jestliže se ale má on, pán domu, u něho modlit, musí přece také vědět, komu jsou jeho modlitby určeny.

»Nechce mi květ mého domu sdělit, komu zasvětil oltář?« zeptal se vlídně, i když ho mrzelo, že se na to musí teprve ptát.

Původně měl v úmyslu žádat stroze o vysvětlení, ale pak si vzpomněl, že

v domácnosti mají zachovávat soulad, aby přicházející duše u nich mohla zakotvit. Sám byl překvapen, jak málo se musel přemáhat, aby byl vlídný. Ještě víc ho však překvapila ženina odpověď:

»Oltář a oběť jsou zasvěceny Šang Ťimu.«

Ještě se nestalo, aby byl v prostém příbytku zřízen oltář nejvyššímu z bohů! Li Fu-taj zděšeně zíral na ženu. Pomátla se snad na mysli při očekávání radosti, která je jí souzena? Musí se pokusit vymluvit jí toto opovržlivé počínání.

Dobrotivě se k ní otočil a chystal se promluvit, když vtom spatřil, jak u oltáře stojí ženská postava. Žehnajíc vztáhla ruce nad vykuřovadlo a květiny a pak i nad Wu Li, která v modlitbě klesla na kolena. Takže jeho žena také vidí tuto světlou bytost? přemítal s údivem muž, když zvolna poklekal na zem vedle ní.

V té chvíli bytost seslaná Bohem promluvila. Jasným tichým hlasem oznamovala, že Šang Ťi milostivě přijal oltář i květy. Ať se manželé nepřestávají modlit. Jejich domek se musí stát chrámem Božím, v němž vládne mír a radost.

Potom spanilá postava zmizela, muž a žena ale díky společnému významnému prožití k sobě našli cestu a navzájem si vyprávěli, co směli vidět a slyšet.

OPĚT UPLYNULO několik měsíců. Nastala doba velkých trhů. Li Fu-taj musel na několik dní opustit svůj dům, aby prodal hedvábí a rýži a z výtěžku výměnou nakoupil zásobu životních potřeb.

Wu Li se o samotě nenudila. Měla ještě leccos připravit pro přicházející duši a kromě toho pěstovala ve své zahrádce ty nejkrásnější květiny, aby je denně přinášela jako oběť na malý domácí oltář.

Tyto květiny již dávno vzbuzovaly závist a zvědavost sousedek, jimž se Wu Li očividně vyhýbala.

V mužově přítomnosti se jí neodvažovaly vyptávat. Ale v těchto dnech, kdy byla Wu Li se žlutým psíkem sama doma, chtěly vypátrat tajemství, které bylo zřejmě spjato s pěstováním květin. Domluvily se mezi sebou, jak by je z ní nejlépe vyloudily.

Hned časně zrána k ní přišla jedna z nejbližších sousedek a poprosila ji o oheň, který jí prý přes noc vyhasl. Wu Li se ulekla. V domácnosti, kde zhasne oheň, to nevypadá zrovna dobře. Ať už však byla situace jakákoliv, nepřála si pustit ženu do domu a požádala ji, aby počkala na zahradě.

To si právě sousedka přála. Chodila od keře ke keři a prohlížela si květiny. Když Wu Li vyšla z domu s hořícími loučemi, žena nijak nespěchala, aby zanesla darovaný oheň pod svou střechu.

»Wu Li, ty máš nádherné květiny,« začala jí lichotit. »Ani jedna žena široko daleko se nemůže pochlubit takovou krásou. Co děláš s květinami, které denně uřezáváš?«

»Nosím si je do domku a těším se z nich,« zněla rychlá odpověď.

»To můžeš dělat v zahradě také a nemusíš květiny uřezávat,« namítla nespokojeně sousedka. »Chtěly bychom se jimi také potěšit. Nedala bys mi několik květin?«

Wu Li nevěděla, co na to má odpovědět. Vtom se sousedka shýbla a chystala se, že si utrhne stonek se třemi nádhernými bílými květy s nálevkovitou korunou. Dříve než mohla provést svůj úmysl, přiskočil malý psíček, jehož si nikdo nevnímal, a nepřátelsky na ni zavrčel. V tom okamžiku jí připadal velký a nebezpečný. S výkřikem pustila stonek a pospíchala odtud s téměř shořelými loučemi.

Wu Li pohladila zvíře a měla radost, že se zbavila zvědavé ženy. Dlouho se ale netěšila z klidu. Za chvíli přišla jiná žena ze sousedství a vyprávěla, že by chtěla vykonat prosebnou pouť do chrámu bohyně Kchuang Nong vzdáleného několik mil. Má v úmyslu donést tam ovoce, rýži a květiny. Ať jí Wu Li daruje bílé květy podobné kalichům. Právě ty však Wu Li pěstovala pro oltář.

»Šang Ťi,« prosila v duchu, »dovolil jsi mi, abych tě zavolala, až budu potřebovat tvou pomoc. Květiny jsou určeny tobě. Nedopusť, aby ti je někdo vzal!«

Sotvaže skončila tichou modlitbu, uviděla světlou bytost, která k ní byla poslána. Wu Li opakovala slova, jež od ní slyšela:

»Kdo chce obětovat bohyni, musí přinést květy, které sám vypěstoval. Co by ti bylo platné, kdybys jí chtěla obětovat nádherné bílé zvonky? Bohyně by přece věděla, že jsou ze zahrady Wu Li.«

»Máš pravdu, nesmím obětovat cizí květiny.«

S těmito slovy se sousedka rozloučila a zmizela i pomocnice.

Wu Li utrhlá bílé květy, které vzbuzovaly tolik žádosti, a v modlitbě je zanesla na domácí oltář. Klesla před ním na kolena a děkovala Šang Ťimu za jeho pomoc. Pak si sedla k vyšívání. Slíbila bohyni Kchuang Nong roušku a vykuřovadlo jako dík za dar, že k ní zavítá čistá duše.

Pomalu a s rozvahou volila nitě a pečlivě je protahovala tkaninou. Získala znamenitou školu, než následovala Li Fu-taje jako jeho žena. Učily ji

moudré, dobré ženy, které bydlely při chrámech hlavních božstev a věnovaly svůj život péči o jiné.

Mladá žena, skloněná nad prací, si vybavovala vzpomínky na mládí. Byla ještě malé dítě, když jí zemřela matka. Otec, voják zaujímající vysoké postavení, trávil většinu času mimo domov. Wu Li pobývala doma jenom s bratry. Byli všichni starší než maličká sestra a věnovali jí malou pozornost.

Proto ji předali dobrým ženám a vyrůstala s mnoha jinými děvčaty pod jejich ochranou. Dívky byly vychovávány v přísném duchu a mohly se leč čemu naučit. Některé byly vedeny ke službě v různých chrámech bohyní, jichž bylo velké množství.

Wu Li se snažila oživit si v paměti všechna ta jména, ale s úsměvem toho zanechala. Již dříve si nedokázala zapamatovat jména bohyní ani to, proč jsou uctívány. Bylo to nesprávné? Dobré ženy ji kvůli tomu ostře peskovaly a často pro to prolévala slzičky. Jak je vidět, bohyně se na ni přesto nehněvají, jinak by jí teď nesvěřily tuto duši. Ach, jak se těší na děťátko!

Potichu začala s dušičkou rozmlouvat a měla dojem, jako by slyšela její odpověď:

»Ty, která chceš být mou matkou, musíš zapomenout, že k tobě přicházím z posvátných zahrad. Uč mne a vychovávej, jako bych byla docela obyčejným dítětem, jinak nebudu moci splnit svůj úkol.«

»Jaký úkol je ti svěřen, duše?«

»Mám přemoci a vymýtit démony a upravit světlým duchům cesty k lidským duším.«

»Takže budeš na zemi vojákem?« zeptala se žena a tiše si povzdechla.

»Nebudu bojovat pozemskými zbraněmi. Démoni musí být přemoženi duchovně.«

»Mohu ti pomáhat? Řekni, co pro tebe mohu vykonat?«

»Od chvíle, kdy se poprvé nadechnu, kolem mne vytvářej na zemi mír a harmonii a žij v pravdě, jako žiješ dosud. Tak budeš pomáhat připravovat půdu, ve které mohu správně prospívat. Budeš pomáhat kout zbraně, které budu potřebovat k boji.«

»Duše, kdo tě posílá?«

»Posílá mne Ten, který je nad vámi lidmi ještě mnohem výše než Šang Ťi. Dovedeš si to představit? Šang Ťi je pouze jedním z jeho sluhů. Je mocný, vznešený, moudrý a spravedlivý.«

Žena naslouchala a chvěla se uctivou bázní. Chtěla promluvit, ale hlas jí selhal. Konečně se zmohla na otázku:

»Jak se jmenuje ten, o kterém mluvíš?« Ale nedostala odpověď.

Dlouho seděla ponořena do hlubokého zadumání. Pak přistoupila k oltáři, ve svých modlitbách se však již neobracela k Šang Ťimu, ale hledala Vznešeného, který je nade všemi. A jejím nitrem proniklo něco zcela nového – pocit štěstí a nové síly, jakou dosud nepoznala.

Od toho dne se modlila už jen ke Vznešenému. Li Fu-tajovi se však o tom nemohla zmínit. Velká bázeň a úcta před svatostí toho, co jí sdělila přicházející duše, jí zavřela ústa.

Dny mýjely v poklidné vyrovnanosti až do chvíle, kdy jí stará sousek vložila do náruče novorozenátko. Byl to drobný chlapec velmi světlé pleti. Stařenka na to upozornila kněze, který měl chlapci požehnat, a kněz se na to zeptal Li Fu-taje.

Hrdý otec, který se usilovně snažil vypadat lhostejně, ale vůbec se mu to nedařilo, pro to měl různá vysvětlení.

»Podívej se na mě, důstojný otče chrámu,« řekl. »I já mám světlejší plet než moji sousedé. Časem se sice rozdíl zmenšil, ve dnech posvátného omývání se však zřetelně ukazuje. Příčinou toho je, že se moji předkové nenarodili v této končině, ale přestěhovali se sem z kraje ležícího za vysokým pohořím.«

»Víš, ze které země pocházeli?« přál si vědět kněz.

»Nazývali ji Tarim a podle vyprávění vypadala jinak než zdejší země. Rostly tam jiné rostliny a žila tam jiná zvířata.«

»Proč tvoji předkové opustili tuto zvláštní zemi?« zeptal se tak trochu posměšně kněz.

I na to mu Li Fu-taj odpověděl:

»Z otce na syna přecházelo vědění o události v dávné minulosti. Náš předek, který se vystěhoval se svými syny ze země, tak učinil na příkaz jednoho z bohů.«

Kněz ho přerušil:

»Který z bohů mu dal takový příkaz?«

»To nevím,« pronesl Li Fu-taj trochu zdráhavě. »Jméno, které se předávalo z jednoho na druhého, se nepodobá žádnému z našich jmen, i když moji předkové byli pravověrní muži.«

»Jak znělo to jméno?« naléhal naslouchající kněz.

»Zní podobně jako Jahve,« odpověděl Li Fu-taj.

»Jahve, Jahve?« přemítal kněz. »Máš pravdu, to není jméno žádného z bohů, které známe. Pravděpodobně se jméno ústním podáním zkomolilo. Ano, tak to asi bude! Ale vypravuj dál.«

»Příkaz, který dostal můj předek Li Pe-jang, zněl asi takto: Jdi na jih a překroč vysoké pohoří. Neboj se nebezpečí. Na divokou zvěř a neschůdné rokle nenarazíš, neboť jsi chráněn.

Až překročíš hory, jdi dál jižním směrem, ale obrať se přitom trochu na východ. Přijdeš do úrodné země, kde muži nosí na černých čepicích červené knoflíky. Tam se rozhlédni kolem sebe. Zemi postihlo velké umírání, takže půda a bydliště zůstaly bez vlastníků. Když si najdeš kousek země, kde by se ti líbilo, zajdi ke knězi a požádej o něj. Pověz mu, že tě posílám já, a on ti vyhoví.«

»To je podivuhodná zkazka,« divil se kněz. »Víš také, za jakým účelem musel tvůj předek dojít právě sem?«

»I to nám bylo sděleno,« ujistil ho Li Fu-taj. »Hlas mu řekl, že z této části Říše středu se má jednou rozlévat světlo po celé říši, světlo, před jehož září se dají démoni na útěk.«

»A váš praotec podnikl tak obtížnou cestu proto, aby svým potomkům zajistil účast na tomto světle?« uvažoval kněz. »Opravdu, za takovou obětavost si zaslouží, abyste ho měli ve zvláštní úctě. Jak vidím, máte zde krásný oltář. Jen pilně obětujte, na vašem dítěti spočine požehnání předků.«

Kněz důstojně opustil domek. Li Fu-tajova duše se rozechvěla něčím novým. Co když je toto dítě vyvoleno, aby přineslo světlo? Tak to asi bude! Jistě, musí to tak být!

Možná se v tomto novorozeněti vtělil opět jeho předek! V tom případě by se děťátko mělo jmenovat Pe Jang, že si na to nevzpomněl! Kněz mu požehnal a dal mu jméno Li Erl, které jemu i jeho ženě připadalo krásné a výstižné. Teď toto jméno zůstane dítěti tak dlouho, dokud je později jeho skutky neopraví k tomu, aby je změnilo.

Li Fu-taj tiše přistoupil k lůžku ženy, která blaženě pozorovala malého Li Erla. Byl to skutečně roztomilý chlapeček. Wu Li jemně odsunula všechny talismany a byliny, jimiž sousedky pokryly peřinku novorozeněte na ochranu před démony a kouzly.

»Jsi chráněn, můj malý bojovníku Vznešeného,« zašeptaly její rty a zdálo se jí, jako by se děťátko usmálo.

DALŠÍ LÉTA mýjela bez zvláštních událostí. Matka díky své opravdu zbožné mysli zachovávala v domku mír a svornost, a tím také radost a blaženost, i když to pro ni nebylo vždycky právě snadné.

Li Fu-taj žil v neustálém očekávání, že v synovi pozná vtěleného praotce

rodu. Přinejmenším se přece tento chlapec musí naprosto lišit od synů ostatních lidí. Stále dítě pozoroval, zažil ale nejedno zklamání. Li Erl se vyvíjel zrovna tak jako každé jiné zdravé dítě. Začal běhat a mluvit v téže době jako jiné děti, padal do vody a sahal do ohně.

Když někdy vyvedl nějakou dětskou neplechu, otec se na něho zlobil za jeho nezpůsobnost. Matka však zmírňovala tresty a tlumila výčitky, aniž okolo toho dělala mnoho řečí. Měla dojem, že všechny činy dítěte, které otce tolik pobuřovaly, mají svou příčinu v přílišné touze po vědění. Matka ji vycífovala ve všem, co maličký dělal. Málo se vypytał, ale raději si na své otázky odpovídal na základě vlastního prožití.

Zdalo se, že přes tyto nahodilé mrzutosti je domek střediskem všech dobrých duchů, jako by v něm vanul dech nadpozemského míru.

Všimla si toho i hrstka návštěvníků, kteří čas od času přicházeli kvůli obchodu k otci nebo přinášeli práci pro matčiny dovedné ruce. Někdy se i přímo zeptali, jaký lahodný vzduch naplňuje jejich domek. Někteří se domnívali, že příčinou toho je jiný druh oltáře v Li Fu-tajově domově.

Wu Li vodila synáčka ráno i večer k oltáři a naučila ho modlit se dětské modlitby. Snažila se vyprávět mu o Vznešeném. Kněz ji naučil zvláštní modlitby, které se měl její synek modlit. Modlila se je s ním a z vlastního popudu k nim připojovala ještě prosby a dík.

Li Erl to zakrátko pochopil a dělal to jako ona. Připadalo mu samozřejmé, že pronáší před oltářem všechna svá přání, ale projevuje tam i každou radost.

Jednou, když mu byly asi tři roky, ho matka přistihla, jak klečí před oltářem, dotýká se čelem země a prosí:

»Vznešený, mám hlad!«

Wu Li s úsměvem dítě zvedla a zeptala se ho:

»Proč nepoprosíš mě?«

Chlapec se na ni podíval rozšířenýma očima a řekl:

»Všechno přece přichází od Vznešeného; když ho Li Erl poprosí, on ti to už poví.«

O něco později Wu Li zastihla za soumraku dítě v živém polohlasném rozhovoru s někým, jehož neviděla. Chlapec stál před svou rohoží, a právě když matka vstoupila, pronesl:

»Tsin Hi, dobře jsem ti rozuměl. Poprosím svého otce, ale musíš mi pomoci, aby neřekl, že jsem ještě moc malý.«

Pak se chlapec obřadně uklonil, jako by se poroučel někomu velmi vzácnému. Kdo ho tomu naučil? Kde viděl něco podobného?

Wu Li se v prvním okamžiku chtěla zeptat Erla, s kým mluvil, zároveň si však uvědomila, že to nikdy nepoví, ba co víc, že to ani nesmí říci! Ona přece také s nikým nemluvila o zjevení, jehož se jí dostalo před narozením dítěte.

Jakékoliv bláhové vyptávání by dítě poplašilo a porušilo soulad. Sám od sebe jí Li Erl nevyprávěl o setkáních s Tsin Him (Synem nebes), na která byl zřejmě zvyklý. Při bedlivém pozorování zjistila, že oči dítěte jsou pak zářivější než jindy a že je veselejší a šťastnější.

Když se otec příštího dne po krátké nepřítomnosti vrátil domů a přivítal se se synkem, zeptal se ho, jak bylo jeho zvykem:

»Přeje si něco můj malý světlovid?«

Jméno světlovid bylo lichotné jméno, které mu otec dal při vzpomínce na zkazku o předcích. Matce jméno připadalo výstižné, protože se zdálo, že dítě skutečně vidí a miluje stále všechno světlé a jasné, zato temnu jakéhokoliv druhu se vyhýbalo.

Obyčejně chlapec odpovídal na tuto stále stejnou otcovu otázku úsměvem, dnes ale řekl:

»Čekal jsem už na to, až se mě tatínek zeptá. Mám velikánské přání.«

Při těchto slovech se vyvinul z otcovy náruče a vrhl se před oltářem na kolena:

»Vznešený, pomoz mi! Chtěl bych se naučit číst a psát!«

Kdyby nebyl pohled na synka tak dojemný, musel by se otec smát horlivosti, s jakou dosud tak malý chlapec toužil po vědění dospělých.

»Pojď ke mně, Li Erle,« vyzval ho laskavě. »Proč nechce můj syn čekat, až nadejde obvyklá doba k učení?«

»Protože to spěchá.«

»A jak hodláš využít to, co se naučíš?«

»Potřebuji to pro život,« odpověděl chlapec klidně a samozřejmě.

Otec se chtěl přesvědčit, jestli to hoch myslí s učením opravdu vážně. Vysvětloval mu, že čínská řeč je velmi obsáhlá. Lidé s méně rozsáhlým vzděláním se mohou stěží naučit třetinu. Pro obchod a běžný styk to ovšem úplně stačí.

Ti, kdo si chtějí osvojit vyšší stupeň učnosti, číst knihy a snad je i psát, se musí naučit ještě alespoň jednou tolik. On sám, Li Fu-taj, rozumí ovšem i tomuto druhému stupni řeči. Než si jej však osvojil, potřeboval na to asi dvacet let.

»Nauč mě alespoň jemu,« žadonil chlapec. »Pak si musíme najít jiného učitele.«

»Myslím, že ti stačí, co tě budu moci naučit sám,« prohodil napůl pobavený otec. Ale dítě zavrtělo vážně hlavou a naléhalo:

»Začneme hned, nesmím ztrácet čas.«

Třiletý chlapec se denně učil malovat štětcem a tuší umělecky utvářená slova své řeči a otec brzy poznal, že je velmi neobratným učitelem. I když věnoval dlouhá léta vážnému studiu, ovládal to, čemu měl dítě naučit, jen nedostatečně. Dítě však chápalo velmi rychle a snadno si pamatovalo vše, co mu otec jednou řekl.

Nad očekávání rychle se našel nový učitel.

Kněží, kteří žili a učili v blízkém chrámu, se zdráhali přijmout mezi své žáky dítě tak útlého věku. Vyčítali Li Fu-tajovi, že má s chlapcem příliš vysoké ambice. Otec se trochu sklíčeně vydal na zpáteční cestu k domovu. Li Erl toužebně čeká na zprávu, kterou přinese. Co mu má povědět?

Kráčel v zadumání a nedával pozor na cestu, až vrazil do jakéhosi muže. Jeho zevnějšek ho zaujal.

Byl to starší, prostě oděný muž, který se svým oděvem značně lišil od ostatních obyvatel. Měl snědý obličej zbrázděný mnoha vráskami; husté, téměř bílé obočí chránilo tmavomodré zářící oči. Tyto oči teď tázavě spočinuly na Li Fu-tajovi, takže se proti své vůli omlouval a koktal něco o »hlubokém zamyšlení«.

»Čím ses obíral ve svých myšlenkách?« zeptal se laskavě cizinec. Mluvil lahodným hlasem, s čistou výslovností.

»Hledám učitele pro svého syna,« odpověděl Li Fu-taj téměř prudce.

Pak se zlobil sám na sebe. Vždyť co je cizinci po jeho záležitostech?

Cizinec však nebyl zřejmě vůbec překvapen, protože pravil:

»V tom případě jsme se museli sejít. Ty hledáš nějakého učitele a já se právě poohlížím po žáku. Ovšem nevím, zda již dnes najdu to, co hledám.«

»Jsi tedy učený muž?« zeptal se překvapený Li Fu-taj. »Snad bys mi mohl pomoci. Můj syn se chce naučit naši řeč, osvojit si písmo i jeho čtení, ale zbožní otcové ho odmítají přijmout. Já sám nechci tuto službu zadarmo, mohu zaplatit,« připojil s nádechem hrdosti.

Stařec si ho pronikavě prohlížel.

»Kolik let je tvému synovi?«

Právě to se otec bál vyslovit. Vyhnul se otázce a vykládal, jakým horlivým žákem je jeho malý Li Erl. Učenec chvíli poslouchal, ale pak ho důrazně vyzval:

»Musíš mi odpovědět na mou otázku, na tom všechno závisí.«

»Nejsou mu ještě ani čtyři roky,« přiznal otec zdráhavě.

Stařec se napřímil.

»Pojďme do tvého domu,« navrhl téměř radostně. »Musím chlapce vidět.«

Potom již spolu nepromluvili ani slovo, dokud se nepřiblížili na dohled k Li Fu-tajovu domku. Na prahu stál Li Erl a vyhlížel ven. Když však zpozoroval, že otec není sám, vzdal se úmyslu běžet mu naproti. Schoval se za různé domácí nářadí před domkem, a proto ho museli napřed zavolat.

Stařec s chlapcem stanuli naproti sobě a vzájemně se prohlíželi. Vypadalo to, jako by se jejich oči do sebe vpíjely. Nakonec stařec položil snědou, vrásčitou, ale ušlechtilou ruku na hochovu hlavu, obrátil se k otci a potichu mu oznámil:

»Chci být tvému synovi učitelem tak dlouho, dokud se bude moci ode mne něčemu naučit. Jedině proto jsem přišel z daleké země.«

Li Fu-taj se nechápavě podíval na cizince. Cožpak opět někdo podnikl dalekou cestu kvůli jeho dítěti?

»Můžeš mi prozradit, kdo tě poslal a odkud přicházíš?« dotazoval se skromně.

»Později ti to řeknu,« odpověděl mu stařec. »Nejdříve musíme projednat, jaké bude naše soužití. Máš pro mě místo ve svém domku?«

Li Fu-taj zavrtěl hlavou, nabídl se však, že postaví učenci domek těsně vedle svého.

»Jak ti mám říkat?« přál si vědět. Učitel ho požádal, aby mu říkal Lie-c'. Jestli je to jeho skutečné jméno, se nezmínil.

Přišla i Wu Li, která se právě zaměstnávala housenakmi hedvábníka. Bez ostychu přistoupila k neznámému muži a pozdravila ho jako milého hosta. Li Fu-taj udiveně pohlédl na svou ženu, která byla jindy velmi plachá.

»Ty víš, kdo je tento muž?« zeptal se jí. Bez váhání odpověděla:

»Je to dobrotivý mudrc, který bude vyučovat Li Erla. Bude u nás bydlet a stane se naším otcem. Jsem jemu i Šang Ťimu za to vděčná.«

»Odkud to víš?« naléhal na ni manžel dál.

»Viděla jsem ho třikrát ve snu a mluvila jsem s ním. Známe se velmi dobře.«

Wu Li to řekla vesele a vůbec si nebyla vědoma, že vyslovila něco neobvyklého.

Po celou tu dobu stál šťastný Li Erl vedle rodičů. Však počká, až na něho bude mít mudrc čas, později se mu přece bude moci stále věnovat.

Již příští den začali se stavbou domku. Byl postaven z bambusových tyčí. Wu Li do něj nanosila rohože a hedvábné pokrývky, malé bronzové vázy

a nádoby ze vzácné bílé hlíny, čistě bílé i malované. Takové nádoby se vyráběly teprve krátkou dobu a mohli si je dovolit jen bohatí lidé.

Ještě dříve, než bylo všechno dokončeno, začalo vyučování dítěte. Ukázalo se, že maličký toho ví mnohem víc, než učitel očekával, ba dokonce co netušil ani otec. Vyučování vlastně vyplňovalo celý den, protože Lie-c' se od dítěte ani nehnul a všechno, co čem spolu rozmlouvali, sloužilo jeho vzdělávání.

Tak uplynul delší čas a mudrc žil u Li Fu-taje jako vážený a důvěrný člen rodiny. Jednou se Lie-c' vrátil k jeho někdejší otázce, odkud a proč přišel.

Chlapec právě odešel na lůžko a Lie-c' začal vyprávět:

»Můj domov je daleko, předaleko odtud. Své zemi říkáme Tibet a jen zřídka kdy opustí některý Tibeťan rodnou zem. Mně se ale již v mládí dostalo od Boha zvěsti, abych se připravil na to, že budu jednou učitelem a pomocníkem nositele Pravdy. Proto jsem většinu života strávil učením a čekáním a už jsem se skoro obával, že jsem promeškal stanovenou dobu a že nejsem hoden ujmout se svého úkolu.

Najednou jsem tři noci po sobě dostal zprávu o chlapci, k němuž mě nejvyšší ze všech bohů chtěl poslat. Vydal jsem se na cestu, aniž jsem věděl, do které země mám zamířit.

Když jsem však překročil hranice své vlasti, potkal jsem skupinu cestujících. Volali na mne, že na mě čekají už několik dní a že mne spolehlivě doprovodí k mému žákovi. Vedli s sebou hbitého koníka pro mě a dali mně i dostatek potravin na několikátýdenní cestu.

Když se konečně před námi objevila tato osada, prohlásili, že jsme u cíle. Rozloučili se a ihned se obrátili na zpáteční cestu. Nezbylo mi, než jim svůj dík vyjádřit pouze slovy.«

»Ten, který je poslal, je odmění,« pronesla zamyšleně Wu Li.

Li Fu-taj znovu užasl nad svou ženou. Odkud čerpá toto vědění a jistotu vůči učenci?

Ale ten jí vlídně pokynul na souhlas:

»Máš pravdu, Wu Li, myslel jsem si to stejné a nedělal jsem si s tím starosti.«

»Nezeptal ses jich, kdo je poslal?« zeptal se Li Fu-taj téměř prudce.

»Vždyť to také mohli být podvodníci.«

»Vypadám snad tak, že by u mne podvodníci mohli najít něco cenného?« usmál se Lie-c'. »Kromě toho mluvili o mém žákovi, o kterém žádný člověk nevěděl. Bylo mně hned jasné, že mi je Bůh nějakým způsobem poslal na pomoc.«

»Říkáš Bůh,« navázal Li Fu-taj zamyšleně na starcova slova. »Ty nevěříš v bohy? Kterého boha máš na mysli?«

»Toho jediného, Vznešeného, pro kterého nemáme žádné jméno. Toho, jehož uctívá tvá žena u vašeho oltáře a kterého se naučil uctívat již i tvůj chlapec.«

»A co bohové, které vzývám já?«

»To jsou jeho sluhové,« odpověděl klidně Lie-c'.

Možná očekával, že se Li Fu-taj bude tázat dál. Otec se však zamyšleně pohroužil do svého nitra. Věděl sice, že přijal do opatrování zvláštní duši, bylo mu jasné, že se tím změní, ba musí změnit i jeho dosavadní život a myšlení, ale chtěl postupovat uvážlivě. Všechno překotné mu bylo proti mysli. Pro tuto chvíli se mu zdálo být dost na tom, že z lásky k synovi trpí u sebe tohoto učence.

Sousedé se téměř nestarali o starce, kterého zřejmě považovali za jakéhosi sluhu. Nepouštěl se s nikým do řeči, ale když ho někdo oslovil, vlídně mu odpovídal.

Když bylo chlapci asi šest let, Wu Li a Lie-c' se vyjádřili, že je načase odvést chlapce do chrámu. Zeptali se na to i otce, ten však ponechal rozhodnutí na učiteli.

Tak přišel den, kdy měl Li Erl poprvé spatřit vnitřek chrámu. Byla to pouze malá nenáročná pagoda, jen o něco málo převyšující okolní stavby. Ale Wu Li se vždy podívovala řezbám uvnitř chrámu i venku, nalakovaným předmětům a bronzovým nádobám, a považovala je za to nejkrásnější, co lze uvidět. Byla přesvědčena, že maličký, jehož srdce bylo otevřeno kráse, přijde domů mocně vzrušen. Místo toho překročilo práh velmi unavené dítě a na rychlé matčiny otázky odpovídalo pouze úsměvem.

»Můžeš mi říci, co se stalo s Li Erlem?« zeptala se matka jeho průvodce. I ten vypadal tak, jako by raději nechtěl ani mluvit, pak však vysvětloval:

»Chlapec nedokáže uvést do souladu to, co žije v jeho duši, s tím, co spatřil v chrámě. Uplyne ještě hodně času, než pochopí, že lidé strhli božstvo k sobě, aby je mohli vzývat.«

»Nerozumím ti, Lie-c',« přiznala matka celá zmatená.

»Proto budeš moci tím lépe porozumět tomu, co se odehrává v duši tvého dítěte.«

Již často prožila Wu Li cosi podobného: stařec mluvil zdánlivě prostými slovy, ale smysl, který se za nimi skrýval, jí zůstal utajen.

Chlapec byl zamyšlený několik dní. Teprve jednou na procházce vyprávěl učiteli o svých myšlenkách.

»Lie-c', co dělají lidé v chrámě?« začal trochu smutně. »Všechny obrazy, které lidé vzývají jako bohy, jsou démoni! Jen se na ně podívej, uvidíš to také.«

»Víš, Li Erle, lidé kdysi zatoužili mít obrazy bohů. Neměli ale žádné vzory. Lidskou podobu jim nechtěli dát, protože se jim to zdálo být málo vznešené. To, co viděli nadpozemského, však byli právě jen démoni. Proto si vytvořili bohy podle démonů a pouze jim přiřkli vlastnosti, které u nich uctívali.«

»Co tomu říkají bohové?« vyptávalo se dítě dál. »To se jim přece nemůže zamlouvat.«

»Ne, nezamlouvá se jim to, a proto nahoře vybrali duši, která má přijít a ukázat lidstvu to pravé.«

»Přijde brzy?« zeptal se Li Erl horlivě.

»Žije už na zemi. Jakmile nadejde čas, smí začít vykonávat svůj úkol. Ale pověz mi, chlapče, čemu ses naučil z této návštěvy chrámu?«

Li Erl chvíli otálel s odpovědí, pak však vyhrkl:

»Že lidé nemají vytvářet obrazy bohů. Vždyť to neumí a všechno tím jen pokazí.«

»Víš teď, proč tvá matka nepostavila na domácí oltářík žádnou sošku? Nedokáže to vyjádřit slovy, ale její duše to všechno ví a vycítuje. Máš velmi dobrou matku.«

Při posledních slovech se Wu Li připojila k přicházející dvojici. Chlapec se na ni usmíval a ona opět vycítovala, že je spojena s ním i se zahradami Světle.

Li Erl nyní navštěvoval chrám pravidelně, protože to odpovídalo záměru, který byl Lie-c'ovi zjeven shůry a podle něhož měl Li Erl všechno poznat. Hledání Pravdy mu nemělo být usnadněno.

Lie-c' mu říkal jen velmi málo a také ho většinou nechal, aby na své otázky hledal odpověď sám.

LÉTA PLYNULA. Z chlapce se stal jinoch ovládající i třetí stupeň řeči. Mnoho četl a na přání svého učitele udržoval kontakt s kněžími.

Při tom se ukázalo, že Li Erl nemá výbojnou povahu. Jestliže se jeho názory lišily od názorů kněží, což se stávalo často, mlčel a snažil se překlenout rozpory nebo alespoň názory kněží pochopit. Tak si získal přátelství i mezi muži, kteří by jinak jeho myšlenky odmítali jako nemožné.

Jeho učitel se domníval, že nastal čas, aby navštívil významnější chrám

a poznal učenější muže. Bylo to dávné přání otce, který byl na svého chytřejšího syna velmi hrdý. Kladl si pouze podmínku, aby Lie-c' mladého muže doprovázel. Na cestu se spolu s nimi vydali ještě dva sluhové, aby o ně pečovali.

Li Erl se těžce loučil s matkou, přesto se však těšil na vše nové, co uvidí. Shodoval se s učitelem, že když mají cesty správně využít, musí ji podniknout pěšky. Chtěl vidět všechno, co jen bylo možné, poznat vše, co dosud neznal.

Bylo toho velmi mnoho. Nejdříve zamířili na západ. Po několika dnech se krajina změnila. Pahorkatá rovina jeho rodného kraje zmizela, a čím dále kráčeli, tím vyšší byly skály a přecházely v hory a celé řetězy hor. Místo rozložitých palem zde rostly jehličnaté stromy.

Li Erl se díval pozorně kolem sebe a zahrnoval svého učitele tisícerými otázkami. Pak náhle ztichl. Lie-c' se na svého žáka starostlivě podíval a měl obavu, že mladíka pěší putování unavilo.

Ale všechna starost v mžiku zmizela: takto nevypadá člověk přemožený únavou! Oči mu svítily a kolem úst mu pohrával úsměv. Li Erl se zřejmě zabýval něčím, o čem jeho učitel nevěděl. Ten se však už na nic neptal.

Večer, když odpočívali pod hvězdnatou oblohou, začal mladík sám:

»Otče, vidíš také dobré duchy, kteří přebývají v horách a roklích? Vidíš bytosti, které sídlí ve stromech? Jsou úplně jiné než u nás. Zdá se, že jsou staré, velmi staré, šedivé a rozpraskané jako horské rozsedinny, že z nich jde až strach. Jsou však dobré, vím to.«

»Ne, Li Erle, nevidím je,« přiznal Lie-c', »ale vím o nich. Jsou to služebníci velikého Boha, který stvořil nás i všechno ostatní. Budou tvými pomocníky, až budeš smět plnit svůj úkol.«

»Nechtěl bys mi povědět, jaký úkol na mne čeká?« poprosil mladík skromně.

Ale Lie-c' odmítl.

»Až k tomu nadejde doba, připomene ti jej ten, který ti jej svěřil dříve, než se tvá duše usídlila v pozemském těle. Pak si opět uvědomíš, proč jsi přišel na svět.«

Sluhové se před chvílí vzdálili, aby si mohli nerušeně povídat. Teď jeden z nich přiběhl celý zděšený. Nedaleko jejich ohně se ukázal zlý démon, strašidelná postava s pitvorným obličejem. Jistě usiluje o životy všech.

Lie-c' zavrtěl hlavou, Li Erl však vyskočil, a dříve než mu v tom mohli zabránit, odběhl směrem k ohni.

Zděšený sluha začal křičet:

»Běžte za ním, může to být jeho smrt! Neměli jste ho nechat odejít, vždyť ho máme na starosti!«

Ale Lie-c' opět zavrtěl hlavou.

»Je to tak dobře. Musí poznat zlo.«

A klidně seděl dál na místě. Sluha se však rozběhl za svým mladým pá-nem. Našel ho, jak nehnutě stojí nedaleko ohniště.

Široce otevřenýma očima hleděl na obraz, který se mu naskýtal. Druhý sluha ležel na zemi a na něm klečel zloduch odporného vzhledu. Byl celý ježatý a chlupatý, takže připomínal divoké zvíře, hodily se k němu i krví podlité oči. Pohyby a oblečení však měl úplně jako lidé. Šklebící se obluda vzhlédla.

Když se v Li Erlově obličej nepohnul ani sval, démon znejistěl. Opět letmo pohlédl na jinocha, ale okamžitě odvrátil oči. Li Erlovi se přitom zdá-lo, jako by se démon zmenšoval. Ani na chvíli nepocítil strach. Naplňovala ho žhavá touha po vědění, takže mohl upřeně hledět na zjev, který byl pro něho nový.

Věděl sice, že existují démoni, často o nich slyšel, žádného z nich však ještě neviděl.

Chtěl ho oslovit, vyzvat ho, aby se vzdálil od vyplašeného sluhy, ale k vlastnímu údivu ze sebe nemohl vypravit ani slovo. Připadalo mu, jako by mu v tom někdo bránil. Musel se jen dívat, neustále dívat.

A teď se to jasně ukázalo: čím déle se na nestvůru díval zkoumavým, pronikavým pohledem, tím byly její rysy méně zřetelné. Zdálo se, jako by se zmenšovala. Ohnivě oči pohasly, ruce zakončené drápy se scvrkly a pu-stily svou oběť. Najednou celý zjev zmizel. Sluha se zvedl ze země a ještě se třásl hrůzou.

Li Erl se obrátil k odchodu plně zaujat tím, co právě viděl a prožil. Slu-hové uhasili oheň a šli za ním. Cítili se v jeho blízkosti bezpečněji.

Mladík se mlčky posadil naproti svému učiteli. Ani ten nepromluvil. A přece si Li Erl uvědomoval, jak s ním Lie-c' živě cítí. Obdivuhodné za-chvívání je spojovalo lépe než nejhorlivější rozmluva.

Ani v následujících dnech se nikdo z nich nevrátil k zážitku, který na Li Erlovu duši učinil hluboký dojem. Čím déle o tom přemýšlel, tím víc nabýval jistoty, že to byl jeho nebojácný pohled, který působil na démo-na tak ničivě. Až přijde ten, který má za úkol zničit demony, jak bylo za-slíbeno, bude jistě proti nim bojovat duchovními zbraněmi, a ne mečem a sekerou.

Kéž by mu bohové ve své dobrotě zase brzy postavili do cesty nějakého

démona, aby na něm mohl vyzkoušet, čemu se právě naučil. Mladík nesčetněkrát opakoval své přání, až se splnilo.

Tentokrát se démon přiblížil k němu samotnému, když se v nevelké vzdálenosti od ostatních procházel zšeřelým vysokým lesem. Cestu mu zastoupilo strašidlo ve vojenském oděvu pokryté srstí a zamávalo těžkým neforemným kyjem pobitým železem.

V první chvíli sice jinochovou duší projel úlek, protože na tento příšerný pohled nebyl připraven, ihned se však vzchopil. Poodstoupil o krok dozadu, aby se mohl opřít o strom, pak se rukama opřel o hůl a zadíval se na hnusnou obludu. Přitom si myslel:

»Boží tvor nejsi. Vznešený nemohl stvořit takovou příšeru! Odkud tedy pocházíš?«

Démon na něho zařval strašlivým hlasem:

»Z tvého nitra!«

Li Erla nijak nepřekvapilo, že zloduch mohl odpovědět na otázku, která nebyla pronesena nahlas. Byl na to zvyklý z rozprávek s dobrými duchy, ale odpověď na tuto otázku ho téměř vyvedla z míry.

»Jestliže může něco podobného vyvstat z mého nitra, jak asi toto nitro vypadá?« pomyslel si celý zděšený.

Tím pozapomněl na svou ostražitost, démon toho využil a hrozivě se k němu přiblížil.

»Ty si asi myslíš, že když budeš klást hádanky o mém nitru, budeš mít se mnou snadnější práci!« zvolal silným hlasem Li Erl, který se vzchopil.

Zářícíma očima pohlédl na nepřítele. A stalo se totéž co poprvé: postava se pomalu scvrkala, až nakonec zmizela.

Li Erl se otřásl. Naučil se mnohému. V takovém nebezpečí se ani na okamžik nesmíme pouštět do žádných úvah. Pokud chceme nad demony zvítězit, musíme být neustále bdělí. Že v sobě má sílu k vítězství, o tom byl přesvědčen. Proto záleží pouze na něm, jestli mu taková obluda může být nebezpečná.

Tím vším si byl mladík jist. Neustále ho však zaměstnávalo něco jiného. Démon řekl, že pochází z Li Erlova nitra. To mohla být čirá lež, vypočítaná na to, aby snížila jeho ostražitost. Mladý muž ale jaksi cítil, že je na tom něco pravdy.

»Vypadá to tak ve mně?« ptal se sám sebe znovu a znovu.

Mnoho dní nad tím hloubal a konečně se rozhodl, že se zeptá svého učitele. Pak mu ovšem musí vylicit obě střetnutí s demony, o nichž dosud mlčel.

Stařec ho klidně vyslechl. Když Li Erl nakonec vyslovil otázku po původu démona, kterou se tak intenzívně zabýval, Lie-c' se pousmál.

»Zloduch měl pravdu: byl výplodem tvého vlastního nitra. Také prvního démona, kterého jsi viděl, vytvořili lidé. Tehdy vznikl ze strachu sluhů – jejich strach se zformoval do podoby démona a zesílen se k nim vrátil. U tebe to nebyl strach, který vyvolal démona. Vzpomeň si, co to asi bylo.«

»Mé vlastní přání!« zvolal nesmírně překvapený Li Erl. »Vždyť jsem nemyslel vůbec na nic jiného než na to, abych takovou obludu opět spatřil a mohl na ní vyzkoušet svou sílu.«

Poté opět zmlkl, protože se v něm vynořovala jedna myšlenka za druhou. – –

Mezitím se přiblížili k hlavnímu městu kraje, které bylo cílem jejich cesty. Tak rozehlé a nádherné si Li Erl město nepředstavoval. Téměř všechny budovy měly dvě patra, některé ale byly i daleko vyšší.

Lie-c' vysvětloval, že jsou to pagody, chrámy. Vypadaly ovšem jinak než maličké nuzné svatyně jeho rodné obce.

Prošli branou bohatě zdobenou vyřezávanými draky. Brána byla dovedně zavřena trámy, které se zasouvaly do sebe.

Před ní seděla stráž: bojovně vypadající muž v bohatém oděvu. Na kolenou mu ležel široký meč pozoruhodného tvaru. Velmi podrobně se přichozících vyptal, odkud a kam jdou, i na účel a cíl jejich cesty.

Lie-c' podal požadované vysvětlení, ale velmi stručně. Jeho žák na to byl sice zvyklý, přesto se divil, že mudrc neupustil před tímto »vznešeným« mužem od svého zvyku.

Učitelova odpověď však zřejmě strážce uspokojila, protože obřadně vstal, odložil meč na stůl a pustil se do rozevírání trámů. Přitom nepřestával pocestné bedlivě pozorovat.

Konečně se brána otevřela natolik, že se mezerou mohl protáhnout muž. Velmi tělnatý strážce se postavil znovu před bránu, neboť se chtěl ještě na něco zeptat.

»Otče, řekl jsi,« spustil, »že jsi učitel tohoto mladého muže. Jsi láma?«

»Ano.«

»Zdravím tě proto s dvojnásobnou úctou, ó mudrci. Jaké štěstí mě dnes potkává, že jsem s tebou směl vyměnit několik slov a pohledět do tvého obličeje, který požehnali bohové.«

Muž se hluboce uklonil a uctivě ustoupil stranou. Oba rychle proklouzli mezerou v bráně. Li Erl byl rád, že mohli konečně vstoupit do města, které mu připadalo velmi tajuplné a obdivuhodné.

Lie-c' zamířil do spleti ulic a uliček a Li Erl šel za ním, přestože ho to vábilo, aby se občas zastavil. Zdálo se mu, že všechno, co vidí, je důležité a krásné.

Nedaleko jedné z velkých pagod se poutníci zastavili před červeně nalakovaným domem. Stařec zaklepal zvláštním způsobem rytmičky na dveře a ty se ihned otevřely.

Dům, do kterého vstoupili, byl velmi prostý měšťanský dům, i když mladíkovi připadal jako palác. Ocitli se v předsíni, v jejímž pozadí stál oltář osvětlený pestrými papírovými lampióny; zřejmě sloužil k uctívání předků. Podlahu pokrývaly rohože a svinovací lůžka, stěny byly pestře omalované.

K mudrci přistoupil starší muž a rozmlouval s ním řečí, které Li Erl nerozuměl. Pak se obrátil k němu a vlídně ho oslovil jeho mateřštinou:

»Vítám tě v mém prostém domě, ó synu nebeských zahrad. Je ti k dispozici na dobu, po kterou se zde budeš chtít zdržovat. Ať mají tvé příkazy přednost před mými. Tvá přítomnost zde je mi ctí a potěšením.«

Li Erl byl sice od dětství zvyklý na mírně květnatou řeč, ale s tak přehnanou mluvou jako tady se ještě nikdy nesetkal. Nevěděl, co na to má odpovědět. Jak ho cizinec může nazývat synem nebeských zahrad? To mu přece nepřísluší.

Nejistě se podíval na svého učitele, který za něho poděkoval. Potom jim hostitel určil místo, kde si mohli lehnout a odpočinout si po únavné cestě. Jejich vlastní sluhové jim přinesli jídlo a starali se o jejich pohodlí.

Jinoch měl mnoho otázek, přemohla ho však únava, a proto všechno vyptávání musel odložit až na ráno.

Když se nazítří probudil, nenašel už Lie-c'a vedle sebe. Zavolal sluhy a dověděl se od nich, že starý muž právě odešel do chrámu, že se ale brzy vrátí.

Li Erl snědl vydatnou snídani a přichystal se na vycházku. Svého hostitele nespatriil. Když se učitel nevracel, vydal se na prohlídku domu.

Kromě předsíně a jeho komnaty zde našel ještě čtyři podobné místnosti, které byly zřejmě všechny obydleny. Vzadu objevil přístavek s kuchyní a pokojíky pro služebnictvo. Všechno působilo dojmem blahobytu.

Mladík si dlouho prohlížel všechno, co se naskytlo jeho zrakům, a pak dostal chuť prohlédnout si ještě víc. Včera si dobře všiml, že i tento dům má dvě poschodí. První poschodí si už prohlédl. Teď se chtěl podívat také do druhého.

Marně se však ohlížel po schodišti, neměli tady ani žebřík. Možná, že je

nutné šplhat se po laně. Zatímco marně hledal i lano, jeho učitel se vrátil. První otázka, kterou mu Li Erl položil, zněla:

»Jak se dostanu nahoru?«

»Nijak,« klidně odpověděl Lie-c'.

Mladík si myslel, že pouze jemu je zakázán vstup nahoru, tím ale záhadu nerozřešil.

»Jak se tam dostanou ostatní lidé?« vyslovil další otázku.

A opět dostal odpověď:

»Nijak.«

»Cožpak oni neobývají horní podlaží?« zeptal se Li Erl téměř netrpělivě.

»Tam nahoře nikdo nebydlí. Je to obydlí předků a dobrých duchů. Ty není dovoleno rušit, a proto nahoru nikdo nechodí.«

Li Erl se udiveně podíval na starce a pro množství myšlenek, jež se mu rojily v hlavě, zapomněl na ostatní otázky, které ráno považoval za velmi důležité.

Jestliže nejsou hořejší patra ve všech dvoupatrových domech obydlena, pak budou i vyšší patra v pagodách právě tak lidem nepřístupná. Přebývají tam snad bohové? A jak jsou rozmístěni? Pagoda má přece mnoho poschodí.

Li Erla potěšilo, když mu učitel připomněl, že mají v úmyslu navštívit chrám poblíž domu jejich hostitele. Tam se jistě dozví všechno, co si přeje vědět.

K pagodě vedlo mnoho schodů. Po jejich pravé i levé straně stály kamenné sošky a mezi nimi museli návštěvníci chrámu procházet. Li Erl měl dojem, že slyší šeptat hlas:

»Kdo se chce přiblížit božství, nesmí se bát duchovní říše.«

Neměl vůbec strach před pitvornými napodobeninami. Srdnatě se na ně díval, když mezi nimi stoupal po stupních vzhůru. Náhle však cosi upoutalo jeho pozornost. Co je to?

To už nebyly kamenné sochy, ale pohyblivé, průhledné postavy. Šklebily se na něho, vztahovaly po něm dlouhé vyzáblé ruce a zdálo se, že se třesou výsměšným smíchem.

Li Erl sebral všechnu odvahu. Nechtěl dát na sobě znát strach, který cítil ve svém nitru. Když zavře oči, nemusí se na postavy dívat a možná tím snadněji vystoupí nahoru.

Zkusil to, zakopl však. Bezděčně natáhl ruku po svém učiteli, ale tento muž, jindy tak ochotný pomáhat, se uhnul jeho pohybu. Má jít sám! Sotva že si to uvědomil, jeho odvaha opět vzrostla.

Ve chvíli, kdy se k němu démoni – protože kdo by to byl jiný – přiblížili, násilím otevřel oči a upřel je na ně. Přestali se hýbat, nabyli pevného tvaru a po chvíli spatřil, že na stupních stojí opět kamenné sochy.

Li Erlovi se zdálo, jako by se roztrhl závoj před jeho vnitřním zrakem. Jasně viděl, jak spolu souvisí démoni, kteří se mu zjevili během cesty, a tyto útvary. A na základě vlastního prožití věděl, že je pouze nutné podívat se jim ostře do očí, abychom je zahnali.

Získaný poznatek ho těšil. Kdyby právě nedorazili na nejhořejší stupeň, hned by zajásal.

Tak se dostali ke vchodu do chrámu – stanuli v nádherně vyřezávané bráně. Svítila zlatem a červení, viděli ale i zelenou a černou barvu. Chrámoví sluhové v bohatě vyšíváných hedvábných oděvech kráčeli rozvážně nahoru a dolů s rukama ukrytými v širokých rukávech.

Lie-c' přistoupil ke kramáři sedícímu stranou, aby získal obětní dary. Koupil různé ovoce, miskou s vařenou rýží a holubici. Li Erl se na to všechno udiveně díval. Doma dávali na oltář jen květiny, které matka sama vy-pěstovala.

Mladík pomalu vstoupil po učitelově boku do chrámové předsíně. Jeho smysly obestřela omamující vůně. Z otevřených nádob vystupoval dým a jeho obláčky se vznášely pod vyřezávaným stropem.

Návštěvníkovi, který něco podobného dosud nezažil, to připadalo neobyčejně tajuplné. Dým z doutnajících pryskyřic smísený s vůní uvadajících květin silně voněl, takže se div nezakl.

Podél stěn stály hojně vyřezávané a pomalované dřevěné sochy. Některé měly na sobě hedvábné roucho. I když byly drahocenné, vyznačovaly se ošklivými, pitvornými obličejí. Li Erl se bezděčně zachvěl.

Vtom se jedna ze soch začala pomalými kroky přibližovat k oběma návštěvníkům. Jinochovo srdce sevřel ledový strach, vzpomněl si ale na poslední prožití a upřeně se zadíval na domnělého démona.

Postava se rozhovořila a vytkla mu, že na ni neuctivě hledí.

Lie-c' mu pošeptal, že se má poklonit. Musel však dát důrazný pokyn, než se Li Erl odhodlal prokázat démonovi úctu. Učinil tak hodně neobratně, ale strašná postava byla zřejmě spokojena, protože šla pomalu dál a nechala oba projít.

Sotvaže se ocitli mimo doslech, Lie-c' zašeptal:

»To je jeden z kněží tohoto chrámu, nezapomínej jim prokazovat povinnou úctu.«

Li Erl se chtěl na něco zeptat, Lie-c' ho však rychlým pohybem ruky uml-

čel, protože se dostali k nádherně vyšívanému hedvábnému závěsu oddělujícímu vnitřek chrámu od předsíně.

Zevnitř se ve zvláštním rytmu ozýval zvuk různých hudebních nástrojů. Převládal v něm jakýsi druh bubínků vydávajících vysoké pronikavé zvuky, které se podobaly křiku vodního ptáka. Vůně a kouř nabývaly na intenzitě.

Li Erl kráčel do nitra chrámu, jež tonulo v mlze. Všude stály sochy ze dřeva, z bílé hlíny, z kamene a bronzu. Lie-c' přešel spěšně kolem nich. Chtěl svého žáka hned dovést před hlavní sochu.

Opět stoupali po stupních nahoru, až konečně stanuli před zlatou mříží ozdobenou bohatým listovím. Mladík zvedl hlavu a zjistil, že stojí před nemírně velkou sochou.

Byla to sedící postava v nadživotní velikosti, vyjadřující naprostý klid. Jak bylo blahodárné spatřit takové ztělesnění duševní harmonie po všech pitvorách, které až dosud viděli! Je snad její tvář méně odporná než tváře ostatních soch?

Li Erl vzhledl téměř plaše a uklouzl mu výkřik největšího nadšení. Obličej postavy byl dokonale krásný. Zdálo se, že jeho pravidelné rysy oživuje úsměv, ale dokonce i ten zdůrazňoval mír vycházející ze zpodobnění boha.

Li Erl stál dlouho před sochou ve zbožném pohroužení a hleděl na její obličej. Pak se obrátil ke svému učiteli a zašeptal otázku:

»Kdo je to?«

Lie-c' mu dal pokyn, aby mlčel. Potom se oba obrátili k odchodu. Po tomto hlubokém dojmu se již nemohli podívat na nic jiného.

Ke chrámu přiléhál háj, kde rostly vzácné rostliny a stinné stromy. Tam Lie-c' zavedl žáka a posadili se na drnové sedátko.

Dlouhou chvíli nikdo z nich nepromluvil, až se konečně Li Erl zeptal:

»Který bůh to je, jehož jsme právě viděli? Je to socha Vznešeného, o kterém jsi mi vyprávěl?«

»Li Erle, o Vznešeném si nemůže nikdo učinit obraz, protože ho nikdo nikdy neviděl a nikdy ho také nespatří. Tato socha, která tě tak uchvátila, je ale ztělesněním některých jeho vlastností. Choď sem častěji a pozoruj, co v tobě vzbudí. Socha ti odhalí velikost Vznešeného, budeš-li schopen dívat se správným způsobem.«

»Pověz mi, jak to, že kněží tohoto chrámu mají tak škaredé obličej. Slouží přece Vznešenému, který má takové vlastnosti, že jeho zpodobnění je plné míru a pokoje.«

»Neví, koho vzývají. Považují sochu za jednoho ze svých bohů.«

»Ale ani pak nemají takto vypadat,« trval na svém mladík, protože pro to nenacházel porozumění. »Jejich obličej je jsou hrubé, jakoby ze dřeva vyřezané, neživotné...«

Lie-c' ho přerušil.

»Co zde vidíš, nejsou obličej kněží. Li Erle. Kněží nosí na obličejích škrabošky vyřezané ze dřeva. Pod nimi mají právě tak lidské obličej jako ty i já.«

Učitel to řekl téměř s úsměvem, protože teprve teď porozuměl rozhořčení svého žáka. Ten se však rozhorlil tím víc.

»Jestliže to jsou masky, pak chápu, proč jsou jejich rysy zvlášť strnulé a znetvořené. Ale není to hanba, jestliže se kněz skrývá pod maskou, zejména když navštěvuje posvátný chrám?«

»Synu, ty tomu opravdu nerozumíš,« poučoval ho stařec laskavě. »Tento zvyk má hlubší smysl. Kněží chtějí maskami vyjádřit, že ve chvíli, kdy slouží božstvu, přestávají být lidmi. Nikdo je nesmí znát, nikdo nesmí nic vědět o jejich životě. Chtějí se tak pozvednout z masy ostatních lidí.«

»V tom případě je vlastně krásné, promyšlené, že takto jednají,« připustil Li Erl zamyšleně. »Proč si ale vybrali takové ošklivé, pitvorné škrabošky? Chtějí tím vzbuzovat úctu, nebo šířit kolem sebe strach a hrůzu?«

»Myslím si, že nechtějí být krásnější, než jsou sochy jejich bohů.«

Li Erl si povzdechl. Hrozil se toho, co všechno ještě bude muset poznat. Po delším mlčení Lie-c' opět promluvil.

»Když jsme žádali o vpuštění do města, chtěl ses mne na něco zeptat. Víš o tom ještě? Nadešel čas, kdy ti mohu odpovědět.«

Žák se bez rozmyšlení vrátil ke své nevyslovené otázce:

»Ovšemže si na to ještě vzpomínám. Strážce se tě zeptal, jestli jsi láma, a tys na jeho otázku přisvědčil. Co je to láma?«

»V naší zemi se tak říká kněží.«

Lie-c' si uvědomoval, že mladíkovi poskytl nedostatečnou odpověď, čekal však, až mu položí další otázky. Jen tehdy, když bude z touhy po vědění pátrat dál, mu smí poskytnout vysvětlení.

Otázka následovala dost rychle:

»Ze které země jsi přišel?« A Li Erl nepočkal na odpověď, ale poprosil:

»Vyprávěj mi konečně, proč jsi k nám přišel, kdo tě poslal a jestli u nás zůstaneš navždy.«

Lie-c' se pomalu rozhovořil:

»Daleko, předaleko odtud leží ukryta v horách má vlast. Nazýváme ji Tibet, požehnaná. Lidé u nás žijí jinak než zde v Říši středu. Jejich život se

řídí přísnými pravidly a všichni slouží Vznešenému, jehož vzývají, aniž si o něm tvoří obraz.

Každého z našich mladých mužů vychováváme tak, aby byl kdykoliv schopen převzít službu v chrámě. To považujeme za nejvznešenější povolání muže, a právě proto je smějí vykonávat jen málokteří.

Každoročně vybereme menší počet těch, kteří budou zasvěceni chrámu. Ostatní se musí věnovat řemeslu nebo se starat o dobytek. Jen nepatrná část mladých mužů se učí zacházet se zbraněmi, abychom nebyli proti sousedům bezbranní a bezmocní. My sami nevedeme války, protože žijeme v zákonech Věčného.

Ti, kdo jsou zasvěceni chrámu, se učí pod vedením starších kněží dále. Máme prastaré spisy, které smějí číst a z nichž čerpáme vzácné vědění. Častokrát se ale některému ze starších lámů dostane shůry zvěsti a na jejím základě se naše vědomosti dál rozvíjejí.

Lámy, kterým je dopřáno takovéto spojení se světlejším světem, ostatní kněží a lámové velmi ctí. Smějí nosit žlutou kápi na znamení, že jsou spojeni se Světlem.«

Li Erl ho prudce přerušil:

»Otče, a takovým lámou jsi i ty? Nosíš také žlutou kápi? Jak vypadá?«

»Takto,« odpověděl klidně Lie-c' a vytáhl ze záhybu svého roucha kousek žlutého hedvábí.

Rozvinul jej a nasadil si na hlavu kápi zvláštního tvaru spadající přes uši a týl až ke krku. Vypadal v ní nepopsatelně důstojně.

V Li Erlovi slabě klíčilo tušení, že mu byl stařec dán za učitele díky neobyčejně milostivému řízení Vznešeného. Zbožně se na něho podíval. Starý muž však opět schoval svou kápi a pokračoval ve vyprávění:

»Klášter, kde jsem působil, stojí vysoko v horách. Tam uchováváme prastaré vědění o tom, že si můžeme udržet spojení s věčnými zahrady jen tehdy, jestliže naše nauka zůstane prosta všech cizích prvků. Lidstvo bude pozvolna spět k záhubě, ale Vznešený bude sesílat pomoci. Když si uchováme čistotu, budou tyto pomoci smět vždy vyjít z našeho národa.«

Lie-c' v povzdech umlkl a zavřel oči. Před jeho vnitřním zrakem se zřejmě ukázalo cosi chmurného. Velmi zbledl. Násilím však zapudil tyto myšlenky a pokračoval:

»I když jsme to věděli, nemohli jsme zabránit tomu, aby nejeden z našich bratří nepodlehł cizímu vlivu. Opevnili jsme hranice země, bránili jsme sousedům v přístupu, ale přesto se k nám vloudily nové myšlenky, jako by byly přiváty vzduchem.

Kláštery se úplně uzavřely, aby se alespoň v nich zachovala původní čistota. I můj klášter se podobá opevněnému hradu a vládnu v něm nejpřísnější pravidla.

Vymýšlel jsem stále nové plány, jak bych vychoval mladý dorost a mohl jej pak poslat dolů mezi kolísající lidi. Musí se přece podařit získat je opět pro pravou nauku. Jednou v noci jsem dostal od Vznešeného rozkaz, abych všechno opustil a vydal se do cizí země.«

»Směl jsi sám mluvit se Vznešeným?« zajímalo Li Erla.

»To nemůže žádný člověk,« poučil ho Lie-c'. »Vznešený má nespočet posílů a vysílá je, aby zvěstovali jeho vůli. I ke mně přišla taková světlá postava a zvěstovala mi, že Vznešený, Nepojmenovatelný si přeje ve velkém národě dětských lidí probudit nositele Pravdy. Ukázal mi duši, která putovala nahore ve věčných zahradách a čekala na své vtělení. A viděl jsem, že je velmi čistá.

»Této duši budeš na zemi učitelem a duchovním vůdcem,« oznámil mně světlý posel. »Proto se vydej na cestu do země, kam bude tato duše poslána.«

Opustil jsem všechno, abych splnil příkaz Vznešeného. Trvalo mnoho měsíců, než jsem se dostal do tvé vlasti, Li Erle.«

Jinoch naslouchal hluboce dojat. Pak sklonil hlavu a tiše zašeptal:

»Ó Vznešený, jehož z dálky tuším, děkuji ti! Nejsem hoden tvé dobroty, ale chci být tvým služebníkem.«

Vlivem této rozmluvy se staříčkým učitelem procitlo v Li Erlu mnohé, co v něm dosud spočívalo jako pod závoji. Na leccos, co si dosud neuměl vysvětlit, dopadlo jasné světlo. Ze všeho nejvíc se již dlouho zabýval otázkou:

Odkud ví jeho matka o Vznešeném, jemuž zřídila oltář? Proč je právě jeho otcovský dům jediným v celém kraji, kde víra v bohy dosáhla dovršení? Nevzdali se přece starých bohů, ale vzývají nad nimi všemi nového, mocnějšího. Proč tomu tak je?

Když teď Li Erl uvažoval o těchto otázkách, bezděčně ho napadla také odpověď:

»Máš být nositelem Pravdy!«

Co všechno bylo obsaženo v těchto slovech! Mladému duchu se otevíraly netušené dálky a s jásotem se skláněl před něčím, co dosud nebyl schopen pochopit. Nositel Pravdy! Služebník Vznešeného!

Kdo však má přinášet Pravdu, musí ji nejdříve sám přijmout. Kdy se to stane? Je k tomu potřeba zvláštního zasvěcení?

Lie-c', jehož se konečně zeptal, zavrtěl hlavou.

»Jsi zasvěcen, Li Erle. Ve chvíli, kdy Vznešený vyvolil tvou duši ve svět-
lých zahradách a povolal ji ke svým službám, se na tebe také snesl proud
posvěcení. Od té doby tě shůry vedou světlé ruce. Zde dole jsem byl vyvo-
len já, abych ti zprostředkoval to, co potřebuješ znát z pozemského vědění.«

Po této odpovědi se mladík nadlouho odmlčel. Dříve, než se mohl ptát
dál, musel se s tím ve svém nitru vypořádat. Potom si přál vědět:

»Proč jsi mne zavedl sem do tohoto chrámového města, kde se o Vzneše-
ném nemohu dozvědět jedno jediné slovo? Otče, doma jsi mě přece mohl
vyučovat lépe.«

»Zavedl jsem tě sem na pokyn Božího posla, který mě vede ve všem, co
se tě týká, abys z vlastního prožití poznal falešné učení kněží.

Kdo má přinášet Světlo, ten musí znát tmu, kterou je povolán prosvětlit.
Od zítřka tě budu vodit mezi kněží a mudrce, od nichž se můžeš naučit ne-
smírně mnoho, jestliže otevřeš brány svého ducha dokořán. Z toho, co ří-
kají, není všechno nesprávné.

Poslouchej, přijímej a uč se rozlišovat. Především jim ale nikdy nedávej
najevo, že jsi povoláný.«

A jak Lie-c' řekl, tak k tomu také skutečně došlo. Příštího dne se Li Erl
stal žákem kněží. Ti však brzy poznali, že ho mohou naučit jen máločemu.
Protože ovládal rovněž třetí stupeň řeči slovem i písmem, mohl číst všech-
no, co se jim i jemu zdálo být důležité. To ale nebylo učencům po chuti,
protože si takové vědění chtěli raději nechat pro sebe.

Vůbec nechápali, proč se mladý muž tolik pídí po moudrosti. Zeptali se
ho, zda se chce stát knězem. Na to jim odpověděl vyhybavě a víc se již
o otázce nezmínil. Pokud si však nepřeje být knězem, pak také nemají chuť
odpovídat mu na jeho četné dotazy. V tomto sporu se obrátili na Lie-c'a.

Především od něho žádali, aby se prokázal. Je-li mladíkovým učitelem,
musí mít velké vědomosti. Proč se ale v tom případě pohybuje tak nenápad-
ně a skromně mezi prostým lidem, místo aby vystupoval s důstojností, kte-
rá mu přísluší?

Řekl jim, že je láma a že patří ke žlutým kněžím, dává však přednost to-
mu, aby zůstal nepoznán. Především se jeho žák nemá dozvědět o jeho hod-
nosti dříve, než bude schopen pochopit, co s tím duchovně souvisí. Sice mu
pověděl, že je láma, ale na něho to neudělalo žádný dojem. Ať to tak zatím
zůstane.

Kněží nad tím kroutili hlavou. Protože je však Lie-c' svou hodnotí vše-
chny daleko převyšoval, museli se podřídit jeho přání. Zajímalo je ovšem,
co mudrc se svým žákem zamýšlí.

»Má se naučit všemu, co mu můžete dát, a pak ho chci dovést k jiným mistrům,« zněla neuspokojivá odpověď.

Po podrobné debatě, při které se myslí účastníků náležitě rozpálily, ale nedospělo se k jednotnému závěru, se většina kněží vyslovila pro to, aby jinocha a jeho lámu odkázali do jiného města, do jiných chrámů. Tím by se všichni zbavili jakékoliv odpovědnosti.

Jen několik jich souhlasilo s tím, aby stanovili určitou učební dobu, například dvanáct měsíců, a během ní se pokusili povědět žákovi pokud možno co nejméně. Pouze jeden starý kněz všem odporoval: nabídl se, že bude Li Erla vyučovat podle svého nejlepšího svědomí a seznámí ho se vším, co sám ví. Když se budou bohové hněvat, je ochoten vzít na sebe veškerou vinu.

Tato nabídka rozhodla. Li Erla přidělili staříčkému Ma Žuovi, a to na neurčitou dobu.

Učiteli i žákovi vzešlo z vyučování mnoho krásného a oběma jim přineslo užitek. Lie-c' se jej nikdy nezúčastnil. Nikdo nevěděl, co dělá v době, kdy Li Erl pobývá v chrámě. Vždy, když se mladík vrátil domů plný toho, co slyšel, jeho učitel se zase rychle objevil.

Ma Žu odpovídal na mnoho otázek zvědavého žáka, jak nejlépe uměl, i když ho většinou velmi překvapily. Ve všem poznával hloubku myšlenek, s jakou se zatím ještě u nikoho nesetkal.

Jednoho dne přišla řeč i na pagody. Li Erl se zeptal, co znamenají jednotlivá poschodí, a dostalo se mu odpovědi, že to jsou obydlí bohů. Pak oba na delší dobu umlkli, protože Li Erl o každé odpovědi nejdříve přemýšlel, až si byl jist, že je dostatečná. Tato ho však neuspokojila.

»Sídlí bohové skutečně v pagodách? Vždyť nemohou být ve všech současně, rozptýleni po celé zemi. Nebo v nich pobývají jen nějakou dobu a chvíli jsou zde a chvíli tam?« vyzvídal.

Ma Žu zrozpačitěl. S tím si ještě nikdy nelámал hlavu. Dlouho přemýšlel a potom ho napadla myšlenka, která mu mohla pomoci.

»Li Erle, nesmíš si to představovat tak pozemsky,« pronesl rozhodným tónem. »Bohové sídlí nahoře. My si ale přejeme mít je ve své blízkosti, a proto jim vykazujeme místa, kde je vycítujeme jako zvlášť blízké. Lidé ovšem věří, že bohové skutečně sídlí v našich pagodách, a jsou při tomto pomyšlení šťastní.«

Ma Žu byl se svým vysvětlením velmi spokojen, jeho žákovi však nestačilo.

»Lidé si myslí, že se může skutečně dít něco tak nemožného?« zeptal se

pochybovačně. »Mezi tolika lidmi se přece musí vždy vyskytnout takoví, kteří přemýšlejí a neopakují jenom to, co jim namluví jiní!«

»Je právě dobré, že lid přijímá jednoduše a snadno to, co mu říkají kněží,« prohlásil Ma Žu rozhodně, pak ale s mírným úsměvem dodal:

»Kam bychom přišli, kdyby byli všichni lidé tak důkladní jako ty, Li Erle?«

»To je ale strašné!« vyrazil ze sebe mladík. »Takže vy využíváte dětské víry prostých lidí k tomu, abyste jim namluvili všelijakou nepravdu! A k takovým věcem ses propůjčil i ty, Ma Žu?«

Učitel na něho hleděl nechápavě.

»Co je na tom tak strašného? Každý dostane to, co je pro něho dobré. Věř mi, Li Erle, že lid je šťastný ve svém bludu, který nikomu neškodí.«

»To není pravda,« přerušil ho Li Erl zprudka.

Úplně zapomněl na skromný tón řeči, s jakým až dosud mluvil k učiteli, který byl o tolik let starší. Jeho duše byla velmi pobouřena.

»Škodí to! Brání to lidem hledat dál, aby se dostali až ke Vznešenému, který vládne nad bohy. Není přípustné nechávat lidi takto dál žít.

Jestliže lidé věří tomu, že bohové obývají pagody, že jim tedy jsou neustále blízko, pak si také samozřejmě myslí, že všechno bezpráví, ke kterému dochází, se děje před očima bohů, aniž by tomu bohové bránili.

To je důvod, proč se hříchy a nemravnost stále rozmáhají. Teď je mi to úplně jasné. Kdybyste lidem vysvětlili, že bohové sídlí vysoko nad nimi a že se k nim člověk může dostat jen tehdy, když žije bezúhonným životem, bylo by to s lidmi mnohem lepší.«

Ma Žu s údivem naslouchal. Cítil pravdu, která v těchto bouřlivých slovech pronikala k jeho duši, a neuzavřel se jí.

»Li Erle, kdo tě vždy takto učil, ten jednal správně,« pronesl dojatě. »Nejsem dost starý, abych se od tebe tvým prostřednictvím nemohl něčemu naučit. Nevidím ovšem způsob, jak napravit to, v čem se po staletí chybovalo. Možná ale bude tobě dopřáno najít pomoc, když jsi odhalil, kde se dělá chyba.

Co si o tom myslíš?« dodal po chvilce, v níž se Li Erl snažil získat opět rovnováhu. »Měly by se strhnout pagody. Pak by tato víra brzy zanikla.«

Ale ještě když pronášel svůj návrh, si uvědomil, že takový prostředek by byl naprosto nevhodný. Zmínil se o tom a mladík s ním souhlasil:

»Těchto úctyhodných staveb by bylo škoda. Vždy, když je spatřím, mám zvláštní dojem. Stavitel první pagody měl jistě v úmyslu něco jiného, než z ní vytvořit domnělé obydlí bohů.«

Těmito myšlenkami se Li Erl obíral ještě dlouho. Nazítří se o nich zmínil Lie-c'ovi poté, co mu vyprávěl o rozmluvě s knězem Ma Žuem.

»Víš, otče,« zeptal se, »proč se pagody stavěly tímto zvláštním způsobem? Víš, co má znamenat tolik pater, která se tyčí k nebesům?«

»Máš pravdu, Li Erle,« odpověděl Lie-c' zamyšleně. »Vypínají se k nebesům a mají nám naznačovat, že se máme obrátit k tomu, čemu říkáme nebesa, k tomu, čím jsou nebesa v nekonečnosti. Mají nám názorně představovat cestu, kterou se musí ubírat duše, když se přibližuje k věčnosti.

Musí vystupovat vzhůru stupeň po stupni, aby se dostala do blízkosti bohů. Do hořejších pater nesmí vstoupit lidská noha. Ten, kdo vytvořil první pagodu, si představoval vyšší části obydlené nežnými postavami lidí, jejich jemnými těly, jejich dušemi. Z toho zřejmě později vznikla pověra, že vyšší patra obývají bohové.«

»Nerozumím ti úplně, otče,« přiznal Li Er zamyšleně. »Co máš na mysli, když říkáš ›jemná těla lidí‹?«

»Ty víš, že kromě viditelného těla v sobě máme i tělo neviditelné, a to nejen jedno, ale více těl. To, co v těchto tělech žije, je náš duch. To všechno již víš. Učil jsem tě také, že při mém odchodu ze země odkládáme pouze viditelné tělo.

Představme si však, že všichni neviditelní vejdou do prvního poschodí pagody, když se jim podaří uvolnit se opět od nejzevnější schránky. Pak vstoupí do druhého patra a tak to jde dál. Čím lehčí je tělo, tím vyšší je obydlení duše, až nakonec smí vejít do zahrad bohů.«

Li Erl celý uchvácený naslouchal.

»Je tomu skutečně tak?« zeptal se napůl přesvědčen. A Lie-c'ova odpověď zněla prostě:

»Tak tomu rozumím.«

Oč krásnější bylo toto vysvětlení proti tomu, které mu dal Ma Žu! Li Erl se tím zabýval celý den a ani nešel k Ma Žuovi. Jeho mysl však upoutávala ještě jiná myšlenka: Kde najde pravdu?

Lie-c' to věděl jinak a lépe než kněží, ale mladíkovi se nezdálo, že je to úplná pravda. Vtom si opět vzpomněl na slova »nositel Pravdy«. Je-li on k tomu určen, musí přece on sám nejdříve najít Pravdu! A opět se přihlásily staré mučivé myšlenky.

Znovu se obrátil na Lie-c'a, ten mu však nemohl nebo nechtěl dát odpověď. Řekl vyhýbavě:

»Všechno se dozvíš, až nadejde čas. Teď se uč, co se ti nabízí, a snaž se odsunovat stranou otázky, které se ti vynořují v mysli.«

Příštího dne se Li Erl vydal k Ma Žuovi. Ten se ani nezeptal na důvod, proč včera nepřišel, ani se nezminil o poslední rozmluvě. Místo toho žákovi navrhl, aby se jednou podívali do podzemních prostor chrámu.

Nabídl mu to jen zdráhavě, když ale zpozoroval, s jakou horlivostí jinoch jeho nabídku přijal, byl uchvácen i on, jako by šel vstříc neočekávanému zážitku.

S velkým napětím oba zpočátku sestupovali po pohodlných schodech dolů. Schody však brzy skončily a na ně navázaly úzké klikaté chodby.

»Zde musíme dávat pozor,« řekl Ma Žu pomalu, »jinak zabloudíme a nedostaneme se odtud.«

»Znáš přece dobře cestu,« prohodil bezstarostně Li Erl, ale zarazil se, když uslyšel odpověď:

»Tu nikdo přesně nezná.«

»Jak je to možné?« zeptal se rychle žák. Musel se však spokojit se slibem, že mu to Ma Žu později poví. Teď ať má také Li Erl oči otevřené, aby si dobře zapamatoval cestu.

Mladík se úkolu věnoval s opravdovostí, s jakou dělal všechno, a snažil se zapamatovat si znamení a záhyby chodby. Přitom samozřejmě uvázl horror, a i když na této cestě narazili na mnoho pozoruhodného, na co by se rád zeptal, počkal s tím na pozdější dobu.

Konečně se dostali na schody podobné žebříku, které vedly ještě hlouběji. Byly kluzké, jakoby pokryté slizem, a Li Erl se při vstupu na ně bezděčně zachvěl.

»Musím skutečně sestoupit dolů?« zeptal se sám sebe a v témže okamžiku cítil, že ho ohrožují šeredné útvary, které již několikrát viděl.

Najednou si jasně uvědomil: kdyby se jeden jedenkrát poddal strachu z nich, zřítíl by se. Musí se proto zachovat statečně.

Chtěl tak učinit, ale – – nesebral už odvahu, která jediná mu mohla pomoci. Hrnulo se to k němu ze všech stran. Cítil závrať a ztrácel vědomí. Teď musí přijít nevyhnutelný, strašlivý pád do hlubin!

Volat na Ma Žua nemělo smysl: v podobných chvílích mu staříčkový učitel ještě nikdy nestál po boku.

»Odvahu, odvahu,« úpěnlivě prosil v nitru. »Mám přece být nositelem Pravdy!«

A tato pouhá dvě slova »nositel Pravdy« rozptýlila mlhu, která ho obklopovala. Teď věděl, kde může čerpat sílu, jíž se mu nedostávalo.

»Vznešený, já nejsem nic, dodej mi posilu!«

Tato slova se hlasitě vydrala z jeho sevřeného hrdla. V té chvíli cítil, jak

jím proniká žhavý proud, a současně ho ovanul chlad. Vedle něho stál Boží posel a obnaženým mečem odháněl mátohy, takže se scvrkly a nakonec se rozplynuly.

Li Erl sestupoval lehce a volně dolů, až opět ucítil pevnou půdu pod nohama. Jeho pomocník ho opustil, síla však zůstala s ním a cele ho naplňovala.

Ma Žu, který podle všeho nic nezpozoroval, se obrátil stranou k bráně pokryté plísní a pomalu ji otevřel.

Vstoupili do prostorné síně, která byla zalitá světlem z nespočtených obětních misek. Při plápolavém svitu plamének rozeznali mnoho soch opřených o zeď. Byly to vyřezávané nebo z kamene vytesané sochy bohů a démonů, které se používaly pouze při zvláštních slavnostech. Pohled na všechny ty nestvůry byl strašný, ale Li Erla už neděsil.

Když prošli síní, vstoupili do klenutých sklepení přeplněných nádhernými mihotkami a umělecky vyřezávanými předměty.

Tady konečně Ma Žu promluvil. Vysvětloval, že jsou v pohřebišti kněží a šlechticů, kteří zde čekají, až je bohové znovu povolají na zem. Proto jsou tu pro ně připravena i vzácná roucha a drahé kameny, aby nemuseli být po svém návratu chudí a nazí, ale aby mohli ihned ukázat svou výjimečnost.

Li Erl to nechápal.

»Naši kněží a šlechtici bývají spalováni na vysokých hranicích vonného dřeva,« řekl netrpělivě. »Sám jsem to viděl.«

»Viděl jsi skutečně mrtvé?« zeptal se Ma Žu pochybovačně. »Podívej se, Li Erle, jestliže zemře muž, který byl svému národu požehnáním, je pochován v pohřebišti a místo něho se spálí socha, aby byl lid uspokojen.«

»Takže i to je opět podvod!« zvolal bolestně dotčený Li Erl. »Je skutečně načase, aby někdo lidu vedenému po nesprávné cestě otevřel oči.«

»A co si od toho slibuješ, když budeš lidu vyprávět o tomto pohřebišti?« zajímalo Ma Žua. »Raději mlč o všem, co ti ukazuji, Li Erle. Kdybys o tom mluvil, vzniklo by z toho velké neštěstí, jaké by žádný člověk nemohl napravit. Staletý zvyk se nedá změnit zásahem jediného člověka.«

Mladík mlčel, ne snad že by byl přesvědčen, ale z přemíry vlastních citů. Ma Žu se bál ukázat mu ještě více a obrátil se na zpáteční cestu. Měl obavu, že ho Li Erl bude prosit, aby šli dál, ale i když mladík neustále toužil po poznání, teď byl ochoten pohřebiště okamžitě opustit.

Rychle prošli sklepením a síní, i výstup po kluzkých schodech je stál málo námahy. Pak však zůstali stát před spoustou rozvětvených chodeb, z nichž Ma Žu hned jednu a pak zase druhou poznával jako správnou. Ale

už několik kroků stačilo, aby se přesvědčil, že je nesprávná. Kráčel stále rychleji a měl stále úzkostnější pohled.

Konečně se obrátil na Li Erla s otázkou, jestli si pamatuje cestu. Žák se zkoumavě rozhlédl kolem sebe a zpozoroval, že z jedné chodby vychází slabý záblesk světla. To musí být ta pravá.

Nerozmyslel se a vstoupil do ní. Brzy nacházel na různých místech znamení a značky, které mu dříve utkvěly v paměti. Bez nehody se dostali až k širokému schodišti vedoucímu nahoru a teprve nyní si všimli, že učitel šel za žákem. To bylo velké provinění proti zažitým způsobům a Li Erl rychle požádal starce o odpuštění.

Starý muž ale důstojně prohlásil:

»Bylo to tak správně, Li Erle. Kde žák ví něco lépe než učitel, ať jde napřed.«

»Co by se stalo, kdybychom nenašli cestu?« přál si vědět Li Erl.

Ma Žu se posadil na schod a vysvětloval. Pohřebiště musí zůstat uchráněno před slídívy pohledy nepovolaných zvědavců, kteří by se tam odvážili. Proto je v něm velké množství chodeb, z nichž však jen asi polovina vede k cíli. Ostatní jsou slepé, končí někde ve skále, nebo ústí do vody či do jiné chodby. Když někdo ztratí cestu, vydává se v nebezpečí, že se už nikdy nedostane z podzemí nahoru a že zemře dole hladem.

Každoročně se před velkými slavnostmi najdou mrtvolky lidí, kteří za svou zvědavost zaplatili smrtí. On, Ma Žu, chodby sice zná, protože jako mladý kněz zde dole působil, ale je tomu již velmi dávno, co tudy šel naposled, takže se ho zmocnila úzkost. Bylo proto dobře, že si Li Erl všeho všimal.

Jinoch se již chtěl zmínit o světle, které mu ukázalo správnou cestu, když vtom ucítil na rtech lehký dotek a pochopil, že o tom Ma Žu nesmí nic vědět.

Starý kněz znovu žáka zapřísahal, aby se nikomu o pohřebišti nezmínil ani slovem. Li Erl mlčel. Ma Žu naléhal stále víc. Jinoch proto vlídně slíbil:

»Poradím se s Lie-c'em, pak budu vědět, jestli smím později tajemství odhalit.«

Lie-c'! To byla záchrana z nouze. Láma nepřipustí, aby se o posvátných zvycích dověděl lid! Ma Žu si ulehčeně oddechl a souhlasil s návrhem. Zároveň se ale rozhodl, že si s lámou promluví a požádá ho, aby svého žáka předal někomu jinému. I když si Li Erla oblíbil, s vyučováním tohoto zvláštního mladíka je spojeno příliš mnoho strachu a hrůzy. –

Podle svého zvyku vyčkal Li Erl několik dní a během nich se snažil tro-

chu si sám ujasnit otázky, které na něho doléhaly, než se o nich zmíní svému starému učiteli.

Mezitím Ma Žu navštívil Lie-c' a a složil svůj úřad opět do jeho rukou. Velmi se obával následků, které by jeho další vysvětlování mělo na tohoto přemýšlivého žáka.

Doufal sice, že Lie-c' plně pochopí jeho starosti, k jeho překvapení však láma vyslechl všechno, co mu pověděl, s naprostou samozřejmostí.

»Myslíš si, Ma Žu,« pravil, »že by bohové požadovali pro Li Erla zvláštní vyučování, kdyby on sám nebyl zvláštní? Cesty takového člověka jsou obyčejnému lidskému myšlení skryty. Naučíme-li našeho žáka podle vůle bohů všemu, co sami známe, pak učiníme dost a to, co nám z toho vzejde, můžeme klidně přenechat bohům.«

Ma Žua se na chvíli zmocnil úlek: vzdal se snad své povinnosti předčasně? Ale potom v něm zvítěžilo velké ulehčení a spokojeně se vrátil do svého jednotvárného všedního života.

Lie-c' nyní čekal, že si s ním Li Erl promluví. Když však mladík nekladl žádné otázky a vyhýbal se chrámu, navrhl, aby se spolu vydali na výlet do okolí.

Li Erl s radostí souhlasil a již příštího dne za jasného rána oba vyrazili. Lie-c' zvolil cestu vzhůru do hor. Li Erl si už dávno přál se tam podívat. Měl z cesty radost a divil se, že si jeho starý učitel tak křepce vykračuje.

Lie-c' se usmál.

»Hory v mé vlasti jsou mnohem vyšší než zdejší hory. Jsem zvyklý stoupat do kopce už od malička.«

»Vyprávěj mi o své zemi,« poprosil ho Li Erl dětsky a láma svolil.

Věděl, že jinoch netouží vědět, jak vypadá krajina v jeho vlasti. Laskavě mu vyprávěl o životě v uzavřených klášterech a na způsobu, jakým jeho žák vyprávění přijímal, mohl pozorovat, jaký udělal pokrok.

»Vyprávěj mi o Vznešeném,« prosil Li Erl, když Lie-c' umkl.

»Ty o něm víš,« odpověděl láma. »Všechno, co vím, jsem ti během let již pověděl. Nyní tě musí dál vyučovat jiní a to nejlepší najdeš ve svém nitru.«

»Jak se to stane?« chtěl vědět žák.

Lie-c' zavrtěl odmítavě hlavou.

»Čekaj a modli se,« řekl a odmlčel se na dlouhou dobu.

Pěšina byla stále více kamenitá a příkrá, takže rozhovor by stejně uvázl. Zvolna stoupali vzhůru a oba se zabývali vlastními myšlenkami. Jejich myšlenky ale byly podobné, aniž to věděli.

Za několik hodin pěšina vyústila na náhorní rovinu plnou divoké krásy. Kolem dokola ležely velké balvany. Již dávno opustili pásmo, kde se vyskytovaly rostliny. Po rozlehlé pláni ostře fičel vítr. Naskytl se jim čarokrásný výhled do dálky. Li Erl, který nic takového dosud neviděl, zde stál plný zbožnosti.

»Proč se modlíme v chrámech a pagodách?« zeptal se po chvíli. »Tady nahoře se mi zdá, že jsem Vznešenému o trochu blíž. Je mi, jako bych cítil proudy přicházející z výšin. – Nemíním tím hukot větru,« připojil téměř rozpačitě, »cítím nesmírnou sílu, která mnou proniká.«

»Každý sem nemůže vystoupit,« odpověděl Lie-c' vyhýbavě, ale žák s tím nebyl spokojen.

»To je jen zevní příčina, otče,« odporoval. »Mohu znát pravý důvod?«

»Tak jako ve všem pozemském se zevní stránka úzce prolíná s vnitřní, takže je téměř nelze oddělit,« odpověděl Lie-c', »tak je možno vyzývat Boha tam, kde právě jsme. Můžeme ho také nalézt všude. Kdo cítí potřebu hledat ho zde nahoře, tomu v tom nelze bránit.«

Usadili se na jeden z velkých balvanů a rozhlíželi se kolem sebe. Zatímco starcovy oči míruplně pohlížely do nížin, jinoch se svým pohledem dychtivě snažil proniknout kamennou poušť, který se zvedala za nimi.

Konečně Li Erl přerušil mlčení:

»Mohu se tě na něco zeptat, otče?«

Podle tohoto nesmělého úvodu učitel pozoroval, že se Li Erl hodlá zeptat na něco, nač si sám neumí odpovědět. Přikývl na souhlas a jinoch vyprávěl o náhle ukončené návštěvě pohřebiště.

»Cožpak to není hříchem proti lidu, když se mu stále zatajuje pravda?« zeptal se prudce. »Proč kněží neřeknou, že mnozí z nich nejsou spalováni?«

»Jen si pomysli, Li Erle, jaké by to mělo následky, kdyby se to lid dověděl.«

»Lidé by potom kněžím už nevěřili.«

Učitel i žák umlkli, za chvíli se však Li Erl opět rozhovořil:

»Už dlouho o tom přemýšlím. Myslím, že by nebylo špatné, kdyby se to lidu sdělilo. Muselo by se ale hned také říci, že kněží uznali svou vinu a že nadále chtějí hlásat jen pravdu.«

Lie-c' potlačil úsměv.

»Tím by se lidé nespokojili,« poznamenal. »Neuvěřili by už tomuto předsevzetí a přinejmenším by pochybovali, že kněží budou tak silní, aby je plnili. Ne, chceme-li pomoci lidu, musíme postupovat jinak.«

Opět nadlouho zmlkli. Vtom přistoupila zezadu k Li Erlovi světlá bytost, kterou spatřil i Lie-c', a položila mu ruku na hlavu. Jinochem projela žhavá síla a spolu s ní do něho proniklo nové vědění. Rozohnil se a bezvýhradně se poddal tomuto novému.

Když světlá postava zmizela, Li Erl vyskočil.

»Už vím, co se má stát: samozřejmě že se lidu musí ukázat, že byl dosud obelháván, ale pak je nutno jej zavést na úplně jinou cestu. Všechno, všechno musí být jiné!«

Lie-c' zvolna kývl hlavou a z jeho očí probleskl vřelý paprsek. Li Erl jej neviděl. Byl příliš zaujat tím, co se před ním poodhalovalo.

Lid je nutno vést jinak než dosud! Kdo to však má udělat? Jestliže je skutečně nositelem Pravdy, pak to zřejmě bude *jeho* úkol.

Takové a podobné myšlenky doléhaly na mladíka, který stál opřen o jeden z balvanů a těžce dýchal. On, on že to má učinit? Je přece ještě tak mladý! Co ví o životě?

Když ve svých úvahách dospěl až k tomuto bodu, odpověděl láma, jako by četl Li Erlovy myšlenky:

»Li Erle, o skutečném životě ještě nevíš vůbec nic nebo jen velmi málo. Chápeš teď, proč mi Vznesený přikázal, abych tě stále znovu vodil do jiných poměrů a umožňoval ti poznávat nové věci, i když nejsou v souladu s jeho svatými zákony?«

»Ano, otče, chápu, a děkuji jemu i tobě!« zvolal silně dojatý jinoch. Pak ale s dětskou prudkostí, která dosud neustoupila zralosti muže, poprosil Lie-c'a:

»Ukaž mi toho víc. Pojďme odtud, abych se mohl dál učit!«

»To jsem měl právě v úmyslu. V nejbližších dnech navštívíme hlavní město naší země, abys poznal světský život a shon. Jsi dost silný, aby tě pozlátko, které uvidíš, nestrhlo z cesty ctnosti.«

I když Lie-c' vyslovil tato slova s důvěrou, přesto se v nich ozval zvláštní, téměř tázavý tón a zasáhl jinochovo srdce.

»Chci potírat démony, proto se nesmím bát pokušení. Když na mě bude dotírat, budu se modlit. Pak budu chráněn.«

Nemluvili již spolu mnoho, rozuměli si i beze slov. Na cestě k domovu se rozhodli, že se hned nazítří vydají na cestu.

JIŽ NĚKOLIK DNÍ putovali po rušných silnicích, které se opět svažovaly do roviny. Zpočátku Li Erl kráčel jako ve snu; byl v duchu velmi zaměstnán

a uzavíral se vnějším dojmem. Ale stále zřetelněji si uvědomoval, že tak to není chtěno: má se dívat otevřenýma očima na všechno, co ho v životě potkává! Má přijímat vše, co vidí, dobré i zlé, aby se na tom učil a připravoval se na svůj úkol.

Láma viděl, co se odehrává v jeho nitru, nechtěl však svého žáka ovlivňovat. Vyčkával.

Bylo krátce před polednem, slunce palčivě sálalo. Na široké prašné silnici, po které šli, narazili na žebráka. Takových žebráků se všude vyskytovalo mnoho. Seděli tu a tam u cesty, vztahovali prosebně ruce ke kolemjdoucím a monotónním hlasem je upozorňovali na své utrpení. Oba poutníci už na to byli zvyklí, takže si jich skoro nevšimli.

Tento muž však byl jiný. Když se k němu blížili, nezůstal sedět v dřepu, ale vstal. Šlo to jen ztěžka a musel se opřít o koš, ve kterém seděl.

Jeho namáhavé pohyby upoutaly Li Erlovu pozornost, takže si ho pozorněji prohlédl. Na žebráka byl pozoruhodně čistý, i když měl na sobě roztrhané hadry. V jeho obličejí zbrázděném stářím a strádáním se nezračilo nic odpuzujícího. Li Erla zaujaly zejména jeho zářící oči, které na něho upíral tak, že téměř mluvily.

Nemohl přejít kolem ubožáka bez toho, aby ho podaroval. Neudělal to však tak, jak bylo všeobecným zvykem, hodit člověku almužnu jako psovi, ale přistoupil k žebrákovi a vládně ho oslovil:

»Snášíš těžký osud, otče,« sklouzlo mu se rtů téměř bezděčně. »Dovol, abych ti aspoň trochu ulehčil život. Vznešený, který ví i o tobě, požehná mému nepatrnému daru.«

Lie-c' dojatě naslouchal mladíkovým slovům. Věděl, že od nynějška bude Li Erl jednat a mluvit podle hlasu svého nitra, zpočátku nevědomky, později ale, jak bude sílit díky duchovnímu vědění, s jasnou rozvahou.

Zatímco se starý láma obíral těmito myšlenkami, žebrák se uklonil a pronesl příjemným, zvučným hlasem:

»Děkuji ti, ó požehnaný Vznešeného. Tak jako dnes jsi mi dal dar s přáním, aby zmírnil tělesnou nouzi, tak také jednou přineseš svému lidu to, co potřebuje. Je ochromen jako já a celá jeho nádhra jsou cáry, které sotva zakrývají nahotu. Ale ještě si to neuvědomuje. Tebe však vidím,« mužův hlas přešel téměř ve zpěv a zdálo se, že jeho oči hledí do velkých dálek, »tebe vidím obklopeného dobrými duchy, jak strhneš cáry, které si lidé z hanby omotali kolem sebe! A pak jim podáš vzácné roucho, které je zahalí, nádhru, která naplní jejich nitro a opět je pozvedne. Kráčíš po cestách Vznešeného, jeho požehnání je s tebou! Děkuji mu, že jsem tě směl spatřit!«

Žebrák umkl. Muži s hlubokým dojetím naslouchali jeho slovům a nyní doznívala v jejich nitru. Li Erl se chtěl obrátit na muže s otázkou, ten mu však pokynul, aby šli dál. Měl oči zavřené a byl pohroužen sám do sebe.

Lie-c' vzal mladíka za ruku a vedl ho odtud. Obával se, že Li Erl znovu upadne do snění, ale mladíkově mlčení bylo jiného druhu. Netrvalo dlouho a opět se jasnými zraky rozhlížel kolem sebe a pozoroval všechno, s čím se setkávali.

Oděv lidí, které potkávali, se podstatně lišil od oděvů obvyklých v Li Erlově vlasti. Tam muži nosili široká modrá roucha bez jakýchkoliv ozdob kromě rodového znaku na hrudi. Byl to kus látky, jehož velikost se řídila bohatstvím nositele a urozeností jeho stavu a na němž bylo barevným hedvábím vyšito jeho jméno.

Kromě jména byly na tomto kusu látky zobrazeny i skutky předků. Rodový znak měl pro všechny obyvatele Li Erlovy vlasti neobyčejný význam. Pořídili jej pro každého chlapce, jakmile dosáhl mužného věku, a byl tak trvanlivý, že mu vydržel celý život. Rodiny se raději zřekly hedvábí na šaty a spokojily se s oděvem z rostlinných vláken, než aby šetřily na rodovém znaku.

Také Li Erl nosil takový znak, který matka umělecky vyšila dovednými prsty.

Zde však žádný místní obyvatel takový znak neměl. Lidé nosili černý přeléhavý oděv z leské a tuhé látky. Pod ním měli barevné kalhoty z měkkého materiálu. Černý oděv zdobily výšivky. Přes něj nosili muži ještě řetězy z kaolinových perel různých tvarů nebo i z barevných kousků dřeva a kamínků.

A stejně jako si Li Erl prohlížel kolemjdoucí lidi, aby si osvojil všechno nové, co viděl, sledovali i oni oba pocestné a v jednom z nich snadno poznávali lámu.

Až dosud Lie-c' nechtěl trávit noci v osadách. Dokud Li Erl chodil jako ve snách, učitel se lidem úmyslně vyhýbal. Teď tomu bylo jinak. Už příštího dne Lie-c' zamířil k jakési větší osadě a požádal v jednom slušně vypadajícím domě o nocleh.

Mladík se s údivem díval kolem sebe. Viděl zde mnoho jiného, než na co byl zvyklý. Lidé je vlídně přijali a pozvali k večeři, která sestávala z vařené rýže a ovoce. Pak oba dostali rohože a pokrývky a v rohu velké vstupní síně jim přidělili místo k odpočinku. Mnoho se nemluvalo, pán domu se nanejvýš zeptal, odkud a kam jdou.

Unaveným poutníkům teprve nebylo do řeči. Li Erl se všude zkoumavě

rozhlížel. Nikde neviděl oltář, u něhož by se mohl pomodlit. Odešel proto ven a hledal Vznešeného pod tmavomodrou, hvězdami posetou oblohou.

Příštího dne se probudili posilněni spánkem. Bylo ještě časně zrána, ale kolem nich už vládl čilý ruch. Každý šel po své práci a neměl čas ani chut starat se o hosty.

Směli se zúčastnit také snídaně, při níž pili horký čaj a jedli jakýsi druh plochého chleba. Potom dal Lie-c' hostiteli několik mincí a ten je s radostí přijal. Láma se již chystal k odchodu, Li Erl však ještě otálel. Nemohl odejít, dokud se nezeptal na oltář. Téměř pokorně se obrátil k hostiteli s otázkou:

»Nechtěl by mi můj otec ukázat místo, kde se modlí? Rád bych vzdal úctu jeho předkům potom, co jsem odpočíval pod jejich střechou.«

Muž udiveně pohlédl na mladíka. Takovou otázku mu ještě nikdo nepoložil. Beze slova se obrátil, zamířil do zadní části domu a pokynul oběma návštěvníkům, aby ho následovali.

Posunovacími dveřmi, zakrytými bohatě vyšívaným závěsem, vstoupili do prostorné místnosti, na jejíž širší straně stál oltář. Nechybělo na něm nic, co vyžadoval kult předků i v Li Erlově rodném kraji. Vázy s květinami, vykuřovadla, obrazy předků, sošky bůžků, misky s rýží, nádoby s čajem a krásné ovoce pokrývaly souladně uspořádaný stůl pokrytý modrou hedvábnou vyšívanou pokrývkou.

Všichni tři mlčky přistoupili k oltáři, aby se v tichosti pomodlili. Pak Lie-c' položil vedle vázy s květinami několik mincí a řekl:

»Jsme na cestě a nemáme nic, čím bychom potěšili tvé předky, hostiteli. Dáme, co máme.«

Muž na ně vlídně pohlédl a prohlásil:

»Předkové ti děkují a neopomenou vyprosit vám požehnání na vaši další cestu.«

Li Erl se rozhlížel po místnosti. Muž z toho měl radost; byl očividně hrdý na svou krásnou modlitebnu. Upozorňoval mladíka na různé věci, které by mu jinak unikly. Na stěnách visely výšivky a kresby tuší a vyprávěly o činech předků.

Mezi obrazy stály na podlaze na dřevěných podstavcích větší i menší vázy z kaolinu nebo z bronzu. Li Erl si všiml, že vedle umělecky malovaných váz velmi ušlechtilých tvarů zde jsou postaveny i nádoby téměř bez ozdob a nedovedně zhotovené. Zaujaly ho natolik, že se na ně musel zeptat.

Muž mu vše ochotně vysvětlil, protože když viděl Li Erlův velký zájem, překonal svou mlčenlivost.

»Abys věděl, tyto nádoby pocházejí z různých dob a od různých pokolení. Když některý z našich předků zemřel, byla sem postavena nádoba, kterou měl ve zvláštní účtě nebo kterou rád používal. Obyčejně si k tomu účelu necháváme ještě za svého života zhotovit vázu, která odpovídá nejen prostředkům objednavatele, ale i jeho vkusu.

Vidíš zde velké a malé, prosté i drahocenné vázy. I ta moje tady už stojí připravena, aby mohla být vystavena, jakmile budu následovat své předky.«

S těmito slovy ukázal do rohu, kde stála objemná nádoba přikrytá hedvábnou rouškou a čekala, až bude použita. Li Erl by se rád podíval pod roušku, ale neodvážil se toho.

Lie-c' několika laskavými slovy pochválil krásnou modlitebnu, poděkoval muži a obrátil se k odchodu. Li Erl ale dosud nebyl uspokojen:

»Mají všichni lidé v tomto kraji takové modlitebny?« vyptával se dál a dostalo se mu vysvětlení, že jen chudí lidé je nemají. Ke každému obytnému domu je zpravidla přistavěna místnost určená předkům.

»Máte zde také dvoupatrové domy, jak jsem si вчера všiml,« zeptal se Li Erl ještě. »Copak u vás předkové neobývají vyšší poschodí?«

Muž zavrtěl hlavou. »Ne, tam bydlí živí. Když je některá rodina příliš početná, přistavujeme na dům tolik místností, kolik je jich potřeba. Nahoru se pak odstěhuje ženatý syn se svou rodinou. Vy máte ve své vlasti v domech tolik místa, že můžete bydlet všichni dole?«

Li Erl vyprávěl, že u nich doma se stavějí pouze malé domy. Když se některý syn ožení, postaví si na otcových pozemcích vlastní malý dům. To si muž neuměl vůbec představit. V tom případě jsou lidé u nich neobyčejně bohatí, jestliže vlastní tolik pozemků!

Náhle si muž přál slyšet víc o Li Erlově domově. On, který podle všeho neměl až dosud pro své hosty ani chvíli času, se jim teď chtěl plně věnovat. Požádal je, aby u něho zůstali ještě alespoň den, a oba radostně souhlasili.

Teď zase vyprávěl Li Erl. S mladickým zápalem popisoval svůj otcovský dům a zahradu. Najednou věděl, že se musí zmínit také o oltáři, který zřídila matka před jeho narozením.

Lie-c' na něho hleděl s údivem. To přece bylo jinochovi dosud tak posvátné, že o tom nikdy nemluvil! Žák však otevřeně vykládal o svatyni, ba mnohem více: začal mluvit o Vznešeném takovým způsobem, že posluchači nadšeně naslouchali.

K muži se připojili ještě jeho dospělí synové a radostně přijímali, co jim Li Erl nabízel. Pak ho zahrnuli dotazy a podivili se, že uměl na všechno zevrubně odpovědět.

V blaženém dávání se neptal, odkud se mu dostalo odpovědi. Ale večer, když po nádherném dni ulehl na lůžko, se ho zmocnil velký úžas. A teď se zeptal i Lie-c' :

»Pověz mi, Li Erle, od koho máš tuto zvěst o Vznešeném?«

»Až do dneška jsem sám nevěděl ani polovinu toho, co jsem směl zvěstovat,« odpověděl Li Erl zamyšleně. »Připadalo mi, jako by mi někdo tiše napovídal, co mám říkat.« —

»Ach,« zajásal náhle, »to je způsob, jak mám nacházet Pravdu! Tím, že jiným pomáhám poznávat Vznešeného, sám ho nalézám stále lépe a dokonaleji, a tak najdu Pravdu ve všech věcech.«

Celý šťastný se podíval na Lie-c'a. Učitel z něho měl radost. Když Li Erl usínal, ještě zašeptal:

»Tak jsem se dnes naučil něčemu velkému: dávej ze síly, kterou ti Vznešený propůjčil, kolik jí můžeš rozdat, a ona bude tím víc do tebe proudit!«

DRUHÉHO DNE ráno vybízel láma k odchodu. Hostitel jen nerad viděl, že se pocestní loučí, i když je předtím nepřijal se zvláštní radostí. Děkoval Li Erlovi a prosil ho, aby k nim opět někdy zavítal. Musí se přece podívat, jestli jeho učení ponese ovoce!

Dnes nebyla chůze tak obtížná, protože včera odpočívali. Li Erl se cítil tak lehce, jako by měl křídla. K poledni se dostali k velké řece, jakou Li Erl ještě nikdy neviděl. Dlouho stál na mostě, který se nad ní klenul, a díval se do jejich žlutavých, prudce se valících vln.

»Náš život se podobá této řece,« řekl Lie-c'. »Neustále proudí z věčných pramenů k vytouženému cíli a přináší s sebou často věci, které kalí jeho čistotu.«

»Ale podívej se,« zvolal Li Erl, »teď vlny vyvrhují nečistotu na břeh a zbaveny veškeré špíny proudí dál. To je útěšné!«

Měl velkou radost, když mu Lie-c' sdělil, že jejich cesta povede mnoho dní podél břehu tohoto veletoku.

Navečer požádali v jedné větší osadě o nocleh, v několika domech je však nepřívětivě odbyli slovy:

»Nemáme tady veřejné noclehárny. Jděte dál do nejbližší osady, tam najdete, co hledáte.«

Zachovali se podle rady a za soumraku dorazili do velmi špinavé osady. Noclehárna nepředstavovala výjimku. Kdyby oba nebyli tak unavení, raději by pokračovali v cestě.

Přijala je ošklivá stařena. Předložila jim rýži a čaj a vykážala jim místo ke spánku v rohu místnosti. Lie-c' se zeptal na pána domu a dozvěděl se, že odešel se svými syny z osady.

Přestože si oba místo ošklivili, uložili se konečně k odpočinku. Byli velmi unavení, takže okamžitě usnuli.

O půlnoci Lie-c'a probudil tichý šramot. Podíval se na Li Erlovo lůžko a zjistil, že i mladík se probudil a naslouchá.

Zřetelně slyšeli tlumený hovor mužů, ale Li Erl nerozuměl, o čem mluví, protože mu řeč byla cizí. Zato Lie-c' vyskočil z lůžka. Mluvíli tibetštinou. Rozuměl každému slovu, každé slovo v něm však vyvolávalo pobouření! Muži hodlali cizince zabít, protože u nich tušili peníze.

Stařec tiše vyndal ze záhybu svého roucha žlutou kápi, kterou Li Erl směl už jednou vidět, a nasadil si ji na hlavu. Pak vytáhl široký vyšívaný pás a přehodil si jej přes ramena, takže oba konce vpředu spadaly téměř až na podlahu. Vypadal nepopsatelně důstojně. Li Erl byl tak překvapen, že si již hovoru nevšímal.

Vtom do místnosti vstoupily dvě mužské postavy. Nesly v rukou papírové lampy a jejich svit zplna dopadl na Lie-c'a. Muži zděšeně ucouvli.

»Láma!« vykřikli oba jako jedněmi ústy, padli na kolena a opakovaně se dotýkali čelem země. Lie-c' je rázně oslovil a vytkl jim jejich zlý úmysl. Chvěli se strachem.

Li Erl je užasle pozoroval. Cožpak má stařec nad lidmi takovou moc?

Lie-c' zmlkl a muži vrávoravě opustili místnost. Li Erl si přál vědět, co se přihodilo. Jeho učitel mu všechno vysvětlil, ale Li Erl se s tím nespokojil.

»Pověz mi, otče,« naléhal na Lie-c'a, »jak to, že muži měli před tebou takový strach? Můžeš je nějak potrestat? Co je to vlastně láma? Musíš být něčím víc než knězem Božím, jinak bys neměl takovou moc.«

»Ráno ti po cestě odpovím na tvé otázky, synu,« slíbil stařec. »Pro dnešek se spokoj s tím, že se nám nepříhoda nic zlého. Muži přísahali, že budou chránit náš život.«

Noc uplynula bez dalších incidentů. Ráno hosté dostali vydatnou snídani. Nikoho z mužů nespátrali a stará žena se rozplývala ochotou a ponížeností.

Oba putující vyrazili co nejdříve a vykročili do svěžího jitra. Li Erl se nemohl ani dočkat, až Lie-c' začne vyprávět. Šli několik hodin, než se stařec konečně odhodlal promluvit.

»Dnes v noci ses mne tázal, synu,« rozhovořil se téměř váhavě, »co je to láma. Již dříve jsem ti řekl, že v naší zemi se tak nazývají kněží. Každý láma se těší účtě, protože se naučil mnohem víc než všichni ostatní a zaslíbil

svůj život Bohu, který u nás – alespoň dříve tomu tak bylo – řídí všechny myšlenky a skutky.«

S povzdechem ustal v řeči a Li Erl využil odmlky k rychlé otázce:

»Otče, řekl jsi ›dříve‹. Copak teď tomu tak už není? Proč se to změnilo? Když má některý národ vědění o Vznešeném, musí na něm přece lpět vši silou.«

»Milý Erle, to je mnoho otázek najednou,« pravil láma dobrotivě. »Pojďme s odpovědí na tuto otázku, až ti povím, co je to láma. Možná, že se ti pak objasní ještě mnoho jiného.

Řekl jsem tedy, že láma se těší v naší zemi i v cizích zemích, kde se usadili Tibetané, velké úctě.

Lámové, kteří se snaží trávit svůj život podle vůle Boží, žijí výhradně v myšlenkách na něho. Je tím určováno veškeré jejich konání, ať již obětují v chrámě nebo mluví k lidu, navštěvují nemocné nebo podporují chudé a utěšují truchlíci. Lidé sami o sobě pro ně nejsou ničím jiným než tvory jejich Pána, jemuž při kontaktu s nimi slouží.

Díky životu cele zasvěcenému Bohu toho většina kněží vidí a slyší víc než ostatní lidé. Jejich vnitřní spojení s vyššími světy přispívá k tomu, že více vycítují všechno, co se děje za hranicemi hrubé hmoty. Tak se také stává, že takovým lámům poslaným daleko do země, kam nemůže proniknout žádný příkaz jejich pozemských nadřízených, stačí, aby naslouchali svým nitrem, a již přesně vědí, jak si v který okamžik mají počínat. Jak jen to mám vyjádřit, abys to pochopil...?»

Li Erl, naslouchající s rozzářenýma očima, ho přerušil:

»Otče, rozumím ti dobře! Lámové žijí odloučeným životem uprostřed činnosti pro druhé. Jejich duše náleží Bohu, ale jejich vědění a síly jejich bližním. Že je to tak?»

»Tak tomu má alespoň být,« prohlásil Lie-c' a se zalíbením pohlédl na svého žáka.

»Věděl jsem to, protože ty jsi takový, otče!«

»Mezi lámy se však vyskytují i takoví,« pokračoval stařec, »kteří jsou omilostněni vidět ještě dál než ostatní. Smějí mluvit s Božími posly a přijímají rozkazy, které jim Bůh posílá pro jiné. Zprostředkují je a dbají o jejich provádění. Tu a tam používá Bůh takového žlutého lámu i ke zvláštní pozemské činnosti...«

Li Erl ho znovu prudce přerušil:

»Tak jako tebe, stejně jako tebe! Musel jsi přijít ke mně, abych se mohl stát nositelem Pravdy. Ó Lie-c', jak je to všechno nad pomyšlení veliké

a velkolepé. Vznešený myslí ve své nekonečnosti na nás, malé lidi, dává nám, co nám prospívá, a stará se, aby zde byl v pravý čas připraven někdo pro nějaký určitý úkol! To je nutno zvolat mezi lidi, aby to všichni, všichni uslyšeli a vytušili! Ó Lie-c'!»

Hluboce dojatý jinoch umkl. Po chvíli se ale opět obrátil ke svému učiteli, který klidně kráčel v zamyšlení vedle něho:

»Otče, odpusť mi, už jsem tě zase přerušil. Kdy se konečně naučím, abych nemluvil v nevhodnou dobu?«

»Řekl jsem,« pokračoval Lie-c' klidně dál, »že Bůh někdy použije žlutého lámu ke zvláštnímu účelu. Naši Tibetané to vědí, a proto mají žluté lámy ve zvláštní úctě. Musí to tak být,« pronesl stařec bez jakékoliv nadřazenosti, »neboť jinak bychom nemohli provádět Boží příkazy. Často se stane, že Bůh dodá nějakou událostí našim slovům důraz, takže vzdorného člověka stihne bez našeho přičinění na místě trest.

To ti také vysvětluje, proč se muži, kteří se dnes v noci chystali spáchat zločin, přede mnou třásli strachem. Báli se Božího soudu, který je dříve nebo později jistě postihne, protože jsou to velcí zločinci.«

»Jsou to lidé z tvé země?« zeptal se Li Erl. »Mluvili jste mezi sebou jinou řečí.«

»Žel, jsou to lidé z Tibetu, kteří museli kvůli svým zločinům uprchnout z vlasti,« odpověděl Lie-c'.

»Ach, a já jsem si myslel, že v Tibetu jsou všichni lidé poctiví,« povzdechl si Li Erl zklamaně.

»Tak tomu bývalo ještě asi před sto lety,« přiznal Lie-c'. »Myslím, že jsem ti už dříve vykládal, že jsme se snažili, abychom alespoň v klášterech zachovali dřívější dobré mravy. Ale dokonce i tam pronikl duch zla, zejména do klášterů v nížině. Naše horské kláštery toho ještě zůstaly ušetřeny. Tam se dosud slouží Bohu z hloubi duše a i obyvatelé z okolních vesnic, které jsou s kláštéry těsně spjaty, neznají nic krásnějšího než smět sloužit Bohu.«

Rozlítostněný láma umkl, Li Erl však navázal na jeho slova a zeptal se:

»Už několik dní mluvíš stále jen o Bohu a podle mého názoru tím máš na mysli Vznešeného. Proč to děláš? Šang Ťiho také nazýváme »bohem« .

»Ano, je bohem mezi mnoha, ale jedině Vznešený je Bůh. V dávných dobách lidé nazývali pouze jeho tímto jménem, ale když s ním ztratili spojení, zvykli si pokládat jeho služebníky za bohy a také je tak nazývat. Přijde však doba, kdy jedině Vznešený bude mít opět jméno Bůh.«

»Nebylo by lépe, kdybychom ho až do té doby nenazývali tímto jménem, které je tak zneužíváno?« vyslovil se Li Erl. »Bolí mě, když ty, otče, mluvíš o Vznešeném jako o Bohu.«

»Staň se, jak si přeješ,« odpověděl Lie-c' vážně. Věděl, že je to tak správné.

Delší dobu mlčeli a Li Erl přelétal pohledem mírná úbočí pahorků. Stále se ale celý nadšený vracel k řece. Znenadání ho napadla myšlenka a musel ji okamžitě vyslovit:

»Otče, podívej se na to množství vody. Jak by bylo dobře, kdyby se v ní lidé umyli víckrát za rok. Bude to nutné nařídít zákonem, aby to také skutečně dělali!«

Byl touto myšlenkou nadšen a rozvíjel ji dál.

»Zdá se mi, že člověk, který netrpí na svém těle nic nečistého, si zachová čistou i duši. Vzpomeň si jen na to, jak většina lidí z mého národa vypadá špinavě! Jestliže budu mít někdy slovo, budu žádat, aby se všichni lidé myli v řece.«

»Naštěstí je ve tvé zemi více řek, Li Erle, jinak by se lidé museli vydat na dalekou cestu, aby splnili tvůj příkaz,« usmál se láma.

I jemu však tato myšlenka připadala dobrá. Kolem jinocha vířilo mnoho nového. Stařec to s radostí pozoroval. Kéž by brzy nadešla doba, kdy by se to mohlo uskutečnit!

Ale dříve musí Li Erl zhlédnout a poznat mnoho věcí, než situace dospěje tak daleko. Šli už velmi dlouho a blížili se k hlavnímu městu.

Ruch na silnicích byl stále živější. Proti nim přijížděli nebo je předjížděli jezdci na huňatých konících anebo dvoukolové káry tažené bílým skotem. Kolem nich spěchali stejnoměrným rychlým krokem nosiči se svým nákladem buď na hlavě nebo na zádech.

Zdejší obyvatelé měli na sobě jiné oblečení než lidé v provinciích, jimiž Lie-c' s Li Erlem prošli. Podle něho bylo možné snadno rozeznat jednotlivé třídy. Pracující muži nosili dlouhé kalhoty z barvené, většinou modré bavlněné látky a krátké kazajky se širokými rukávy téže barvy. Kůži na nohou měli, tak jak na ni působily povětrnostní vlivy, ztvrdlou jako podešev.

Jezdci si oblékali úzké dlouhé kalhoty a koženou vestu bez rukávů. Sedávala vlastně pouze ze dvou čtverhranných kusů, které pokrývaly hrud' a záda a byly pod rameny sešněrovány. Zřejmě se zhotovovaly z vydělané kožešiny, protože na okrajích visely dlouhé chlupy.

Pod vestou muži nosili krátké haleny s dlouhými úzkými rukávy, které podle postavení majitele byly buď z bavlny, nebo z hedvábí. Čím byl jezdec

urozenější, tím krásněji měl zdobenou svou koženou vestu na hrudi. Jezdci většinou měli u sebe zbraně: krátké meče a dlouhá kopí.

Lie-c' vysvětloval žákovi, že jezdci patří k císařově stráži. Pravděpodobně musí objíždět v určitých odstupech město a jeho okolí, aby bděli nad bezpečností.

»Sídlí císař ve městě, ke kterému míříme?« začal se vyptával Li Erl. »Budeme ho moci spatřit? Viděl jsi ho už někdy? Je mladý? Jak se jmenuje?«

»Pokusím se odpovědět ti na všechny naléhavé otázky najednou,« promnesl Lie-c' s mírnou výtkou ve hlase.

»Zanedlouho se dostaneme do hlavního města velké, nesmírně rozlehlé Říše středu. Leží zde na této řece a jmenuje se Ťiang-ning. Řeku nazývají Jang-c'-ťiang. Město vzniklo před mnoha sty lety a je silně opevněné, jak sám uvidíš. Brzy se v dálce vynoří jedna ze šesti silných věží.

V Ťiang-ningu bydlí vládce, který vládne celé říši s jejími dvaceti provinciemi. Jmenuje se Chou a pochází z mocného rodu Čou, který již přes pět set let dává zemi císaře.

Císaře, který si dává říkat Syn nebes, pravděpodobně uvidíš v některém z jeho přijímacích dnů, kdy se před ním smějí poklonit bohatí i chudí. Jestli s ním navážeš kontakt, nemohu říci. To spočívá ve vůli Vznešeného a dovíš se o tom v pravý čas.«

Šli svižným krokem po pohodlné silnici a náhle se na obzoru vynořila jedna z věží, o kterých se Lie-c' zmínil. Li Erl si ji představoval jako velkou pagodu a byl překvapen, když před sebou uviděl velmi širokou kamennou budovu. Byla pravouhlá a měla zešíkmené zdi, protože základy byly mnohem širší než vrchol stavby.

Na Li Erlův dotaz Lie-c' vysvětloval, že věže musí v případě nepřátelského útoku poskytnout útočiště mnoha vojákům, a proto jsou tak velké. Zdi se staví šikmé úmyslně, aby se sprška kamenů vrhaných útočníky snesla na menší plochu.

»Až přijdeme blíž, uvidíš, že na každé z věží stojí ještě jedna taková, ale menší.«

Li Erl se otrásl hrůzou.

»Proč musí být takové věci?« zeptal se. »Lidé mají žít v míru. Kdyby sloužili Vznešenému správným způsobem, nemohly by mezi nimi vznikat nesváry.«

Neměl ale čas tyto myšlenky dál sledovat, protože na něho doléhalo příliš mnoho dojmů. Město obklopoval pás bujných ovocných zahrad, ožive-

ných pracujícími ženami a dětmi. Mezi nimi poskakoval bezpočet malých psů, kteří Li Erlovi připomínali psíčka u nich doma.

Teprve druhého dne ráno prošli branou na východní straně města. Podobala se věžím, byla postavena z pevných kamenů a postrádala jakoukoli výzdobu. Li Erl, který už viděl krásnější brány, pocítil zklamání. Když uvedli údaje o sobě a dostali povolení vstoupit do města, vyzval Lie-c' mladíka, aby se ohlédl.

Holá kamenná brána byla celá jako proměněná. Celou stranu obrácenou k městu pokrývalo drahocenné dřevěné vyřezávání. Leskla se nádhernými barvami.

Nemohli se však zastavit a obdivovat se jí. Li Erla spěchající lidé téměř porazili a musel dohánět zdatně krácejícího Lie-c'a, který odbočil do spleti uliček plných nejrůznějších výparů.

Příchozí se museli doslova proplétat mezi lidmi, zvířaty a nářadím. Zdálo se, že se celý život obyvatel odehrává na ulici.

Konečně jedna zvlášť uzoučká ulička neočekávaně vyústila na volné prostranství. Na něm se vypínal velký krásný chrám se žlutou střechou a vysokou pagodou. K průčelí chrámu vedl nahoru nespočet schodů.

»To je Chrám nebes,« vysvětloval Lie-c'. »Protože si císařové říkají Synové nebes, má tato střecha žlutou císařskou barvu. Brzy chrám navštívíme, ale teď vyhledáme svého hostitele, který nás pozval, abychom se u něho ubytovali.

Je to velmi učený láma z Tibetu. Žije v Ťiang-ningu již dlouho a pečuje o rukopisy v císařském paláci. Můžeš se od něho mnohému naučit, pokud se ti podaří upoutat jeho pozornost. Obyčejně je tak zabrán do své práce, že ani nesleduje, co se kolem něho děje.«

Láma umklkl a za chvíli se opět ozval laskavým tónem:

»Divíš se, proč jsem se ti o tom nezmínil již dříve. Chtěl jsem, aby tě po cestě nic nerušilo, a teď je dost času zabývat se naším hostitelem.«

Opět procházeli spleť ulic, až se konečně zastavili před nenápadným domem, který se však od okolních staveb lišil větší čistotou a mírně odlišným stavebním slohem.

Li Erl si už všiml, že stavbě většiny domů nevěnovali obzvláštní péči. Všechny zdi nebyly stejně dlouhé a vysoké, takže budovy stály v ulicích nakřivo a šikmo. Ani dveře neměly pravouhlý tvar, ale vypadaly, jako by byly do průčelí budov prořiznuty.

Malý dům, do něhož vstoupili, byl postaven nápadně pečlivě. Stavitelé sice neměli lepší materiál než u okolních domů – ke stavbě stačila trocha

kamenů, dřeva a slámy –, ale využili jej účelněji. I vnitřek domu se vyznačoval blahodárnou čistotou.

Přistoupil k nim starší muž. Když se ocitl tváří v tvář Lie-c'ovi, začal jásavě mluvit řečí, které Li Erl nerozuměl. Pak přitiskl lem Lie-c'ova roucha ke rtům, poklonil se Li Erlovi a zmizel za nádherným závěsem, na kterém byl vyšíit jediný velký drak.

Za chvilku se objevil pán domu, bělovlasý, ctihodný muž. Měl právě tak zářící oči, zastíněné hustým obočím, jako Lie-c'.

Li Erlovi krajané si obočí zastříhovali, takže je měli úplně ploché. Li Erlovi bylo nápadné, že všichni lidé z Tibetu, se kterými se sešel, si nechávají obočí divoce růst.

To ale přece nemůže být příčinou, proč mají hluboké zářící oči. Taková záře musí vycházet z duše. A Li Erlova duše radostně letěla vstříc hostiteli.

Muž se hluboce uklonil a pravil:

»Vítej v mém domě. Můj dům je tvým domem, dokud v něm budeš chtít pobývat.«

Li Erl se zcela samozřejmě domníval, že slova jsou určena Lie-c'ovi, ale k jeho velkému překvapení stařec pokračoval:

Li Erle, synu nebeských zahrad, Bůh mi dopřává velkou milost, když mi dovoluje tě spatřit. Zůstal jsi tak čistý, jak tě poslal. A čistý máš procházet mezi lidmi, rozdmýchávat uhasínající světlo a přinést opět Pravdu na svět, který se dusí v hříších.«

Mladík nevěděl, co na to má říci. To, co právě slyšel, bylo příliš veliké. Věděl sice, že byl vyvolen stát se nositelem Pravdy, dosud o tom však kromě Lie-c'a s nikým nemluvil. Zdálo se mu, že doba jeho činnosti je ještě nesmírně vzdálená.

Netušil, že tato činnost už ve vši tichosti začala a že je jako Boží posel označen znamením, které není viditelné lidským očím.

Ale i Lie-c' byl ohromen. On, který byl neustále s Li Erlem, si znamení nevšiml. Teď, kdy je poznal hostitel, je spatřil i on. Naplnila ho čistá radost.

Tak se příchod do Pe Jangova domu odehrál úplně jinak, než pocestní očekávali. Jinoch se od té chvíle cítil mezi oběma učenými kmety vesele a volně. Učil se od nich, využíval jejich velkou moudrost, a přesto byl on sám tím, kdo dával.

Síly, které k němu proudily shůry, nevědomky předával dál. Posiloval jejich staré a unavené duše, takže se dívali na život plni nové důvěry a tušili nové úkoly.

Li Erl by nejraději ihned začal s učením u Pe Janga, jehož nejprostší slova měla, jak se zdálo, nejhlubší význam, ale oba lámové zamýšleli něco jiného.

Mladík měl nejdříve poznat hlavní město a to zabere mnoho času. Li Erlovi, který se zpočátku jen nerad podřizoval tomuto rozhodnutí, se to brzy zalíbilo a každý den měl znovu radost ze všeho, s čím se setkal. Chrámy, jichž zde stála celá řada, byly velmi bohatě vyzdobeny. Našel v nich mnoho skutečně krásných věcí vedle spousty odpuzujících a škaredých.

Kněžím, se kterými se setkal, nebyl nápadný. Nemohli vidět znamení a dívali se na něho jako na nezralého žáka z provincie toužícího po vědění. Trpěli ho mezi sebou jen proto, že ho doprovázel láma. Pe Jang se těchto vycházek nezúčastnil, dával si však o nich večer vyprávět. Způsobem, jakým přijímal Li Erlovo líčení, žáka učil.

Li Erl stále zřetelněji cítil, že jeho prvním úkolem musí být boj proti démonům, proti temné, ničivé víře v tyto útvary vytvořené lidmi.

Snažil se promluvit si o tom i s Pe Jangem, ale nadarmo. Starý láma ho vlídně vyslechl, sám se k tomu však nevyjádřil. Li Erlovi to bylo nápadné, a proto se obrátil na Lie-c'a, aby poznal důvod jeho mlčení.

»Na to se ho musíš zeptat sám, Li Erle,« zněla neuspokojivá odpověď.

Tak uplynul delší čas a Li Erl dosud nenašel odvahu, aby Pe Jangovi položil otázku týkající se boje proti démonům.

Až jednoho dne, když ho pobouřila strašná událost, která se přihodila v jednom z chrámů, prudce vyhrkl:

»Vyprávím ti, otče, o těchto hrozných věcech a rád bych od tebe slyšel, kdy přijde čas to všechno změnit. Chtěl bych vědět, co si o tom myslíš, protože tvé myšlenky jsou hlubší než myšlenky ostatních lidí, a ty mlčíš. Proč? Jsem snad příliš dětinský, než abych se směl podílet na tvé moudrosti?«

»Li Erle,« řekl stařec hlubokým hlasem, ve kterém se chvělo vnitřní pohnutí, »nejsi příliš dětinský. Ale uvědom si, že jsi byl vyslán z nebeských zahrad jako nositel Pravdy. Nemá ti ten, kdo tě vyvolil, ukázat cesty, po kterých se máš ubírat? Zde tě nesmí vést lidské slovo, nesmí na tebe působit lidské vědění! Smím pouze naslouchat tomu, co tryská z tvé duše, abys získal vnitřní klid dříve, než přikročíš ke svému úkolu. Víc nemůže nikdo z nás udělat. Něco víc by bylo hříchem proti Bohu.«

Všichni tři celí dojatí ztichli. Na jinocha se to však sneslo jako posvěcení. Od této chvíle se díval na svůj život jinak. Všechno, s čím se setkal, chápal úplně jiným způsobem. Uzárl a byl si vědom Božího vedení.

V TÉ DOBĚ VSTOUPILO do jeho života něco nového. Již nazítří ráno mu Pe Jang přivedl mladého hodnostáře, který docházel jako žák často do domu, a zařídil to tak, aby Chaj Tan příště Li Erla doprovázel a ukázal mu také něco jiného než jen chrámy.

Chaj Tan byl sice starší než Li Erl, ale měl srdečnou a veselou povahu. Těšil se, že když Li Erla seznámí se vším krásným, co Ťiang-ning nabízí, zavděčí se tím starému učiteli.

Před Li Erlem se otevřel úplně nový život. Ze začátku se jen váhavě odvažoval vstoupit do nádherných bazarů, kde bylo vyloženo na prodej skvělé zboží. Pak se mu však krása, pro kterou měl odjakživa velmi vnímavé smysly, začala líbit.

Chaj Tan ho vodil také do dílen, kde se zpracovával kaolin a vyrábělo se hedvábí. Měl všude přístup a rád bral zvědavého mladíka s sebou. Když zpozoroval, že Li Erl projevuje zájem, připadalo mu všechno mnohem důležitější.

O hlubších věcech spolu nikdy nemluvili. Chaj Tan měl spíše sklon k žertování, takže se Li Erlovi přičilo rozprávět s ním o tom, co hýbalo jeho duší, a mladý mandarín zřejmě neměl o nic jiného zájem.

Jednoho dne slíbil svému chráněnci zvláštní potěšení. Smí ho večer doprovodit do hostince. Li Erl si neuměl představit, co ho čeká, protože však o tom starší přítel mluvil velmi tajemně, souhlasil. Rozhodně to bude něco nového procházet se večer ulicemi Ťiang-ningu.

Chaj Tan nikdy nevyhledával úzké nebo postranní uličky, ale vodil svého společníka vždy po výstavných ulicích. Už dávno trval na tom, aby Li Erl zaměnil nenápadné šaty, jež měl z domova, za hedvábné roucho, které by se nelišilo od oděvů mladých mužů.

Večer vstoupili do jasně osvětlené místnosti, kde večeřelo mnoho lidí. Podávali tam zvláštní jídla, jaká Li Erl ještě nikdy neviděl. Chaj Tan ho vyzval, aby je ochutnal, ale Li Erl se k tomu nedal přimět a požádal o ryži a ovoce. Chaj Tan se smál.

»Však ti také zachutnají, jen až jim přivykneš. V každém případě musíš něco pít, to se patří.«

Ale už po prvním doušku opojného nápoje jej Li Erl se vší rozhodností odmítl a objednal si obvyklý čaj. Číšník, který přinesl nápoje, se nepokrytě ušklíbl, Li Erl však dělal, jako by to neviděl. Když pojedli, chtěl jít domů, Chaj Tan ho ale upozornil, že teď teprve bude veselo.

Zamířili do jiné místnosti, odkud zaznívala hudba. Byly to podivné zvuky zvláštního rytmu a v Li Erlovi vzbuzovaly nepříjemný pocit. Nedovedl

si vysvětlit, proč to tak na něho působí, a nejraději by šel domů. V té chvíli měl dojem, jako by mu někdo tiše pošeptal:

»Máš se dívat, pokud můžeš, a to i tehdy, když to, co uvidíš, se nezachvívá v Božích zákonech.«

Ach ano, musí poznat nepěkné věci.

Pevným krokem vstoupil do poměrně velké místnosti, jejíž podlahu i stěny pokrývaly koberce. Nekladl se zde důraz na krásu ani drahocennost, ale pouze na pohodlí.

U zadní stěny místnosti stály a seděly nápadně oblečené ženy se strunnými nástroji. Vyluzovaly z nástrojů monotónní melodie a kolébaly se při tom v bocích. Zdálo se, že to nedělají s radostí, a stejně neradostně to působilo i na Li Erla.

Několik návštěvníků sedělo roztroušeno na měkkých polštářích na zemi. Ani oni nejevili známky radosti.

»Proč sem lidé chodí?« zeptal se udivený Li Erl. Chaj Tan se zasmál.

»Hned uvidíš,« odpověděl tajuplně. Pečlivě vybral místo a posadili se.

Hudba začala hrát jinak. V pozadí se rozhrnuly závěsy a z nich vystoupilo sedm zvláště oděných dívek. Li Erl se na ně s úžasem podíval.

»Jak je možné, že se dívky ukazují mužům?« zvolal téměř nahlas. »Vždyť dokonce i při rytířských hrách hrají muži ženské role, protože bohové zakázali, aby se dívky vystavovaly na odiv!«

Chaj Tan pokrčil rameny.

»Uvidíš ještě mnoho jiného, čemu tě tvůj odloučený život nenaučil, svaťoušku. Právě proto jsi měl chodit se mnou. Věř mi, kdyby všichni lidé dělali jen to, co bohové dovolili, byl by to nudný život. Právě to zakázané činí život krásným.«

Li Erl musel opět vynaložit veškerou sílu, aby zde vydržel. Obklopilyho nedobré proudy a zdálo se mu, jako by byl sešněrován. Stěží lupal po dechu. V nitru volal k Bohu:

»Ó Vznešený, na jehož pokyn zde musím být, nedopušt, aby se mi tady něco stalo. Dej, ať tato strašná podívaná není marná.«

Pak se opřel o podušky a snažil se pokud možno lhostejně pozorovat okolí. Chaj Tan se usmál: vida mladíčka, však si zvykne!

Dívky začaly tančit a postupovaly blíž k návštěvníkům. Při zvucích nástrojů se ukláněly, otáčely a všelijak kroutily rukama a nohama. To, co dělají, není opravdu hezké, pomyslel si Li Erl. Nemohl však popřít, že jejich postavy jsou velmi krásné. Zvláště jedna mladíčká dívka štíhlé postavy na sebe upoutala pozornost všech. Měla něžné a jemné končetiny.

Náhle uprostřed tance přestala tančit a běžela zpět k závěsu, zpoza něhož přišla. Nějaká starší dívka jí zastoupila cestu a prudce na ni zvolala několik slov. Malá na ně cosi odpověděla.

Tanec byl přerušen. Všechny dívky se shlukly kolem nich. Hosté s úžasem pozorovali skupinu. Něco podobného se ještě nikdy nepříhodovalo. Zezadu vyšla starší žena a přistoupila k rozrušeným tanečnicím. Po chvíli přišel ještě starý muž. Rozčilení stále vzrůstalo.

Po delším zmateném sporu přistoupil muž k oběma návštěvníkům, kteří přišli jako poslední, obrátil se na Li Erla a vyzval ho:

»Pane, prosíme tě, opusť tuto místnost. Tcha Li před tebou nechce tančit.«

Všichni zděšeně nebo škodolibě hleděli na vykázaného hosta. Chaj Tan zvolal:

»Taková potupa, která zde byla způsobena mému příteli, nezůstane nepotrestána! Budete toho litovat, protože je v mé ochraně.«

Li Erl vstal. Bez rozmýšlení pravil zvučným hlasem:

»Mýlíš se, Chaj Tane. Není to pro mne potupa, ale čest, jestliže se některá dívka vzpomíná a uvědomí si, že jedná proti vůli bohů. Žena má být v mužově životě jako květina: čistá a radostná. Ale z takových dívek, které jako tyto zde klesly do bláta ulice, už nemůže mít nikdo radost.«

Hosté překvapeně pozorovali podivína, který se odvážil pronášet kázání na tomto místě. Byl to krásný jinoch se zářícíma očima a vycházelo z něho světlo.

Mezi dívkami vznikl rozruch. Nejmladší ležela na zemi, plakala a zakrývala si rukama obličej. Jedna ze starších dívek se však obrátila k Li Erlovi způsobněji, než by očekával, a řekla:

»Pane, děkuji ti! Ode dneška se budu se svou sestrou žít jinak. Zatím k nám nikdo nepromluvil tak jako ty. Všichni nás nutili k tomuto zaměstnání a chválili nás za to. Jsi pravděpodobně posel bohů, že jsi tak silně zaujal naše srdce. Ještě nikdy jsem nebyla v chrámě, ale hned zítra zajdu ke knězi. Děkuji ti!«

Půvabně se uklonila a spěšně se vzdálila. Šetrně pomohla ležící sestře vstát a opustila s ní místnost. Za nimi se hrnuly ostatní dívky, které dosud nerozhodně postávaly kolem. Bylo po radovánkách! Návštěvníci se pomalu vytráceli jeden za druhým a také Li Erl se obrátil k odchodu. Vtom mu starý muž zastoupil cestu.

»Cizince, zničil jsi mi obchod. Co mně za to dáš?«

Počítal s Li Erlovou nezkušeností, zapomněl však na Chaj Tana. Ten mu

rázně připomněl, aby se měl na pozoru, jinak že ho udá kněžím. Udělá nejlépe, když se zčerstva odklidí někam hodně daleko.

Li Erl hleděl rozšířenýma očima na oba muže. Pak starci poradil: »Tobě je přece dobře známo, že to, co provozuješ, není milé bohům. Zanech své nekalé činnosti.«

Muž se zasmál ošklivým, zlým smíchem a z jeho úst se vyřinul proud nadávek. Li Erl se otočil a společně s Chaj Tanem opustil dům.

Mlčky se ubírali dlouhou cestou až k Pe Jangovu domu. V Li Erlovi to jen hrálo a bouřilo. Chaj Tan však začínal tušit, že tento nezkušený jinoch, na něhož se předtím díval tak trochu s posměchem, je čistší a lepší než ostatní lidé. Nechtěl svou světskou moudrostí rušit čisté Li Erlovo vědění.

Oba druhové probděli celou noc. Li Erl se snažil najít způsob, jak by bylo možné pomoci takovým chudým dívkám a jak znemožnit takovým špatným mužům, aby dál provozovali svou nekalou živnost. Podle svého zvyku se chtěl se svými myšlenkami vypořádat nejdříve sám, než o tom promluví s lámy.

Naproti tomu Chaj Tana, aniž si to uvědomoval, Li Erlova bytost do hloubi duše uchvátila. Probudila se v něm touha po čistotě, po spojení s bohy a rostla, čím více se schylovalo k ránu.

Příštího dne k Li Erlovi nepřišel. Ten se tak pohroužil do vlastních myšlenek, že to ani nepozoroval. Večer se ale před ním objevil jako vyměněný.

»Li Erle, nemám, co bych ti ještě ukázal,« pronesl téměř pokorně. »To, co znám, by tě všechno jen strhovalo dolů. Teď je řada na tobě, abys mě učil. Víš o věcech, které člověka povznášíjí. Ukaž mi je!«

Li Erlova duše se zachvěla radostí. Jestliže se Chaj Tan zbaví pozemských žádostí, mohl by být jeho přítelem, pomocníkem, po kterém Li Erl tak touží.

Rozmlouvali spolu celou noc. Ráno společně předstoupili před Lie-c'a a oznámili mu, že Chaj Tan je ochoten nadále doprovázet Li Erla jako pomocník a ochránce, že však již nemůže příteli ukazovat nic jiného, než co si sám přeje vidět.

Zdálo se, že to Lie-c'a vůbec nepřekvapilo. Viděl předem, k čemu dojde. Oznámil Li Erlovi, že jeho čas uplynul. Může se vrátit do svého kláštera v Tibetu, protože Li Erl našel pozemského ochránce a Pe Jang mu bude stát po boku jako jeho učitel.

Li Erl se ulekl. Kam jeho paměť sahala, byl Lie-c' stále při něm, a teď by ho měl postrádat? Miloval svého učitele a neznal nikoho jiného, komu by tak zcela důvěřoval jako jemu. Pe Janga si sice vážil a obdivoval se mu, ale

otcovského přítele mu nemohl nahradit. Poprosil lámu, aby s ním zůstal ještě nějakou dobu, než přivykne myšlence na rozloučení. Lie-c' však klidně zavrtěl hlavou.

»Boží příkaz zněl, abych tě doprovázel tak dlouho, než si sám zvolíš světského průvodce. To se právě stalo. Nyní mne mé povinnosti volají nazpět do mého kláštera.«

»Mohu jít s tebou?« zeptal se Li Erl, úplně zmatený z Lie-c'ova rozhodnutí. »Už dávno jsem si přál poznat Tibet a život v kláštorech na vlastní oči.«

Doufal, že Lie-c' vyhoví jeho prosbě, protože láma již častěji poukazoval na to, jak by mladému zvěstovateli Pravdy byla užitečná znalost tibetských mravů. Ale i teď stařec odmítl.

»Ještě k tomu není čas. Shledáme se, až budeš starší a zralejší. I já jsem se v uplynulých letech mnohému naučil a s prospěchem to využiji ve svém klášteře. Pak budu očekávat tvůj příchod, Li Erle.«

Vyzval mladíka, aby s ním navštívil Chrám nebes, kde ve skrytém výklenku zvlášť rádi vzývali Vznešeného. Tam se společně pomodlili. Starý učitel pak požehnal žákovi, jemuž řadu let dával ze sebe to nejlepší. A zatímco Li Erl pohroužen do modlitby ještě klečel, odcházel Lie-c' pomalým krokem z chrámu.

Příští dny chodil Li Erl jako ve snách. Nedovedl se smířit s Lie-c'ovou nepřítomností, i když si musel přiznat, že učitel ho v posledních měsících přenechával úplně sobě samému. Navečer se však vídávali a Lie-c' velmi často Li Erlovi pomáhal uspořádat si vlastní myšlenky.

Chaj Tan si vyčítal, že jeho žádost doprovázet Li Erla přiměla lámu k odchodu. Nerozuměl souvislostem a spatřoval ve starcově jednání žárlivost.

Když si toho Li Erl všiml, snažil se mu vysvětlit, že každý čin, ba téměř každé slovo starého učitele byly Bohem určeny, aby se žákův život formoval přesně stanoveným způsobem. Když svému druhovi všechno vysvětloval, sám si uvědomil, jak byl láma obětavý a jak zde působilo mocné Boží vedení. Proto celý udivený zmlkl a pohroužil se do děkovné modlitby.

Když opět vstoupil do Pe Jangovy pracovny, našel mudrce skloněného nad rukopisy, jako by od jejich posledního rozhovoru neuplynulo již několik dní. Pe Jang vzal vlídně na vědomí Li Erlovu prosbu, aby ho opět pravidelně vyučoval.

»Rád tak učiním, Li Erle,« řekl dobrotivě láma. »Napřed ti však musím něco povědět. Až dosud usměrňoval Lie-c' tvůj život tak, jak mu to božové přikázali. Teď odešel, ale já pro tebe nemám pokyny shůry. Mám pouze

příkaz naučit tě tomu, co čem toužíš. Jak se bude dál utvářet tvůj život, spočívá jedině ve tvých rukou.«

»Jak mohu vědět, co máme dělat?« zvolal Li Erl bezradně.

»Tím, že budeš naslouchat vlastnímu nitru, synu,« odpověděl stařec vážně. »Jsi veden, takže dbej svého vedení. Pros, abys měl neustále uši otevřené hlasům shůry, které budou často jen tiché a jemně znít ve tvém srdci. Ony tě povedou. Pak odsuň všechno ostatní stranou a dělej jen to, co na tobě budou požadovat. A tvůj život bude veden právě tak jako dosud až do doby, kdy budeš dost zralý, abys mohl vést sám sebe a potom i svůj lid. Namáhej se, protože tato doba se přiblíží, než se naděješ.«

Upozorňovat Li Erla na hlasy nebylo ovšem téměř potřeba, byl zvyklý jim naslouchat. Bylo ale pro něho posilou, že o nich láma mluvil s takovou samozřejmostí a tak slavnostním způsobem. Ještě tuto myšlenku ani zcela nepromyslel a Pe Jang vyslovil otázku:

»Jak si vlastně představuješ své učení u mne, Li Erle?«

A když Li Erl zaraženě mlčel, protože nevěděl, co má odpovědět, Pe Jang pokračoval:

»Chceš přicházet jen tehdy, když budeš toužit slyšet něco nového, nebo budeme mít každý den vyhrazeny na práci určité hodiny?«

»Mohu k tobě přicházet každé ráno tak jako dnes?« požádal ho Li Erl.

»Vím, že mi můžeš vysvětlit, jaký je svět, který nevidíme.«

Řekl to bez předchozího uvažování, puzen svým nitrem. Teprve potom užasl nad svými slovy.

Pe Jang se přívětivě usmál.

»Takto si počínáš správně. Mnoho tě naučit nemohu, ale co sám vím, buď ti tvoje.«

Potom však zvážněl a řekl:

»Je ti známo, že nám všem vládne neviditelný vznešený Bůh, a víš také, že ho nazýváme mnoha jmény. Stvořil všechno, co vidíme, i to, co nevidíme. Ale tak jako panovník na zemi jen nařizuje a k vykonávání svých rozkazů má služebníky, tak také on učinil ve všem pouze začátek a ostatní přenechal svým tvorům.

Všechno živé na zemi s výjimkou lidí vzniklo zářením slunce, do něhož Vznešený vdechl svůj žár. Zvířata a rostliny, mraky a vlny jsou tvorové slunce a jsou na něm závislí. Na pokyn Vznešeného působí slunce na jejich život, zdraví i zánik. Je zlatě žluté, a proto je nám také žlutá barva posvátná.«

Li Erl pozorně naslouchal. Neuměl si představit, jak mohlo slunce stvo-

řit zvířata a rostliny. Pozoroval jen, že semena v jeho paprscích klíčí. Tato semena zde však musela napřed být. Věděl, že slunce má udržující i zničující sílu, ale že by mělo i tvůrčí sílu?

Zde se poprvé setkal s něčím, co zaklepalo na jeho duši a čemu nerozuměl. Kdo mu dá odpověď? Probudila se v něm žhavá touha po jeho starém učiteli. Lie-c' nikdy neřekl nic, co by v něm vzbudilo odpor. Teď tomu ale zřejmě musí být.

Neodvažoval se zeptat, protože stařec před ním bez přestávky rozvíjel své vědění o Neviditelném. Mnohé bylo nádherné a Li Erl tomu mohl beze všeho věřit, ale pak opět přišlo něco jiného, co jako šedivý mrak obestřelo jinochovy smysly. Pe Jang právě řekl:

»Chci ti svěřit tajemství, Li Erle. Vznešený má mnoho dětí, synů i dcer. Čas od času je posílá na zemi, aby vědění o něm nezaniklo a aby mu přinesli zprávy o jednání lidí.«

Teď ho však Li Erl přerušil.

»Otče, Lie-c' říkal, že Vznešený má pouze dva syny, kteří vstoupí na tuto zemi až za dlouhou dobu. Koho míníš těmi ostatními dětmi? Je to snad lidské jméno hlasatele Pravdy? Pak ovšem toto pojmenování považuji za opovážlivé a špatné.«

Li Erl mluvil s takovým zanícením, že mu oči jen plály. Pe Jang se na něho s uspokojením podíval.

»Tak se mi líbíš, Li Erle. Zůstaň i nadále tak skromný, to ti jen prospěje.«

Zmlkl a za chvíli se opět obrátil ke své knize, jako by svou práci vůbec nepřerušil. Bylo vidět, že si dnes už nepřeje dál mluvit.

Li Erl celý polekaný zamířil do své úzké komůrky a přecházel jí různými kroky. K Pe Jangovi přišel zjevně na rozkaz Vznešeného. Co když ho ale bude učit něčemu nesprávnému? Teď ještě ví, co mu řekl Lie-c', jak to však bude vypadat později, až pronikne hlouběji do láмова vědění? Bude pak schopen sám rozlišovat?

Zmocnila se ho velká vnitřní tíseň a připadal si úplně opuštěný. A co takto zápasil a bojoval sám se sebou, uvědomil si, že i to má přispět k jeho vnitřnímu posílení. Vždyť úplně sám není. Tak jako dříve mohl i teď vidět světlého Božího posla, který se k němu přiblížil, aby mu přinesl objasnění.

Jeho hlas se mu zdál libý jako zpěv, i když si byl vědom, že slova zaznívají pouze v jeho nitru.

»Li Erle,« znělo to, »neklesej na mysli. Máš se stát zvěstovatelem Vznešeného. Jsi obklopen mnoha neviditelnými pomocníky. Toho si buď vědom za všech okolností, v nichž se kdy ocitneš, a pak vycítíš Boží pomoc.«

»Boží posle, děkuji ti!« zvolal Li Erl a cítil se opět naplněn velkou důvěrou. »Považoval jsem se za opuštěného a za nehodného vznešeného úkolu. Pomoz mi! Řekni mně, co si mám počít s Pe Jangovou moudrostí, která přece není pravá?«

»Li Erle, máš poznat světskou moudrost. Máš zjistit, čemu věří lidé, kteří se vůbec ještě zabývají myšlenkou na Vznešeného. Ostatní lze snadno prohlédnout: ti žijí jen podle toho, jak se jim to líbí, vzdálení ode všeho duchovního. Takoví budou po tobě marně natahovat svá chapadla.

Ale mudrci, učenci a zbožní muži – a Pe Jang je zbožný mudrc – nahradili vědění o božství zčásti vlastními myšlenkami. Takoví lidé mohou být lidem hledajícím Boha nebezpeční.

Li Erle, ty v sobě máš Pravdu již shůry. Postarej se, aby se probudila! Ať uslyšíš cokoliv, naslouchej svému nitru a srovnávej. Jestliže to neobstojí před tím, co se živě ozývá ve tvém nitru, je to nesprávné, ať to zní sebekrásněji.

Uvědom si také, že co se dozvíš takovýmto způsobem, máš použít jako zbraň k boji proti všemu temnu! Li Erle, máš se stát světlým hlasatelem Božím, nezapomeň na to! V tobě a kolem tebe má být Světlo. Zbav se proto hloubání a nerozhodnosti. Není to mužné a správné.«

Posel se již vzdaloval, když vtom jeho hlas zazněl ještě jednou:

»Nezapomeň hledat denně spojení se Vznešeným. I když se k němu žádný člověk nikdy nemůže dostat, přesto vede do jeho blízkosti mnoho vláken, mostů a paprsků. Každý, kdo hledá Boha, nazývá to, co našel, jinak, ale je to stále totéž: to, co přitahuje duši pocházející shůry opět vzhůru.« –

Li Erl usnul osvěžujícím spánkem a druhého dne se probudil nově posílen a v radostné náladě. Přistoupil k malému oltáři, který si vytvořil v jednom koutě své místnosti a jenž se podobal oltáři jeho matky. Vroucí děkovné modlitby stoupaly vzhůru ke Vznešenému, který jeho, mladého Li Erla, pověřil tak velkým úkolem.

A zatímco se modlil, bylo mu, jako by se v jeho duchu tu a tam otevírala jakási dvířka, jimiž směl nahlédnout do netušených dálek budoucího tvoření a duchovního vědění. –

Starý sluha oznamoval, že se po něm Chaj Tan už několikrát ptal. Teď čeká, až ho zavolá. Li Erl si ho však přál vidět až příštího dne. Chtěl být sám se svými myšlenkami.

Nazítří ráno se v obvyklou hodinu objevil u Pe Janga. Ten se k němu obrátil a vlídně na něho pohlédl. Jestlipak ho včera nepostrádal? Z jeho chování se nedalo nic vyčíst. Byl stále stejně laskavý.

Jakmile se Li Erl posadil, pokračoval starý láma tam, kde posledně skončil, dokud mu žákův výkřik nepřetrhl nit hovoru.

»Bůh, Vznešený, posílá své syny a dcery na zem. Nesmíš si představovat, že se tak děje s velkou nádherou a okázalostí. Ne, Li Erle, nejsou jiní než ty a já.«

Pe Jang na okamžik zaváhal a pronikavě se zadíval na žáka sedícího proti němu. V Li Erlově obličejí se ale nic nepohnulo.

»Rodí se na zemi stejně jako jiní lidé, většinou po dvou ve stejnou dobu, aby to měli snadnější. Musí ale žít na různých místech a smějí se jen někdy sejít. Naši učenci vypočítali, že právě teď nadešel čas příchodu jednoho syna Božího.«

Stařec se opět na chvíli odmlčel. Li Erlův vnitřní hlas však mluvil tak hlasitě, že zevně mohl Li Erl zůstat klidný.

Pe Jang pokračoval:

»Staré předpovědi poukazují na tuto dobu a naši největší učenci to potvrzují. Syn Boží přijde, aby lidstvu vyprávěl o Bohu, hlásal Světlo a vyhnal demony. Bude vyrůstat v prostých poměrech, ale později se ukáže ve veliké nádheře. Stane se vládcem nesmírně velké Říše středu. Všichni velcí mu budou podrobeni. Představ si to správně, Li Erle,« zvolal stařec nadšeně.

Jeho žák však pronesl zcela střízlivým, i když laskavým tónem:

»Nechtěl bys raději říkat místo ›syn Boží‹ ›posel Vznešeného‹, Pe Jangu? Zdá se mi, že je to tak správnější.«

Láma se na jinocha upřeně podíval, jako by nemohl pochopit, co slyšel.

»Posel Vznešeného?« zeptal se polohlasně. »Poroučíš, abych mu tak říkal?«

Li Erl chtěl z podnětu svého rozumu namítnout, že on, mladší, nemá starému mistru co poroučet, ale něco v něm bylo silnější a to zvítězilo.

»Ano, Pe Jangu, přejí si to,« prohlásil Li Erl klidně. A Pe Jang se uklonil a řekl prostě:

»Ať se stane podle tvé vůle, posle Boží.«

Pak se zase obrátil ke své velké knize a rozmluva pro dnešek skončila.

Tentokrát se Li Erl mnoho naučil. Vypozoroval, že ho Pe Jang pokládá za syna Božího. Je nejvyšší čas poučit ho o něčem lepším. Jenom jestli láma poznal, že jeho domněnka není správná? Vnitřní hlas Li Erlovi říkal, že ne. Musí se spokojit s tím, že jeho učitel už nebude používat tohoto nesprávného označení. Ostatní je nutné ponechat času.

Li Erl dál vycítil, že Pe Jangovy řeči jsou pro něho jakousi zkouškou. Má

ukázat, jak dalece se dá zvábit pomyšlením na pozemskou moc a nádheru. Že ho něco takového nemůže oslnit, tím si byl naprosto jist.

Jeho učitel však nesnesl, aby ho někdo přerušil. Kdykoliv mu Li Erl vpadl svým obvyklým nedočkavým způsobem do řeči, Pe Jang umkl. Jak trpělivý býval naproti tomu Lie-c'! Jestlipak se někdy z takového učení rozvine diskuse, při které se vyjadřují názory pro i proti a v níž si Li Erl tolik libuje?

V té chvíli vstoupil do pokoje Chaj Tan a velmi ho potěšilo, že vidí přítele opět cílého a vnitřně vyrovnaného. Li Erl, pohroužený do svých myšlenek, ale zapomněl, že se dva dny neviděli, a zavolal na něho:

»Pověz, Chaj Tane, zmlkne Pe Jang vždycky, když ho někdo přeruší v řeči?«

Chaj Tan se zasmál.

»Samozřejmě. Je jako vřeteno, ze kterého můžeš odvíjet hedvábní libovolné délky, pokud jen zlehka taháš. Jestliže ho však přerušíš otázkou nebo něco namítneš, nit se přetrhne a vřeteno se zastaví.

Pe Jang se pak už nesnaží řeč navázat, ale zřejmě považuje míru své moudrosti pro ten den za dovršenou a pohrouží se zase do svého myšlenkového světa. Je to báječný prostředek, jak ho přimět k mlčení, když ho máme dost nebo když nás jeho řeč popudí, což se někdy stane.«

Když Chaj Tan zjistil, že Li Erl ještě vůbec nepřemýšlel o tom, co by mu jeho přítel měl ukázat, zahrnul ho výčitkami.

»Li Erle, všechen můj majetek, služebnictvo i peníze jsou ti k dispozici. Mohu ti ukázat všechnu krásu, kterou nabízí Ťiang-ning, zpřístupnit ti všechno, co je hodno poznání – a ty si nevážíš mé snahy ti sloužit!«

»Mýlíš se, Chaj Tane, tvé pomoci si vážím tolik, že jsem se kvůli ní musel vzdát i Lie-c'a,« řekl Li Erl s nádechem smutku ve hlase.

Tím si přítele opět smířil, ale ten se opět cítil dotčen, když ho Li Erl požádal, aby ho doprovodil do čtvrti chudých.

»K tomu mě přece nepotřebuješ!« zvolal, »tu ti může ukázat každý žebrák!«

Li Erl však trval na svém. Na radu Chaj Tana si oba přátelé oblékli oděv sloužících a zamířili do východní části města. Nejdříve navštívili »kněze chudých«.

Tento starý, dost nevědomý muž úřadoval v téměř rozpadlém chrámě, v »chrámě chudých«. Lidem, kteří již nebyli schopni se slušně šatit, byl totiž přístup do ostatních městských chrámů zakázán, a proto měli zvláštní vyhrazené místo, kde se mohli zúčastnit pobožností.

»Cožpak nejsou všichni lidé před Vznešeným rovni?« zeptal se Li Erl, pobouřen takovým vylučováním chudiny.

»Ne všichni,« zněla klidná odpověď. »Mladý pán přece ví, že nejsme na zemi poprvé. Kdo byl v minulém životě poctivý, tomu se podruhé vede dobře, žije v blahobytu a pohodlí. Kdo však zhřešil, narodí se podruhé jako žebrák. Chtěl by mladý pán odpovídat za to, aby se vznešení lidé říše modlili společně s hříšníky?«

Li Erl dosud nebyl spokojen.

»Proč se hříšníci rodí znovu jako žebráci? Přece jen proto, aby mohli napravit, v čem chybili. Když hříšník odpyká svou vinu, pak přece platí před Vznešeným právě tolik jako jiný zbožný člověk.«

»Ano, ale později. Když vejde do věčných zahrad, odpykaná vina z něho spadne, ale do té doby je nutné považovat ho za člověka, který stojí pod ostatními lidmi. Ať se jen mladý pán podívá na mě. Byl bych knězem v tomto chrámě chudých, kdybych prožil svůj předešlý život bez hříchu? I já pykám s ostatními, pouze s tím rozdílem, že mé provinění nemohlo být tak velké, protože jinak bych teď nebyl knězem.«

Vysvětlení Li Erla sice neuspokojilo, přesto ho však vábilo rozprávět s tímto dětinským starcem dál. Pe Janga se nemohl ptát, pokud nechtěl, aby se odmlčel, a nikoho jiného neměl. Proto se zeptal:

»Myslí můj otec, že těmito dvěma životy všechno skončí? A co když některý člověk zůstane i jako žebrák dál špatný? Co potom?«

»Ovšem, mladý pane, to se stává,« odpověděl stařec s naprostým klidem. »Je jen velmi málo dobrých žebráků, většina nestojí za nic. Ale to nevádí. Svým strastiplným životem odpykali všechnu svou dřívější vinu, a co provedou v současném životě, se jim nepočítá k tíži. Vždyť si toto nízké okolí nevybrali dobrovolně.«

Li Erlovi přeběhl mráz po zádech. Tolik nevědomosti! Tolik bludu! Na jeho žádost mu kněz sdělil jména několika chudáků, kteří se zdáli být hodni podpory. Li Erl by si raději přál dovědět se jména těch, které kněz považoval za ztracené, kněz mu je však nechtěl sdělit. Proto Li Erl musel spoléhat na své vedení.

První chýši, kterou chtěli navštívit, jim kněz popsal tak přesně, že ji nemohli minout. Nezasloužila si ani jména obydlí, protože byla celá zchátralá a skrz naskrz špinavá.

Když vstoupili dovnitř, zeptal se jakýsi muž mrzutým hlasem, co si přejí.

Li Erl mu vlídně vysvětlil, že jsou sluhy bohatého pána, který by rád několika chudým prokázal dobrodiní. Přišli se podívat, co mu schází.

Z hlasu rázem vyprchala nevlídnost a muž ochotně a poníženě vykládal, že mu chybí všechno. Lidé na něho zapomněli, nikdo se o něho nestará.

»Kdyby tomu bylo tak, jak říkáš, starče,« prohlásil Li Erl rozhodně, i když ve tmě neviděl, zda je chudák opravdu starý, »pak bychom se o tobě nikdy nedověděli. Kněz chudých ti prokázal mnoho dobrého, nezapomeň na to!«

»Ano, kněz se na mě někdy přijde podívat. Jeho modlitby mi ale nepomáhají a zřídka kdy mi může něco dát, je sám chudý.«

»Proč ti jeho modlitby nepomáhají, je to přece zbožný muž?« zeptal se Li Erl vážně.

»Jeho modlitby mně pomohou teprve na onom světě, já ale strádám tady na zemi,« řekl muž.

»Ještě jsi neumřel hladu,« přerušil Chaj Tan rozmluvu.

Podle toho chudás usoudil, že pravděpodobně nedostane žádný dar. Rychle vstal z lůžka a začal návštěvníkům nadávat. Viděli, že je to velký, silný, dosud mladý muž.

Chaj Tan zamířil k východu, Li Erl se však dosud nechtěl vzdát.

»Zdá se, že jsi zdravý,« pronesl vlídně. »Proč tedy žebráš? Pracuj a vydělávej si na živobytí. Rád ti pomohu.«

Muž se zarazil a měřil si návštěvníka od hlavy k patě.

»To mi ještě nikdo neřekl. Copak nemusím zůstat žebrákem, když jsem žebrákem od narození? Dokaž mně, že mohu změnit svůj život, a já to udělám!«

»Viděl jsi někdy velké modré motýly poletující kolem keřů čajovníku?« zeptal se Li Erl muže.

Muž přikývl, zvědav, co bude dál.

»A víš, že tento nádherný motýl se vylíhl ze žravé, nespokojené housenky?«

»Ano,« zněla odpověď. »Takové housenky jsem už mnohokrát viděl.«

»Podívej, kdyby musel každý zůstat tím, čím se narodil,« vysvětloval Li Erl, »pak by housenka musela zůstat celý život housenkou a my bychom neměli modré motýly.«

Chaj Tan byl vhodností příkladu překvapen zrovna tak jako žebrák; mlčel a přemýšlel. Stejně se zachoval i žebrák. Náhle zvedl schýlenou hlavu.

»Pane, z ubohé housenky se chce stát motýl,« řekl měkkým hlasem. »Mohu být tvým sluhou?«

Li Erl chvíli váhal. Je oprávněn přivést svému hostiteli do domu takového člověka? Ale protože mu to vnitřní hlas potvrdil, slíbil muži vlídně:

»Můžeme to spolu zkusit. Dojdi si k nejbližší vodě a umyj se od hlavy k patě. O šaty se ti postarám sám.«

»Až se očistím, do čeho se mám obléci, než se vrátíš?« zeptal se muž skromně.

Li Erl uvažoval a nakonec muži slíbil, že mu přinese čisté šaty dříve, než se půjde vykoupat.

»Mohl bys přijít při západu slunce ke chrámu chudých?« zkoumal Li Erl.

Muž přisvědčil a přátelé pokračovali v pochůzce. Chaj Tan se snažil potlačit vzrůstající dojetí tím, že předstíral posměch:

»Když dnes navštívíme ještě hodně žebráků, Li Erle, může se stát, že se vrátíš domů s celým zástupem sluhů.«

»Neposmívej se,« prosil Li Erl, »tento muž je jiný než ostatní. Musel jsem se ho ujmout. Jednou ho budu velmi potřebovat.«

Chaj Tan už neříkal nic. Pozvolna si uvědomoval, že jeho přítel toho ví mnohem víc než ostatní lidé.

Další žebrák, jehož navštívili, byl skutečně nemocný a bydlel zrovna v takové rozpadávající se chýši, jako byla ta předcházející. Na jejich vlídné otázky srdečně a ochotně odpovídal. Li Erl mu dal trochu čaje i něco drobných mincí a pak se ho zeptal:

»Bratře, co myslíš, proč asi musíš tolik trpět?«

Chuďas na něho udiveně pohlédl. Bratrem ho dosud nikdo nenazval. Odpověděl ale, jako by se to rozumělo samo sebou.

»V prvním životě jsem zhřešil, pane,« pronesl upřímně.

»A až se příště narodíš, budeš opět bohatý a šťastný?«

Li Erl znovu vyslovil otázku, která chudáka ohromila.

»Pane, neposmívej se,« řekl, »nikdo se nenarodí víckrát než dvakrát. Každému člověku jsou dány pouze dva životy a potom smí žít ve věčných zahradách.«

»To jsem nevěděl,« přiznal se Li Erl. »Víš, jsem z jiné provincie a tam o tom lidé nevědí.«

Chuďas se polekal. Odkud je asi tento muž? Možná je to démon v lidské podobě a přišel jen proto, aby jeho, chudáka, nadobro zničil. V jeho obličejí se zračila bolestná úzkost.

»Pane, vezmi si svůj čaj a opusť mou chudou světnici. Nechci raději nic, než abych se přátelil s démony,« vypravil ze sebe naříkavým hlasem.

Li Erl se snažil chudáka uklidnit. Vyprávěl mu o bozích, aby viděl, že on o nich ví také. Zmínit se o Vznešeném se neodvážil. Žalostná postava na bídném lůžku byla příliš vystrašená.

Konečně se Li Erlovi po velké námaze podařilo chudase alespoň přesvědčit, že není ani démon ani nevěrec. Nemocný muž pak přijal i dárek, ale radost z něho již neměl.

Jakmile se oba přátelé ocitli zase na ulici, přiznal se Li Erl smutným hlasem:

»Počínal jsem si úplně špatně. Takové otázky mohu klást teprve při třetí nebo čtvrté návštěvě, až si lidé na mne zvyknou a budou mi důvěřovat.«

»Ty máš v úmyslu v návštěvách pokračovat?« zeptal se užaslý Chaj Tan.
»Doufal jsem, že po dnešku už toho budeš mít dost.«

»Ne, Chaj Tane,« řekl Li Erl. »K těmto lidem musím zajít častěji, abych je všechny dobře poznal. Věř mi, potřebuji to pro život. Teď mi však pověz, Chaj Tane: věříš také tomu, že chudí pykají za hříchy, kterých se dopustili v minulosti, a že pak smějí vejít do věčných zahrad radosti?«

Chaj Tan pokrčil rameny.

»Tady se to tak učí,« prohodil lhostejně. »Já sám jsem o tom ještě nepřemýšlel, poněvadž nejsem chudý. Protože ale nevím, jestli je toto můj první nebo druhý život, žiji pokud možno čestně a poctivě, abych nemusel přistě přijít jako žebrák, nebo abych nebyl dokonce svržen do propasti zoufalství.«

»Co je to za učení!« zvolal Li Erl zděšeně. »Kdo vás učí takovým věcem? Naše víra je úplně jiná.«

»Nevím, kdo tuto nauku přinesl,« přiznal Chaj Tan. »Už naši předkové tak věřili, ale nemluví se o tom. Navštěvujeme chrámy a věříme, čemu chceme. Každý si přitom může myslet, co se mu líbí, nikdo se na to neptá.«

»Ale může být přitom šťastný a spokojený, Chaj Tane?« naléhal Li Erl na přítele.

»Vidíš přece, že jsem,« smál se Chaj Tan. »Nelam si hlavu takovými věcmi. Užijej života. A jestliže můžeš být šťastný pouze svým způsobem, nikdo ti v tom nebude bránit.«

Za řeči dorazili do jiné chudé uličky a ptali se po muži, jehož jméno si Li Erl zapamatoval. Dozvěděli se, že muž právě zemřel. Z jednoho domu nablízku vynášeli chudí lidé bez jakéhokoliv účastenství jeho mrtvé tělo zamotané do bídých cárů. Li Erl se znechucen obrátil a upustil od dalších návštěv.

Přátelé se vrátili do Li Erlova obydlí a zahloubali se do spisu, který jim Pe Jang dal nedávno prostudovat. Zdálo se, jako by si Li Erl přál násilím ohlušit všechny myšlenky. Proto téměř zapomněl na chudáka, který na něho čekal u chrámu.

»Jak jsi mu poslal hezké šaty, bude už dávno ten tam,« předpověděl Chaj Tan.

Zmýlil se však. Na stupních před chrámem čekal slušně oblečený, čistě umytý muž s hladce zastřiženými černými vlasy.

Jakmile zahlédl přátele, vyskočil a šel jim naproti. Byl to dosud mladý muž s téměř ušlechtilými rysy a rychlými, pružnými pohyby.

»Jak se jmenuješ?« zeptal se Li Erl vlídně.

»Jmenuji se Wu Fu,« odpověděl nový sluha. »Ale říkej mi, jak chceš, pane.«

»Dobře, ode dneška se budeš jmenovat Waj,« pravil Li Erl téměř bezděky.

A sluha, který byl doposud opovrhovaným žebrákem, se dlouhou dobu nazýval Waj. Byl nejvěrnějším z věrných a poskytoval Li Erlovi ochranu ve všech životních situacích. Od této chvíle ho už nikdy neopustil a jeho dobrotu vděčně splácel radostnou službou.

V Pe Jangově domě si nikdo ani nevšiml, že si Li Erl přivedl sluhu. V prvních dnech ho sice starý lámův pomocník jen trpěl vedle sebe, ale pak ustoupil a přenechal Wajovi, aby Li Erla osobně obsluhoval.

Ve Wajově doprovodu Li Erl opět navštěvoval město chudých. Vyvržen- ci, kteří zde žili, se mezi sebou skoro neznali, protože se nestarali jeden o druhého. Ale někteří tu a tam ať dobrem nebo zlem čněli z příšerného davu, a proto utkvěli Wajovi v paměti.

Nejdříve svého pána zavedl do domu žebráků, o jehož existenci neměl tušení ani Chaj Tan. Žebráci, kteří vlastnili alespoň polorozbořenou chatrč, místnost, kde se mohli podle libosti vynadávat, byli mezi chudáky považováni za nejvyšší vrstvu.

Daleko větší však byl počet těch, kdo neměli vůbec nic. I ti se opět dělili na takové, kteří si žebrotou vydělávali tolik, že mohli denně zaplatit za svůj nocleh nějakou maličkost, a na takové, jimž nemoc nebo nepřekonatelná lenost bránily, aby si něco vyžebřali. Teprve ty ostatní lidé považovali za skutečné chudáky.

Waj dovedl svého zvědavého pána nejdříve do domu, kde žebráci za ubytování platili. Stál uprostřed spleti nesmírně špinavých uliček a kromě své velikosti se ničím nelišil od ostatních chýší. Oba návštěvníci – Chaj Tan se toho hrozil, a proto zůstal raději doma – přišli právě v době, kdy byli obyvatelé domu venku.

Před vchodem se povaloval muž v roztrhaných hadrech, který byl ale velmi silný. Neznal Waje a nemohl pochopit, co tady ti dva slušně oblečení cizí lidé chtějí.

Mluvil o svém »zaměstnavateli«, který se na něho možná bude hněvat, jestliže si bude útulek prohlížet kromě obyvatel někdo jiný. Neobměkčilo ho ani několik mincí.

»Můj zaměstnavatel mě sem postavil proto, abych nedovolil vstoupit nikomu nepovolanému,« bručel. »Jak mohu vědět, jestli nemáte za lubem přenocovat a nezaplatit?«

»Vždyť jsi dostal víc než poplatek za nocleh,« udobřoval ho Waj, muž se však jen vychytrale zašklebil a tvrdil:

»Peníze jste dali mně, ale poplatek za nocleh musím odvádět svému chleboďárci.«

»No dobrá, pro každý případ ti zaplatíme i za nocleh,« navrhl Li Erl.

Proti tomu muž nic nenamítal. Zvuk Li Erlova hlasu na něho účinkoval tak, že ho donutil se podřídít. Mrzutě ustoupil stranou a ukázal na papírovou lampu visící spolu s jinými u vchodu.

Museli si s sebou vzít světlo. Bez něj by klopýtali, protože v jinak prostorné ložnici panoval strašný nepořádek. Bylo využito každé sebemenší místo, všude ležely tvrdé rohože na spaní. Strop byl nízký a vzduch nesnesitelný. Již za kratičkou chvíli opustili oba dům čišící špínou.

Zdálo se, že se nevlídnému vrátnému ulehčilo, když je viděl opět venku. Nedalo se říci, čeho se od nich obával, ale věřil nebezpečí hrozící jeho pánovi. Li Erl navázal rozhovor tím, že mu podstrčil balíček čaje:

»Když jej nebudeš potřebovat sám, dej ho někomu jinému!« oslovil ho vlídně. Muž však odpověděl:

»Napřed jsem tady já a potom teprve ti druzí. Už dávno jsem neviděl skutečný čaj. Nejsem tak hloupý, abych ho někomu dával.«

»Cožpak te tvůj zaměstnavatel málo platí?« zeptal se Li Erl a muž zahučel:

»Nedostávám nic kromě toho, že jsem nastálo ubytován v tomto domě a mohu si dvakrát za den vzít tamhle ve stravovně jídlo. Jestliže snad mladý pán potřebuje takové věci ke svému studiu, může si jít prohlédnout také stravovnu. Sám si všimne, že tam pravý čaj vůbec nemají.«

»Kolik lidí zde může přespávat?«

»Tolik, kolik jich může zaplatit, já je nepočítám,« zněla odpověď.

»A to nemusíš svému pánovi odvádět peníze?«

»Samozřejmě že musím. Každý den ráno přichází jeho posel a vezme si peníze, které jsem dostal.«

Waj se zasmál.

»Jistě si z toho dáváš něco bokem,« poznamenal tázavě.

»Ó ne, to nikdy! Můj pán počítá s tím, že každý den dostanu určitou sumu. Pokud to, co jsem přijal, nedosahuje její výše, jsem bit. Když je příjem vyšší než stanovená částka, smím jít do kuchyně a dát si tam rýži. A to je lepší než mít peníze.«

»Kdo je tvým pánem?« vyzvídal Li Erl.

Hlídač odpověděl tajemným tónem:

»Ó, je to velmi vznešený, mocný muž. Bydlí v císařské čtvrti, jak mi prozradil jeho posel. Nikdo se ale nesmí dovědět jeho jméno, ani sám posel je nezná. Má v chudinské čtvrti ještě mnoho takových domů. Posel chodí od jednoho ke druhému a vybírá příjem.«

I když muž byl najednou velmi sdílný, Li Erl pobízel k odchodu. Jeho hlavou vířilo příliš mnoho chmurných myšlenek, takže si přál být už doma a mít možnost o všem v klidu uvažovat. Waj však navrhl, aby se ještě podívali na stravovnu, když už jsou zde.

Li Erl souhlasil. Mlčky se vrátili pár kroků k označenému domu. Nebyl tak zchátralý jako okolní domy, zato špínou si s nimi v ničem nezašel.

Jako všude i zde vnitřní prostor trochu osvětlovaly papírové lampy. Na holé zemi seděli porůznu lidé oblečení do cáru a jedli. Měli před sebou malé mističky s podivnou míchanicí, někteří rovněž nádoby s čajem.

Noví návštěvníci si vybrali místo, které se zdálo být v porovnání s okolím trochu čistší. Ihned se odkudsi vynořil tlustý, nedbale oblečený muž a napřáhl k nim špinavou ruku.

»Příteli, mohl bys nám přinést čaj?« požádal ho Li Erl laskavě.

Muž se ani nehnul, důrazně však přistrčil Wajovi jakožto staršímu ruku před oči. Waj konečně pochopil.

»Ach, ty chceš napřed peníze? Kolik stojí čaj?«

»Za sedm liangů se můžeš najíst a napít dosyta. Tvůj společník zaplatí také tolik.«

»To je přehnané, kamaráde,« ozval se skuhravý hlas, který patřil muži v rozedraných šatech sedícímu vedle. »Když chcete pít čaj, stačí jeden liang. Plná miska jídla stojí tři liangy.«

»Řekl jsem, že za sedm se mohou najíst dosyta,« namítl tlustoch.

»Co se mne týče, dám ti sedm liangů,« slíbil Waj. »Můj společník je ale nemocný a přeje si pouze čaj.«

S těmito slovy pustil muži do dlaně osm penízků. Muž rychle odkvapil a za chvíli se vrátil se dvěma poháry kouřícího čaje a s mističkou, na které byla stejná směs jako na všech ostatních. Zblízka to nevypadalo příliš vábně.

Li Erl rychle sáhl po poháru s horkým nápojem a přiložil jej k ústům. Ale pohár okamžitě s odporem odložil. Nemělo to chuť čaje, chutnalo to spíš jako voda, ve které někdo umyl nádobí.

Waj si nabral několik plných hůlek z misky. Před nedávnem by byl vděčen za teplou stravu, dokonce i teď se mu zdála být snesitelná. Když se ale podíval na svého pána, neměl už na jídlo ani pomyšlení. Li Erl smrtelně zbledl a se všemi známkami nevolnosti se zhroutil.

Waj mladíka beze slova objal a vyvlekl ho ven z domu, kde se o ně už nikdo nestaral. Rychlými kroky ho nesl spleť uliček, až se konečně dostali k jakési rozlehlé zahradě.

Zde ho opatrně položil na velký plochý kámen a podpíral ho tak dlouho, dokud nenabyl vědomí.

Pak se pomalu a mlčky vydali k domovu. Li Erl odešel ihned na lůžko, zatímco Waj mu podle pokynů starého sluhy připravil lahodně vonící čaj.

Teprve příštího dne byl Li Erl schopen mluvit. Styděl se, že ho ošklivost tak přemohla, Waj mu však naznačil, aby se o celé události už nezmiňoval. Důležitě vykládal, že se večer vrátil do jídelny, ale trochu hůře oblečen.

»Nejdříve jsem zašel do své dřívější chaty, našel jsem ji prázdnou. Tam jsem na sebe navěšel cáry... nemusíš mít strach, pane,« přerušil vyprávění s úsměvem, »vykoupal jsem se! Pak jsem šel do jídelny a dal jsem si k jídlu plnou misku. Jídlo sice mělo strašnou chuť, ale přesto jsem je vychvaloval.

A protože jsem mluvil úmyslně hodně nahlas, upoutal jsem na sebe pozornost ostatních. Vysmáli se mi a pokřikovali na mě, že jídlo je uvařeno z toho, co někteří z nich vyžebřali. Za několik mincí odnášejí někteří žebřáci vždy večer do jídelny obsah svých pytlů.

V té chvíli bylo i mně nanic, pane,« řekl Waj jaksi na omluvu, když zpozoroval, jak to působí na Li Erla. »Ty, pane, ale už nikdy nechod sám do takových míst, na to jsem teď tady já. Zašel jsem hned i do chudobince, kde se neplatí. Tam lidé nemrznou,« prohodil a sám se otrásl hrůzou, »leží na sobě jako hromada hadrů. Nemine noci, aby nedošlo k násilnostem, dokonce, jak mi řekli, i na nože. Je to tak hrozné, že bych raději zahynul pod širým nebem, než abych musel jednou přenocovat v podobném domě,« skončil Waj.

Když později přišel Chaj Tan, aby se dozvěděl, co se jim během dne přihodilo, Li Erl mnoho nevyprávěl. Zato rozhořčeně odsuzoval, že majitelé takových chudinských domů jsou zámožní lidé. O tom Chaj Tan ještě neslyšel, ale slíbil, že se na to opatrně zeptá.

»Ach, Chaj Tane,« povzdechl si Li Erl, »kamkoliv se člověk podívá, všude samá špatnost a nepořádek!«

»Cožpak by musel přijít zvěstovatel Pravdy, kdyby tomu bylo jinak?« zeptal se Chaj Tan povzbudivě. »Jen proto, že se naše nebohá říše dusí ve vlastním bahně, museli bohové seslat pomoc. Raduj se, Li Erle, že se blíží doba, kdy uvidíme Božího posla.«

Chaj Tan ještě nepochopil, kdo je tímto pomocníkem. Považoval Li Erla za připravovatele cesty. Waj však naslouchal se zatajeným dechem a upíral široce otevřené oči na svého pána. Pak mlčky opustil komnatu.

Uplynulo několik týdnů, během nichž se nepříhodovalo nic zvláštního. Ráno Li Erl chodíval naslouchat Pe Jangově moudrosti. Ne vždy cítil touhu odporovat. V Pe Jangových slovech bývala často skryta vzácná hloubka a pravda. Jednou láma vyprávěl o způsobu, jak se lze začlenit do světa.

»Jsou dva způsoby,« řekl důrazně, »jak se sžít s okolním světem, rozumíme-li slovem »žít« něco víc než dýchání a přijímání potravy. Buďto se tvé nitro vzpouzí proti všemu, co se ti jeví jako nesprávné, a ty tomuto odporu ponecháš volný průchod. Pak jsi bojovník, který si může, jestliže je dost silný, se zbraní v ruce vynutit nápravu.

Ale, Li Erle, co je *takto* získáno, nemá dlouhé trvání, protože je to naočkováno zvenčí. Nebo necháš ostatní dělat, co chtějí, a sám žiješ silným vnitřním životem, až pronikne navenek, zaplaví duše a způsobí obrat. Věřím, že to bude *tvá* cesta, Li Erle, požehnaný našeho Boha.«

»Pověz mi něco více o Vznešeném,« žádonil Li Erl, který úplně zapomněl, jak neuspokojivě dopadla v předchozí době všechna podobná poučení.

Přestože byl Pe Jang vyrušen, proti svému zvyku se nerozhodl mlčet, ale podíval se na chvíli na Li Erla a vlídně ho pozoroval.

»O něm ti nemohu nic říci. Podívej se do svého nitra, tam najdeš všechno vědění o něm, které potřebuješ. Abys tak však mohl učinit, musíš odejít do samoty. Vezmi si s sebou svého přítele a sluhu a vzdal se od lidí.

Kam máš jít, jak dlouho tam zůstat, to všechno ti zjeví tvůj duchovní vůdce. Svůj úkol vůči tobě jsem splnil, Li Erle. Posílám tě k tomu nejlepšímu učiteli: Duchu shůry. On tě uchvátí, jakmile budeš připraven. Synu, ať ti Vznešený požehná. Vzdávám mu dík za to, že moje oči směly spatřit jeho posla!«

Pe Jang vstal, vztáhl k němu obě ruce a žehnal mu. V té chvíli zaplavil Li Erlovu duši vroucí dík. Jasně poznal, jak všechno, čemu ho Pe Jang učil, bylo řízeno shůry. Cítil, že láma mu dal skutečně ze sebe to nejlepší.

Nenašel slova, jimiž by vyjádřil dík. Sklonil se a přitiskl ke rtům lem Pe Jangova roucha. Pak opustil komnatu a nikdy už nepřekročil její práh.

Když se Chaj Tan dověděl o Li Erlově rozhodnutí odebrat se do samoty, začal na něho bouřlivě naléhat, aby ho směl doprovázet. Li Erl sice počítal s jeho společností, rozhodnutí však muselo přijít od Chaj Tana samotného, bez jakéhokoli ovlivnění z jeho strany. Zatímco Chaj Tan šel chystat vše potřebné na cestu, věnoval se Li Erl svým myšlenkám a ty nakonec přešly v modlitbu.

Zjevil se mu světlý posel Boží a sdělil mu:

»Li Erle, tvé vzdělávání se chýlí ke konci. Máš se v samotě naučit všemu, co ti dosud chybí. Kam máš jít, to ti ukáže Waj, aniž by ses ho na to ptal. Waj ti nebyl dán jen jako sluha, to je pouze vnější forma jeho kontaktu s tebou, ale jako ukazovatel životních cest. Nevědomky bude řídit tvé pozemské kroky, následuj ho!

Chaj Tan tě bude chránit tak, jak to budeš potřebovat, a svým bohatstvím ti bude urovnávat cestu. Používej jeho služeb. Já sám ti budu nablízku a budu tě vyučovat, jakmile budeš moci v naprostém klidu a samotě naslouchat mým slovům.«

Posel zmizel. Li Erl s díkem poznával dobrotu Vznešeného, jehož všemohoucí ruka držela vlákna jeho osudu i jeho úkolu.

Vtom do místnosti vstoupil Waj.

»Pane, přemýšlel jsem o tom, co jsi řekl Chaj Tanovi i mně. Myslím, že vím o místě, kde by se ti líbilo. Několik dní jízdy odtud v pohorí stojí kamenný domek, ve kterém kdysi žil jeden moudrý muž. Je tak daleko od lidských obydlí, že tě nikdo nebude rušit, a přece dost blízko, abych mohl opatrovat tu trochu potravin, které budeme potřebovat.«

»Takže časně zrána vyrazíme,« rozhodl Li Erl bez váhání.

V příštích dnech vedl Waj přátele velmi pohodlnou stezkou do hor. Chaj Tan, který se zde poprvé setkal s tímto sluhou, nevycházel z údivu nad způsobem, jakým Waj plnil převzatou povinnost.

Z nevládného, prchlivého chudáka se stal prozíravý, obětavý průvodce, který vždy dbal zásad slušnosti. Chaj Tan by rád věděl, jestli se Waj skutečně narodil z chudých rodičů, ale Li Erl ho požádal, aby se na to neptal.

Po několikadenní jízdě, která v tomto chladném ročním období nebyla obtížná, dorazili pocestní jednoho dne v poledne na místo. V polovině hory, která vypadala značně nepřístupně, stál na malé, travou zarostlé plošince kamenný domek. Dosud byl ve znamenitém stavu. Byl udržován v čistotě, takže se do něho přátelé s radostí nastěhovali.

Uvnitř byly dvě útulné komůrky a jedna vedlejší místnost, která pravděpodobně sloužila dřívějšímu obyvateli jako kuchyně a stáj. Větší z místností, která navíc měla i okenní otvor, upravil Waj pro svého pána.

Chaj Tan dostal komůrku, do níž se vstupovalo přímo zvenku. Vzduch i světlo sem pronikaly dveřmi. Byla sroubena z pevných trámů, a proto poskytovala dobrou ochranu před chladem. Přístěnek zařídil Waj pro sebe.

Okamžitě začal snášet zásobu dřeva a za chvíli již mohl nabídnout přátelům horký čaj. Ukázalo se, že Waj ve svém objemném ranci přinesl věci, které měly sloužit pouze pohodlí jeho pána. Sám na sebe téměř vůbec nepamatoval.

Za několik dní navštívil lidská obydlí a vrátil se s dlouhosrstou březí kozou, kterou pojmenoval Wu. Sdílela s ním přístěnek stejně jako kůzlátka Fu, které se zanedlouho narodilo a stalo se jeho přítelkyní a družkou. Mlékem však zásoboval svého pána a jeho přítele.

Li Erl si mezitím upravil ve své komůrce oltář. Potřebné náčiní si přinesl s sebou ve svém uzlíku.

Chaj Tan přinesl mnoho různých věcí, neuvážil však, jestli je zde, v naprosté odloučenosti od světa, bude potřebovat. Teď se posmíval sám sobě a litoval, že si s sebou nevzal ani jeden předmět, jímž by mohl vyzdobit svůj oltář.

V nejbližší době se pak vydával na daleké cesty, které se někdy protáhly i na několik dní, nejen aby získal náčiní na oltář, ale i proto, že toužil po setkání s lidmi.

Zato Li Erl se úplně uzavřel do sebe a byl vždy rád, když je Chaj Tan opustil.

To nemohlo zůstat utajeno tak bystrému pozorovateli, jakým byl Waj. Dlouho přemýšlel, jak by to měl zařídit, aby Chaj Tana nenápadně vzdálil do ústraní. Častokrát volal k bohům, až byly jeho prosby vyslyšeny.

Jednoho dne namáhavě stoupal cestou ke kamennému domku malý chlapec se zprávou, že si Chaj Tan zlomil nohu a leží dole u dobrých lidí. Waj si k němu má čas od času přijít pro peníze i pro radu, protože on sám zřejmě už nebude schopen vystoupit nahoru.

Waj měl takovou radost, že ani nepomyslel na to, aby zraněného Chaj Tana politoval. Teprve teď bude mít jeho pán naprostý klid. On sám se držel natolik v ústraní, že se celé dny, ba později i celé týdny Li Erlovi ani neukázal. Jenom podle jeho věrné péče bylo možné vycítit jeho přítomnost.

A jak měsíce mýjely, vzrůstalo i Li Erlovo spojení se světlým domovem.

V tichu samoty se před ním vynořovala jedna pravda za druhou. Dostával odpovědi na všechny své otázky, i jeho prudkost se zmírnila. Jeho srdce naplňoval podivuhodný mír a Li Erl zatoužil poskytnout tento mír všem lidem.

ROK UPLYNUL jako sen, a přesto byl bohatý na vnitřní prožití. Ani u Waje neminula tato doba marně. Prohloubil se a uzrál. Především ale teď věděl naprosto bezpečně, co poslední dny v Ťiang-ningu pouze tušil: věděl, že Li Erl je zaslíbeným zvěstovatelem Pravdy.

Vědomí, že právě on byl vyhlédnut, aby sloužil tomuto vyvolenému, ho naplňovalo nesmírným štěstím. Neptal se, proč se tak stalo. Přijímal jednoduše a prostě velkou milost jako naprosto nezaslouženou, o to víc však uchvacující a zavazující.

Chaj Tan se ve společnosti prostých lidí, u nichž byl v ošetřování, nudil. Čas trávil čtením a zahálkou. Věrnost, kterou slíbil Li Erlovi, mu nedovoľovala vrátit se do Ťiang-ningu. Přál si zůstat blízko přítele, horečně ale toužil, aby život v samotě už skončil.

Neptal se, co se stane potom. Spojil svůj osud s osudem jinocha, protože cítil, že tím sám bude stoupat vzhůru, vše ostatní ale přenechal Li Erlovi.

Ani Li Erl se netázal, co bude dál. V tomto posledním úseku své učební doby, která se – jak cítil – blížila ke konci, byl šťasten a neměl žádná přání.

Jednou ráno zašel dál do kamenitých horských rozsedlin, které se táhly nahoru i dolů, byly zdánlivě divně zkroucené a vklíněné do sebe, a přesto smysluplné, když se na ně člověk díval z vrcholu hory. Často mu připadaly jako symbol lidského života.

I dnes se po cestě vzhůru zabýval podobnými myšlenkami, až se dostal k široké skalní stěně, která mu bránila pokračovat v cestě. Tam se posadil a pozorně se rozhlížel po okolí. Hle, co různých rostlinek se namáhá zapustit kořínky v puklinách! Jak se dostalo seménko až sem? Zanesl je sem v zobáčku některý pták? To není možné! Zde hnízdí jen velcí draví ptáci, kteří se nestarají o seménka.

To museli udělat dobří duchové. Věděl, že kromě démonů jsou i dobří duchové. Démoni jsou výplody lidských mozků. Kdo stvořil dobré duchy? A ve svém nitru uslyšel odpověď: »Jestliže vyslovuješ slovo ›stvořil‹, můžeš se ještě ptát?«

»Ó Vznešený, ty jsi tedy stvořil i dobré bytosti, které pomáhají všemu,

co žije!« zvolal nadšeně. »Mohl jsem to vědět, vždyť všechno dobré a krásné má svůj původ u tebe!«

Náhle měl dojem, že se mu otevřely nové oči, takže může vidět všechny bytosti obývající vzduch i zemi. Rozmlouval s nimi a dověděl se mnoho nového o horách i údolích, o proudech a větrech. Zůstal venku i v noci, aby uslyšel vyprávění o hvězdách. Teprve s probouzejícím se jitem se vrátil do své komůrky, kde na něho čekal znepokojený Waj s číší horkého čaje.

Ještě několikrát viděl Li Erl přátelské pomocníky. Později, když o nich věděl již dost, je už nevidal.

Za několik dní pobýval Li Erl opět mezi skalními útesy. Vtom zaslechl hlas Božího posla, který ho slavnostně oslovil:

»Doba tvého učení skončila, Li Erle. Dnes máš naposledy toto jméno. Od dnešního dne se budeš jmenovat Li Pe-tan na znamení, že tě posílá Vznešený. Vrať se mezi lidi a zvěstuj jim Pravdu. Nebudeš bojovat mečem, nýbrž zbraněmi trpělivosti a míru a pokoje.

Dokážeš velké věci, jestliže budeš stále čerpat sílu shůry a zůstaneš věrný příkázáním Nejvyššího. Pro svá roucha si zvol tmavě fialovou barvu. Chceš-li je dát vyšít, použij k tomu čistě bílou barvu a třpytivé zlato. Jiné barvy na tvém oblečení být nemají.

Na nohou nos měkkou kůži přivázanou řemínky, aby se tvé nohy neznečistily v prachu silnice. Vznešený poznamenal tvé čelo znamením, podle něhož tě všichni, kdo jsou opravdu čistého srdce, poznají jako jeho posla. Je to hvězda skládající se ze dvou zkřížených trojúhelníků. Totéž znamení přijmi za svůj nový znak.

Vrať se do Ťiang-ningu a pověř Chaj Tana obstaráváním všech těchto věcí. Až budeš mít nové šaty, ukážeš se císaři. Nelam si hlavu tím, co řekneš; v pravou chvíli obdržíš shůry i pravá slova. Nepřemýšlej také, jak se dostat do jeho blízkosti. O to se postará tvůj duchovní vůdce.

Čiň vždy to, k čemu tě bude nabádat tvůj vnitřní hlas. Tak budeš vždy jednat správně, pokud si udržíš spojení se Vznešeným. Když si nebudeš vědět rady, zavolej mne. Jsem ti vždy nablízku.«

Posel již dávno zmizel, Li Pe-tanovi se však zdálo, že dosud slyší jeho zvonivý hlas a vidí zářící světlo. Hluboce dojat a nevýslovně šťasten zamířil ke kamennému domku a zjistil, že Waj už na něho čeká.

»Pane, představ si, co se stalo!« volal na něho. »Větší část střechy našeho domku se zřítíla bez jakékoliv zevní příčiny. Znamená to snad, že máme jít dál?«

Rozradostněný Li Pe-tan na něho pohlédl.

»Ano, Waji, je tomu tak,« odpověděl veselým hlasem. »Vrátíme se na čas do Ťiang-ningu, kde mám vyřídit různé záležitosti, a pak půjdeme dál do světa. Těšíš se na to, Waji?«

»Waj půjde se svým pánem všude, ale zůstane také rád doma, když bude doma jeho pán,« zněla sluhova odpověď.

Pak začal skládat pár Li Pe-tanových věcí do velkého uzlu. Nechal mu nést pouze oltářní náčiní.

Než se Li Pe-tan nadál, přípravy skončily a nezbývalo nic jiného než se vydat na cestu. Tak rychlý odchod si nepředstavoval, napadlo ho však, že se v takových věcech má řídit podle Waje. Proto se v duchu rozloučil s místem, kde prožil měsíce, které byly svým obsahem tak bohaté.

Po několikahodinové chůzi se objevili před překvapeným Chaj Tanem.

»Jak je dobře, že jste dnes přišli,« volal jim v ústrety. »Zítra pro mě přijede povoz a zaveze mě do Ťiang-ningu. Otcí se po mně už stýská, musím vyhovět jeho volání. Teď můžete jet se mnou. Zítra byste mě už tady nezastihli!«

Z toho Li Pe-tan viděl, jak dobře jednal, že poslechl Waje. A přítel měl radost, že doba Li Pe-tanovy odloučenosti skončila.

»Velmi ses změnil,« prohodil náhle a bystře si prohlížel přítele. »Zmužněl jsi, tvůj obličej se zvláštním způsobem třpytí a z tvého čela vychází záře.«

Li Pe-tan se zmínil o změně jména a Chaj Tan se zamyslel.

»Zvolil sis toto jméno sám?« zeptal se napjatě.

Li Pe-tan zavrtěl hlavou. Tu se Chaj Tan sklonil až k zemi a přitiskl lem Li Pe-tanova oděvu ke rtům.

»V tom případě nejsi připravovatel cesty Božího posla, ale Boží posel sám! Mnozí kněží by řekli, že jsi synem Nejvyššího! Li Pe-tane, dovol, ať smím být od nyníška tvým sluhou.«

»Jsi mým přítelem a ochráncem,« odpověděl zvěstovatel Pravdy vážně, »a také jím zůstaneš, pokud mne ty sám budeš chtít provázet.«

Příštího dne dojeli do Ťiang-ningu a Chaj Tanův otec je radostně přijal ve svém krásném paláci.

Jak uboze vypadaly chýše chudiny a domky učenců, tak honosné byly paláce boháčů a šlechty. Obklopeny velkými zahradami tvořily pás kolem nádherného císařského paláce.

Li Pe-tan si neuměl představit, že má skutečně bydlet v nejvznešenější čtvrti sídelního města, v takzvaném císařském městě. Všude ho ale přijímali s nehlubší úctou.

Dokud se pracovalo na jeho oděvech, nevycházel ze své krásně zařízené komnaty. Pak si ale poprvé vyšel do chrámu Syna nebes.

Bylo tam mnoho mandarinů a hodnostářů v daleko skvostnějších šatech. Li Pe-tan však byl mezi nimi tak nápadný, že na sebe upozornil císaře a ten se na něho vypytał. Nikdo mu ale o něm nedokázal mnoho povědět.

Muž ve fialovém šatě je mudrc, který žije v domě Cchung Tchanga a pochází pravděpodobně zdaleka. Více o něm není známo. Císaři to nestačilo a odpoledne poslal k Cchung Tchangovi vzkaz, aby se dostavil se svým hostem ke dvoru.

Li Pe-tan užasl. Již často vycítil, jak vedení shůry zasahuje do jeho života, ale stále znovu to pro něho bylo něco obdivuhodného. Jak neslýchaně hladce se vyvíjí setkání s císařem! Teď si jistě nemusí dělat starost, co má říci.

Ve stanovenou hodinu donesli sluhové oba muže na nosítkách do císařského paláce. Zde je přijalo mnoho nádherně oblečených služebníků.

Všichni uctivě pozdravili Cchunga, zasloužilého císařského vojevůdce. Když však ze svých nosítek sestoupil Li Pe-tan, sklonili se všichni až k zemi. Vycházelo z něho něco, co mu vynucovalo zvláštní úctu a dávalo přitom zapomenout, jak je mladý.

Návštěvníci procházeli překrásnými komnatami v doprovodu maršálka v bohatě vyšíváném oděvu. Každý předmět byl vykládán leskou perletí, na které sluneční svit kouznil barevné obrazce. Nohy se bořily do tlustých kobereců utkaných z pestré vlny.

Kam oko pohlédlo, všude stály krásné nádoby plné květin. Li Pe-tana všechno, co viděl, tak zaujalo, že úplně zapomněl na účel návštěvy a vzpomněl si na něj teprve tehdy, když zpozoroval, že se jeho průvodci vrhli na zem.

Překvapeně se podíval na Cchung Tchanga, jak se před ním plazí po kolenu. Musí tak učinit i on? Pravděpodobně. Nechtěl vzbuzovat pozornost.

Šlo to lépe, než si myslel. A náhle se jeho společníci přestali pohybovat. Li Pe-tan vzhlédl a zjistil, že se nachází před zlatým trůnem. Za ním bylo napnuto žluté hedvábí, na němž se třpytil obrovský vyšíváný drak.

Na trůně seděl dosud mladý muž v oděvu ze žlutého hedvábí, bohatě zdobeném výšivkami a kožešinami. Na hlavě měl nízkou zlatou korunu posázenou drahokamy. Z ní po stranách visely šňůry drahocenných bílých perel a spadaly císaři až na hrud'. Na ramenou se mu leskl zlatý řetěz, na kterém vpředu visel barevný drak. Císařova tvář byla příjemná a měla ušlechtilé rysy.

Zdalo se však, jako by stín nesmírného smutku vtiskl svou pečeť do tohoto obličeje, který Li Pe-tana velmi upoutal. Nemohl od něho odtrhnout oči. Chou Čou vycítil pohled jasných očí návštěvníka a pohlédl na něho. Několik okamžiků na sebe hleděly dva páry očí – k smrti smutné, krásné oči císaře a zářící oči mudrce – a jen nerady se od sebe odvrátily.

Pak ale zvolal Chou Čou jasným, zvučným hlasem, na němž bylo znát, jak mladý je nositel této nejvyšší hodnosti:

»Vstaňte a ty, cizí mudrci, přístup blíže ke stupňům mého trůnu, abych ti mohl položit otázku.«

Návštěvníci uposlechli výzvy, a zatímco Cchung s mnoha úklonami, které provedl předepsaným způsobem, ustoupil stranou mezi zástup nádherně oblečených dvořanů, kráčel Li Pe-tan bezstarostně vpřed. Lehce se uklonil, jednu nohu položil na nejnižší stupeň trůnu a pohlédl vzhůru k císaři.

Vtom vycítil, že ho kdosi probodává pohledem a chce mu naznačit, že se chová nepatřičně. Nepochopil to a pouze se zahleděl tím směrem. Jeho zrak padl na staršího zamračeného muže, jemuž dlouhé, řídké kníry spadaly až na hrud.

Na rozdíl od všech přítomných měl na sobě černý oděv. Přes těžké hedvábné roucho si připevnil černě zbarvený kovový pancíř vytvořený z velkého množství kroužků, který mu však nebránil v pohybu. V pravé ruce svíral obrovský meč. Jeho obličej měl hrubé rysy. Muž byl celým svým zjevem pravý opak svého pána.

Li Pe-tan se lehce zachvěl a odvrátil se. Císař se začal vyptávat. Odkud cizinec je, jak se jmenuje, ze kterého rodu pochází a co zamýšlí dělat v Ťiang-ningu.

Li Pe-tan opatrně odpovídal. Přes svou obvyklou otevřenost dával vyhýbavé odpovědi, a bezděčně tak kolem sebe vytvořil dojem tajuplnosti. K tomu se ještě připojilo jeho smělé vystupování, na jaké zde u dvora nebyli zvyklí.

Dvořané se dívali jeden na druhého. Domnívali se, že cizinec je císařským synem z některé vzdálené země a že si přeje žít mezi nimi nepoznán. Proto jim vypráví pohádku, že se narodil v Říši středu.

I císař si zřejmě myslel něco podobného. Líbilo se mu cizincovo nenucené chování a přál si, aby se s ním mohl setkat častěji. To ovšem závisí na tolika okolnostech, pomyslel si a tiše si povzdechl, zatímco naslouchal cizincovým slovům.

»Co máš nyní v úmyslu dělat?« zeptal se.

Obvyklá odpověď na takovou otázku zněla: Co poroučí můj vznešený

pán. Císař téměř ani nedýchal v napjatém očekávání, jestli host použije těchto slov, a v jeho obličejí se kmitlo cosi jako úsměv, když Li Pe-tan bez rozmýšlení prohlásil:

»Dosud nevím, vznešený císaři. Rozhodně zde dlouho nezůstanu. Čekám na zavolání, které mne má zavést do jiných krajů tvé říše.«

Dvořané zatajili dech. Co na to vládce řekne? Chvíli mlčel a pak odpověděl:

»Nuže, dej mi vědět, až budeš zavolán. Přál bych si s tebou ještě promluvit,« připojil po kratším váhání.

Li Pe-tanovi se zdálo, že vrhl letmý pohled na černého muže po svém boku. Ten podotkl drsným hlasem:

»K tomu sotva bude čas, panovníku. Máš jiné věci na práci než přijímat cizí mudrce, kteří by udělali lépe, kdyby co nejdříve opustili naše město.«

Potom zatleskal na znamení, že audience skončila. Dvořané přistoupili k hostům a odvedli je ze sálu, takže sotva měli čas se uklonit.

Li Pe-tan kráčet vedle Cchungu množstvím komnat a chodeb jako omámen, až se dostali ke svým nosítkům. Hbitým poklusem je nosiči dopravili nazpět do vojevůdcova domu. Tam už čekal netrpělivý Chaj Tan, s jakou zprávou se otec s přítelem vrátí.

»Wen se zlobí,« oznámil Cchung důrazně.

»To dělá často,« připomněl bezstarostně syn. Li Pe-tan se zeptal:

»Jmenuje se tak ten černý muž, který stál vedle trůnu?«

Místo odpovědi vojevůdce energicky prohlásil:

»Ani nevíš, co jsi vyslovil těmito slovy, Li Pe-tane. Černý vedle trůnu, který jako temný mrak zastiňuje našeho vznešeného vládce. Zlo v životě dobrého muže! Máš pravdu, Li Pe-tane, to je on.«

»Jak je možné, že si smí dovolit ukončit císařovu audienci, dokud císař sám ještě nedomluvil?« rozhořčil se Li Pe-tan, ale dostalo se mu odpovědi:

»Wen si smí dovolit všechno, co chce.«

»Je snad všemohoucí?« zajímalo cizince.

»Všemohoucí?« řekl posměšně Chaj Tan. »Myslí si, že je všemohoucí, ale dočká se toho, že jeho moc vezme také jednou zasně. Před několika desetiletími sesadil otce Chou Čoua, Sianga, když však viděl, že lid nechce zůstat bez císaře a odmítl uznat Wenovu vládu, dosadil sesazeného císaře znovu na trůn.

Siang byl císařem jen podle jména. Vlády se ujal Wen. A vládne tvrdou rukou, je náladový a nespravedlivý. Pak Siang zemřel a na jeho trůn nastoupil Chou Čou. Ale ani on se nemůže prosadit proti zlovolnému Wenovi.

Musí dělat, co si přeje jeho žalárník. Lid nazývá černého žalárníkem a rep-tá proti němu. Kéž by našel sílu k odboji!»

Li Pe-tan naslouchal se vzrůstajícím rozhořčením. Jak je něco takového možné! A venku, v provincii, o tom lidé neví? Nebo jen on o tom nic nevěděl, protože žil tak odloučeně a věnoval se jen svým studiím?

Chaj Tan uvažoval, co se stane poté, co dal Wen pocítit příteli svou nemilost.

»Otče, myslíš, že Li Pe-tanovi hrozí nebezpečí?« zeptal se starostlivě.
»Máme ještě dnes odjet?«

Cchung zvedl oči.

»V mém domě je host v bezpečí,« odpověděl důstojně. »Počkáme, jestli Wen něco podnikne.«

Setkání s císařem, který byl ve skutečnosti zajatcem, Li Pe-tana velmi rozrušilo. Neustále se jím obíral v myšlenkách. Kdo by mu mohl pomoci? Vtom si uvědomil, že mu tuto rozmluvu ohlásil posel Vzneseného. Bylo tedy vůlí Nejvyššího, aby promluvil s císařem. Nikdy se však nic neděje nadarmo. Jestliže mluvil s císařem, pak se s ním setká i příště. Možná, že jako ten, kdo přináší Pravdu, se bude smět stát pomocníkem i smutnému vládci!

Když se ve svých úvahách dostal až sem, klesl před svým maličkým oltářem na kolena a prosil Vzneseného, aby mu dal pokyn, jak by mohl císaři sloužit. Při slově »sloužit« se zarazil. Je přece Božím sluhou, nesmí proto žádnému člověku sloužit, ale jen pomáhat.

Příštího dne poslal jeden z kněží chrámu Syna nebes Li Pe-tanovi rukopis, který nikdo nebyl schopen rozluštit, a požádal ho, aby se o to pokusil.

I když ani on podobné znaky nikdy neviděl, nebylo těžké pochopit smysl slov. Pripadalo mu, jako by mu někdo tiše předříkával větu za větou a on nemusel dělat nic jiného než psát. Byl to chvalo zpěv k počtě Nejvyššího z bohů, opěvující vroucími slovy jeho moc a vznešenost.

Li Pe-tan s velkou radostí dokončil svou úlohu, pak ale nechal rukopis ještě ležet na stole, protože Chaj Tan ho upozornil, že by kněžím bylo líto, kdyby tak brzy rozluštil to, co se žádnému z nich nepodařilo.

Večer přinesl zakuklený posel Li Pe-tanovi lísteček s žádostí, aby po setmění otevřel zadní vchod Cchungova domu a počkal tam na svého hosta. Protože posel nečekal na odpověď, nemohl se Li Pe-tan ani zeptat, kdo ho poslal.

Nešel k Chaj Tanovi, ale obrátil se přímo na Cchunga o radu, zda má výzvy uposlechnout. Může to být přece i nějaký zločinec, který se chce tímto způsobem dostat do vojevůdcova paláce. Cchung chvíli uvažoval.

»Učiň, oč jsi žádán, Li Pe-tane,« řekl nakonec. »Schovám se někde opodál, abych mohl v případě nutnosti ochránit tebe i svůj dům. Je dobře, že ses o tom nezmínil Chaj Tanovi. Tušil by za tím Wena, jsem však přesvědčen, že je to někdo docela jiný.«

Ve stanovenou dobu se Li Pe-tan postavil k otevřeným dveřím. Nemusel dlouho čekat. Z nosítek se vyšvihl muž zachumlaný do hedvábných šálů a spěšně vstoupil do domu. Nosiči s nosítky odešli hlouběji do zahrady.

»Doved' mne do pokoje, kde bychom spolu mohli nerušeně mluvit,« zazněl hlas, který Li Pe-tanovi připadal povědomý.

Když vedl hosta do svého pokoje, vzpomínal, kde jenom tento hlas už slyšel. V pokoji si cizinec prudce sundal zakuklení a před překvapeným mudrcem stanul prostě oblečený, ale přesto vznešený a ušlechtilý muž. Host, který za ním přišel, byl císař!

Li Pe-tan se vrhl na zem z vlastního popudu, ne proto, že to předepisoval zvyk. Vládce ho vyzval, aby vstal a posadil se vedle něho.

»Li Pe-tane, nebudeme mluvit a jednat zbytečně,« pronesl s bolestí ve hlase. »Můj čas je krátký. Víš asi, že jsem držen jako zajatec. Jsem pouze nastrčenou loutkou, za kterou se skrývá Wen, aby zamaskoval, že ve skutečnosti vládne on. Dokud vládl alespoň trochu spravedlivě, mlčky jsem snášel, co můj otec vzal na sebe. Ale teď mám svým jménem krýt i jeho zločiny, nespravedlnost a padoušství, kterého se dopouští. To již nemohu dál snášet.

Modlil jsem se a prosil bohy o pomoc. Dostalo se mi slibu, že se muž ve fialovém rouchu a s šesticípou hvězdou na hrudi stane mým učitelem a pomocníkem. Li Pe-tane, tím mužem jsi ty. Pomoz mi!«

Mudrc nevěděl, co má odpovědět, pak však velmi prostě řekl:

»Prosil jsem Vznešeného, aby mi dovolil pomoci ti, císaři. Toto je jeho odpověď a já poslechnu.«

Oběma mužům bylo, jako by do jejich života vstoupilo něco neobyčejně velikého. Císařova prosba znamenala pro Li Pe-tana začátek jeho úkolu. A Chou Čou stál v tomto okamžiku před rozhodujícím bodem obratu celého svého života. Oba hluboce dojatí mlčeli, zatímco jejich myšlenky se v podobě modliteb nesly vzhůru k nebesům.

Konečně císař přerušil mlčení:

»Dnes jsem k tobě musel přijít potají, Li Pe-tane, i když se mi to z hloubi duše protiví. Kdybych tě ale k sobě povolal veřejně a postavil se tak proti Wenovým úmyslům, nemohli by tě ochránit ani moji nejvěrnější služebníci.«

»Může mne však ochránit Bůh a on tak učiní, nebojím se,« klidně odpověděl Li Pe-tan.

»Kdybys měl strach před lidmi, nebyl bys tím, který mi byl zaslíben. Ale nemám klid, dokud se úplně nevymaním z Wenovy moci. Prosím tě, modleme se tuto noc oba k bohům a prosme je o pomoc. Jsem si jist, že nám dají svou odpověď. A zítra bych v tutéž dobu k tobě přišel ještě jednou, abychom se podle jejich odpovědi dohodli na dalším postupu.«

Císař se opět rychle zahalil a opustil komnatu. Li Pe-tan kráčel před ním a nepozorovaně ho vyvedl ven. Tam na něho už čekali nosiči. Bez nesnázi se dostal zpět do císařského paláce.

Oba muži, kteří se dnes tak sešli, strávili noc ve vroucích modlitbách. Ale ať se Li Pe-tan modlil sebevroucněji, nedostal jinou odpověď než:

»Čekej na to, co přijde!«

Nerozuměl sice smyslu slov a čím více o nich hloubal, tím větší zmatek vyvolávala v jeho mysli. Bylo mu však jasné, že musí prostě čekat na to, co přijde, ať je to člověk, jak se domníval, nebo nějaká událost.

Císař, který se plně pohroužil do meditace způsobem, jak se tomu naučil, dostal zprávu, že k setkání s Li Pe-tanem dojde teprve pozítří večer, ať tedy klidně čeká. Proto druhého dne večer poslal mudrci tajně vzkaz, že ho navštíví až o den později.

V těchto dnech Li Pe-tan ani Chaj Tan neopustili Cchungův palác. Měli dost práce s luštěním rukopisů, které jim kněží opět poslali.

Kvečerů je vyrušil z práce velký hlomoz. Na ulicích kolem paláce se rozléhal stále větší rachot a křik.

Do komnaty vstoupil rozrušený Waj a prosil přátele, aby se neodvažovali vyjít ven. Venku se prý děje něco hrozného. Je lépe se teď neukazovat na veřejnosti. Co se asi přihodilo?

Li Pe-tan bezděčně uvedl neznámé dění do souvislosti s odpovědí shůry. To je to, na co měl čekat? Začal se modlit a nutil všechny své smysly ke klidu. V pravý čas se dozví, co musí vědět.

Náhle se do komnaty vřítily silně rozrušený Cchung. Muž, který byl vždy tak klidný, se chvěl na celém těle.

»Stalo se něco strašného!« zvolal. »Wen byl v císařském paláci zavražděn. Jestliže se nenajde pachatel, může podezření z vraždy padnout na nás na všechny, kteří jsme byli jeho protivníky. Nejsem si už jist životem a také vy uděláte lépe, když uprchnete!«

»Wen je mrtev!«

To byla ta slíbená událost. Li Pe-tan si na to vzpomněl vděčně a s rados-

tí. Pak se obrátil a s klidem, který působil i na ostatní, vyzval rozrušeného vojevůdce:

»Uvažuj přece, Cchungu. Císař si oddechne, že se Wena zbavil. Dá pouze formálně příkaz, aby po pachateli pátrali, tobě však nikdo nezkriví ani vlas na hlavě. Nesmíš utéci, naopak, svůj život musíš znovu zasvětit službě císaři, který tě nyní potřebuje. Spěchej do paláce a postav se po bok Chou Čouovi, jak je tebe hodno. Waj a já vyčkáme, jak o nás rozhodne dnešní večer.«

Jeho klid obdivuhodně působil na ostatní. Chchung se bez ptaní řídil slovy svého hosta, zatímco Chaj Tan se téměř smutně zeptal:

»A o mně ses nezmínil! Co mám dělat já?«

»Musíš se sám rozhodnout, Chaj Tane,« odpověděl Li Pe-tan vlídně. »Dosud nevím, jestli zůstanu zde v Ťiang-ningu, nebo jestli se už zítra vydám na cestu. Pokud chceš zůstat mým druhem a ochráncem, budu ti za to vděčný.«

Tento večer čekal Li Pe-tan marně na svého hosta. V noci k němu přišel Boží posel a vyzval ho, aby se nazítří vydal na cestu do Tibetu. Je načase navštívit Lie-c'ův klášter. O císaři uslyší, ještě než odjede.

Radostnější zprávu nemohl dostat! Toužebně si přál vyhledat Lie-c'a a poznat život v tibetských kláštorech. Jeho tužba se měla splnit dříve, než si sám myslel.

Vzbudil Waje a pověřil ho, aby všechno připravil na cestu. Vyšlo najevo, že Waj už v tichosti učinil potřebná opatření. Koupil jízdní zvířata i jednoho soumara, obstaral pokrývky a měchy na vodu. Zkrátka, všechno, co potřebovali na cestu do vysokého pohoří, bylo v nejlepším pořádku.

Překvapený Li Pe-tan se vypytał sluhy, jak připadl na tuto myšlenku.

»Pane,« řekl Waj prostě, »máš neviditelného strážce, který mi dává nutné příkazy. Je mně dopřáno ho slyšet.«

Časně zrána přispěchal Chaj Tan do komnaty svého přítele.

»Vraha už našli,« zvolal radostně. »Je to nosič zboží a bez ostychu se přiznal, i když ví, že ho císař musí dát odsoudit. Říká, že lid už nechtěl dál snášet Wenovu vládu. K provedení činu, se kterým souhlasily tisíce lidí, byl určen losem. Doufám, že bude včas osvobozen,« připojil Chaj Tan.

O něco později přišel posel se vzkazem, aby Li Pe-tan navštívil císaře.

Mladý panovník ho přijal s vážnou tvář.

»Nemusíme již dělat tajnosti, Li Pe-tane,« pozdravil vstupujícího mudrce. »Díky lásce národa jsem zbaven pout. Ať nikdy nelituje, že mne učinil svým jediným vládcem.«

Li Pe-tan chtěl promluvit, ale císař ho nepustil ke slovu.

»Prozatím na mne čeká příliš mnoho práce. Musím si udělat přehled o všech odvětvích státní správy, musím pečlivě zkoumat a nařizovat. Kéž mi bohové pomohou, abych tak činil správným způsobem! Teprve pak nastane čas, abych tě přijal jako učitele.

Mám k tobě prosbu, Li Pe-tane,« pokračoval Chou Čou nesměle. »Bylo by možné, abys dosáhl hodnosti lámy? Víím, že tímto přáním snad zkřížím tvé plány, ale pro mne je to důležité, protože až tě povolám k sobě, budu to moci lidem odůvodnit tvou hodností.«

»Jsem na cestě do Tibetu,« pronesl Li Pe-tan téměř slavnostně.

Hluboce ho dojalo, že i to jeho vedení předem určilo. Vyprávěl Chou Čouovi o příkazu, který dostal, a císař se upřímně zaradoval. Pak se na něho obrátil:

»Mám k tobě ještě jednu prosbu. Přál bych si, abys vzal s sebou na cestu ještě jednoho sluhu, jehož bych sám určil. Je zvyklý nosit břemena a vykonávat nejhrušší práce. Víím, že ti bude sloužit tak věrně, jak i mně osvědčil svou věrnost. Neptej se na jeho jméno ani původ. Pojmenuj ho, jak sám chceš.«

Li Pe-tan začal tušit, kdo asi tímto sluhou může být, a jeho srdce naplnila radost z císařovy šlechetnosti. Chou Čou si skutečně zaslouží veškerou pomoc!

Rozloučili se rychle, protože oba věděli, že se opět shledají, i kdyby to bylo až za několik let.

U východu z paláce čekal Waj. Byl zabraný do hovoru s jakýmsi prostě oblečeným mužem, který měl obličej zastíněn širokým pleteným kloboukem. Muž se připojil k Li Pe-tanovi a doprovodil ho na jeho krátké cestě domů. Když dorazili do Cchungova paláce, hlásil, že je nosič, jehož poslal Chou Čou. Li Pe-tan přikývl na souhlas a zeptal se Waje:

»Jak máme říkat tomuto muži?«

Přes vážný obličej Waje poctěného důvěrou přelétl úsměv.

»Zdá se, že tvé okolí je jaksi spjato s chudobou, protože naše jména končí na »aj«. Kníže Chaj (Chaj Tan), já Waj... takže tohoto muže pojmenujme Laj.«

Li Pe-tan se dal téměř proti své vůli do smíchu.

»Dobře,« souhlasil, »ale postarej se, ať z toho pak není zmatek.«

Potom zašel za Chaj Tanem. Zastihl ho uprostřed horlivých příprav na cestu.

»Samozřejmě že jdu s tebou!« zahlaholil na přítele. »Tibet byl už dávno

cílem mých tužeb. Prosím tě jen o dovolení, abych si mohl s sebou vzít svého sluhu Daje.«

Přerušil ho hlasitý, srdečný smích.

»Chudáků je stále víc,« zvolal Li Pe-tan. »Kolik »ajů« se ke mně ještě přidá?«

Potom vykládal nechápajícímu Chaj Tanovi, co ho tak rozesmálo, a Chaj Tan se smál s ním.

K večeru skupinka vyrazila. Li Pe-tanovi záleželo na tom, aby opustili město pokud možno nenápadně, a proto vyjížděli různými branami a sešli se teprve hezký kus cesty za městem.

Li Pe-tan si vybral jako průvodce Laje, ale když ho Waj od toho zrazoval, upustil od toho. Mladý učenec až příliš dobře věděl, že se má všude na cestách spoléhat na Waje.

A opět se rada osvědčila. Nezůstalo utajeno, že se v paláci k Li Pe-tanovi přidal jakýsi muž, jehož císařští sloužící neznali. Teď se přišlo na to, že se Wenovu vrahovi podařilo uprchnout z vězení. Podezření se okamžitě obrátilo proti Li Pe-tanovi.

Když přišel k bráně, narazil tam na Wenovy přátele. Dali ho zajmout a podrobili ho výslechu. Podle pravdy mohl uvést, že muže nikdy předtím neviděl a nezná ani jeho jméno. Nemůže jim říci ani to, kde se muž právě teď nalézá. Proto ho mandaríni museli pustit.

Během další jízdy Li Pe-tan přemýšlel o tom, co právě zažil. »Jak je snadné poslechnout,« přemítal, »a jak zřídka to děláme. Obvyčejně považujeme své vlastní nápady vždycky za nejsprávnější.«

A tak začala výprava trvající přes tři měsíce. Zdálo se, že Waj zná dobře cestu. Vedl je odlehlými pustinami a po kamenitých stráních, po hrbolatých horských stezkách nahoru a zase dolů. Často museli jet velkými oklikami, aby se dostali z nehostinných krajín opět k lidským příbytkům, kde si mohli odpočinout a doplnit své zásoby.

Jezdci si museli koupit kožešinový oděv, protože čím výše pronikali, tím bylo chladněji. Když si Li Pe-tan vzpomněl na Lie-c' a, který tuto cestu podnikl pěšky, zamrazilo ho. Co asi cestou vytrpěl? Jestlipak je ještě naživu?

Jednoho dne kolem poledne se jezdcí konečně dostali do osady postavené v úzké průrvě mezi skalami. Chaty podobající se nakupeným balvanům ani v nejmenším nepřipomínaly lidské příbytky.

Když však mohli cestující muži v jedné z těchto nevzhledných chat přenocovat, všimli si, jak účelně je postavena. Kolem ní fičel ostrý vítr, a přesto ji nepoškodil, a pronikání chladu bránila silná vrstva šterku.

Na stěnách uvnitř chaty visely kožešiny a kůže. Vzduch byl sice vydýchaný, ale teplý. Pokrm, který jim hostitelé nabídli, byl nanejvýš skromný: tvrdý plochý chléb, jehož složení nemohl Li Pe-tan uhodnout, a mléko horských koz, které sdílely chatu s obyvateli.

Rodina hostitele měla dětskou radost, když jim Li Pe-tan nabídl čaj, který Waj připravil cestujícím. Waj k němu s mírným úsměvem přidal i trochu omastku, který se mu již nezdál pro Li Pe-tana dost vhodný.

S radostnými výkřiky se lidé vrhli na vítaný dar a hodili jej do čaje. Cestující muži se na ně dívali s úžasem, jen Waje jejich jednání zřejmě nepřekvapilo.

»Co to ti lidé dělají? Vždyť čaj úplně zkazí,« zvolal Li Pe-tan rozhořčeně.

»Pane, jim tak čaj lépe chutná. Nech jim tu radost,« chlácholil ho Waj, který k údivu svého pána mluvil s obyvateli chaty jejich řečí.

Dozvěděl se od nich přibližnou polohu Lie-c'ova kláštera, takže nazítří mohli cílevědomě proniknout dál do hor. Trvalo to ale ještě více než týden, než se před nimi objevil klášter stojící na strmé skále.

Vypadal jako pevnost, protože byl i se všemi vedlejšími budovami obehnán tlustými zdmi. Ve zdech zely otvory, jimiž pravděpodobně strážé vyhlížely ven.

Po stezce vinoucí se vzhůru jezdci dorazili až k bráně. Vypadala jinak než brány, jaké dosud viděli a které byly dovedně sestaveny z trámů zapadajících do sebe. Zde ji vytvořili tak, že trámy poskládali vedle sebe a spojili je železnými pásy. Plochu pak pomalovali zvláštními červenými znameními.

Waj se díval na bránu očima rozzářenýma radostí. Úplně se změnil. Jeho pán se k němu neustále vracel pohledem, neptal se ho však na příčinu jeho radosti.

Brána byla zavřená a neotevřela se, ani když na ni jezdci házeli kamení, protože neznali jiný způsob jak na sebe upozornit. Mají se pokusit obejít zeď dokola a najít jinou otevřenou bránu? Všichni se tázavě podívali na Waje, jehož, jak se zdálo, náhle napadla jakási myšlenka nebo vzpomínka.

Seskočil z koně a přistoupil k bráně. Horlivě prozkoumával v obrubě brány jeden kámen po druhém, kam až dosáhl. Nakonec zřejmě našel, co hledal. Strčil obě ruce do kamenné škvíry a vši silou za něco zatáhl. Nebylo nic vidět, zato se ozvalo cosi jako zvonění obrovského zvonu. A čím horlivěji Waj tahal, tím více zvonění sílilo.

Po chvíli sluha přestal zvonit a zhluboka odechoval. V té chvíli se otevřela křídla brány a před zraky jezdců se objevila řada ctihodně vypadajících

kněží. Ustoupili stranou, aby udělali místo nejctihodnějšímu z nich. Li Pe-tan v něm poznal svého učitele.

»Vítej, synu,« pozdravil ho Lie-c'. »Čekám tě už mnoho dní. Mám radost, že jsi šťastně dorazil.«

Láma se obrátil k Chaj Tanovi, aby pozdravil i jeho, a milostivě pokynul sluhům, kteří před ním klesli na kolena.

Li Pe-tan hleděl s údivem na věrného strážce svých dětských let. Vypadal úplně jinak. Jeho oděv byl drahocennější, než jaký kdy Li Pe-tan viděl. Lem oděvu byl posázen třpytivými drahokamy. Na hlavu si stařec nasadil žlutou čepičku a na pravý ukazováček si navlékl prsten s velkým žlutým kamenem.

Jeho zjev působil úctyhodně a současně velitelsky. Li Pe-tana jímala závat při pomýšlení, jak prostě žil tento vznešený láma v jeho otcovském domě.

Lie-c' mu však nedopřál mnoho času k divení. Sluhové zavedli příchozí do komnat, které jim byly přiděleny, a oznámili jim, že ctihodný otec, nejvyšší láma, očekává Li Pe-tana i Chaj Tana za několik hodin u oběda.

Ve stanovenou hodinu zavedli služebníci přátele do malé komnaty, kde zastihli Lie-c'a. Přál si dnes poobědvat s nimi o samotě a promluvit si s nimi o jejich dalším pobytu v klášteře.

Vznešená důstojnost vyzařující z někdejšího učitele zapůsobila na Chaj Tana tak mocně, že oněměl, a také Li Pe-tan se téměř neodvážil oslovit svého otcovského přítele.

Když sluhové přinesli dost skromné, ale pečlivě upravené pokrmy a odešli, pronesl Lie-c' modlitbu, ve které děkoval Bohu za jeho dobrotu.

Při jídle se vypytał na Li Pe-tanovy úmysly.

S velkým potěšením přijal zprávu, že se jeho žák chce dál učit. Očekával to.

»Od zítřka vstoupíš do kláštera jako učící se bratr, Li Pe-tane. Jen na tobě záleží, kolik uplyne let, než ho budeš moci opustit jako láma. Přirozeně ho můžeš opustit kdykoliv bez hodnosti, po níž toužíš.

Waje přijmeme jako sloužícího bratra, odpovídá to jeho přání. Pro Chaj Tana a jeho sluhu zde máme mimo klášter hezký domeček, kde bude moci užívat zdejšího pobytu zcela podle chuti. Co si ale počneme s Lajem?«

Lie-c'ova otázka zněla velmi vážně. Li Pe-tan si představoval, že bude snadné skrýt v osamělém klášteře uprchlíka, neboť že jím je, si uvědomoval stále jasněji. Teď zjistil, že do kláštera nemohou přijmout každého. Lie-c' jeho domněnku potvrdil.

»Příslušníka jiného národa přijímáme jen ve výjimečných případech. Že ty jsi nám vítán, Li Pe-tane, za to vděčíš Božímu vedení, které tě nám již ohlásilo. Waj je Tibeťan, jak sis asi všiml. Vidím, že dodržel slovo a nevyprávěl ti o svém životě. Později se o něm dovíš.

Ty, Chaj Tane, však v sobě nemáš přání podřídít se přísným klášterním pravidlům. Přivedla tě sem pouze snaha sloužit svému příteli. Chceme ti tvůj pobyt zde co nejvíce zpříjemnit. Tvůj sluha ať o tebe pečuje. Ale co Laj?»

Láma se zadumal, pak však rozhodnut zvedl hlavu.

»Přidělím ho jako pomocníka zahradníkovi. Tam bude spjat s naším životem, aniž by se ho musel účastnit víc, než by se mu líbilo. Tak se bude moci sám rozhodnout, kterou cestou se dá.«

Chaj Tana trochu zarazilo, že ho tak jednoduše odsunuli stranou. Musel si ale přiznat, že vést život podle přísných řádových pravidel víry, která je mu cizí, by bylo velmi obtížné. Odloučení od Li Pe-tana ovšem nesl těžce.

Hned po obědě se musel vydat na cestu, aby ještě před setměním dorazil do obydlí, jež mu přidělili.

»Kdy se mohu přijít zase podívat na Li Pe-tana?» zeptal se a očekával, že i zde dostane odpověď: »Kdykoliv si budeš přát.« Místo toho Lie-c' promnesl vlídným hlasem:

»Prozatím o tom nerozhodujme, žák se musí nejdříve seznámit se svým okolím a osvojit si naši řeč. Bude tomu muset věnovat každou volnou minutu. Dostaneš zprávu, kdy bude tvůj příchod vítán. Žij blaze!»

Přišli sluhové i s Dajem, a dříve než si Chaj Tan mohl všechno promyslet, stál již za klášterní zdí.

»Víš, Li Pe-tane, proč jsme tvého přítele tak rychle odsunuli?» zeptal se Lie-c' dobrotivě.

Žák na něho tázavě pohlédl.

»Ve své duši dosud nemá touhu po Bohu. Jeho myšlenky a city by nás zde všechny rušily a zvláště tobě by ztěžovaly sžívání se s prostředím. To, co ho naplňuje, je pouze přání pobývat s tebou, a právě proto jsem mu to musel odepřít. Není možné, aby se nějaká lidská duše přibližovala Bohu v podstatě proto, aby mohla být nablízku člověku.

Jestliže je Chaj Tanovo citění dobré, zbaví se své povrchnosti a opravdově zatouží po Bohu. Pak mu bude navěky pomoheno. Pokud se ale spokojí s příjemným životem, který na něho čeká v rovině, není tím, kdo by mohl být i dál tvým ochráncem. Rozumíš mi, Li Pe-tane?»

»Ano, otče, rozumím ti a vážím si tvé moudrosti.«

Žák to vyslovil jasným hlasem, celý šťastný, že se bude moci opět učit pod Lie-c'ovým laskavým vedením.

»Nuže pojd', dovedu tě do tvé komůrky, protože zde už nejsi hostem, ale chceš u nás žít jako bratr. A ještě něco, můj synu: Z lidského hlediska jsme si zde všichni rovni, knížecí hodnost se u nás vůbec nevyskytuje. Hodnost propůjčuje pouze stupeň vědění o Bohu. Proto se budeš nadále jmenovat Li Pe, tak jako ti dříve říkali Li Erl.«

Při těchto slovech vedl Lie-c' žáka dlouhou úzkou chodbou, do které dopadalo zvenčí světlo malými okénky. Chodba se křížovala s širší chodbou, po jejíchž stranách zely otvory dosahující výšky muže.

Otvory vedly do maličkých komůrek vytesaných ve skále nebo zděných, v nichž kromě velkého kamene, který zřejmě sloužil za lůžko, nebylo vůbec nic. Každá z těchto malých cel měla nahoře ve venkovní zdi okénko, nedalo se jím však vyhlížet ven. Proudil jím pouze dovnitř svěží, poměrně chladný vzduch.

»Zde je tvůj budoucí příbytek, Li Pe,« pravil Lie-c' laskavě. »Jsi sice zvyklý na lepší, ale musíš se naučit, že ten, kdo hledá Boha, dovede všechno ostatní postrádat. Tady budeš trávit svůj volný čas i noci. K vyučování budeš docházet do sálu, tam ti určí místo. Jídlo se podává žákům společně.

Zapamatuj si svou celu, je to sedmá od rohu, protože vstupovat do jiných je zakázáno. A teď pojd', představím tě tvému učiteli.«

Li Pe polekaně zvedl oči. Pevně věřil, že ho Lie-c' bude vyučovat sám. Tvrdě ho to zasáhlo, ale ani slovem neodporoval, zapudil dokonce i každou myšlenku na to. Chtěl být poslušný, jen tak může Bohu dokázat svou vděčnost.

Láma na něho radostně pohlédl, jako by dovedl číst jeho myšlenky. Li Pe překoná všechna očekávání, tím si byl jist.

Prošli několika chodbami, všechny byly stejné. Jak se v nich jen vyzná? Sotvaže na to pomyslel, již učitel laskavě řekl:

»Je to snadnější, než si myslíš, Li Pe. Ze začátku tě některý ze starších žáků odvede k učení a k jídlu. Ukáže ti také, kde se bratři myjí a oblékají. Nesnaž se s ním ale mluvit. Klášterní pravidla zakazují jakýkoliv zbytečný hovor.«

Lie-c' právě otevřel dveře velkého sálu, kde stály v řadách nízké stolečky, jaké jinak Li Pe vídal používat u jídla. Před nimi se krčilo mnoho starých i mladých žáků, kteří buď četli nebo psali. Na sobě měli volné šaty různých tmavých barev a bez ozdob.

Mají tyto barvy nějaký význam? Li Pe se rychle rozhlédl, jestli někde uvidí fialovou barvu, a dříve než zjistil, že zde fialová není, přistoupil k nim bělovlasý stařec s dlouhými bílými vousy a hluboce se Lie-c'ovi uklonil. Žáci pracovali dál, nezdálo se, že by se dali vyrušovat.

»Mi Jangu, přivádím ti nového žáka, o kterém jsem ti již vyprávěl,« oslovil Lie-c' starce a použil při tom Li Peovu mateřštinu

Mi Jang odpověděl plynule toutéž řečí a přivítal Li Pea.

»Nejdříve si musíš osvojit naši řeč, aby ses mohl zúčastnit bohoslužeb v kapli,« rozhodl učitel. »Přidělím ti jednoho staršího žáka, se kterým můžeš čtyři týdny hodinu denně chodit po zahradě a učit se úlohám. Pak budeš naši řeč znát.«

Rekl to s takovou určitostí, že ani Li Pe o tom nepochyboval.

Zatímco mu Mi Jang ukazoval jeho místo u velkého světlého, ale zavřeného okna, opustil Lie-c' místnost, aniž dál vyměnil s Li Pem jediné slovo.

Li Pe se po způsobu ostatních žáků posadil ke svému stolečku, a když mu Mi Jang přinesl vzácný spis psaný v jeho mateřštině, horlivě se nad ním sklonil.

Tak seděl a četl dobré tři hodiny, když se místností rozlaholil obdivuhodný zpěv. Uchvácený Li Pe zvedl hlavu, nemohl však zjistit, odkud tóny přicházejí. Melodie zněla slavnostně a stejně slavnostní a povznášející mu připadala i slova, i když jim ještě nerozuměl.

Všichni žáci tiše složili své věci a poklekli u svých stolečků na zem. Li Pe učinil totéž a cítil přitom, že jedná z vlastního popudu.

Když tóny ztichly, všichni vstali, seřadili se po dvou a vyšli ze sálu. K Li Peovi se připojil mladý muž ušlechtilé, sympatické tváře, pravděpodobně jeho pomocník.

V té chvíli k oběma přistoupil Mi Jang.

»To je Čchaj Su, který ti bude tento rok pomáhat. Můžeš se ho zeptat na všechno, co potřebuješ vědět, ale čím méně se budeš vyptávat, tím lépe pro vás oba.«

V Li Peovi prahlo všechno po tom, aby se dověděl, co znamenal ten obdivuhodný zpěv, odkud se ozýval a kdo zpíval. Přemohl se však a bylo to snadnější, než si myslet.

Několika chodbami, které se podobaly jedna druhé jako vejce vejci, přešli učící se bratři do jídelny, kde se mohli pohodlně posadit k nízoučkým tabulím. U vyhrazené tabule sedělo sedm starých lámů. Asi samí učitelé, pomyslel si Li Pe, když viděl, že je mezi nimi také Mi Jang.

Vtom jeden ze starců vstal, obnažil hlavu a pronesl kratičkou modlitbu.

I když Li Pe slovům nerozuměl, uchvátil ho vroucí tón, jakým byla pronesena.

Pak se roznášely mísy rýže a poháry s čajem. Kromě toho každý žák dostal chutný plochý chléb a ovoce tolik, kolik si přál. Při jídle jeden z učitelů pomalu a zřetelně předčítal z jakési knihy. Nikdo nemluvil.

Po obědě se žáci opět ve dvojstupu vydali na dvůr, kde byla krásná studna, ze které vytékala průzračná voda do ozdobné, nádherně vypracované kašny. V ní si všichni umyli obličej i ruce a potom se procházeli rozlehlou, krásně upravenou zahradou, v jejímž zákoutí se horlivě tužil Laj.

Zahradu odděloval od jiných zahrad živý plot. Li Pe nevycházel z údivu, že se zde v takové výšce a v chladném vzduchu může dařit tak nádherným rostlinám. Zřejmě je tady pěstovali s velkou péčí.

Ozval se úder zvonu. V mžiku zamířil mlčenlivý zástup zpátky do kláštera, do učebny, kde měl jeden z učitelů přednášku.

Žáci pozorně naslouchali, a i když Li Pe nerozuměl jedinému slovu, neodvažoval se zahloubat se do svého spisu. Proslov trval asi dvě hodiny. Když učitel skončil, přistoupil k novému žákovi a oslovil ho v jeho mateřštině:

»S podivením pozoruji, že patříš k těm, kdo neznají cenu času. Čekal jsem, že se chopíš své práce, protože ti moje přednáška nemohla nic dát, ale ty jsi tento drahocenný čas promarnil. Dnes v noci dohoníš, co jsi zameškal.«

Li Pe byl hluboce dotčen. Neodvažoval se rušit během proslovu. Mnohem raději by v té době četl, než naslouchal nesrozumitelným slovům pronikajícím k jeho sluchu. Nedovolil si ale cokoliv namítnout. Vstal a uklonil se. Než opustil sál, učitel si ho zkoumavě prohlížel.

Do sálu vstoupil mladší láma a rozdál žákům rukopisy. Li Pe dostal také jeden psaný jeho řečí. Byla na něm uvedena výzva, aby se žák zahloubal do slov:

»Bůh je jediný.
Z jednoho Boha se stala Trojice.
Z trojice pocházejí všechny bytosti.«

Jakmile bude žák přesvědčen, že pochopil obsah věty, ať napíše svými slovy vysvětlení.

Li Pe zahořel. To je nádherné! To je nepopsatelně krásné a vznešené. Zdálo se mu, jako by odjakživa věděl, co tato slova znamenají. Bylo to největší Boží tajemství!

Rozpačitě se ohlížel po psacím náčiní. Ostatní žáci si vyndali štětec a tuš z kapsy pod oděvem umístěné na hrudi. On jediný neměl zatím nic a neodvážil se zeptat. Přesto drahocenné minuty rychle utíkaly!

Konečně se rozhodl. Vstal, přistoupil ke svému pomocníkovi a beze slova mu vzal jeho psací náčiní, přitom ale na něho přátelsky pohlédl.

Pomocník se na něho zděšeně podíval. Pak se začal smát a tento smích nakazil i ostatní žáky kolem. Najednou jim nováček už nebyl cizí. Uměl si pomoci. Čchaj Su násilím potlačil smích, kývl vlídně na lupiče a zamířil k výklenku ve stěně, odkud přinesl Li Peovi psací náčiní.

Ten se s velkou horlivostí pustil do práce. Chtěl malovat co nejkrásnější znaky, ale slova k němu proudila tak rychle, že jeho ruka je sotva stačila zaznamenávat. Najednou měl pergamen popsaný.

Znovu se pátravě rozhlédl kolem. Co dělají ostatní v takovém případě? Psali pomalu, často práci přerušovali přemýšlením a jejich listy nebyly ještě ani z poloviny popsány. Takže si opět musí pomoci sám. Vydal se k výklenku, našel tam skutečně pergamen a vzal si z něho dva listy. Nikdo se o něho nestaral, postupoval proto zřejmě správně.

Zrovna když udělal poslední tah štětcem, rozevzučel se opět nádherný chór mužských hlasů. Zdálo se, že zpěv proniká zdí, ve které byly dvě řady otvorů. Pak jeden ze žáků sesbíral listy, a když u Li Pea našel tři, zvedl je vysoko do výše, aby je ostatní viděli. Žáci se na nováčka přátelsky usmáli.

Všechno se opakovalo jako při obědě, pouze s tím rozdílem, že žáci po jídle a omývání na dvoře zamířili do kaple. Li Pe si myslel, že by na celém světě nenašel nic vznešenějšího.

U příčné stěny plálo světlo v barevných kalíšcích, které stály na vysokých štíhlých sloupcích uspořádaných do půlkruhu. Jeho barevné proudy se čarokrásně proplétaly. Před sloupovím stál stůl pokrytý bílým hedvábím a na něm se skvěla jediná rubínově červená miska. Dole u pat sloupů byly rozestaveny barevné i bronzové vázy plné zahradních květín hýřících všemi barvami.

Žáci přistupovali v řadách do ohraničeného prostoru, který pro ně byl určen, a poklekali. Lie-c' stanul před stolem a pronesl modlitbu, nejdříve v tibetštině a potom ji zopakoval k Li Peově řeči.

Děkoval Bohu, Nejvyššímu, za to, že dovolil hledajícímu nalézt, že chce svému poslu udělit poslední posvěcení.

Zbožní žáci vstali a vstoje naslouchali slavnostnímu zpěvu mužů. Pak ve dvojicích opustili kapli, zamířili do zahrady, ale už za několik minut se vrátili do svých cel.

Také Li Pe chtěl vstoupit do své komůrky, pomocník Čchaj Su ho ale vlídně zadržel. Vlídně jej zavedl nazpět do pracovny a položil na jeho stůl rukopis, který měl Li Pe odpoledne pročíst až do konce. Pak ho nechal o samotě.

Li Pe byl příliš zaujat dojmy, které v něm vyvolala vznešenost krátké pobožnosti, než aby byl schopen zahloubat se do pojednání o tom, jak spolu souvisí prostor a čas; chtěl však poslechnout! Ponořil se proto do spisu a snažil se mu porozumět.

Pročítal stránku za stránkou a stále více si uvědomoval, že z toho nic nechápe. Věty byly tak složité, že připouštěly možnost různých výkladů. Zpočátku pozbýval mysli, ale pak si řekl, že je přece ještě žákem. Některý z učitelů mu pomůže, aby pochopil to, čemu dosud nerozumí. Pak už četl rychleji, a než blikající knot jeho olejové lampičky nadobro zhasl, byl se svým úkolem hotov.

Neodvažoval se ale opustit sál v obavě, že by bez pomoci sotva našel svou celu. Oknem dopadalo do místnosti světlo úplňku. Li Pe vylezl na svůj stoleček a otevřel okno. Ach, jakou řečí promlouvaly hvězdy k jeho duši! Při pohledu na ně zapomněl na celý svět.

Co se mu zpočátku zdálo být nespravedlivým trestem, se teď proměnilo ve velkou radost. A pak kolem něho zazněly hlasy:

»Dobře jsi učinil, Li Pe, že jsi bez odmluv poslechl. Jen ten, kdo se naučí sám poslouchat, může poslušnost vyžadovat od druhých. Ve dne se uč, čemu tě tvoji učitelé mohou naučit, a v noci zpytuj sám sebe. V tobě, ve tvém nitru je Pravda, tam je ukryto vědění o Bohu, které potřebuješ. Rozhlížeš se kolem sebe, a najdeš potvrzení všeho, co v sobě probudíš k životu.«

Tak Li Pe strávil noc střídavě v modlitbě a v naslouchání a byl velmi překvapen, když ráno vstoupil do sálu učitel, aby se po něm poohlédl.

Tvrkými slovy žákovi vyčínil. To se zde ještě nestalo, aby některý z učících se bratří strávil v učebně celou noc. Ať nespolehá na to, že tak tvrdohlavého žáka tady budou dlouho trpět. Za trest za své provinění dnes nepůjde na snídani.

Snídani Li Pe snadno oželel, citelně ho však ranilo, že se nezúčastnil ranní pobožnosti.

Když se pak všichni žáci sešli u práce, zalétl k němu nejeden pohled, v němž četl politování. Bylo zřejmé, že bratři jsou při něm, nikdo ale nepromluvil ani slovo. Každý dostal přidělenou práci a mlčky ji vykonával.

Blížilo se k poledni, když do učebny vešel Mi Jang. Držel v ruce několik listů. Všichni přestali pracovat a podívali se na učitele.

Pronesl k nim řeč a Li Peovi se zdálo, že v ní několikrát zaslechl své jméno. Nerozuměl ale jedinému slovu. Pak Mi Jang předčítal něco z jednoho listu. Všichni otočili hlavu k nováčkovi. Li Pe se zachvěl: cožpak se už znovu provinil proti pravidlům?

V té chvíli k němu Mi Jang přistoupil a oslovil ho jeho řečí:

»To, co jsi včera napsal, Li Pe, je tak zralé, že tě už nemohu ničemu naučit. Náš otec zařídil, abys byl přijat mezi pomáhající bratry. Nejdříve si však musíš osvojit naši řeč. To je teď tvým jediným úkolem. Dostaneš k ruce mladého učitele, který ti při tom bude pomáhat. Čím dříve dosáhneš svého cíle, tím snadněji pronikneš do ducha našeho kláštera. Následuj mě!«

Zmatený Li Pe vstal a kráčel za ctihodným starcem, který ho vedl do jiného křídla kláštera. I zde měli cely, byly ale prostornější a nacházelo se v nich vše, co je nutné k práci a k odpočinku.

Okny bylo možné vidět do zahrady. Na stolku leželo psací náčiní a spousta pergamenu. Poté, co Li Pe překročil práh cely, přišel mladý bratr v modrém hedvábném oděvu. Jmenoval se Ja Mi a začal Li Pea ihned vyučovat.

Zde se neožýval povznášející zpěv, který volal žáky k jídlu. Místo toho vstoupil do dveří sloužící bratr, zavolal něco a podal Li Peovi bronzové vědro s vodou a utěrkou. Držel vědro tak dlouho, dokud si Li Pe neumyl obličej i ruce, a potom zmizel. Ja Mi mu vysvětlil, že bratr oznamoval, že oběd je připraven.

Sál, ve kterém Li Pe dnes obědval, byl mnohem prostornější. Měl také krásnou výzdobu. U dlouhých nízkých stolků seděli pomáhající bratři v oděvech různé barvy. Ke každému stolku zasedli bratři v oblečení stejné barvy.

I zde bylo přítomno sedm ctihodných starců, i zde zazněla modlitba a po ní následovalo předčítání. Oběd sám se nelišil od oběda žáků.

Po obědě se Li Pe vydal s Ja Mím do velké krásné zahrady a chvíli se v ní procházeli. Pak se vrátili do Li Peovy cely a pokračovali opět ve své práci.

Takovým způsobem uplynulo mnoho dní, aniž Li Pe spatřil svého starého učitele. Den po dni rozuměl stále více modlitbám i pobožnostem, které se mu tím, jak byly vroucí a krátké, zdály nad pomyslením krásné. Každý den vedl pobožnost jiný láma.

Učitele ani žáky z prvního sálu již nespatriil. Ve dne horlivě pracoval a v noci rozjímal o tom, co se v něm probouzelo.

Dostávalo se mu stále nových poznatků. Měl dojem, jako by stejnoměrný život v prastarém klášteře podporoval zachvívání v jeho nitru a kolem něho.

Jednoho dne ráno našel ve své cele fialový oděv z drahocenného hedvábí. Podobal se oděvu pomáhajících bratří. Při jídle však marně hledal fialová roucha, ke kterým by se mohl připojit. Bezradně se rozhlížel kolem sebe. Vtom k němu přistoupil jeden ze starců a oslovil ho tibetsky:

»Kromě tebe nemáme jiného bratra, který by směl nosit tuto barvu. Posad se ke žlutým bratrům, později ti najdeme jiné místo.«

Stařec se na chvíli pronikavě zadíval na Li Pea. Li Pe ale všemu porozuměl, uklonil se a odešel ke stolu žlutých bratrů. Ochotně mu udělali místo. Tak byl od Ja Miho oddělen, ale pouze u jídla, při kterém se stejně nemluvalo.

OPĚT UPLYNUL nějaký čas. Jednoho dne ráno Li Pea předvolali k Fu Jangovi, vedoucímu lámovi pomáhajících bratrů. Zastihl ho v nádherné komnatě v rouchu z drahého žlutého hedvábí.

Li Pe, který byl zvyklý vídat žlut jako barvu nebes pouze v císařském paláci, se domníval, že Fu Jang je knížetem, tak jako všechny žluté bratry, u jejichž stolu seděl, považoval za prince.

Hluboce se uklonil, láma to však zřejmě neviděl. Chvilí mlčky pozoroval mladého muže před sebou a potom pronesl:

»Osvojil sis naši řeč natolik, Li Pe, že od nyníška můžeš mezi námi pracovat jako pomáhající bratr. Budeme ti přidělovat zralejší žáky, abys jim pomohl připravit se pro jejich úkol. Mají procházet naší zemí a všude obnovovat a prohlubovat vědění o Bohu. Tvou povinností bude pátrat, jak dalece sami vědí to, co mají přinášet ostatním lidem.

Proto jim budeš každý den přednášet, přidělovat jim práci a v rozhovoru s nimi přispívat k tomu, aby měli stále čilejšího ducha.«

Fu Jang pohlédl na pomáhajícího bratra a očekával odpověď. Li Pe se tiše zeptal:

»A dovedu to, otče? Přišel jsem sem, abych se učil!«

Láma ho ale vlídně ujistil:

»Ano, svůj úkol zvládneš. Určil tě k tomu sám Lie-c'«.

A ještě téhož dne musel Li Pe převzít úřad, jehož se ujímal s velkým vnitřním zdráháním. Avšak hle, jakmile se ocitl před skupinkou učících se bratrů, kteří na něho hleděli žádostivými očima, okamžitě věděl, co jim má povědět. Nepozoroval ani, že používá cizí řeč, tak mu najednou byla běžná.

Vyprávěl jim o Bohu, který byl dávno před počátkem všech světů,

o Tom, který všechno stvořil a vše udržuje a který může čekat, až ho lidé najdou, neboť je nepotřebuje, naopak oni potřebují jeho!

Takovým způsobem se žáky ještě nikdo nemluvil a cítili, že ten, kdo je učí, je někdo nebývale velký. A zatímco Li Pe s nadšením a velkou radostí vykonával svůj úřad a doufal, že během let, kdy mu bude svěřen, jej bude moci vykonávat stále lépe, věděli všichni, kdo lépe znali klášterní pravidla, že jejich štěstí nebude trvat dlouho.

Za několik měsíců navštívil Fu Jang Li Pea v jeho cele a oznámil mu, že byl povýšen do stavu učících se bratrů. Jeho nynějším úkolem je podporovat pomáhající bratry, kteří se vzdělávají na učitele.

Znovu změnil celu, jídelnu i zahradu a především žáky. Stal se učitelem žlutých a ti ho přijali s velkou radostí.

Ale jako všude, i zde vládlo mlčení. Mluvílo se jen o tom, co bylo nezbytně nutné. Dosud se Li Pe nemohl nikoho zeptat na účel a smysl klášterních pravidel, s nimiž se zvolna seznamoval, ale teď už mu to nevadilo.

Chápal mlčení jako jeden ze vzácných darů a začínal také chápat, proč jsou všichni obyvatelé kláštera navzájem tak přísně odděleni, i to, proč on sám, jakmile se začal sžívat s nějakým místem, byl vždy přeložen jinam.

»Vše plyne,« šeptaly mu vnitřní hlasy. »Vy, lidské duše, se nikdy nesmíte zastavit, jinak byste zanikly. Musíte se snažit dostat se stále výš a výš, není pro vás žádný konec.«

A Li Pe se horlivě snažil a učil se, vyučoval druhé a svým příkladem pomáhal slabším bratrům.

Pak postoupil opět dál. Od učících se bratrů se dostal mezi hledající bratry, a tím od svého vstupu do kláštera poprvé do Lie-c'ovy blízkosti.

Hledající bratři tvořili jen malý, asi třicetičlenný kruh. Vyučoval je sám Lie-c'. Každý den po ranní pobožnosti jim dal téma. To si během dne měli promyslet a ještě před večerem na ně napsat pojednání. Jednou za sedm dní pak tyto práce, svědčící o vysokém stupni zralosti, společně rozebírali.

Lie-c'ův duch se dobrotivě a s porozuměním vznášel nade všemi a pomáhal jim proniknout ještě hlouběji do věčných pravd. Li Pe s obdivem a úctou vzhlížel ke svému někdejšímu učiteli a teprve nyní chápal oběť, kterou mu z Božího příkazu přinesl. Tato oběť však neplatila jemu, člověku, ale zvěstovateli Pravdy. A toto vědomí naplňovalo Li Pea stále novou silou.

První téma, které směl Li Pe zpracovat, znělo:

»Kdo hledá vědění, přibývá každým dnem,
kdo hledá ducha, toho denně ubývá.«

Jen chvíličku seděl Li Pe v zamyšlení nad svým pergamenem a pak se pustil do psaní:

»Kdo hledá pouze vědění, dosáhne toho, co hledá. Stane se učeným a nadutým.

Kdo hledá ducha shůry, toho musí stále více ubývat, až z jeho vlastního já nezůstane nic. Teprve pak ho může duch proniknout a vést vzhůru tam, odkud přišel.

Kdo se však bojí vzdát se sám sebe, ten ať od hledání ducha upustí.«

A jiné téma o několik dní později znělo:

»Kde vládne duch, tam neobcházejí duchové.«

Li Peovi se zdálo, že i tuto větu snadno pochopil. Ale stále ještě se mohl z Lie-c'ových vysvětlení leccos naučit, a když večer přehlížel uplynulý den, připadal si nesmírně bohatý a omilostněný.

I to však jednou skončilo. Lie-c' si ho dal zavolat a oznámil mu, že dosáhl zralosti nutné k dosažení hodnosti lámy. Má se sedm dní připravovat v tichu své cely. Jídlo mu budou nosit bratři. A pak on, Lie-c', svému někdejšímu žákovi s velkou radostí požehná v posvátné kapli, do které Li Pe dosud nevstoupil.

Opět ho čekal nový úsek života! Jímala ho závrať. Jak dlouho už žije zde v klášteře? Když pohlížel nazpět, zdálo se mu, že to musí být nejméně dva roky, ale v prožití mu to připadalo mnohem kratší.

A teď se mu má dostat vysoké hodnosti, o kterou usiloval. Věděl, že mu dosáhnout jí umožnilo vedení Vznešeného, protože je nezbytná pro jeho úkol.

Má-li přiblížit svému lidu Božskou Pravdu, musí vystupovat v této vysoké hodnosti, jinak by na něho nikdo nedbal. Ale proč by na to teď myslel? Sedm dní mu bylo dáno proto, aby mohl naslouchat svému nitru a zcela se otevřít Světlu. Má se připravovat! Připravovat se k přijetí nové, velké síly!

»Ó, Vznešený,« prosil, »uznal jsi mne za hodna stát se tvým hlasatelem na zemi. Odejmi ode mne vše, co je dosud mého, a učiň mne pouze svým služebníkem a poslem. Pro sebe nežádám nic, neboť jsem šťasten, že ti smím sloužit.«

První den ráno se rozhodl, že se všech sedm dní bude postit. A když mu později přinesli jídlo, ani se na ně nepodíval.

Vtom otevřeným oknem prudce zavál vítr a přivánul k jeho nohám pergamen, maličký svitek, který byl zřejmě přiložen k pokrmům. Zvedl jej a četl:

»Nesloužíme Vznešenému, jestliže tělo, které nám dal, necháváme strádat. Do slabého těla nemůže vejít silný duch. Vezmi a jez!«

A Li Pe poslechl. Přemýšlel o poučení, jehož se mu právě dostalo, a dospěl k závěru, že všichni kněží uctívání jako svatí, kteří následkem postu nebo trýznění těla ztratili schopnost žít mezi lidmi, nejednali správně.

On sám slyšel o jednom starém lámovi, který se přivázal ke stromu tak, že měl tělo opřené o kmen a ruce obtočil kolem dvou nesejně vysokých větví. V této pozici prý strávil polovinu života, až úplně znehybněl. Lidé, kteří ho navštěvovali a vzývali ho, mu podávali sousta do úst, jež měl stále pootevřená.

Kdykoliv si Li Pe na tohoto starce vzpomněl, vždy se otřásl hrůzou. Nyní věděl proč. Ne, bude pečovat o své tělo, bude je udržovat čisté zevně i uvnitř.

Při této myšlence si vzpomněl na svůj lid, který částečně chátrá ve špině. Jak je zde v klášteře všechno čisté, jaký úpravný zevnějšek má každý jednotlivec! Takový by měl být celý národ, pak by se zamezilo mnoha nemocem.

To byl výsledek prvního dne rozjímání. V jasném světle se mu ukázala jedna stránka jeho činnosti. Až dosud si jí nevšímal, protože se týkala jen zevnějšku.

V noci však směl rozprávět se světlým poslem Božím a ten vyvolal v jeho duši nesmírnou radost z nastávajícího úkolu.

V povznesené náladě, jakou nikdy předtím neměl, začal Li Pe druhý den. Co mu přinese? Chtěl se plně podříditi svému vedení.

Navštívil ho sloužící bratr a přinesl malý, několikrát přeložený pergamen, po jehož stranách byli namalováni draci a démoni. Na přiloženém proužku pergamentu četl slova napsaná Lie-c'ovou rukou: »Znáš je?«

Byly to strašlivé nestvůry. A Li Pe si vybavil, že on sám kdysi vídával takové bytosti, že se ale také naučil je ovládat. Vzpomněl si na zaslíbení, jehož se dostalo jeho matce:

»Má přemoci a vyhubit demony a upravit cesty světlých duchů k lidem.«

Teď nadešla doba, kdy má začít plnit svůj úkol! Uplynulo už mnoho let jeho života. Jeho předchozí vzdělávání však řídil Vznešený, takže se ještě nic nezameškalo. Uvažoval, jak by se mohl dostat do kontaktu s demony.

Od té doby, co žil v klášteře, po nich nebylo vidu ani slechu. Má tedy vyhledávat špatné lidi, aby mohl zahánět nestvůry? Celý den rozjímal o této druhé stránce svého úkolu, až ho i ta naplnila radostí. V noci ji světlý posel ještě posílil.

Li Pe s napětím očekával, co mu přinese třetí den. Ráno mu se snídání poslal Lie-c' vzácnou lampičku na olej, ale ani kapku oleje k ní. Li Pe měl z daru radost, pozoroval nádobku ze všech stran, nevěděl však, co s ní.

»Kéž bych jen měl olej!« zvolal hlasitě. »Lampa je velmi krásná. Jak nádherně asi svítí!«

Ale ještě ani nadořekl tato slova a už ho napadlo, jaký má dar smysl. Jeho národ je rovněž vzácnou lampou, chybí mu však olej. Tento olej, vědění o Vznešeném, mu má přinést on. Ach, jaké milosti mu bylo dopřáno mezi tolika lidmi!

»To je nejkrásnější stránka mého úkolu,« zaznělo v jeho nitru.

V noci mu světlý posel ukázal, že nemůže správně provést jeden úkol bez druhého. Nejdříve musí pozvednout lidská těla, pak zbavit mysl lidí strachu a bázně a ukázat lidem něco lepšího, a teprve potom smí očistěným duším přinést vědění o Bohu.

Další čtyři dny mu uběhly až příliš rychle přemítáním o trojím úkolu, prosbami o sílu a vzdáváním chvály a díky.

Večer posledního dne k němu zavítali sluhové a z Lie-c'ova příkazu mu přinesli bohatá roucha z fialového hedvábí vyšívána zlatem. K nim patřila fialová čepička stejného střihu jako žlutá čepička, kterou měl jeho učitel.

Odvedli ho do koupelny, která vznikla v jedné z cel tím, že v kamenné podlaze vyhloubili vanu. Nyní do ní sluhové nalili teplou vonnou vodu. Po koupeli mu jeden z mužů přistříhl vlasy a vousy. Potom ho zavedli zpátky do jeho cely, kde vedle poháru s čajem stála malá bronzová figurka.

Li Pe po ní s hlasitým výkřikem nadšeně vztáhl ruku. Byla to kopie sochy božstva, které se kdysi obdivoval. Jaký obdivuhodný mír vyjadřují její tahy! A Li Pe vzpomínal, jak mu Lie-c' tehdy pověděl, že lidé v této soše ztělesnili vlastnosti Vznešeného, protože jeho samého nedokázali zobrazit.

»Díky, otče, za toto napomenutí!« zvolal Li Pe. »Rozumím: jestliže je mi dovoleno působit mezi lidmi jako Boží služebník, mám se stále více podobat tomuto klidu a zjasněnosti.«

Pak nadešel den, který měl Li Peovi přinést novou hodnost. Časně zrána za ním přišel Lie-c'. Ze starce vycházel takový mír, že se v Li Peovi probudilo vroucí přání:

»Kéž bych byl jako on!«

Po krátké, vroucí modlitbě vyzval láma svého bývalého žáka, aby ho následoval. Jeho pohled se zalíbením spočinul na mladíkovi, který si oblékl drahocenná roucha s takovou samozřejmostí, jako by je byl zvyklý nosit od

mládí. Fialovou čepičku držel v ruce. Lie-c' ji vzal k sobě, aby mu ji teprve v kapli opět vrátil.

Během chvilky prošli místnostmi, které Li Pe dosud neznal, a dostali se do kaple. Vstoupili do ní společně.

Nádhera této kaple překonala všechno, co Li Pe kdy viděl. Boční stěny zdobilo zlaté listoví, z něhož zářily vzácné drahokamy v podobě květín.

Kalíšků některých květín využili jako lamp, ve kterých se spaloval vonný olej. Kolem dokola se mihotal barevný třpyt drahokamů. Ze stropu visela nesmírně velká zlatě červená lampa.

Na stole stála rubínová miska, kterou obklopovaly lampy a bronzové vázy s květinami. Podlahu pokrývaly měkké rohože.

Nacházelo se zde již asi čtyřicet lámů, z nichž polovina měla přes oděv přehozen plášť stejné barvy. I zde rozhodovala barva oděvu o tom, jaké místo ten který láma zaujme. Pro Li Pea připravili uprostřed shromážděných lámů podušku, na kterou směl pokleknout, zatímco Lie-c' přistoupil ke stolu.

Vtom zazněly úchvatné mužské chóry. Z lamp vystupovala vůně vzácných olejů a lehounký dým obestřel jako mlha Li Peovy smysly. Připadalo mu, jako by již nebyl na zemi, ale daleko odtud.

Lie-c' se začal modlit. Po skončení modlitby zavládlo na několik minut slavnostní mlčení.

Pak Lie-c' zvolal:

»Li Pe, který se ode dneška nazýváš Li Jang, přístup, abych ti požehnal!«

Volaný muž vstal, div nezavravoral, přistoupil ke stolu a poklekl před svatostí, která se mu měla zjevit. Uviděl, jak kolem Lie-c'a stojí světlí Boží poslové, viděl paprsky zářící šůry, a když je sledoval svým zrakem, bylo mu, jako by na něho hleděla dolů vznešená tvář plná božské dobroty. A tuto tvář znal. Někdy v dávných dobách ji musel spatřit.

Lie-c' promluvil:

»Před dávnými dobami tě Bůh prostřednictvím svého vznešeného Syna vyvolil, abys o něm svědčil. Tak jako dnes stojíš přede mnou, tak jsi tehdy stál před nejsvětější tváří, a jako dnes poklekáš, abys mým prostřednictvím přijal požehnání šůry, tak kdysi Nejvyšší vložil skrze věčného Syna své požehnání na tvou hlavu.

Jsi požehnan, dvojnásob požehnan. Ve tvém nitru plane světlo Vznešeného a tento poklad smíš přinést svému lidu.

Na Boží rozkaz jsi byl připravován pro své vznešené dílo. Nic na tobě nebylo opominuto, ale i ty sám jsi učinil vše, co Bůh od tebe požadoval.

Dostává-li se ti dnes hodnosti lámy, které před tebou žádný příslušník tvého národa nedosáhl, stalo se tak z Božího příkazu. Tato hodnost ti má být průvodním listem na zemi. Má tě odlišovat od ostatních lidí.

Na znamení toho tě odíváme pláštěm duševní osamělosti.«

Na Lie-c'ův pokyn přistoupili dva z lámů a vložili na Li Jangova ramena fialový plášť z těžké látky.

Starcovy ruce spočinuly s žehnáním na mladé hlavě, která se skláněla v opravdové pokoře.

Zazněl tichý zpěv. Během něj se z každé skupiny oddělil jeden láma a přistoupil ke stolu. Sedm barev, sedm lámů obstoupilo Li Janga.

Přistoupil k němu žlutý láma, připevnil mu na vnitřní stranu pláště umělecky vyšívanou žlutou stuhu a pravil:

»Bratře, ať tě světlo nebes nikdy neopustí.«

Potom přišel modrý, připevnil vedle žluté stužky modrou stužku a pronesl:

»Pravda budiž v tobě i kolem tebe.«

Zelený připevnil svou stuhu se slovy:

»Staň se vytoženým pomocníkem svého národa, a bude ti pomoheno.«

Nyní se přiblížil hnědý:

»Nezapomeň, že pokud pobýváš na zemi, má tvá činnost platit zemi. Pak také budeš správně působit v duchu.«

»A nezapomeň na lásku ke všem tvorům,« napomínala červená stužka.

Stříbrně se třpytila stužka podávaná se slovy:

»Čistota tě doprovázej.«

Jako poslední přistoupil k Li Jangovi láma v černém rouchu a řekl:

»Žij tak, aby ses nemusel bát návratu domů do věčných říší.«

Tím slavnost skončila. Sbory se znovu slavnostně rozezněly a lámové vyšli ve dvojicích do kvetoucích, vonných zahrad. Lie-c' se připojil k Li Jangovi a odvedl ho k odpočívadlu u malého rybníčku, v němž vesele plavaly zlaté rybky s jemnými prodlouženými ploutvemi, které vlály jako závoj.

»Milý synu, zdržíš se ještě krátce u nás,« začal stařec a stěží přemáhal dojetí. »Neustále děkuji Bohu, že mne uznal za hodna vyučovat a vést jeho posla. Zůstaneme teď v úzkém spojení, a jestliže je ti snad něco z našich pravidel dosud nejasné, rád ti odpovím.«

Li Jang se nerozmýšlel ani okamžik a živě se zeptal:

»Otče, pověz mi, co znamená ta rudá nádoba na stole? Cítím, že tam musí být, nevím ale proč.«

Lie-c' se zahleděl do dáli.

»Milý synu, ani já ti to neumím podle pravdy vysvětlit. Budu ti však vyprávět o zakladateli našich klášterů a pak snad mnohému lépe porozumíš.«

Chvilí bylo ticho. Zdálo se, že Lie-c' soustřeďuje své myšlenky na určitý bod, a Li Jang se tiše připravoval k přijetí jeho slov.

Po chvíli se vrchní láma zvolna rozhovořil:

»Je tomu již hodně dávno, co do naší země přišel mudrc. Domníváme se, že to byl Bohem seslaný nositel Světla. Tenkrát ještě nikdo z lidí nevěděl o Bohu ani o bozích. Lidé se klaněli démonům, třásli se před nimi strachy a přinášeli jim oběti. Neumíš si představit, jak byli démoni strašně odporní.

Zatímco lidé byli vesměs nevědomí a vyznačovali se drsnými mravy, pozvedli se nad masu výjimečně chytří jedinci. Tvrdili, že mají neviditelného vládce, a označovali ho různě. Jeho jménem začali ostatním panovat.

Ríkali si kněží a určovali, jaké oběti se mají démonům přinášet. Na rozkaz kněží museli rodiče zabíjet svá novorozenátka, muži své ženy. Kdo vzbudil jejich hněv, tomu dali vypíchnout oči a takto zmrzačeného zavést někam do hor.

Lidé trpěli pod touto krutovládou. Všechna radost je opustila a život trávili ve strachu a úzkosti.

V té době přišel mudrc, o kterém jsem se zmínil. V našem národě koluje nespočet zkazek o tom, jak vešel mezi lidi, jak je povzbuzoval a utěšoval, ba jak se nakonec postavil proti kněžím a vyrval jim jejich oběti. Musel opravdu jednat v Boží síle, jinak by to nemohl dokázat.

Kolem něho se začali shromažďovat lidé, kteří mu vděčili za svůj život nebo ho milovali. Postupně se k nim přidružili i ostatní, kteří podle jeho skutků poznali, že je vyslancem Světla, protože vnesl světlo do jejich temnoty.

Mudrc oddělil hlouček svých stoupenců a usídlil je uprostřed hor. Tím dal základ prvnímu klášteru v naší zemi. Nechtěl je navždy odloučit od jejich bližních, ale přál si udělat z nich v tichu a odloučenosti nové lidi. Pak je hodlal vyslat do země, aby pro nový život získávali také ostatní.

Jeho záměr se zdařil tak jako všechno, co začal. Ještě za svého života mohl založit deset dalších klášterů, mezi nimi i náš. Ten se ovšem během doby díky přestavbám a přístavbám úplně změnil. I kaple jsou krásnější a bohatší než za časů mudrce, ale způsob našich bohoslužeb a úprava stolu zůstaly věrně zachovány v té podobě, jak nám byly předány.

»O Bohu si nesmíte tvořit obraz,« tak prý určil náš duchovní otec, »a proto nikdy nestavte na stůl obrazy nebo sošky, jak to činí jiné národy. Blažení duchové pobývající v říši věčných zahrad mají ve svém nejposvátnějším chrámu rudou nádobu. Z ní čerpají veškerou sílu, kterou potřebují. Tak čiň-

te i vy! Bude-li vaše víra čistá a ryzí, vnoří Bůh svou sílu i do vaší nádoby.«

Li Jang naslouchal celý uchvácený.

»Otče, děkuji ti. Tvá slova mi dala víc než jen odpověď na mou otázku. Ukázal jsi mi, jaká má být i má cesta. Také já jsem poslán jako tento mudrc, abych bojoval proti démonům a nevěře a razil cestu světlým duchům. Jak je to krásné!«

Po krátkém přemýšlení se Li Jang zeptal dál:

»Stupně hodností mezi bratry také stanovil mudrc, otče?«

»Ne, Li Jangu,« odpověděl Lie-c'. »To všechno vytvářeli pozdější velekněží, až z toho vznikl pevný řád, jak jsi jej nyní sám poznal.

Kde zůstali bratři pevní ve víře, tam s nimi viditelně zůstal Boží Duch i jeho pomoc. Tam se také vždy dostalo některému z lámů milosti vidět a slyšet víc než jiní lidé. Mohl se obracet se svými otázkami k Bohu a Boží poslové mu přinášeli odpověď. Takového lámu vyvolil sám Bůh. Obdržel hodnost nejvyššího lámy a s ní žlutou čepičku.«

»Takže je v každém klášteře vždy jen jeden žlutý láma?« byl zvědav Li Jang a Lie-c' ochotně odpověděl:

»Stalo se, že z jednoho a téhož bratrstva vzešel téměř současně druhý, dokonce i třetí láma. V takovém případě přešli přespočetní lámové do jiného kláštera, kde nejvyššího lámu neměli. V pravou chvíli přišlo Boží poselství, který z nich má odejít a kam se má odebrat.«

»V té době, kdy jsi tolik let strávil u mne, Lie-c', zůstal tvůj klášter bez představeného?«

»Ne, Li Jangu, krátce předtím, než jsem se vydal na cestu k tobě, vyšel z našeho středu druhý žlutý láma; jemu jsem mohl svěřit svůj klášter. Tehdy jsem si myslel, že mne bude zastupovat jako vedoucí tohoto kláštera navždy, že budu dokonce nucen vyhledat po splnění svého úkolu jiné bratrstvo. Místo toho mě však milost Boží přivedla opět sem. Krátce před mým příchodem byl můj zástupce Božím rozkazem odvolán na jiné místo.«

»Je tomu tak, že vrchní láma tohoto kláštera je zároveň nejvyšším lámou všech žlutých lámů?« přál si vědět Li Jang.

»Odkud to víš, synu?« zeptal se Lie-c' místo odpovědi. Li Jang ale mohl jen říci, že se mu to tak zdá.

»Máš pravdu, tento klášter zaujímá mezi ostatními vedoucí místo. Kdyby vznikl nějaký spor, musel by jej urovnat vrchní láma našeho kláštera. Dokud bratrstvo kráčí po Božích cestách, jsou s naším klášteřem spojeny ještě různé jiné úřady a hodnosti.«

Lie-c' umkl. Li Jang uvažoval o tom, čeho všeho se tent stařec vzdal, aby uposlechl Božího příkazu. Kdyby to Bůh od něho požadoval, zaujal by zcela samozřejmě místo podřízeného lámy. Byl by on, Li Jang, schopen stejné oběti?

»Otče, pověz mi,« pokračoval mladší láma v kladení otázek, »proč pouze učící se bratry volají k jídlu překrásné zpěvy mužského sboru? Tím se jim přece dává přednost přede všemi ostatními.«

»A ty to nechápeš?« usmál se Lie-c'. »Podívej, žáci ještě potřebují připomenout, že na jídlu spočívá Boží požehnání. Modlitbami, které jim muži zpívají, se mají vnitřně soustředit, aby přistupovali k jídlu s díkem a chválením Boha. Později to budou činit už bez těchto připomenutí.«

»Nikdy jsem neslyšel nic tak vznešeného jako tento mužský zpěv,« promnesl Li Jang zamyšleně. »Procházejí zpěváci zvláštním školením?«

»Ano, všichni mladí žáci jsou přezkoušeni, jaký mají hlas. Jestliže jim Bůh daruje libozvučný hlas, jsou speciálně vyučováni, aby po přijetí mezi pomáhající bratry mohli vstoupit do mužského sboru. Jeho členy jsou pak po celou dobu svého postupu na další a další stupně, dokud je jejich hlas ještě schopen velebit Boha.«

»A můj hlas jste nezkoušeli,« připomněl Li Jang. »Rád bych věděl, jestli umím zpívat.«

Lie-c' se opět zasmál.

»K čemu by byla zkouška tvého hlasu? Uvědom si, jak krátce jsi byl mezi učícími se bratry! Bůh tě k nám neposlal proto, abys posílil náš pěvecký sbor.«

V dálce se objevil sloužící bratr; nastal čas, aby se Lie-c' vrátil do kláštera. Mladého lámu ale vzal s sebou.

Od té chvíle byli nerozluční. Lie-c'ovi záleželo na tom, aby svého bývalého žáka ještě uvedl do všeho, co by mu možná mohlo být prospěšné při plnění jeho úkolu. A Li Jang byl šťastný, že se může svého někdejšího učitele bez omezení zeptat na vše, co musel tak dlouho odsunovat stranou.

»Můžeš mi vysvětlit, co to znamená, že jen já mám fialový oděv?« požádal ho jednoho dne, když na něho záplava barev v kapli učinila zvlášť velký dojem.

»Tvá barva byla určena shůry, Li Jangu,« zněla vyhybavá starcova odpověď.

To však mladého lámu neuspokojilo. Přál si vědět víc.

»Cožpak jste nikdy neměli fialového lámu?«

»Ó ano, Li Jangu, bylo jich víc. Ti ale nosili svůj oděv vždy jen na vý-

slovný Boží rozkaz. Říká se, že i mudrc, o kterém jsem ti vyprávěl, mívál fialové oblečení. Tím se musíš spokojit, synu.« –

Li Jangovi svěřili mnoho úkolů. Musel rozluštit a přeložit z tibetštiny do řeči Říše středu řadu spisů. Směl přednášet různým skupinám bratrů. Kromě toho se procházel s Lie-c'em všemi prostory a chodbami velmi rozlehlého kláštera, aby všechno poznal a uměl si představit rozčlenění stavby, které přesně odpovídalo rozdělení bratrů na skupiny.

Na těchto pochůzkách se často setkal s Wajem a ten se před ním hluboce ukláněl. V zahradě zastihl Laje v horlivé práci. Lie-c' uvedl, že jsou s oběma velmi spokojeni a že se mohou sami rozhodnout, jestli se připojí k Li Jangovi, až zakrátko opustí klášter.

To byla první připomínka jeho brzkého odchodu. Li Jang tušil, že rozloučení na sebe nedá dlouho čekat. A skutečně přišlo dřív, než si myslel. Jednoho dne se roznesla zpráva, že se ke klášteru blíží nádherný jezdecký průvod s nosítky a nákladními zvířaty.

»Tato návštěva platí tobě, Li Jangu,« vlídně pronesl Lie-c' vážným tónem. »Císař posílá pro svého rádce skvělý průvod, jak přísluší jeho nové hodnosti.«

»Císař?« zeptal se Li Jang udiveně. »Jak by mohl vědět, že jsem hotov?«

»Poslal jsem k němu Chaj Tana, aby požádal o vhodný doprovod pro tebe,« zněla překvapující odpověď.

Dva dny si směli lidé i zvířata odpočinout nedaleko kláštera. V té době byla uspořádána velká slavnost na počest odchodu nového lámy. Li Jangovi připadala ještě vznešenější než předešlá slavnost.

Lie-c' ve svém proslovu k bratrům uvedl, že Li Jang je zvěstovatelem Pravdy, jehož sám Bůh poslal jeho národu. Vyprošoval Boží požehnání na všechny jeho cesty. Pak měl k bratrům promluvit i Li Jang.

Poprosil Boha o pravá slova a z hloubi duše dojat začal mluvit. Poděkoval všem za pomoc, kterou mu poskytli, a za dobrotu, s níž ho jako cizince přijali.

Pak ale nezadržitelně proudila slova z jeho úst. Vyprávěl bratrům o svém úkolu, který se mu ujasnil během noci, kdy bděl, a zmínil se i o tom, jak si představuje jeho splnění. Všichni cítili, že k nim promlouvá velikán.

Samo rozloučení proběhlo rychle. Lie-c' nabádal k odjezdu a doprovodil odcházejícího Li Janga v průvodu lámů až k bráně ve zdi. Ještě jednou požehnal svému někdejšímu žákovi, pak se brána otevřela – a Boží posel vykročil vstříc novému životu a působení. Dětství, mládí i doba učení byly za ním, čekal ho zralý čin!

VENKU SE SETKAL s Chaj Tanem, který na něho čekal. Když ho přítel spatřil, ucouvl, pak se však před ním hluboce uklonil.

»Stal ses lávou, Božím mudrcem,« zvolal překvapeně. »Ale i zevně ses změnil. Nikdo tě už nepozná!«

Waj, Laj a Daj přistoupili blíž, aby i oni projevíli svou úctu, a teprve po nich ho pozdravili císařovi poslové.

Li Jang odmítl drahocenná, měkká nosítka a nasedl na nádherného koně v postroji bohatě zdobeném zlatem.

Cestou mnohokrát přenocovali v hedvábných stanech, které postavili služebníci. Vypadalo to jako v pohádce, a přece bylo Li Jangovi, který si rychle na všechno zvykl, zcela lhostejné, jak cestuje.

V myšlenkách částečně zalétal zpět do kláštera a sledoval tam denní život, jehož povznášející pobožnosti bolestně postrádal, a částečně spěchal vpřed – snažil se ujasnit si, co se má stát v nejbližší době.

Konečně se dostali do Ťiang-ningu. Jak jinak vjížděli do města než kdy-si! Co všechno prožil od té doby a co vše směl přijmout!

Jeho družina ho doprovodila až k císařskému paláci. Chaj Tan zamířil do paláce svého otce, poprosil však Li Janga, aby ho dal zavolat, až na něho bude mít čas. Někdejší přátelé spolu cestou příliš nehovořili: Li Jang byl zvyklý mlčet a Chaj Tan k němu měl příliš velkou úctu, než aby překročil její meze.

Sluhové zavedli lámu do několika krásných komnat, které pro něho byly připraveny. Měl si po cestě několik dní odpočinout a pak vyhledat císaře. Tak mohl Li Jang v klidu vnímat nové dojmy.

Jeho první starostí bylo zřídit si oltář v jedné z komnat, kterou si zvolil za kapli a přiměřeně zařídil. K večeru požádal Waje, aby mu přinesl oblek sloužícího, a v tomto přestrojení se s ním vydal na prohlídku bazarů a dílen řemeslníků, kde chtěl najít vhodnou rudou skleněnou misku.

Žádnou však nenašel. Skláři vrtěli hlavou: červené sklo nelze vyrobit. Nabízeli zelené, modré, dokonce i žluté, Li Janga však neuspokojili.

Waj si věděl rady. Pověděl mu, že v jedné odlehlé části města bydlí několik Tibeťanů. Možná by mohli opatřit takovou misku přímo z Tibetu.

Příštího večera je Li Jang vyhledal. Našel chudičké, ale čisté domky a v nich vážné lidi. Když s nimi začal mluvit jejich řečí, jejich tváře se rozjasnily. Tvrdili však, že o rudé nádobě nic neví.

Li Jang pozoroval, že nechtějí to, co je jim nejsvětější, vydat napospas cizinci. Proto dál nenaléhal a rozloučil se s nimi. Nazítří večer si pouze přehodil před svůj oděv lámy tmavý plášť a opět se vydal na tibetské předměstí.

Lidí se zmocnila úzkost, když se zase objevil, ale jakmile předal plášť Wajovi, ihned se uklidnili. Byli důvěřiví jako děti. Mluvil s nimi o Bohu, a v té chvíli zmizely i poslední stopy pochyb. Zavedli ho do malé nenáročné kaple, skryté mezi domky. Na stole se tam skvěla nádherná rudá miska.

»To je práce Kchuang Fanga,« pochlubili se a ukázali na staršího muže stojícího stranou.

»Je nádherná,« pochválil misku láma. »Zhotovil bys mi podobnou pro můj oltář? Nebudeš z toho mít škodu.«

»Otče,« zajíkl se Kchuang Fang, »jestliže si přeješ misku ke službě Bohu, nevezmu za ni peníze. Dáš nám za to něco jiného: budeš zde v této kapli několikrát řídit pobožnost. Nemáme lámu ani kněze.«

Li Jang to s velkou radostí slíbil. Přišel hned druhý den ráno a zastal muže slavnostně oblečené a malou kapli vyzdobenou. Měli dokonce i vlastní, příjemně znějící sbor.

Li Jang se snažil přizpůsobit svou řeč těmto prostým lidem a podařilo se mu to. Snažně ho prosili, aby opět přišel. I jemu tlouklo srdce radostí nad zdařilým začátkem práce.

Když se vrátil do paláce, přišel od císaře vzkaz, aby ho navštívil. Jak asi dopadne setkání s Chou Čouem?

Vládce zmužněl, jeho pohyby i řeč byly důstojnější a volnější. Přijal Li Janga velmi uctivě, a přece jako důvěrného přítele.

»Byl jsi hotov rychleji, než jsem očekával,« prohlásil, »ale rozhodně ne příliš brzy. Potřebuji tvou radu i tvé poučení. Musíš si zvyknout na myšlenku, že budeš žít trvale zde v paláci.«

Aby tvá přítomnost zde byla odůvodněna před lidmi, chtěl bych ti svěřit uspořádání rozsáhlé sbírky rukopisů, kterou jsem zdědil po svých předcích, a dozor nad ní. Doplnuj ji a obstarávej, co uznáš za vhodné. Místnosti i peněžní prostředky budeš mít stále k dispozici, aniž bys o ně musel žádat.

To bude tvým úkolem před světem. Přátelskou službou, kterou od tebe žádám, však je, abys mne zasvětil do víry v jediného Boha. V tom chci předejít svůj národ a s tvou pomocí mne pak bude následovat. Příteli, můžeš mi to slíbit?«

Li Jang radostně souhlasil. Jak by mohl lépe splnit svůj úkol, než když bude společně s císařem pracovat pro blaho národa?

Chou Čou pak vyprávěl, že se mezitím oženil s půvabnou princeznou z předního rodu. I následník trůnu se mu narodil a Li Jang se jednou stane jeho učitelem.

»Li Jangu, na zítřek je stanovena velká audience. Při ní chci tebe, moud-

rého lámu, představit mandarinům a všemu lidu jako nového správce sbírek,« skončil císař.

Tak se stalo.

Nikdo nepoznal v mudrci, který byl se zvláštními poctami uveden ke dvoru, příslušníka vlastního národa. Jeho příchod ale vyvolal mezi dvořany okamžitě roztržku.

Jedni viděli, že je dosud mladý. Jak je asi moudrý, když mohl dosáhnout nejvyšší hodnosti! Usoudili také, že je zřejmě z urozeného rodu, protože měl ušlechtilé rysy a štíhlé, jemné ruce. Jejich srdce mu letěla vstříc. Čekali od něho jenom dobré a byli odhodláni vykonat pro něho jakoukoliv službu.

Ostatní, kterých byla žel většina, v něm však viděli jen cizince, který se vetřel do pevného systému jejich vlády. Shodovali se v tom, že musí vynaložit všechny síly, aby uchránili císaře před jeho vlivem. Rozhodli se, že učiní všechno možné, aby vetřelce vypudili.

Každý mandarin měl početné služebnictvo, které bylo plně v moci pána, jemuž náleželo. Tak se stalo, že hned prvního dne se roztržka projevila ve všech vrstvách, nejen mezi dvorními kruhy, ale i mezi služebníky. Ti zanašeli své názory opět mezi lid, zde ovšem nenašli tak ochotné posluchače. Lid chtěl sám vidět, sám slyšet, dříve než se přikloní na jednu nebo na druhou stranu.

Li Jang svým jemným cítěním vyzoroval, co se kolem něho odehrává, a nijak se ho to nedotýkalo. Když po audienci císař trochu sklíčeně poukázal na vzniklou roztržku, jeho rádce vesele zvolal:

»Očekával jsi snad něco jiného? Nebyli by ani lidmi, kdyby se nepostavili proti cizinci, který má před nimi náhle ve všem přednost. Jsem připraven na horší věci, ale nic mě nemůže odradit. Můj úkol mi svěřil Bůh a on sám se mne zastane. Cožpak nemám dostatek pomoci?«

Lámova důvěra povzbudila císaře, který věděl lépe než Li Jang, kolik neklidu může tato roztržka vnést ke dvoru. Ale je snad právě to nutné? I on se chtěl spoléhat na pomoc, kterou mu Li Jang přinesl.

Odešel s lámou do svých komnat a dal si přinést synáčka. Malý chlapec, jemuž bylo něco přes rok, vztáhl ručky k otci, potom však hned k cizinci, jako by cítil, jaký je to neobyčejný muž.

»Prohlédni si ho dobře, Chane,« žertoval císař v dobré náladě. »Jednou tě bude vychovávat a vyučovat, aby z tebe byl lepší vládce, než je tvůj otec.«

V příštích dnech dal Chou Čou lámovi ukázat pracovní místnosti a sbírku písemností s prosbou, aby Li Jang stanovil určitou denní dobu, kdy by ho bylo možné zastihnout u práce.

Stalo se, a již druhého dne ráno císař přišel a požádal lámu, aby ho vyučoval. Padlo rozhodnutí, že tyto učební hodiny budou zařazeny na první místo Chou Čouova denního programu.

Ukázalo se, že je velmi horlivý a přemýšlivý žák – stále měl v zásobě mnoho otázek. Přesto mohl Li Jang postupovat se skutečným poučováním o jediném Bohu jen velmi pomalu, protože napřed musel vymýtit mnoho starých pojmů a názorů. Žák nemohl především dospět k poznání, že démoni jsou výtvoři lidského myšlení a cítění. Považoval je za bytosti, ba dokonce za bytosti obdařené rozumem.

Marně mu Li Jang vyprávěl, co sám prožil. Chou Čou se ohradil námitkou, že Li Jang je bytostí z nebeských zahrad a ve skutečnosti není člověkem. Proto je mu také dána moc nad demony a zlými duchy.

»Nebudu tomu moci opravdu uvěřit dřív, dokud to sám neprožiji,« skončil císař jednoho dne horlivou rozpravu na toto téma.

Po skončení vyučování si Chou Čou nechával rád vyprávět, čím se Li Jang minulého dne zabýval. Láma se ve společnosti Waje často vydával na pochůzky a rozséval seménka svého učení mezi lid. Kromě toho ho lidé začali vyhledávat pod různými záminkami i v paláci. Někteří se dožadovali duchovní pomoci, jiní toužili po učených rozpravách.

Někdy přicházeli i nemocní a chtěli, aby je léčil, Li Jang je ale odmítal. V Říši středu působili školení lékaři, kteří žárlivě střežili svá práva.

Tak se jednoho dne Chou Čou také dozvěděl, že se Li Jang zdráhal navštívit jednoho z nejvýše postavených mandarinů a zbavit ho jeho dlouho-trvajícího utrpení. Vládce vyslovil názor, že pro lámu je díky velké síle, která mu byla dána, snadné zmírnit nebo odstranit tělesné utrpení člověka.

Li Jang se snažil císaři vysvětlit, že by si jen zbytečně ztěžoval svou cestu, kdyby se pokusil zasahovat do povinností jiných.

»Máme dost lidí, kteří dávají almužny,« trval na svém Chou Čou. »A přesto navštěvuješ chatrče chudých, abys zmírnil jejich bídu.«

»Ano, to dělám, pokud mohu, ale činím tak potají,« odpověděl Li Jang. »Nevzbudí to také takovou pozornost, jakou by vzbudilo, kdybych někoho uzdravil. Jestliže obdaruji někoho potřebného, dělám to proto, abych si naklonil jeho duši a učinil ji přístupnější. Kdybych uzdravil nevyléčitelně nemocného, pak bych tím ukázal, že dokáži víc než lékaři. A já se mám stát pomocníkem duší, a ne těl.«

Li Jang se odmlčel a nechtěl už o tomto tématu mluvit, ale hned potom s mírným úsměvem opět navázal nit:

»Něco ovšem musíš vykonat i pro těla, císaři. Pokud nepřinutíme lid,

aby dodržoval větší čistotu, budou se v zemi rozmáhat ošklivé nakažlivé nemoci. Zde ve svém paláci, v pečlivě udržovaném prostředí, si neumíš ani představit špínu, ve které žijí tvoji poddaní. S tím se musí něco udělat.«

»Nemyslíš, Li Jangu, že bych se měl některý večer přestrojit a jít se sám s tebou podívat?« zeptal se císař, vzápětí však prudce připojil: »Ne proto, že bych ti nevěřil, ale protože skutečně toužím uvidět jednou na vlastní oči, o čem vyprávíš.«

»To se dá snadno zařídit, Chou Čou,« souhlasil ochotně Li Jang. »Můžeme jít hned dnes večer, pokud souhlasíš. Musíš jen dovolit, aby nás doprovázel Waj, protože zná cesty i lidi a může nás zároveň chránit.«

»Co je to vlastně za člověka, ten Waj?« zajímalo císaře. »Není synem naší říše; pokládal bych ho spíše za Tibeťana, a chová se tak, jako by pocházel z urozeného rodu. Víš o něm něco?«

»Našel jsem ho v bídné chatrči jako zchátralého chudáka a ujal jsem se ho. Od té doby mi oplácí toto nepatrné dobrodiní neochvějnou věrností. Je Tibeťan, jak mi prozradil Lie-c'. Víc o něm nevím. Nikdy jsem se ho nechtěl ptát. Jestliže si to však přeješ, ó císaři, zeptám se ho.«

Zvědavost mladého panovníka se probudila. Přiznal se, že by velmi rád věděl, kdo se vlastně skrývá za osobou sluhy. Vtom si Li Jang vzpomněl, jak mu Lie-c' slíbil, že se bližší údaje o Wajovi dozví později. Možná právě teď pro to nadešla doba.

Poslal pro sluhu. Waj dovedně potlačil své překvapení, že se ocitl v císařově přítomnosti, a uctivě pozdravil pány. Když se dověděl důvod, proč ho zavolali, začervenal se jako pivoňka. Li Jang si toho všiml, a bylo mu Waje líto. Dobrosrdečně ho oslovil:

»Waji, i když by císař velmi rád věděl o tvé minulosti, dovoluji ti, abys o ní nemluvil, jestliže si to nepřeješ. Tvá věrnost si zaslouží mou bezpodmínečnou důvěru.«

»Pane, nezdráhám se proto, že bych měl co skrývat,« řekl Waj upřímně, »ale protože se bojím, že si mě už nebudeš chtít ponechat ve svých službách po tom, co ti prozradím. Mluvit však musím, protože jsi mě k tomu vyzval. Lie-c'ův příkaz zněl: ›Mlč, dokud se tě sám Li Jang nezeptá. Pak nastane čas, abys promluvil.‹ «

»Slibuji ti, Waji, že na našem vzájemném vztahu se nic nezmění, ať mně prozradíš cokoliv.«

Waj se zlehka usmál a rozhovořil se:

»Byl jsem ještě velmi mladý, když jsem se dostal jako žák do kláštera, který znáš i ty, pane.«

Li Jang jen s námahou zadržel výkřik překvapení. Nechtěl Waje přerušit, byl ale na nejvyšší míru napjat, co bude vykládat.

»Učil jsem se už několik let, když nám Lie-c' sdělil, že v Říši středu spatřil světlo světa chlapeček, který pochází z nebeských zahrad a je povolán přinést svému národu Světlo ze svého duchovního domova. Jednou, až se mudrc ujme svého úkolu, bude potřebovat mnoho pomocníků. Lie-c' nám jeho úkol vyličil nádhernými barvami, takže nás všechny uchvátil. Byl jsem velmi dojat a zvolal jsem: ›Kéž bych směl být jedním z nich!«

Lie-c' se na mě podíval pronikavými očima, jako by chtěl číst až na dně mé duše, a pak se zeptal: ›Wu Tchi, pokud to myslíš se svým přáním opravdově, vyslov je ještě jednou. Dobře si to ale rozmysli, než se k něčemu zavážeš.« Měl jsem velkou radost a opět jsem zvolal: ›Dovol mi stát se jedním z jeho pomocníků!«

›Nikdy nezapomeň, že ses zaslíbil službě zvěstovateli Pravdy, Wu Tchi,« řekl Lie-c' vážně. Pak se o tom dlouhá léta nemluvalo. Náš duchovní otec byl na tajný Boží příkaz odvolán do vzdálené země, víc jsme se tehdy nedozvěděli. Nikdo nevěděl, jestli se s ním ještě někdy shledáme. Jeho nástupce, Fu-c', nám byl laskavým otcem, ale Lie-c'a nemohl nahradit. Mezitím jsem postoupil na místo vedoucího bratra a dotáhl jsem to až na hledajícího bratra, když vtom se Lie-c' ocitl zase mezi námi, a to několik dní poté, co byl jeho zástupce od nás odvolán. Měli jsme nepopsatelnou radost.«

Waj si zhluboka oddechl, na chvíli se odmlčel a podíval se na svého pána. Ten mu pokynul a Waj pokračoval:

»Několik dní po návratu mě dal Lie-c' zavolat a zeptal se mě, zda chci splnit svůj slib. Blaženě jsem přisvědčil. Nato mi řekl, že je načase, abych se vydal na cestu do Říše středu. Sám už tam pro mě vše připravil, opatřil bídnu chatrč, kde jsem se měl usadit jako žebrák. Poučil mě, že musím působit pokud možno jako drsný a nevzdělaný muž, abys ty, Li Jangu, uvěřil, že jsem opravdu chudý a zchátralý. Kněz žebráků dostal pokyn, aby ti sdělil mé jméno a popsal mou chatu. Vše další bylo svěřeno duchovnímu vedení.

Sotva jsem se dostal do Ťiang-ningu a usadil se v chatě, už ses vydal na cestu ke mně, pane. Další již víš. Často jsem se styděl, že ve snaze jevit se co nejhorším jsem s tebou jednal tak nehezky. Odpusť mi to!« skončil Waj.

Li Janga téměř jímala závrať. I zde působilo vedení, jako v celém jeho životě! Proč však Lie-c' zvolil tuto cestu, aby mu poslal pomocníka? Kdyby k němu přišel z Lie-c'ova příkazu, s radostí by ho uvítal. Proč tato přetvářka? Li Jang si ještě lámal hlavu s odpovědí na tuto otázku, když vtom ji císař nevědomky vyslovil:

»Jak moudře jednal Lie-c',« pravil zamyšleně. »Dobře věděl, že bys na jeho doporučení přijal do svých služeb každého sluhu. Ale on chtěl, aby sis pomocníka získal sám. Prokázal jsi mu dobrodiní v domněnání, že to potřebuje. Místo toho jsi potřeboval příležitost ukázat, že jsi dost zralý na to, aby sis našel pomocníka sám.«

»Tak je tomu, pane,« řekl Waj, který se od této chvíle opět nazýval Wu Tchi. »Lie-c' mi pověděl, když jsme se shledali v Tibetu, že když jsi mně tehdy prokázal dobrodiní, sejmul jsi první závoje se svého úkolu. Teď však, pane, dodrž daný slib a nech mě nadále u sebe jako svého sluhu.«

»Ne jako sluhu, Wu Tchi, ale jako svého pomocníka, protože k této službě ses kdysi zavázal. Jsme bratry jednoho bratrstva a to zavazuje!« rozhodl rozradostněný Li Jang.

Domluvili se na večerní cestu, jíž se měl císař nepoznan zúčastnit a na kterou se velmi těšil. Bylo to něco nového v životě svědomitého vládce, který vždy myslel jen na blaho národa.

Smutně se však vracel v noci domů. Nečekal, že uvidí takovou zpustlost, takové neřesti, špínu a bahno. Li Jang musel vynaložit velké úsilí, aby císaři dokázal, že v jeho rukou spočívá možnost všechno během doby změnit.

»Nebýt tebe, Li Jangu, žil bych dál v nevědomosti,« hořce zvolal Chou Čou. »Musel jsi mi nejdříve otevřít oči, abych uviděl svůj vlastní lid. Bez meškání vydám potřebná nařízení, aby se situace u nás zlepšila.«

»Obávám se, že samotnými nařízeními se nic nezmění,« namítl Li Jang. »Budeme muset dobře promyslet plán, jak postupovat proti všemu, co ti odhalil dnešní večer, můj císaři. Pojďme teď spát, možná, že nás ve spánku napadnou myšlenky, které potřebujeme.«

A zatímco císař zamířil do ložnice, klesl Li Jang před svým oltářem na kolena a prosil Boha, ať mu pomůže, aby přišel na správné rady.

Ráno Chou Čou v obvyklou hodinu nepřišel a místo toho Li Janga zavolali k císaři. Našel ho v trůnním sále uprostřed jeho rádců. Bylo na nich patrné velké rozčilení, pokud se může u těchto mužů zvyklých skrývat své pocity mluvit o rozčilení.

»Slyš, Li Jangu,« zavolal císař na vstupujícího lámu. »Stalo se něco zlého! Můj vrchní lékař mi hlásí, že v jedné chudinské čtvrti vypukl prudce nakažlivý mor. Nezbyvá, než dát předměstí zapálit, aby se nebezpečná nákaza nerozšířila příliš daleko.«

»Zapálit?« vypravil ze sebe přerývaně Li Jang, který to vůbec nechápal. »I s lidmi, kteří tam bydlí?«

»Ne, Li Jangu,« odpověděl císař. »Lidé budou vyzváni, aby do několika hodin opustili svá obydlí a usadili se ve stanovém ležení daleko za městem. Tak se to u nás vždy dělávalo,« připojil na vysvětlenou. »Potom se domy podpálí, přičemž se dbá, aby neshořelo víc, než má.«

»Takže vy chcete poslat zdravé i nemocné společně do ležení?« zeptal se Li Jang.

»Oni bydlí i teď pohromadě,« odpověděl lékař místo císaře. »Jenže pak se jich už my ostatní nebudeme muset obávat, zatímco nyní znamenají pro celé město obrovské nebezpečí. Obyčejně se postupuje tak, že zdraví stejně odejdou dál od města než nemocní. Jakmile se bezpečně usadí, zapálí se tábor nemocných, ve kterém je už stěží možné najít někoho živého.«

Li Jang se zachvěl hrůzou, v té chvíli však nemohl proti zakořeněnému zvyku nic podniknout. Především bylo nutné učinit potřebná opatření k zabezpečení města. V tomto případě se ovšem naskytovala nejlepší příležitost vydat nařízení proti špíně a nečistotě.

I císař na to myslel, jak Li Jang brzy zpozoroval. Rádcové byli zatím propuštěni s příkazem, aby zakročili jako obvykle. Pak se Chou Čou s Li Jangem domluvili, že učiní rázná opatření k očištění města, která měla pozvolna vést k všeobecné očištění celé země.

Li Janga napadlo, že císař byl včera večer v jedné z nejhorších chudinských čtvrtí. Co když se nakazil? Vyslovil tuto myšlenku, ale Chou Čou zavrtěl hlavou:

»Chodil jsem dobrými cestami, a proto se mi nemůže nic stát,« prohlásil slavnostně.

Li Jang stále znovu poznával, že císař svým myšlením daleko převyšuje lid.

Oč snadnější má všechno díky tomu! Raději ani nemyslet na to, jak těžká by byla jeho cesta, kdyby se císař k němu stavěl nepřátelsky. A přece, i když byl Chou Čou nakloněn všemu dobrému, zdálo se, že je téměř nemožné vyplnit tisícileté zvyky a obyčeje a zavést místo nich nové, lepší. Dalo se postupovat vždy jen krok za krokem a zlepšovat jedno po druhém.

Oba muži, kterým leželo na srdci blaho národa, vydali nařízení, podle něhož bylo všem obyvatelům předepsáno, aby se denně omývali. Císař oznámil poddaným, že vypukl strašný mor a že se proti němu lze úspěšně chránit jen obzvláštní čistotou.

Císař i láma věděli, že toto nové nařízení nestačí, ale prozatím se spokojili jen jím, protože předpokládali, že určitě vyvolá ve městě i v zemi již tak dost neklidu.

Došlo k tomu, jak předvíдали. Obyvatel se zmocnilo velké rozčilení. Dosud se nestalo, aby císař vydal pro jednotlivce předpisy, jak mají žít! Jestli se myjí nebo zůstávají v hřejivé špíně, byla jejich záležitost, která nepodléhala zákonům ani nařízením. Nechybělo mnoho, aby vypuklo povstání, jež by se nedalo potlačit.

Kněží stáli na straně pobouřeného lidu. Oni sami téměř neznali dobrodiní vody a nechtěli je poznat ani na rozkaz.

I mandaríni, i když uznávali, že císařovo nařízení je správné, se postavili proti němu, protože k němu dal podnět cizí láma. Nepokoj obyvatel vzrůstal každým dnem a každou hodinou. Lidé sice chodili k řece, ale jen proto, aby tam zuřili a křičeli.

Vtom onemocněl zde jeden muž, tam zase druhý, na jiném místě ulehla celá rodina. K rozčilení se přidružila ještě i hrůza. Masy lidí divoce běsnily. Tam, kde chudinská čtvrt sousedila s řekou, se dav rozčilených lidí vlnil jako příboj.

A náhle, nikdo nedovedl říci, jak k tomu došlo, stál na střeše jedné rozpadlé chaty láma ve svém hedvábném fialovém oděvu, který dodaleka svítil.

Vztáhl ruce k nebesům a zvolal jediné slovo:

»Bůh!«

Dav utichl, jako by se ho zmocnila zvláštní síla. Láma vztáhl ruce nad lidmi pod sebou a opět zvolal jediné slovo:

»Lidé!«

Byli uchvázeni jako nikdy předtím. Mlčky se dívali vzhůru k němu a čekali, co přijde dál. A láma začal zvucným hlasem nesoucím se do daleka:

»Můj národe, slyš mne!«

Ozvalo se reptání:

»Co že chce? ›Můj národe,« řekl. Nejsme přece jeho národem. Není naším vládcem, není ani z našeho rodu!«

Nepokoj vzrůstal. Li Jang zpozoroval, že musí mluvit dál. Opět pozvedl ruce a dav umlkl.

»Nejsem sice vaším panovníkem, ale přesto pocházím z vašich řad. Jsem synem Říše středu bez ohledu na oděv, který smím nosit. Nemůže snad vzejít láma i z našeho národa? Bůh sám mi přikázal, abych se z lásky k vám stal mudrcem a naučil se všemu, co vám může prospět.«

V mžiku se nálada rozrušeného davu změnila. Jakmile lidé uslyšeli, že je jedním z nich, synem téhož národa, s jásotem mu projevovali přízeň. Ještě nikdy se nestalo, aby někdo z Říše středu dosáhl hodnosti lámy.

Jak je asi chytrý a jak dobrý! A Bůh sám že mu to přikázal? Vůbec nezpozorovali, že mluvil o Bohu místo o bozích. Byli strženi nadšením. Volali, aby mluvil dál, chtěli slyšet víc. Svolil, vždyť toho měl ještě mnoho co říci.

Mluvil o strašné nakažlivé nemoci, která ohrožuje celou zemi, mluvil o dosavadních nedostatečných opatřeních.

»Jestliže stále jen spalujeme, nakonec nám nic nezůstane. S otevřenýma očima jdeme všichni vstříc jisté smrti a nehneme ani prstem na svoji záchranu, dokud je ještě čas!«

»O moudrý lámo, víš o prostředku k záchraně?« zazněl z davu jeden hlas a sto jiných se k němu přidalo.

Volajícím mužem byl Laj, který se v nenápadném oděvu vmísil mezi lid.

Li Jang znovu zvedl ruce a zvukným hlasem zvolal:

»Samozřejmě že znám takový prostředek! Sám Bůh mi oznámil, co to je! Chci vám to povědět, musíte mne však poslouchat a předsevzít si, že mě budete následovat.«

A ze sta hrdel zazněla odpověď:

»Ano, chceme, mluv!«

Když opět nastalo ticho, Li Jang začal vykládat:

»Nemoci těla vznikají tam, kde se o tělo špatně pečuje. Všichni jste již často zažili, že rána se zhorší, když se do ní dostane špína. Nemoc se zahnízdí jenom tam, kde najde špínu, ve které se může rozšiřovat. Rozumíte tomu?«

Odpověděly mu souhlasné výkřiky, lidé se překřikovali a vzrušení davu vzrůstalo, tentokrát však bylo jiného druhu.

»Pryč se špínou!« volali lidé. »Zapalme chaty plné špíny a nečistoty!«

Někteří se už obrátili, aby uvedli slova v čin. Zapalovali by ovšem jen chaty druhých lidí, ne své. Li Jangův hlas je zadržel.

»Jednejme jako moudří lidé, ne jako pošetilci!« povzbuzoval je. »Jděte každý do svého domu a vyneste odtud všechno nepotřebné. Sneseme to sem na velké prostranství u řeky a spálíme to. Co se ještě dá používat, musíte zde u řeky umýt. Pak vyčistíte také své domy a chaty uvnitř i zvenčí. Nakonec sestoupíte do řeky a vezmete si pak na sebe čisté šaty.«

»Nemáme jiné šaty!« volalo mnoho hlasů.

»Tak jděte ke knězi chudých, ten vám pomůže,« povzbudil je Li Jang.

Potom stanovil spolu s nimi dobu, do které má být všechno hotovo. Vysvětlil jim, že oheň nemohou založit bez dozoru, protože plameny by mohly náhlým závanem větru snadno přeskočit na slaměné střechy. On, Li

Jang, poprosí císaře, aby v poledne vyslal četu vojáků, která by dbala, aby se oheň nerozšířil.

Lidé projevíli radostně souhlas a rychle se rozešli, aby sem přinesli vše, co se mělo spálit.

Li Jang kráčel nikým neobtěžován nazpět do císařského paláce, aby informoval Chou Čoua a požádal ho o pomoc. Císař byl radostně dojat.

»Jestliže se ti podaří ovládnout a vést lid této čtvrti, Li Jangu, ostatní budou brzy následovat,« vyslovil svůj názor.

»Bůh, můj pán, který mi dnes pomohl, pomůže i nadále,« pronesl Li Jang s důvěrou.

V povznesené náladě se vydal s přidělenými sluhy a ozbrojenci zpět k řece. Vzal je s sebou ani ne tak kvůli nebezpečí ohně jako spíše kvůli rozčilenému davu.

Když dorazil na volné prostranství, spatřil na něm již hory páchnoucích cárů a zahnívajících odpadků. Nařídil sluhům, aby se rozestavili kolem do kruhu. Dovnitř směli pustit pouze na jeho výslovný příkaz lidi, kteří budou přinášet další spousty odpadků.

Pak dal zapálit tři největší hromady. Za chvíli se čadivě rozhořely. Tu a tam vyšlehly zelenavé a žlutočervené ohnivé jazyky a náhle zaznělo odkudsi volání:

»Podívejte se, nad ohněm jsou démoni!«

Lidé vyjekli strachem a ucouvli. Někteří jako smyslů zbavení naskákali do řeky v místech, kde byla hloubka, a nechtěli se dát vytáhnout.

Li Jang se úpěnlivě modlil k Bohu. Nenacházel pro své naléhavé a pokorné prosby slova, pouze nesčetněkrát opakoval nesmírně vroucně Boží jméno. A najednou jeho nitro naplnil nebeský mír.

Vystoupil na hromadu kamení, která byla připravena k zadušení zbytků ohně, zvedl ruce do výše jako ráno a zvolal:

»Lidé, proč se bojíte? Démoni prchají před čistými plameny ohně, který stravuje všechno nečisté. Nemohou vám ublížit. Nesmějí vám uškodit, protože jednáte podle Božího příkazu, Bůh sám vás chrání.«

Jeho slova měla okamžitý účinek. Přesto se ozval jakýsi ječivý mužský hlas:

»Tak nám dokaž, že jsou démoni neškodní. Ohlédni se, plíží se k tobě strašlivá příšera. Ukaž, že ti nemůže uškodit!«

Li Jang se ohlédl a skutečně spatřil, jak se k němu blíží strašlivý útvar podobný draku. Rozkazovačně napřáhl ruku a zvolal:

»Stůj!«

Démon poslechl. Pak se láma opět obrátil k davu, který jako okouzlen hleděl na něho i na přelud.

»Milí lidé, tato obluda je výplodem vašeho strachu. Rozplyne se v nic, jakmile se přestanete bát!«

Všiml si ale, že lidé jsou příliš rozčileni, než aby ho mohli pochopit. Vysvětlení si musí ponechat na pozdější dobu, teď je nutné jednat. V mžiku se rozhodl, obrátil se opět ke strašidlu, které se trochu kymácelo, a zvolal:

»Ve jménu všemohoucího Boha ti poručím, aby ses rozplynul! Ze strachu zrozen, vzniklý z nečistých myšlenek, rozplyň se tak, jako zmizí strach a nečistota!«

Ještě během jeho řeči začaly barvy démona blednout, ještě chvíli stál na místě jako šedivá mlhovina a pak zmizel, pohlcen kouřem, který se valil z hranice.

Dav bez hlesu přihlížel. Někteří lidé ulevili nesmírnému napětí pláčem, jiní se začali modlit. Nikdo se neodvážil hlasitě promluvit. Li Jang zvolal:

»Bratři, viděli jste, že se zlý démon rozplynul poté, co strach, z něhož vznikl, nutně podlehl neohroženosti. Jako jsem já dnes zahnal démona, tak to dokážete i vy všichni, když na něho srdnatě pohlédnete a budete se modlit k všemohoucímu Bohu.«

V té chvíli konečně zazněla otázka, na kterou Li Jang čekal:

»Kdo je to Bůh? Nevíme o něm. Pověz nám o něm něco!«

A Li Jang slíbil, že až velká očistná procedura skončí, přijde do hlavního chrámu tohoto předměstí a bude jim vyprávět o Bohu.

»Ovšem i tento chrám musíte nejdříve vyčistit,« připojil a lidé slíbili, že tak učiní.

Li Jangovo vítězství nad démonem neviděli jen obyvatelé této čtvrti, ale i císařovi sloužící a vojáci. Zatímco se lid věnoval očistné práci a při ní v tichosti znovu a znovu prožíval tuto velkou událost, vyprávěli císařovi lidé všude o tom, co viděli. Po celém Ťiang-ningu se roznesla zvěst, že cizí láma dovede zahánět demony.

Když se Li Jang večer vrátil do paláce, zavolali ho k Chou Čouovi. Na císaře mocně zapůsobilo to, co se dozvěděl.

»Jak rád bych byl při tom, Li Jangu,« zvolal na vstupujícího lámu. »Ty víš, že si toužebně přeji přesvědčit se o povaze démonů. Ale musím ještě počkat.«

Když Li Jang vylíčil, jak klidně se obyvatelé čtvrti ujali očistných prací, Chou Čou řekl:

»Za to vděčím tvému vlivu, Li Jangu. Nikomu jinému by se to nepoda-

řilo. Velitel vojáků mi oznámil, že více než polovina jeho lidí byla vůči tobě nepřátelsky zaujata. Po tom, co dnes prožili, jsou všichni na tvé straně. Opravdu, Bůh mně prokázal velkou milost, že mi tě dal!«

V nejbližších dnech práce na předměstí pokračovaly. Li Jang, Wu Tchi a Laj se jich zúčastnili radou i pomocí.

Z jiných městských čtvrtí přišli poslové s prosbou, aby Li Jang zavítal i tam a pomohl, jako pomohl chudým u řeky. Li Jang svěřil dozor v této čtvrti Wu Tchimu a odešel s malou četou vojáků do jiné čtvrti, kde bydleli řemeslníci a nosiči.

Zde nemusel vynaložit tak velkou námahu, aby obyvatelé získal pro svůj záměr, protože strach před šířícím se morem a příklad chudinské čtvrti byly jeho nejlepšími pomocníky. I zde museli mnoho věcí spálit, ale mnohem méně než v prvním předměstí. Jakmile všechno uspořádal, svěřil dohled Lajovi a šel dál.

Kousek za městem u řeky se rozprostírala osada rybářů a lodníků. I odtud hlásili několik případů moru.

Tam chtěl Li Jang pokračovat se svou velkou očistou, když vtom ho zastihla císařova prosba, aby se vrátil do paláce. Rychle se vydal na zpáteční cestu na svém jezdeckém koni, jehož císařští sloužící přivedli s sebou. Když ho lidé viděli odjíždět, ozvalo se reptání.

Naráz zapomněli, kolik dní jim obětoval. Měli strach, on jim měl pomoci – a teď ujíždí pryč! Kolem něho se začaly shlukovat myšlenky nespokojenosti a téměř ho zbavily dechu. Uvědomil si to, obrátil se a uviděl, že za ním utíká zástup lidí, aby ho zavolali zpět. A uviděl jejich myšlenky, jak se kolem nich shlukují a míhají jako zlí démoni.

Zastavil koně a zavolal na ně:

»Lidé, cožpak nevidíte, jak jste špatní? Podívejte se, co z vás vychází!«

Při těchto slovech ukázal prstem na útvary, které se pitvorně komíhaly sem a tam. Všichni v tu chvíli směli spatřit, nač jim ukazoval.

Z jejich hrdel se vydral pronikavý výkřik. Zděšeně ustoupili. Li Jang však zahnal demony stejně jako předtím. Lidé se rozjásali a volali:

»Li Jang není člověk, je bůh! Nechceme už jiné bohy. Ať je Li Jang naším bohem!«

Láma zesmutněl. Jak lehce se lidé dali svést! Scházela jim stálost. Teď se mu ale stále ještě naskýtala možnost uchvátit jejich srdce. Vládně je oslovil:

»Lidé, slyšte mne! Nejsem bůh!«

Přerušily ho projevy nespokojenosti, zopakoval však zvučnějším hlasem:

»Nejsem bůh, ale Bůh je mým pánem a já jsem jeho služebníkem. Jeho vzývejte, Boha, který mně dal moc nad demony a nečistými duchy. Jeho učiňte svým pánem, a budete blažení. Teď mě nechte odjet. Císař mě potřebuje. Slibuji, že se vrátím a pomohu vám.«

Umožnili mu odjet, dlouho však stáli v hloučcích a mluvili o zahánění démonů.

Li Jianga už v paláci toužebně očekávali. Nikdo nevěděl, co si císař přeje od lámy, jehož přítomnosti se naléhavě dožadoval.

Mudrc bez meškání zamířil do císařovy komnaty. Jindy tak vyrovnaného panovníka zastihl silně rozrušeného. U jeho synáčka se objevily příznaky moru.

Lékař prohlásil případ za beznadějný. Dítě musí dopravit do některé odlehlé části paláce a nechat je tam o samotě umřít. Jen tak je naděje, že císařská dvojice zůstane uchráněna. Samozřejmě se o tom nesmí dovědět služebnictvo, jinak by nesmyslně a bezhlavě uteklo.

Během císařovy řeči se Li Jang vroucně modlil k Bohu. Náhle jasně cítil, že Bůh si přeje, aby se tímto prožitím císařova duše upevnila ve víře.

Klidně se dal dovést k lůžku nemocného dítěte. Leželo opuštěné ve vysoké místnosti a tiše poplakávalo. Do místnosti nepronikal ani paprsek světla, ba ani závan svěžího vzduchu, okna i dveře byly pevně ucpány. Opatrovnice zřejmě utekly a císařovnu, jak se Li Jang později dověděl, zamkl lékař v jejích komnatách.

Když Li Jang vešel do místnosti, pláč utichl. S vroucí modlitbou v srdci přistoupil k postýlce maličkého, sklonil se nad ním a naslouchal jeho dechu. Přikázal otevřít dokořán všechna okna, ale nebyl zde žádný služebník, který by jeho příkaz vykonal. Chou Čou ihned sám zotvíral okna, a když komnatou zavanul svěží vzduch zahrad, dítě otevřelo oči.

Li Jang mlčky položil úzkou ruku na čelíčko dítěte a modlil se. Císař přistoupil neslyšnými kroky na opačnou stranu lůžka. Jeho duši rozechvělo něco, co nebyl schopen vyslovit. Ponechá mu Bůh jeho dítě? Bylo by to nad všechno lidské chápání, ale Li Jang přece sám řekl, že u Boha není nic nemožného.

Vtom se k němu láma otočil, usmál se na něho a řekl:

»Podívej, císaři, tvůj synáček spí. Namodralé skvrny na kůži již blednou, dýchá klidně. Zůstane zachován životu! Postarej se, aby u jeho postýlky bděla spolehlivá ošetřovatelka, a dej rozkaz, aby okna zůstala ve dne v noci otevřená.«

Chtěl odejít, Chou Čou ho však zadržel.

»Příteli, jak ti mám poděkovat?« zeptal se dojatě.

»Mně nemusíš děkovat, ale Bohu, Všemohoucímu poděkuj tím, že mu budeš sloužit ze všech sil. Pojď, musíme se poohlédnout po císařovně, aby ji úzkost a starost příliš nevyčerpaly a nepřipravily tak půdu nákaze.«

Li Jang císařovnu ještě nikdy neviděl, s úplnou samozřejmostí však po Chou Čouově boku zamířil k jejím komnatám.

Li Fu-tchi byla líbezná osůbka. Více než její krása ale upoutával pohled jejích očí – svědčil o tom, že má hluboké myšlenky. Nesmírně se strchovala o své dítě a bylo rozhodnuta sama je ošetřovat. Nechtěla ani slyšet o tom, že by se mohla sama nakazit. Li Jang také cítil, že je zdravá.

Chtěl se vrátit do rybářské vesnice, císař ho však upozornil, že mandaríní jsou rozhořčeni, protože obětuje všechny své síly jen chudým a opovrhovaným, místo aby pomáhal urozeným a šlechtě.

»Neřekl jsi jim, ó císaři, že jsou dost rozumní, aby sami provedli změnu a učinili potřebná opatření?«

Císař sice přisvědčil, ale dodal, že všechny tak zachvátil strach, že je nutné jim pomoci.

Vtom si Li Jang vzpomněl na Chaj Tana. Poslal pro něho a svěřil mu vedení očištných opatření v palácích. Chaj Tana zrovna nepotěšilo, že má vykonávat takovou podřadnou práci, ale když slyšel, že láma dělá totéž v nejhudších čtvrtích, bez meškání se ujal svého úkolu.

Dny a týdny mýjely v usilovné práci. Z Ťiang-ningu museli pronikat dál do země, nakonec se však podařilo mor zdolat. Teprve teď lidé pochopili účelnost císařského nařízení: sami na sobě prožili blahodárný vliv čistoty a přáli si užívat jejího požehnání stále a všude.

Li Jang si velmi dobře uvědomoval, že mu pomáhala Boží síla a učinila přítrž nemocem. Teď to ale nezdůrazňoval, aby lidem neposkytl příležitost zase upadnout do staré nečistoty.

Již několik dní seděl opět u svých spisů v císařském paláci a čekal na Boží příkaz. Byl si jasně vědom, že se musí vydat ven do širé země, chtěl však počkat, až mu sám Bůh ukáže cestu. Pak bude jistě nejvhodnější doba.

Práh komnaty překročil Chou Čou. Všechno v něm dýchalo radostí a čínorodostí. Dříve tomu tak nebývalo. Teprve po zdolání morové nákazy se panovníka zmocnila nezkrtná touha vítězit a hlásat správné názory. Záviděl Li Jangovi, který směl veřejně mluvit o Bohu. I když by velmi rád zdržel lámu ve své blízkosti, nemohl se téměř dočkat, až se vydá na svou dlouhou jízdu.

»Víš, Li Jangu,« řekl ještě ve dveřích, »že na východě naší říše, tam, kde

její pobřeží omývá velká voda, se démoni stali učiněnou pohromou? Kupci cestující za obchodem včera přinesli zprávu o tom, že obyvatelé jsou na míle daleko strachem celí bez sebe, takže mnoho z nich zemřelo. Co myslíš, že by se mělo udělat?»

»Co si o tom myslí můj císař?« přál si vědět Li Jang a byl přesvědčen, že je to znamení, které si vyprosil od Boha.

»Myslím, že sám Bůh tě tam volá, abys učinil přítrž té pověře.«

»V tom případě vyrazím ještě dnes,« zvolal Li Jang vesele, ale císař nesouhlasil.

»Neukvapme se,« varoval, »neměl by ses pouštět mezi vzrušené lidi sám. Bude lépe, když pojedíš v průvodu služebnictva a ozbrojenců, jak se sluší na tvůj stav. Čím víc ti lidé budou vzdávat čest, tím spíše budou ochotni ti naslouchat. Byla by škoda, kdybys zbytečně ztrácel čas, než by poznali, kdo jsi. Musíš proto vystupovat jako láma a císařův rádce. Dám ti ve všem plnou moc. Věř mi, Li Jangu, znám svůj lid.«

»Dovol, ó císaři, abychom se zeptali Wu Tchiho,« navrhl Li Jang. »Přiděl mi ho Bůh, aby upravoval mé cesty. Jeho radou se mám řídit.«

Zavolali Wu Tchiho. Když přišel, i jeho naplnila velká radost při pomyslení, že teď začíná vlastní práce, při níž smí doprovázet zvěstovatele Pravdy. Plně souhlasil s císařovým návrhem. A Li Jang, ačkoliv by se rád vydal ve vši tichosti na cestu, na které chtěl lidským duším přinést poznání Boha, musel vyjet v doprovodu nádherné družiny, aby si nejprve hrubomotně prorážel cestu.

Do čela velkého počtu ozbrojenců se postavil Chaj Tan. Měl lámu chránit a ve svém postavení se cítil velmi důležitý. Právě jeho společnosti by se Li Jang rád zřekl.

Bolelo ho, že Chaj Tan ještě neučinil žádný krok, aby se přiblížil k Bohu, přestože měl často příležitost ho poznat. Čím může takový člověk pomáhat u posvátného díla? Ale světlý Boží posel, k němuž se Li Jang obrátil se všemi těmito otázkami, rozhodl, aby jel i Chaj Tan.

Wu Tchi a Laj se ujali úkolu pečovat o tělesné blaho družiny a dozírat na početné služebnictvo. Chaj Tanovi doručili nápadný, pestře malovaný pergamen, v němž císař oznamoval, že cokoliv Li Jang nařídí, děje se z jeho císařského příkazu. Družina dostala na cestu i prapor: na zeleném podkladu se skvěl zlatý drak.

Za několik dní přípravy skončily. Při příležitosti odjezdu se v chrámu konala slavnostní bohoslužba, které se kromě dvora zúčastnila celá odjíždějící družina.

Bylo to poprvé, kdy i těm, kteří dosud nevěděli nic o Bohu, bylo dopřáno modlit se k němu společně s ostatními. Císař to tak úmyslně nařídil v naději, že zasetá seménka přinesou po Li Jangově návratu bohaté ovoce.

Na cestě pak Li Jang každé ráno, než se průvod vydal na další cestu, pronesl v přítomnosti všech vroucí modlitbu. Tak si vojáci i sluhové pomalu zvykali slýchat o Bohu.

PO NĚKOLIKADENNÍ jízdě se Li Jangův průvod přiblížil k většímu městu, prvnímu na území sužovaném démony. Láma projevil přání začít zde se svou prací, a dal proto Wu Tchimu příkaz, aby se postaral ve městě o ubytování. A zatímco hlavní část družiny pokračovala pomalu v cestě, jeli Wu Tchi a Chaj Tan s několika vojáky a sluhy napřed.

Před městskou branou nechal Chaj Tan rozvinout prapor s drakem a okamžitě se kolem nich začali houfně sbíhat lidé. Když se Chaj Tanovi zdálo, že je už dost lidí pohromadě, dal rozkaz udeřit na kovové gongy, jak bývalo zvykem, jestliže se mělo něco oznámit.

Potom zvedl císařův pergamen do výše, aby ho všichni viděli, a zvučným hlasem ho přečetl. Tak se všichni dozvěděli, jaký vznešený mudrc hodlá navštívit jejich město. Lidé se celí vzrušení rozešli, aby pověděli jiným, co právě slyšeli. Chaj Tan ale zajel před dům nejvyššího hodnostáře a tam znovu přečetl císařův rozkaz.

Mandarín s různými úředníky vyšel Li Jangovi naproti, a proto jeho uvítání při vjezdu do města mělo slavnostní ráz.

To se Li Jangovi příliš nezamlouvalo, a rozhodl se, že to v budoucnu zařídí jinak. Tentokrát již ovšem nemohl nic změnit. Dal se dovést do domu, který mu Wu Tchi obstaral. Dosavadní obyvatelé jej s velkou radostí vyklidili, aby měl láma místo.

Ani to se Li Jangovi nezamlouvalo. Nechce přece nikoho vyhánět! Bylo mu líto lidí, kteří teď stáli – jak si představoval – na ulici bez přístřeší. Wu Tchi mu však vysvětlil, že všichni lidé jim závidí. Je to pro ně naopak velká čest a štěstí, že směli posloužit lámovi, císařskému rádci.

Dům byl dost nečistý, ale sluhové jej zanedlouho upravili, jak nejlépe dovedli. Ukázalo se, že Wu Tchi s sebou veze všechny potřebné věci, jen aby měl Li Jang pokud možno pohodlí.

Ze všeho nejdříve samozřejmě v největší z místností, které jim byly dány k dispozici, upravili obvyklým způsobem oltář, takže Li Jang zde mohl vykonávat své pobožnosti. Nemohl se ale smířit s myšlenkou, že by měl

k tomuto osobnímu oltáři dovolit přístup svým průvodcům, kteří stále ještě věřili pouze v bohy. Dal proto pokyn, aby byl k tomu účelu postaven na volném prostranství nedaleko odtud prostorný stan.

V něm se každé ráno se svými lidmi modlil a vyprávěl jim o Bohu. Postupem času přicházeli do stanu i jednotliví obyvatelé města, kterým umožnili volný přístup.

V prvních dnech se Li Jang procházel s několika průvodci městem a čekal na příležitost, která by ho sblížila s lidmi. Ať však zamířil kamkoliv, všude mu uctivě ustupovali z cesty. Musel se omezit na poznávání města a jeho obyvatel jen po vnější stránce.

Navštěvoval různé chrámy a pagody v naději, že se mu podaří navázat spojení alespoň s kněžími. Ale i kněží, i když velmi uctiví, byli ve své uctivosti naprosto nepřístupní.

Nezbývalo než uchýlit se k osvědčenému prostředku. Společně s Wu Tchim se v oděvu sluhy zúčastňoval chrámových slavností a pobožností a navštěvoval i chýše chudých. Co zde spatřil, ho zarmoutilo. Všude mezi lidem se rozšířila pověra a nevěra, zavládla u něho nečistota, zpustlost a neřestnost. Bylo to ještě horší než v Ťiang-ningu.

Navštívil ho mandarín. Přišel s velkou pompou, protože chtěl ukázat, že v provincii také vědí, co přísluší císařovu místodržiteli. Teď byl Chaj Tan ve svém živlu. Snažil se představeného města ve všem předstihnout. Nádhěra, kterou bez Li Jangova vědomí a proti jeho vůli rozvinul, neměla sobě rovné.

I když se tomu láma v nitru vzpíral, zapadal do celkového rámce. Nevyyšoval se, a přece z něho při jednání s návštěvníky vyzařovala nevýslovná vznešenost. Dodržoval obvyklý ceremoniál, dbal ale toho, aby nepřesáhl nezbytně nutnou míru!

Potom se vyptával mandarína na strach z démonů, který byl vnějším podnětem k jeho příchodu. Hodnostář se obrátil, protože nechtěl hovořit na toto téma, Li Jang se však nedal. Kladl své otázky klidně, ale vytrvale, až ho konečně přiměl k doznání, v jak strašlivém stavu se město nachází.

Zdá se, že právě ti nejchudší se těší zvláštní ochraně bohů, protože démoni je nechávají na pokoji, ba ani draci se jim nezjevují. Zato všichni ostatní žijí v neustálém strachu. Zrovna včera večer spatřil on sám na vlastní oči strašlivý zjev, který pronikl do jeho paláce, přestože brána byla zavřená.

»Jak jsi toho démona přemohl?« zeptal se Li Jang vlídně.

»Dal jsem zavolat kněze nejvyššího chrámu. Bylo to ale zbytečné, protože ctihodný kněz se začal třást strachem stejně jako já a...«

Láma dokončil nevyslovenou větu:

»Oba jste se schovali ve tmě, abyste už nemuseli nic vidět. Nebylo to tak?«

Mandarín přikývl. Li Jang mu proto začal vysvětlovat, že démoni při veškeré hrůze, kterou budí, jsou jen útvary lidských myšlenek.

»Jestliže si to myslíš, pak jsi ještě žádného démona neviděl,« vyhrkl návštěvník.

I o tom ho láma poučil a nakonec slíbil, že nazítří mandarína navštíví v jeho paláci, kde se každý večer v tutéž hodinu nestvůra ukazuje.

Přesně ve stanovenou hodinu zavítal Li Jang k představiteli města. V paláci zavládl naprostý zmatek, neboť démon přišel dřív než obvykle. Takže se nesplnily lámovy obavy, že by se právě tentokrát neobjevil.

Nikdo nebyl ochoten zavést návštěvníka k pánovi domu, protože se nikdo neodvážil vstoupit do místností, v nichž se nestvůra zdržovala. Li Jang si musel hledat cestu sám, za ním se ozývala směsice vyděšených hlasů.

Našel mandarína, jak klečí na kolenou, obklopen několika urozenými muži. Měli obličejy zahalené do hedvábných šátků a obrácené ke stěně, zatímco uprostřed místnosti se nadouval obrovský, strašný démon. Když Li Jang vstoupil dovnitř, lidé přestali sténat a ohyzdný útvar byl méně zřetelný.

»Slyš mne, Fu Ťi,« oslovil mudrc pána domu. Ten se, jak se zdálo, při zvuku jasného hlasu trochu napřímil. »Tento démon je pouze výplodem tvého vlastního strachu. Důvěřuj v Boha, z jehož příkazu zde stojím. Vzmуж se, obrať se a pohlédni nepříteli do očí. Zaručuji se ti, že zmizí!«

Tato slova bázlivého muže povzbudila. V mžiku strhl ochrannou roušku a otočil se přímo obličejem k démonu.

»Zmenšil se!« zajásal.

Sotvaže jeho volání zaslechli ostatní, otočili se i oni, aby uviděli zázrak vlastníma očima.

»Výtvore lidského strachu, poroučím ti, rozplyň se!« zvolal Li Jang.

Věděl, že tato slova už nejsou potřeba, vyslovil je však kvůli nevěřícím lidem. Útvar zmizel. Ještě několik okamžiků se vznášel jako jemná mlha a pak již nebylo vidět vůbec nic.

Všichni se vrhli Li Jangovi k nohám a chtěli ho vzývat. Rozhodnými slovy to zakázal, vyzval je ale, aby se posadili kolem něho. Pak jim vyprávěl o všemohoucím Bohu, který je pánem nebe i země, všech bohů i lidí.

Přítomní muži, kteří ještě před chvílí podléhali velkému strachu, radostně naslouchali. To, co se směli dozvědět, pro ně bylo něčím novým. Poprvé

slyšeli o bytosti, která je jim milostivě nakloněna, dává jim sílu a chce jim pomoci.

Vděčně přijímali zvěstování a věřili v ně. Li Jang cítil, jak každým slovem vzrůstá jeho vlastní síla. Mluvil stále přesvědčivěji. Potom jim vysvětlil podstatu démonů, přesto mu však nerozuměli. Proto se rozhodl, že provede odvážný čin.

Nařídil, aby po odchodu z místnosti nikomu nic neříkali o vyhnání démona. Na příkaz do ní vstoupí sluhové. Z jejich nesmírné bázně vzniknou noví démoni a pak se budou moci všichni přesvědčit, jak útvary díky jejich odvaze zaniknou.

Stalo se, jak rozhodl. Spolu se sluhy chvějícími se bázní se do místnosti vplížila spousta malých ohybných útvarů. Muži, kteří byli před chvílí svědky zahnání démona, se rozesmáli. Nedovedli už pochopit, že se před něčím takovým mohli chvět strachem, a při jejich smíchu se démoni rozplynuli.

Mandarínova vděčnost neznala mezí. Nevěděl, jak by ji projevil lépe, než že se na místě zaslíbil nejvyššímu Bohu, jehož silou Li Jang dokázal tak velký div.

»Jestliže je to tvé opravdové přání, Fu Ťi,« prohlásil láma, »přiď zítra do chrámu, který jsem dal zřídit nedaleko svého domu. Tam se o Bohu dozvíš víc a budeš se moci k němu modlit.«

Večer, když Li Jang přemýšlel o uplynulém dni, ho napadlo, že se všechno odehrálo úplně jinak, než si představoval v Ťiang-ningu. Náhle si uvědomil, jak bylo dobře, že se jeho příjezd odbýval s takovou okázalostí, takže již od jeho vstupu do města mu všichni prokazovali velkou úctu. Uvědomil si také, jak bylo dobře, že prvního démona přemohl v mandarínově domě. Kdyby k tomu došlo ve čtvrti chudých, možná by si mandarína popudil proti sobě, kdežto teď v něm má pomocníka pro další práci, který je mu nakloněn.

Čím víc o tom Li Jang přemýšlel, tím menší a nepatrnější si připadal. Všechno, všechno by dělal nesprávně, kdyby se nesvěřil vedení shůry.

»Vznešený, všemohoucí Bože,« úpěnlivě prosil, »sám již nechci být ničím. Učiň mne svým nástrojem, svým služebníkem a dej, abych v této službě působil stále více a lépe!« –

Druhého dne ráno přišel Fu Ťi se svými úředníky do chrámu. Zbožně naslouchali Li Jangovu proslovu a poté poprosili, aby mohli přicházet každý den. Li Jang jim vyhověl.

Zpráva o událostech minulého večera se již rozšířila po celém městě. Ze

všech stran se sbíhali lidé žádostiví spatřit lámu, vrhnout se mu k nohám a vyprosit si jeho požehnání. Zahrnovali ho prosbami, aby i u nich zahnal démony.

Snažil se jim vysvětlit, že svým chováním mohou dosáhnout toho, aby démoni vůbec nevznikli. Necháпали to však. Ve své tíživé situaci chtěli, aby se jim dostalo viditelné pomoci zvenčí.

Odkázal je proto na Wu Tchiho – ten ať rozhodne, kam má Li Jang jít nejdříve. Wu Tchi s nimi uměl jednat správným způsobem. Mluvil o lámovi s úctou, ale ne přehnaně, jak to měl ve zvyku Chaj Tan. Radostně a povzbudivě slíbil prosícím lidem pomoc, zároveň ovšem poukázal na jejich vnitřní stav.

Nabádal je, aby projevovali odvahu a důvěru, místo aby klesali na mysl a poddávali se bezhlavému strachu. Pomáhal lámovi v každém směru a pracoval pro jeho záměry. A Li Jang děkoval Bohu, že mu seslal bratra, aby mu pomáhal.

Asi měsíc vyháněl císařův rádce démony ve městě i v jeho okolí. Lidé v lámových slovech poznávali Pravdu a značná část obyvatel našla díky tomu cestu k Bohu.

Li Jang dal postavit velký krásný chrám a zasvětil ho Bohu. Považoval by za znesvěcení přirknout Bohu nějaké jméno. Pro pojem Boha používal označení, na které kdysi přišla jeho zbožná matka: Vznešený.

Nyní bylo nutné najít pro chrám vhodného kněze. Wu Tchiho se Li Jang nechtěl vzdát a sám zde již dále nemohl zůstat.

V této tísní se obrátil s prosbou k Bohu. Považoval za svou povinnost nenechat lid, který teprve teď našel Jediného, bez pomoci. Příliš snadno by mohl propadnout staré nevěře. A protože mu tato prosba ležela tolik na srdci, nesmírně zmohutněla a pronikla vzhůru až ke stupňům Božího trůnu.

Vtom Li Jang opět uslyšel jasný hlas světlého posla:

»Neklesej na mysl, Li Jangu. Duše, které jsi směl vyrvat z náruče temna, náleží Bohu a Bůh o své pečuje. Dříve, než jsi volal, dal již svou odpověď a seslal pomoc.«

Li Janga naplnila velká důvěra. Rozhodl se, že v tomto městě zůstane tak dlouho, dokud nedorazí slíbená pomoc. Když nazítří ráno přišel ke chrámu, spatřil před ním stát prostého muže. Jeho rysy mu připadaly povědomé.

Cizinec se uklonil a vešel za Li Jangem do chrámu, aby se zúčastnil pobožnosti. Při odchodu se k lámovi opět připojil. Chaj Tan ho chtěl odbýt, muž ale prohlásil, že má pro mudrce poselství, které mu musí osobně vyřdit. Chaj Tan ho proto nechal.

S Chaj Tanem se dělo cosi zvláštního. Teprve před nedávnem projevil přání účastnit se také pobožností v chrámě. Síla shůry přemocně působila na jeho duši, obával se však, že ho přemůže. Dosud si nepřál náležet Bohu, protože správně cítil, že by se pak musel vzdát sám sebe. Li Jang si ho nevšímal. Chaj Tan musí sám poznat, že teď nejedná správně, dřív nenajde správnou cestu.

Jakmile se dostali do Li Jangova domu, cizinec přistoupil k lámovi a předal mu úzký pergamen, zprávu od Lie-c'a. Náhle si Li Jang uvědomil, odkud cizince zná.

»Bratře, nebyli jsme spolu v klášteře?« zeptal se vlídně.

Muž přisvědčil a sdělil mu, že ho před několika měsíci Lie-c' vyzval, aby vyhledal Li Janga a pomáhal mu. Zastavil se nejdříve v Ťiang-ningu a pak pokračoval dál v jeho stopách. Je šťastný, že lámu našel.

Lie-c' psal jen několik slov.

»Můj synu, Vznešený je s tebou při všem, co děláš. Jemu děkuji za to, že jsem s tebou spojen. Na jeho rozkaz se k tobě dostaví vždy v určitém mezidobí pomocník. Budou to spolehliví bratři, kterým můžeš svěřit chrám i obec věřících.«

K uvedení Tibetana do jeho úřadu stačilo jen několik dní, takže Li Jang mohl pokračovat v cestě.

Kam přišel, všude to probíhalo stejně: pomáhal ustrašeným lidem a touto pomocí je vedl k Bohu. Jeho činnost ale nezůstala utajena. Pověst o ní ho daleko předcházela, a zatímco bázlivým lidem přinášela naději, u kněží vzbuzovala zuřivé nepřátelství.

Bylo jim v podstatě lhostejné, jestli lidé věří v jejich bohy nebo v něco jiného, jednalo se jim jen o existenci. Když se lid odkloní od bohů a chrámů, vyschne také zdroj obětí a darů, kterými se kněží živí. Vážnost kněží zmizí a s ní i zevní blahobyť, v němž až dosud žili.

Tu a tam se sice někteří z Tibetanů, kteří přicházeli v pravý čas převzít do své péče nově vystavěný chrám, snažili získat místní kněze a naklonit je Bohu, jejich snaha však byla vždy marná. Kněží houževnatě lpěli na svých bludech a horlili proti Bohu i jeho stoupencům.

Li Jang se vydal na cestu, aby přinášel mír, ale zanechával za sebou jen sváry a nepokoj. Situace dospěla tak daleko, že mnohdy museli zasáhnout i jeho ozbrojenci, aby mu umožnili působit.

Li Janga se zmocnil smutek. Má přinášet lidem Pravdu, a zatím si připadá, že přináší jen nepokoj. Neměl by se raději vrátit do Ťiang-ningu a zanechat zde lidi jejich osudu? Dříve sice trpěli, sužováni démony, ale trpěli

společně a byli při tom svorní. Teprve jeho činnost mezi nimi vyvolala rozkol.

Kdyby si tak mohl promluvit s Chou Čouem! Co si asi císař pomyslel, když právě z té části říše, kde pobývá jeho rádce, dostal zprávu o pobouření, rozhořčení a sporech?

Ze sklíčené Li Jangovy duše vystoupila k Bohu úpěnlivá prosba o pomoc:

»Pane, ukaž mi, v čem jsem udělal chybu, že má takové výsledky dílo, které konám na tvůj příkaz. Ukaž mi, zda se mám vrátit domů, nebo zda mám s pomocí tvé síly pracovat dál.«

V noci mu pak byl ukázán obraz:

Uviděl několik mužů, jak stavějí nádherný chrám. Trámy neobyčejných barev byly nádherně vyzdobeny. Leželo zde připraveno i překrásné hedvábí k potažení stropu a zdí. Náhle se Li Jang ulekl – lidé stavěli chrám na troskách polorozpadlé budovy, u níž nebylo možné poznat, k jakému účelu kdysi sloužila.

»Přestaňte!« zvolal celý rozechvěný. »Nemůžete přece stavět novou budovu, dokud po ní ještě stojí stará budova, a navíc ještě tak špatná!«

Muži však ani nevzhlédli a pracovali dál. Jen jeden z nich klidně řekl:

»Způsob, jakým to děláme, je asi správný. Láma Li Jang chce stavět mezi lidmi chrám Boží a přitom staré nesmí být vymýceno. Odklizení starého se neobejde bez hluku a nepříjemností, ale on chce, aby šlo všechno pěkně hladce a tiše. Je láskou, takže má asi pravdu!«

Obraz zmizel, Li Jang však už znal odpověď. Styděl se a ze studu vzniklo předsevzetí, že v budoucnu bude postupovat ještě mnohem energičtěji, aby staré vzalo co nejdříve zsvě.

Přitom si vzpomněl na Chaj Tana. Co všechno u něho zanedbal tím, že se nesnažil zbavit ho nerozhodnosti a bojácnosti. Chaj Tan mu byl přece svěřen. Je jistě cenným člověkem, jinak by mu ho Bůh nedal. A tohoto člověka by klidně nechal jít nesprávnými cestami!

Musí s ním promluvit. Když si s veškerou vroucností vyprosí Boží pomoc, zvítězí. Noc strávil v děkování a velebení Boha. Ráno v nezvykle časnou hodinu vstoupil do místnosti Chaj Tan. To bylo naprosto nezvyklé. Muselo ho k tomu přimět něco zvláštního a tento popud byl zřejmě velmi silný, protože Chaj Tan začal bez obvyklých zdvořilostí:

»Li Jangu, jsi ještě mým přítelem?«

Láma přisvědčil, a to mnohem živěji, než by dokázal včera večer.

»A sluší se na přítele, aby nechal druhá úplně sobě samému, jak to děláš ty v mém případě?« zeptal se Chaj Tan důrazně. »Bránil jsem se tvému

Bohu; chtěl jsem ho sice uznávat, ale ne jako svého Boha. Nechtěl jsem mu podlehnout. A teď mě přece tvůj Bůh přemohl. Dnes v noci přistoupil k mému lůžku Wu Tchi a vážně řekl:

›Chaj Tane, jak dlouho se chceš ještě vzdorovitě bránit Bohu, Všemohoucímu? Už dávno jsi ho poznal, ale máš příliš rád sebe. Chraň se, ať nepropadneš temnu!‹

Nemohl jsem mu odpovědět, protože se rychle vzdálil. Teď jsem tady a žádám tě, abys mi pomohl vzdát se sebe sama a patřit jen Bohu.«

Li Jang vyprávěl příteli, co prožil v noci. A z trosek Chaj Tanova vzdoru a sebelásky vykvetlo přátelství krásnější než kdy předtím a už neuvadlo.

OD TĚCHTO UDÁLOSTÍ uplynulo několik let. Li Jang odbočoval jednou doprava, podruhé doleva, aby prošel pokud možno celou zemí, a nakonec se dostal až tam, kde se o břehy tříštil mořský příboj.

Moře učinilo na jeho vnímavou mysl hluboký dojem. Zdálo se mu, že k němu obzvlášť důtklivě mluví Boží všemohoucnost. Démoni a jiné útvary nedokázali odolat slanému vzduchu, který na pevninu zanášel vanoucí vítr. Místní lidé byli zvyklí čelit jakémukoliv nebezpečí. Nezbyval jim čas podléhat strachu a úzkostem.

Setkal se zde však s něčím jiným: lidé byli až příliš sebejistí. Společali jenom na svou sílu a obratnost, na bystrost svých očí a duchapřítomnost. Mysleli si, že nepotřebují žádnou pomoc shůry.

Li Jang, který se cítil být těmito zvláštními lidmi velmi přitahován, je litoval pro jejich stanovisko a snažil se přiblížit jim nějakým způsobem pojem Boha. Mluvil se ženami, které čekaly na břehu na návrat člunů a spravovaly přítom sítě.

Až dosud se druhému pohlaví vyhýbal. Ale vzpomínka na matku, kterou choval v srdci jako svátost, ho přivedla k mnoha jiným matkám, které se zde neskrývaly tak jako jinde.

I ony byly zvyklé na drsný život a horlivou práci. Když je poprvé oslovil, hodila po něm jedna z žen svinuté lano – málem ho zasáhlo. Chtěly ho zahrnat, tím si byl jist. Teprve když jim Wu Tchi řekl, že je knězem, projevíly ochotu naslouchat jeho slovům.

Vyptával se jich, jestli se často stane neštěstí, co v tom případě dělají a zda vědí, že jejich osud leží bezpečně skryt v Boží dlani. Podle jejich udivených pohledů zjistil, že mohl mluvit třeba tibetsky, ženy vůbec nechápaly, co od nich chce.

Znovu musel zasáhnout Wu Tchi a dělat prostředníka. Požádal jednu z žen o rybu. Zdráhala se, ale přesto mu ji dala. A když jí v úhradu nabídl několik mincí, přicházely i ostatní ženy jedna za druhou a přinášely ryby. Radostně je přijímal a ukládal na hromadu vedle Li Janga. Když se ženy trochu osmělily a získaly důvěru, navázal s nimi přátelský rozhovor. Žertoval s nimi a vyptával se na jejich syny, na jejich věk i na to, jestli se chtějí jednou stát také mořeplavci.

Za všeobecného hovoru, jemuž Li Jang udiveně naslouchal, se od skupiny oddělila jakási starší žena. Pomalu přistoupila k lámovi a pozorně si ho prohlížela. Neuměl si vysvětlit její pohledy a domníval se, že její zájem se soustřeďuje na jeho fialový oděv. Vtom se žena zvolna pustila do řeči:

»Pane, ty jsi z Tibetu?«

Li Jang odpověděl, že se sice narodil v Říši středu, že se mu však Tibet stal druhým domovem.

Tvář ženy se zjasnila a žena řekla:

»Moje matka pocházela z Tibetu a vyprávěla mi o zbožných bratrech, kteří jsou vychováváni v kláštorech. Popsala mně i takové lidi, kteří nosí roucha jako ty. Říkala jim lámové a poradila mi: »Mé dítě, jestliže se někdy v životě setkáš s lárou, popros ho, aby ti vyprávěl něco o věčném Bohu, kterého uctívají v Tibetu.«

Li Jang se s potěšením rozhovořil. Vyprávěl, že i velké kraje v Říši středu našly cestu k tomuto Vznešenému.

Žena zavolala několik přítelkyň a vyzvala je, aby také naslouchaly. Netrvalo dlouho a Li Jang seděl uprostřed skupiny žen spravujících sítě a mluvil o Bohu. Zastřené oči některých z nich se pomalu začaly rozjasňovat, zbrázděné tváře vyhlazovat.

Až do večera zůstal mudrc u prostých žen rybářů. Když se pak na obzoru ukázaly lodě a břeh oživil čilým ruchem, vstal a vrátil se do svého útulku.

Pln očekávání kráčel příštího dne opět ke břehu a... našel ho pustý a opuštěný. Několik hodin čekal, ale nikdo nepřišel. Wu Tchi navrhl, aby zašli k rybářským chýším, z nichž vystupoval dým. To bylo znamení, že v nich někdo je. Vydali se k chýším, ale žádná z žen je nechtěla pustit dovnitř. Dokonce se žádná ani neodvážila s nimi promluvit.

Tak chodili od chaty k chatě, všude se však setkávali s odmítavými posunky a těm se neodvážili odpírat. Konečně našli starou ženu, která první Li Janga oslovila, ale i ona se k nim obrátila zády. Láma ji proto zapřísahal při vzpomínce na její matku, aby mu prozradila, co je příčinou této neblahé změny.

»Naši muži nás zbili,« pronesla žena tiše. »Nesmíme mluvit s jinými muži. Řekli také, že to, co nám vyprávíte, je blud a ten na nás přivolá hněv bohů. Jdi dál svou cestou, jinak ti budou ukládat o život.«

To bylo všechno, co se mohl Li Jang dovědět, a velmi ho to rozesmutnilo. V noci prosil Boha o pokyn, co má učinit. Světlý posel mu přinesl příkaz, aby se zatím o tyto lidi nestaral. Později, až zde nebude, přinese i těchto několik rozhozených zrníček ovoce. On sám ať se vrátí do Ťiang-ningu, kde je ho potřeba.

Druhého dne se vypravili na cestu domů a rozhodli se navštívit všechna místa, kde byly postaveny chrámy. Během jízdy se jejich dojmy neustále střídaly. Dosud neutichly nepokoje, které vneslo mezi lid zvěstování Boha. Přicházeli i na místa, kde staré bludy znovu nabyly vrchu. Tibetický kněz tam bídne živil, pokud ho lidé úplně nevyhnali. Chrám strhli nebo zapálili.

Na jiných místech panoval čilý duchovní život. Ostatní sice na věřící v Boha nevražili, ale ti šli vesele po své práci a za svou vírou. Nežádka se stalo, že kromě původního chrámu byl vystavěn i druhý, někde dokonce i třetí. Na takových místech Li Janga radostně vítali. Musel v každém chrámu promluvit k lidu a setkal se s mnoha důkazy toho, že jejich víra je hluboká a že u nich došlo k opravdové změně smýšlení. Démoni se již nikde neobjevovali.

A opět uplynulo mnoho měsíců, až se jednoho dne ukázaly na obzoru obrysy Ťiang-ningu s jeho pagodami. Li Jang se v duchu těšil na shledání s Chou Čouem.

Chaj Tan závčas vyslal napřed posly a sám císař vyjel svému rádci na-proti. Velmi se změnil. Jeho mladistvý obličej zmužněl, byl podlouhlý a měl ostřejší rysy. Řídký, pečlivě pěstěný knír mu splýval ve dvou dlouhých praménkách až na hrud.

Oči si však uchovaly stejně vroucí výraz jako dříve, a když oba přátelé seděli poprvé sami spolu v císařově komnatě, Li Jang si všiml, že Chou Čouova duše ještě víc uzrála. Opět mu zatanulo na mysli, že císař daleko převyšuje svůj lid.

»Vrátil ses v pravý čas, Li Jangu,« uvítal Chou Čou přítele. »Můj syn Chan dosáhl věku, kdy potřebuje, abys ho vyučoval. Kromě toho dnes ráno za tebou přišel posel z Tibetu a čeká na tebe ve tvých pokojích.«

Když se láma za několik hodin ocitl ve svých komnatách, zastihl tam sloužícího bratra z kláštera, který dobře znal. Přinesl mu objemný pergamén a ujistil ho, že je ochoten podat jakékoli vysvětlení, pokud bude po

přečtení rukopisu nutné. Jeho čtením strávil Li Jang celou noc. Několikrát byl nucen jej odložit a přemýšlet o tom, co v něm stálo.

Lie-c' psal, že příliš zestárl a nemůže již dál zastávat úřad nejvyššího lámy. Na Boží rozkaz proto svolal všechny lámy, aby určili jeho nástupce.

Volba padla na dva lámy. Jeden, který měl mít od nynějška jméno Mien-c', byl jmenován představeným jeho kláštera. Druhý byl zvolen za hlavu všech lámů, ať už se zdržují kdekoliv. Dostal jméno Lao-c' a není jím nikdo jiný než Li Jang. Volba lámů prý proběhla v souhlasu s vůlí Boží.

Lie-c' ho nyní prosí, aby se okamžitě vypravil do Tibetu, aby ho sám mohl zasvětit do jeho povinností. Pak se může s klidem opět vrátit do Říše středu, neboť jeho nová hodnost mu nikdy nebude překážet, aby se věnoval svým povinnostem. Naopak, jako Lao-c' bude moci ještě lépe než dosud plnit svůj úkol mezi lidmi. Je ale nutné si pospíšet, a proto ať se vrchní láma ihned vydá na cestu.

Nazítí ráno tedy musel Li Jang sdělit polekanému císaři, že ho na jistý čas opět opustí. Když se však Chou Čou dozvěděl důvod, byl radostně dojat a děkoval Bohu za velikou milost, které se opět dostalo jeho národu.

»Jako Lao-c' pro nás budeš ještě větším požehnáním, milý příteli!« zvolal několikrát. »Jak jsme bohatí, že tě smíme mít ve svém středu!«

I ostatní jeho věrní jásali a hluboce se ukláněli před lámou, jemuž byla udělena nová hodnost. Ještě téhož dne vyjeli nejkratší cestou do Tibetu.

Lao-c' toho prožil mnoho od doby, kdy jel poprvé stejným směrem. Zatímco jeho kůň běžel míli za míli hbitým klusem údolím a potom zase jistým krokem vylézal po úbočích skal, měl láma dost času všechno znovu uvážit.

Stále více si uvědomoval milost Boží, stále jasněji vystupovalo před jeho vnitřním zrakem duchovní vedení, které upravovalo celý jeho pozemský život. Bylo obdivuhodné, že to, co vždy právě nejnutněji potřeboval, bylo již přichystáno.

Tak jako u bran v jeho vlasti trámy důmyslně zapadaly do sebe, tak zapadaly události jedna do druhé a utvářely celek. Žádný trám se ale nesměl ohnout, a stejně tak se žádný člověk nesměl vzpouzet svému vedení nebo dokonce předstírat, že jeho hlas neslyší. Jeho vlastní prožití mu přinášelo dostatek pádných důkazů.

Privést lidi k poznání Božího vedení teď musí být jeho hlavním úkolem. Lidé chtějí příliš mnoho. Svou činností si vytvářejí neklid, a tím i nesnáze. Je nutné, aby se otevřeli a naslouchali hlasu svého nitra; pak by opět mohli najít cestu do výšin, z nichž pocházejí.

O tom všem si chtěl Lao-c' s Lie-c'em promluvit. Vzpomínal na starce s nesmírnou vděčností. Jestlipak ho ještě zastihne mezi živými?

Ve chvíli, kdy si to pomyslel, spatřil, jak k němu přijíždějí tři klášterní bratři. Přinášeli mu od jeho staříckého učitele pozdrav na uvítanou. Dosud žije a touží po tom, aby mohl spatřit hlasatele Pravdy a požehnat mu. Poslové mu ukázali ještě kratší cestu, která vedla pohodlněji do výšin a ke klášterní bráně.

V klášteře Lao-c' našel všechno tak, jak to před mnoha lety opustil. Zdálo se, že se nic nezměnilo. Zahradami a chodbami procházely tytéž postavy. Lao-c' kráčel v radostném spěchu za bratrem, který ho vedl do pokojů pro hosty. Tam již bylo připraveno vše, co potřeboval, aby se zotavil po jízdě.

Leželo zde rozprostřeno fialové roucho zdobené vzácnými výšivkami a vedle něho žlutá čepička. Lao-c' se téměř neodvážil ji vzít do ruky. Teď už věděl, co je to žlutý láma! A on že má zastávat tuto hodnost?

Když se oblékl, odvedl ho bratr do Lie-c'ovy komnaty. V ní zastihl svého učitele o samotě. Oba muži, kteří si toho měli tolik co říci, zůstali rovněž o samotě. Lie-c' velmi zestárl, ale jeho oči zářily mladickým ohněm, Lao-c'ovi se dokonce zdálo, že se jejich záře ještě zvýšila.

»Můj synu,« uvítal stařec svého hosta, »můj synu! Jsem rád, že tě mé staré oči směji ještě jednou vidět, že směji spatřit Boží znamení na tvém čele. Jsi zvěstovatel Pravdy, jehož Bůh seslal tvému národu. Pomoz nyní i našemu národu, aby nikdy na Boha nezapomněl. Požaduj, aby ti lámové všech klášterů skládali účty ze svého jednání, a nabádej je k tomu, aby žili a jednali podle Božích zákonů. Nový duch z říše zla se chce vetřít i k nám; zažeň ho, jako jsi zneškodnil demony. Čína je tvou matkou, ale Tibet je tvým otcem. Pro jedno nezapomínej na druhé.«

Lao-c', který dojatě naslouchal starcovým slovům, se odvážil namítnout: »Otče, jestliže budu žít v Říši středu a starat se o svůj vlastní lid, jak mohu vědět, co se děje zde? A když se budu chtít z lásky k Tibetu, který mi poskytl všechno, co teď vím a znám, poohlédnout po tom, jestli všechno probíhá správně, jak si budu jist, že se nemýlím?«

»Nezapomeň, že se dnešním dnem staneš žlutým lámou, Lao-c'em. Dosud netušíš, co to všechno znamená. Dnes večer při slavnosti ti to oznámím. Do té doby měj strpení. Teď mi však slib, oč jsem tě prosil. Myslíš si, že by Bůh rozhodl o tvém zvolení, kdyby ti nedal prostředky, abys mohl splnit svůj slib? Neopustí tě, zůstaneš-li věrný své přísaze.«

»Jak se mám připravit na slavnost, která se bude konat dnes večer?« zeptal se tiše Lao-c'.

Lie-c' na něho vlídně pohlédl:

»Tvá jízda sem byla tou nejlepší přípravou, můj synu. Během ní ses mnohému naučil. Mám z tebe radost!«

Hovořili spolu ještě dlouho a do hloubi duše dojatý Lao-c' vyjadřoval svůj údiv nad Božím vedením.

»Otče, jsou všichni lidé takto vedeni, až do těch nejmenších podrobností?« zeptal se zamyšleně.

»Jistěže ano, jen kdyby chtěli své vedení lépe poslouchat,« zněla odpověď. »Každý jednotlivec by mohl prožívat zázraky, kdyby si sám všechno stále znovu nekazil.«

Navštívil je sluha a oznámil, že Mien-c' si přeje pozdravit nového nejvyššího lámu. K Lao-c'ovi přistoupil starší ctihodný muž v oděvu, jaký předtím nosíval i Lie-c'. Lao-c' v něm poznal žlutého lámu, který mu kdysi připnul žlutou stuhu.

Oba muži povolání k tomu, aby společně bděli nad Tibetem, se srdečně uvítali. Po chvíli ale nechal Mien-c' učitele i žáka opět o samotě. Společně poobědvali a pak si chtěl stařícký kmet trochu odpočinout.

»Jdi do zahrady, Lao-c',« vyzval ho. »Najdeš tam mnoho dobrých myšlenek, čekají na tebe.«

Lao-c' uposlechl jeho rady, i když se v duchu trochu usmíval způsobu, jakým se Lie-c' vyjádřil. Úsměv ho však brzy opustil, jakmile se začal procházet mezi květinami. Zdálo se mu, jako by k němu spolu s vůní stoupající z kalíšků květin proudil nepřetržitý tok myšlenek, jimiž se ještě nikdy nezabýval.

Před jeho duchovním zrakem se vynořovaly nádherné útvary nadpozemského světa. A když je s obdivem přijímal, náhle si uvědomil, že je už dříve musel někde vidět. Cítil, jak je spojen s jinými úrovněmi.

Všechno, co nyní vycítoval a duchovně prožíval, bylo nádherné. Jen těžko se vracel, když pro něho přišli sloužící, aby ho doprovodili do chrámu. Tak jako kdysi ho i dnes nejdříve zavedli do koupele.

Při vstupu do chrámu, kde mu byla kdysi udělena hodnost lámy, ho uvítal překrásný mužský zpěv, jedna z jeho nejdrahocennějších vzpomínek. I dnes, právě jako tehdy, zde uviděl pohromadě všechny lámy. Seděli v půlkruhu kolem dvou křesel – na jedno z nich usedl Lie-c', na druhé Lao-c'. Mien-c' stál vpředu u oltáře ozdobeného květinami.

Byl důstojným Lie-c'ovým nástupcem, a přece zde byl patrný velký rozdíl ve způsobu, jakým každý z nich vykonával svůj úřad. Lao-c' si to stále zřetelněji uvědomoval a bezděčně si položil otázku:

»Kterému z nich se podobáš?«

Z celého srdce si přál, aby se podobal svému starému učiteli. Mien-c' přečetl spis, ve kterém bylo vysvětleno, proč byl na Boží příkaz ustanoven nad nejvyšším z lámů ještě výše postavený láma.

Má bdít nad tím, aby všichni lámové přesně plnili svůj úkol a aby se ani na krok neodchýlili od pravé cesty. Nevěra a popírání Boha hrozivě pronikají i do Tibetu; alespoň kláštery toho musí zůstat ušetřeny.

Lao-c' má nejen právo, ale i povinnost neprodleně napomenout každého lámu, který by dostatečně nevykonával svůj úřad, varovat ho nebo potrestat podle toho, jak to bude Bůh vyžadovat. Každý láma, ať je kdekoliv, musí uposlechnout Lao-c'ova rozkazu a dostavit se k němu.

Nejvyššího lámu z toho jímala závrať. Jak má pohnat bratry k zodpovědnosti, když odtud bude na míle vzdálen? Jak má vědět, co se děje v Tibetu?

V té chvíli cítil, jako by na něho z Lie-c'a přešel proud klidu. Je možné, aby stařec věděl, co se v něm odehrává? Umí číst myšlenky?

Když opět zazněly nádherné zpěvy, Mien-c' pronesl modlitbu a ustoupil stranou do řady lámů, kteří stáli a klečeli kolem obou křesel.

Lie-c' vstal a pevným krokem přistoupil k oltáři. Měl na sobě stříbrošedé roucho, na kterém se blýskaly nádherné fialové kameny zasazené do stříbra.

Obrátil se ke svému bývalému žákovi a zavolal ho k sobě. Ten před ním pokorně poklekl.

»Můj synu,« začal, »jímá tě úzkost z nových povinností, které máš z Božího příkazu převzít. Nezapomeň, že dá-li Bůh někomu příkaz, dá mu k němu i sílu. Nežádá nic, co by jeho služebník nebyl schopen vykonat.

V této chvíli se tvé vnitřní smysly otevrou mnohem více než dosud. Budeš moci vidět věci, které zůstávají lidskému zraku skryty. Světlí poslové tě budou moci provázet jako tvoji služebníci. Budou ti přinášet zprávy o všem dění, o kterém musíš vědět.

Ať budeš pobývat v Tibetu nebo v Říši středu, budeš současně vědět, co dělají a mluví ti, kteří ti byli svěřeni, jako bys byl mezi nimi. Tato schopnost a milost, ovšem v menší míře, je udělena každému nejvyššímu lámovi. Mien-c'ovi se jí dostalo v den, kdy byl posvěcen. Tobě se však jako prvnímu mezi všemi lámy dostalo ještě vyššího stupně milosti, protože ti budou pomáhat duchovní služebníci, kteří ti budou neustále nablízku.«

Klečícím Lao-c'em pronikl proud vítězné síly a velkého štěstí. Opravdu, Bůh se o něho postaral tak, že to daleko přesahuje všechny jeho prosby!

Lie-c' mluvil dál. Připomněl Lao-c'ovi, že již přišel na tajemství úspěchu svého působení. Nemá bojovat ani podněcovat k boji, ale má klidně a v souladu s Božími zákony učit lidi, aby i oni plněním Boží vůle hledali mír.

»Synu, než jsi vešel do našeho světa, byly ti dány dva úkoly. Prvním úkolem bylo, abys vymýtil demony. Ten jsi věrně splnil. Druhý zněl: máš připravit cesty dobrým duchům! Přinesl jsi lidem zvěst o Bohu, to bylo samozřejmé, jiným způsobem bys vůbec nic nedokázal. Teď máš kromě toho umožnit lidu, aby navázal spojení s pomáhajícími bytostmi. Tvůj národ potřebuje pomocníky. Až dosud viděl jen demony, kteří šířili samý strach a hrůzu. Nauč lidi hledat bytosti, od kterých by se mohli učit, jak správně sloužit Bohu. Když jim přineseš Světlo místo temna, otevrou ti svá srdce. Víc ti nemusím říkat. Jsi veden.«

S vroucí modlitbou vztáhl stařec obě ruce nad Lao-c'ovu hlavu a nechal je na ní chvíli spočinout.

Pak vzal ze stolu šperk velký jako ruka. Byl to drahocenný, umělecky zpracovaný zlatý šperk, který tvořila dvě stejně dlouhá, navzájem překřížená ramena. V každém rameni byly zasazeny čtyři nádherně se třpytící drahokamy, každý jiné barvy. Uprostřed, kde se ramena protínala, se skvěl velký čirý kámen. Stařecké ruce uchopily šperk zavěšený na těžkém zlatém řetězu a zavěsily jej klečícímu muži na krk.

»Na Boží rozkaz ti dávám znamení tvé hodnosti i tvých povinností. Nos je a nikdy se od něj neodlučuj. Kde je nebudeš moci nosit veřejně, tam je skryj v záhybech svého roucha. Každý z kamenů ti přináší něco jiného: promlouvá z nich k tobě čistota, pravda, láska a spravedlnost, ale i vědění o Božích věcech, moudrost projevovaná při jednání s lidmi.

Jaký mají význam poslední tři kameny, možná uhodneš. Pochopíš-li, co znamenají, dosáhneš hranice chápavosti smrtelníků. Nad to není nic. A nyní vstaň a promluv k těm, kdo jsou ti svěřeni do péče. Převezmi od nich jakožto zástupce Nejvyššího slib věrnosti, kterou jsou mu povinni zachovávat.«

Lao-c' našel bez přípravy správná slova, aby zaklepal na srdce jednotlivců. A Lie-c'ova předpověď se začala obdivuhodně splňovat. Mohl vidět, kdo skládá slib opravdově a vážně, ale poznával i takové, kteří ke složení slibu přistupovali jen zdráhavě, dokonce i takové, jimž se zdálo zbytečné, »že byl nad ně dosazen dohlížitel«.

Slavnost skončila. Lámové se chystali opustit kapli, když vtom Lie-c' zaprosil:

»Synu, počkej ještě chvíli.«

Lao-c' se ochotně posadil vedle starce. Kolem nich se rozezněl tichý zpěv. Nebyly to mužské hlasy. Prostorem se nesly nádherně melodické, nadpozemsky líbezné tóny.

»Slyšíš je?« zeptal se Lie-c' a obrátil rozjasněnou tvář vzhůru, »slyšíš je? Chtějí doprovodit mou duši nahoru do věčných zahrad, kde jako Boží služebník budu smět pracovat dál.«

»Otče,« zajíkl se polekaný Lao-c'.

Když ale uviděl starcův rozzářený obličej, zmlkl a naslouchal s ním. Zvuky se přibližovaly, shora vyrazil světelný paprsek a ctihodného lámu úplně zahalil svou září. Pak se zvuky vzdálily a září odnesly s sebou. S ní však odešla i Lie-c'ova duše.

Dlouho stál Lao-c' vedle bezduché tělesné schránky toho, kdo byl jeho učitelem a přítelem. Jediný cit, který ho naplňoval, byl dík. Dík tomu, který ho vedl, dík Bohu, který tuto drahou duši tak milostivě odvolal

Konečně se láma vzbudil a zavolał ostatní. Všech v klášteře se sice zmocnil velký smutek, ale zachovali důstojnou vážnost. Vyšlo najevo, že Lie-c' pro svůj odchod určil a připravil všechno až do těch nejmenších podrobností. Přál si být pohřben jako jeho předchůdci ve skalním hrobě mezi těmi, které se nalézaly v odlehlé části poblíž zahrad.

Ještě téhož dne večer otevřeli bratři hrob, který zesnulý označil, a před nimi se objevila úplně prázdná jeskyně. Vyzdobili ji květinami, nádobkami s kadidlem a hořícími olejovými lampami. Doprostřed jeskyně pak postavili jakési vyvýšené pódium a na ně položili nabalzámované tělo.

Ještě jednou směli všichni pohledět do drahého obličej, pak jej Lao-c' zastřel hedvábným šátkem a Mien-c' zahalil celé tělo pláštěm. Tři dny se nikdo ničeho nedotkl. Několikrát za den zapěl mužský sbor vážné zpěvy. Ranní a večerní pobožnosti se konaly u hrobu místo v kapli.

Potom se za vedení Mien-c'a konala zvláštní slavnostní bohoslužba, při níž měl promluvit i Lao-c'. Během těchto dnů se plně pohroužil do modliteb a často mu připadalo, jako by jeho duše putovala jinými úrovněmi. Když se teď objevil před zbožnými bratry, aby k nim promluvil, byl už jen nástrojem toho, co jiný chtěl zvěstovat jeho ústy.

»Bratři, slyšte!« rozhovořil se a jeho hlas se rozléhal nad shromážděním. »Lie-c' vystoupil do výšin, které si váš duch vůbec nedokáže představit. Věrně sloužil Vznešenému, aniž by kolísal a projevoval vlastní chtění. Sloužit mu smí i nyní ve věčných zahradách, kde se všechno chtění ihned splňuje. Vidí nyní Toho, který nás poslal, abychom přinesli na svět, jenž je obrácen k temnu, Boží Světlo. Vidí ho a vyzývá ho. My však máme ná-

sledovat jeho příkladu, abychom jednou mohli být tak jako on pozvednuti do výšin.

Věčné zahrady, ve kterých pobývají blažení duchové a celí šťastní působí ve službě Bohu, jsou nádherné. Tyto duchy naplňuje velká radost, protože si nepřejí nic jiného než sloužit Bohu, velebit a vzývat ho. Lie-c'ův duch se mezi ostatními pohybuje volně a lehce. Dostalo se mu odměny za jeho věrnost.

Něco strašného ale čeká toho, kdo ví o Bohu a nejedná podle jeho pokynů. Povede se mu stejně jako tomu, kdo v práci ochabuje a je líný. Bratři, nepolevujte ve službě Bohu, protože na vaší věrnosti závisí blaho celého národa. Od vás bude jednou Bůh požadovat duše těchto lidí. Dbejte o to, aby se vaší vinou neztratila ani jediná z nich!«

Za slavnostního zpěvu hrob zazdili. Později měl být před něj postaven pěkný kámen podobný těm, jaké stály již před některými hrobkami.

Příštího dne opustil Lao-c' klášter, aby se vrátil k císařskému dvoru. Rozloučení s bratry bylo srdečné, i když by ho měli nejraději navždy ve svém středu, protože vycitovali velikost ducha, který k nim z něho promlouval. Chápali ale, že ho volají povinnosti k jeho vlastnímu národu, a věděli, že s ním mohou kdykoliv navázat spojení. To jim muselo stačit.

Císařův rádce se vrátil mnohem dříve, než sám císař očekával. Pro Chou Čoua to však nebylo příliš brzy, neboť ho velmi postrádal.

Za jeho nepřítomnosti uvažoval o velkých plánech. Chtěl dát zavřít chrámy některých božstev a místo nich vystavět jiné, ve kterých by byl uctíván Vznešený. Pomalu je načase přivádět lid k pravé víře! Chou Čou se nemohl ani dočkat, až bude moci své plány provádět.

Již v prvních hodinách, které spolu strávili, mluvil s Lao-c'em o tom, co měl na srdci. Obával se, že mu láma bude chtít jeho záměry vymluvit. O to větší měl radost, když viděl, že Lao-c' se vším souhlasí, ba že dokonce naléhá, aby se začalo stavět co nejdříve.

Práce na příští měsíce měli dost a dost a přátelé se jí radostně a horlivě věnovali. Kromě toho začalo vyučování malého prince. Bylo to velmi bystré dítě. Chan se dal ve všem ochotně poučovat, ze všeho nejraději ale měl denní hodiny, kdy ho jeho učitel zasněcoval do poznání Boha a jeho zákonů.

»Proč tolik lidí našeho národa ještě věří ve falešné bohy?« ptal se často. »Až budu jednou císařem, dám usmrтит všechny poddané, kteří nebudou uctívat Vznešeného.«

Jen stěží ho mohl Lao-c' přesvědčit o tom, že takové předsevzetí je nesprávné. Chlapec myslel stejným způsobem jako jeho předchůdci:

»Čím je lidský život? Jestliže stojí mně a mým záměrům v cestě, musí být odstraněn.«

Díky neúnavné trpělivosti se nakonec Lao-c'ovi podařilo vypudit Chanovi z hlavy nesprávné názory a probudit v jeho duši mnoho dobrého, co v ní dosud dřímalo.

ŽIVOT KOLEM Lao-c'a začal ubíhat klidnějšími drahami, takže se mudrc ptal sebe sama, zda skutečně plní všechny úkoly. Vtom byl nešetrně vyburcován.

Někdejší roztržka, která vycházela ode dvora a rozdělila šlechtu v Říši středu na dva tábory, byla překlenuta jen zdánlivě. Zpočátku se všichni sklonili před skutečností, že lámovi byla udělena dosud nebývalá hodnost. Tím se i jeho nepřátelům zdálo, že je nenapadnutelný.

Později, když viděli, jak klidně a míruplně žije po císařově boku, zasahuje a pomáhá svou radou, se znovu probudilo jejich nepřátelství. Co se nemohlo odvážit na denní světlo, bouřilo tím více vskrytu. Bylo pouze potřeba silné ruky, která by tyto nebezpečné jiskry rozdmýchala ve zkázozonosný požár. A taková ruka se našla.

Man Tchan, jeden z nejurozenějších mandarinů, který si činil nárok na nejvlivnější místo mezi císařovými rádci, cítil jako těžkou urážku, že císař dává přede všemi přednost Lao-c'ovi.

Nejdříve zkusil dostat se do popředí lstí, ale když každý z jeho tajných pokusů skončil nezdarem, neměl už ve dne ani v noci klid a začal se ohlížet po stejně smýšlejících lidech.

Postupoval nanejvýš opatrně. Nejtěžší bylo najít první tři čtyři. Později mu přiváděli stále nové přívržence, takže brzy měl kolem sebe velkou skupinu.

Nikdo dosud neznal účel a cíl tohoto spojenectví. Všichni jenom nejasně tušili, že je namířeno proti Lao-c'ovi, jehož svržení si toužebně přáli. Někteří se pohoršovali, protože se všech stranil a s nikým se nestýkal, jiní mu záviděli přízeň a důvěru císaře a další pobuřovalo, že zavrhuje staré bohy.

Celý Ťiang-ning se zdál být jakoby podkopán tajným spolkem, který se již šířil i do jiných velkých měst. Bylo načase, aby Man Tchan připravil plán spiknutí.

Za tím účelem svolal na určitý večer všechny dosažitelné členy. Daleko za Ťiang-ningem měl prostorné venkovské sídlo, které dříve bývalo obydleno. Před několika desetiletími tam ale kdosi spáchal strašnou, dosud

nevysvětlenou hromadnou vraždu a pověřiví kněží ji připisovali na vrub démonům. Od té doby budova pustla a všichni se jí vyhýbali. A tam pozval Man Tchan své spojence.

Ve stanovenou hodinu vstoupil do narychlo upraveného sálu přeplněného muži všech stavů a každého věku. Bylo jich obrovské množství. Vzduch naplňovaly nejružnější výpary, takže Man Tchana téměř zbavil dechu. Hlavy přítomných mužů obletovali démoni vzniklí ze strachu. Jen někteří je viděli, ale všichni je vycítovali.

Man Tchan musel sebrat všechnu odvalu a oživit v sobě všechnu nenávisť, aby mohl vystoupit na vyvýšené místo. Konečně promluvil ke shromáždění a jeho výmluvnost postupně vzrůstala, jako by ho strhla cizí hrozná moc.

Líčil, co neštěstí prý může vzejít národu z nové víry. Poukazoval na to, že lámovi, který pochází z jiné země, jsou jejich mravy a zvyky cizí. Nové prý se nedá nařizovat, jak to chce císař a jeho rádce. Novoty mohou vzniknout jen z vůle celého národa.

Jeho slova posluchače nadchla. Když skončil, zeptali se ho, co navrhuje. Odpověděl, že jim to oznámí na příštím shromáždění. Pro dnešek ať jdou domů a uvažují o tom, co slyšeli. To jim nebylo po chuti a ozvaly se výkřiky:

»Ať se Lao-c' vrátí do Tibetu!« – »Císař ho nepustí!« – »Tak ať se císař vzdá vlády!«

Tento poslední výkřik letěl od úst k ústům jako míč uvedený do pohybu. Nadarmo je Man Tchan okřikoval. Nemohl již udusit plamen, který roznítil.

To ovšem neměl v úmyslu! Císaři nemají ublížit, ten má jen přijmout Man Tchana za svého rádce. Přál si pouze svrhnout Lao-c'a, ba uvítal by i jeho smrt.

Aby dav uklidnil, naoko se podvolil jeho přání. Slíbil, že bude přemýšlet o prostředcích a způsobu, jak císaře svrhnout. Zatím ať nic nepodnikají, aby tajný spolek nikdo předčasně neobjevil. Všichni to museli slíbit. Pak se rozešli a byli rádi, že se mohou k příšernému místu obrátit zády.

Zavalen starostmi a štván strachem nastoupil Man Tchan rychle do nosítek. Znal jen nepatrnou část svých stoupenců. Bude možné spolehnout se na tento rozčilený dav? Jestliže se císař předčasně dozví o jeho záměru, dostane Man Tchan za odměnu hedvábnou šňůru a bude muset tímto poputným způsobem sám skončit svůj život.

V té době, kdy se daleko za městem připravovalo spiknutí, seděl Lao-c' sám v komnatě a zabýval se luštěním písemností, které nedávno našel. Ale

zatímco se jeho mozek snažil pochopit smysl všelijak pokroucených znaků, byla jeho duše odvedena na jiné místo.

Spatřil sám sebe u velkého stolu pokrytého spisy, sledoval, jak jeho hlava klesá a opuštěné tělo upadá do dřimoty. On sám se vznesl a zamířil za svým vedením z Ťiang-ningu do osamělého venkovského sídla. Viděl vstupovat všechny návštěvníky. Mnohé z nich poznal, jiné tváře si zapamatoval. A pak se stal svědkem toho, co se zde odehrálo.

Jeho duše se nezmocnil neklid ani rozhořčení. Přijímala jen to, co musela vědět, aby se dalo zabránit neštěstí, jež by postihlo zemi. Věděla, že je pod ochranou Božího vedení, věděla, že právě to, co teď prožívá, bylo Bohem chtěno. Tak se také dozví, jak si má Lao-c' dále počínat.

A stejný klid naplnil lámu, když se jeho duše vrátila do opuštěného těla. Děkoval Bohu a prosil ho o další osvícení. Rozhodl se, že zatím císaři nic neřekne.

Nazítří ho navštívil Man Tchan. To se ještě nikdy nestalo a Lao-c' napjatě očekával, jaká záležitost k němu mandarína přivádí; že je to pouze záminka, mu bylo ihned jasné.

Návštěvník se rozplýval projevy úcty mnohem víc, než vyžadoval obvyklý ceremoniál. Potom se rozhovořil.

»Vznešený otče, cítím nutkání nevyznávat novou víru, které učíš, jen ústy, ale chci ji přijmout celou duší. Přicházím tě proto požádat, abys mě a šest mých přátel, kteří jsou stejného smýšlení, přijal za své žáky a vyučoval nás.«

Lao-c' zamyšleně pohlédl na žadatele. Zdálo se mu, že jeho slova zachycuje jen zevním sluchem, zatímco vnitřní sluch vnímal něco úplně jiného. Věděl, že se mandarín snaží navázat s ním tímto způsobem spojení, aby ho ukolébal a navodil v něm pocit bezpečí, byl informován o všech jeho krocích a nakonec měl příležitost ho odstranit.

U muže Man Tchanova smýšlení to bylo něco tak přirozeného, že se tomu láma nedivil. Zmocnil se ho tíživý pocit, ne z tohoto faktu, ale proto, že musel odpovědět na prosbu, která dolehla k jeho zevnímu sluchu. Potřeboval proto několik okamžiků, než si promyslel odpověď. Pak řekl:

»Vaše prosba je pro mne ctí, Man Tchane. Je ke cti i vám, pokud opravdu vytryskla z přání dovědět se o Bohu. Pokud je tomu tak, smím ji splnit...«

Návštěvník ho chtěl přerušit ujišťováním o pravdivosti svých slov, Lao-c' ho však nepustil ke slovu:

»Ne, Man Tchane, na to mi teď neodpovídej. Promluv si nejdříve se svou

duší, a teprve až si budeš jist, že je to ona, která tě ke mně žene, opět přijď, a sice první den po úplňku.«

Lao-c' úmyslně zvolil tento den, protože právě v noci, na kterou připadl úplňek, se mělo konat další shromáždění tajného spolku.

Ale Man Tchan se nechtěl dát tak rychle odbýt. Snažil se na Lao-c'ovi vymoci prohlášení, že je už teď přesvědčen o poctivosti jeho úmyslů. Neumí si vůbec představit, že by nějaké jiné důvody mohly člověka přimět k takové prosbě.

»Skutečně to nevíš?« zeptal se Lao-c' lhostejně.

Tento klid mandarína dráždil. Znovu se pokoušel naléhat na lámu, ten mu však se stejnou neosobní laskavostí odpověděl, že musí zůstat při tom, co již bylo řečeno.

Návštěvník odcházel zneklidněn. Ještě téhož dne se dal u lámy ohlásit obchodník, který nabízel ke koupi krásné předměty tibetské výroby. Wu Tchi dostal pokyn, aby si je prohlédl. Uchvátila ho krása pohárů, váz a skříněk. Lao-c' přesto neměl valnou chuť prohlédnout si věci. Dal se k tomu přimět teprve tehdy, když slyšel, že obchodník je velmi nuzný.

Jakmile spatřil muže, který ho přišel navštívit, uvědomil si, že ho zná: byl to jeden z nočních spiklenců. Lao-c' věděl, že se musí mít na pozoru.

Úmyslně se nedotýkal nabízených předmětů, i když ho obchodník k tomu velmi pobízel. Konečně něco koupil, jen aby se muže zbavil.

Náhle muž vytáhl ze záhybu šatů malou lahvičku, která byla umělecky malovaná zlatem a obsahovala tekutinu podobnou vodě.

»Tuto vzácnou nádobku chci věnovat dobrodinci chudých,« řekl lichotivě. »Je v ní nádherná voňavka, která potěší tvé smysly. Hned si, prosím, přivoň, abys mně mohl povědět, jestli je ti tato vůně příjemná, nebo jestli ji mám vyměnit za jinou.«

A současně povytáhl z lahvičky zátku a podával lahvičku Lao-c'ovi. Ten ale ustoupil o krok zpět a pravil:

»Stačí, když si k ní přivoníš sám! Hned budu vědět, co je to za tekutinu!«

Obchodník se neobratně zdráhal. Tvrdil, že voňavka je pro jeho nos příliš drahocenná. Jeho chování připadalo nápadné i Wu Tchimu a Lajovi, kteří byli rovněž v místnosti. Laj přistoupil k muži.

»Když láma něco nařídí, neplatí žádné výmluvy,« prohlásil, uchopil mužovu ruku s lahvičkou a přistrčil mu ji k nosu.

Při tom spadla uvolněná zátku na zem. Místností zavanul ošklivý zápach, takže Laj zase rychle lahvičku zavřel. Ještě tak tak ji zachytil, než se bez-

duchý obchodník svalil na zem. Wu Tchi a Laj byli hluboce rozechvěni. To byl zjevný útok na lámův život!

Zejména Wu Tchi neustával v sebeobžalobách. Byl to přece on, kdo proti vůli mudrce zprostředkoval obchodníkovi přístup k němu. Lao-c' zůstal klidný jako vždy.

»Odneste mrtvolu,« nařídil a na otázku, kam mají muže s jeho věcmi dopravit, bez váhání odpověděl:

»Zaneste ho i s jeho věcmi k Man Tchanovi. Ten už bude vědět, co má učinit.«

Proč láma jmenoval právě tohoto mandarína, oba nechápali, byli však zvyklí bez odmluv poslouchat, protože dobře věděli, že všechno, co Lao-c' nařídí, je správné. Uposlechli i tohoto příkazu, ale očekávali, že se Man Tchan bude rozhořčeně vyptávat, co má s mrtvým dělat. Neptal se jich ale na nic. Měli o čem přemýšlet.

Mandarín se velmi polekal, když v mrtvém poznal jednoho ze svých přátel. Jestliže se ani jeho důvěrný známý nemůže dočkat stanovené doby, čeho se ještě dožije u ostatních? Neustále ho trápil strach a neklid.

Mezitím ubíhaly dny zdánlivě klidně jako jindy. Lao-c' nic nezměnil na svém obvyklém způsobu života. Každý den ráno konal pobožnosti v nově vystavěném chrámu a několikrát v týdnu navštěvoval i modlitebnu Tibetanů v chudinské čtvrti. Při jedné z těchto návštěv se zástupem kolemjdoucích lidí protlačil až těsně k němu jakýsi muž. Láma prohlédl jeho úmysly a vyzval ho zřetelně slyšitelným hlasem:

»Příteli, podej mému sluhovi dýku, kterou držíš v ruce. Ještě není čas mne zavraždit!«

Muž se tak polekal, že skutečně vytáhl ruku ze šatů a podal ostrou zahnutou zbraň Lajovi. Dav se chtěl na muže vrhnout, Lao-c' se ho však ujal slovy:

»Nechte ho běžet, jednal z příkazu někoho jiného. Ty, příteli, ale pověz, tomu, kdo tě poslal, že je bláhový, jestliže se chce dopustit násilí na Lao-c'em, pokud ho chrání Bůh.«

Muž zmizel jako vítr, jeho vzkaz však vyřídil.

Temnou Man Tchanovu duši zachvátil ještě větší strach. Velmi rád by odložil nastávající shromáždění na pozdější dobu, ale nebylo to možné. Vědělo o něm příliš mnoho lidí. A co kdyby se na schůzku nedostavil? Pak by se bez něho mohli dohodnout na něčem bláhovém, a v případě, že by byli odhaleni, by ho jistě neušetřili. Musí pokračovat v tom, co sám začal.

Neklid ho přiměl, aby navštívil jeden z několika chrámů božstev, které

byly dosud otevřeny. Velkou obětí si chtěl vykoupit klid. Ale uprostřed chrámu se setkal s tak ohyzdným démonem, jakého ještě nikdy nespatriil. Hrozně se vyděsil, pak ho však napadlo, že se mu zde nabízí příznivá příležitost, jak uškodit Lao-c'ovi.

Mandarín se dal ohlásit u císaře a stěžoval si, že i když Lao-c' pobývá v Ťiang-ningu, mohou démoni stále ještě strašit. Panovník Man Tchana požádal, aby mu vylíčil, kde a jak démona uviděl. Poté se zeptal:

»Proč jsi měl strach, Man Tchane?«

Mandarín se prudce lekl, několikrát polkl, jako by mu mluvení dělalo potíže, a odpověděl:

»Proč bych měl mít strach? Není nic, co by mi mohlo nahnat strach.«

Jeho odpověď ale vyzněla hodně žalostně.

»A přece ses musel něčeho bát, Man Tchane,« trval na svém Chou Čou. »Jen bázeň plodí demony.«

»Pak to zřejmě byl někdo jiný, kdo se bál,« tvrdil Man Tchan. »Byl to démon, kterého zplodil někdo jiný. Tak to asi bude, protože mi démon neublížil. Mohl jsem bez překážky odejít z chrámu.«

Císař vzdychl. Ještě stále mají lidé strach z démonů. Kdyby sám věděl, jak to všechno spolu souvisí, mohl by proti nim také lépe zakročít. Teď ale musí promluvit, aby Man Tchana odbyl. Co by tak měl ještě říci?

Vtom do místnosti zavítal Lao-c'. Nezeptal se, oč se zde jedná, ani nepočkal na císařovo vyzvání a vlídně vyzval Man Tchana:

»Obrať se a podívej se!«

Téměř proti své vůli mandarín učinil, co mu láma přikázal. I císař se podíval směrem, kam Lao-c' ukazoval prstem. V tmavém koutě místnosti vyrůstal obrovský démon. Byl chlupatý, i když se zdálo, že má na sobě bohatý mandarínský oděv. Kymácel se pomaloučku sem a tam, najednou se příšerně zašklebil a přibližoval se k Man Tchanovi.

»Lao-c', ctihodný otče, zachraň mě!« prosil mandarín strachem bez sebe. Chou Čou se napjatě díval a poslouchal.

»Kdo vytvořil tohoto démona?« zeptal se láma, který se proti své vůli trochu usmíval. »Já jsem vstoupil do pokoje až teď a našeho vládce přece nebudeš označovat za zbabělého strašpytla. A kdo jiný je tady, Man Tchane?«

Útvar se stále více přibližoval k mandarínovi. Ten hrůzou jektl zuby.

»Zanech té nesmyslné bázně, a démon se rozplyne!« žádal Lao-c'.

»Nemám už strach,« lhal třesoucí se muž.

Vtom se stalo něco, co Lao-c' ještě nikdy neviděl. Z kouta se vynořil

druhý démon a přidružil se k prvnímu. Zdálo se, že ho chce přemoci, pak se však náhle také obrátil proti mandarínovi.

I Lao-c' teď napjatě sledoval celý výjev a úplně zapomněl na muže třesoucího se strachem. Ten začal hrozně křičet. Ještě nikdy se nic podobného nestalo v císařově přítomnosti, ale muž úplně ztratil sebevládu. Vrhł se na zem a přetáhl si přes hlavu tlustou rohož.

Nestvůry se na ni ihned přehouply a mandarín se téměř dusil.

Lao-c' jim poručil, aby ustoupily od své oběti. Když Man Tchan zaslechl velitelský hlas, jeho odvaha o něco vzrostla a stejnou měrou příšery pobledly.

Císař viděl na vlastní oči, jak zvolna ustupují, ztrácejí barvu, až se nakonec rozplynuly v mlhu. V té chvíli se Man Tchan zvedl ze země a shrben opustil celý zahanbený komnatu.

Lao-c' šel k oknu a otevřel je. Chtěl, aby do místnosti proudil čerstvý vzduch ze zahrad, ale nerad by zrovna teď zavolal některého ze sluhů. Musel být s císařem sám. Věděl, že Chou Čou je uchvácen.

Císař seděl, dosud plně zaujat tím, co právě prožil. Po chvíli se zeptal:

»Takže to byl přece jen strach, z něhož démon vznikl? Vyslovil jsem to jen tak, protože jsem to slyšel od tebe, příteli, sám jsem však nevěřil vlastním slovům.«

»Proto také tvoje slova nebyla nic platná. Slova, která říkáme, musíme v sobě prožívat, jinak jsou bezcenná a bylo by lépe, kdybychom je vůbec nepronesli.«

»Jak je možné, že jsi ke mně přišel zrovna ve chvíli, kdy tě bylo potřeba?« ptal se Chou Čou dál. »A jak jsi věděl, o čem jsme mluvili?«

»Viděl jsem vás ze své pracovny, ó císaři,« odpověděl Lao-c' s takovou samozřejmostí, jako by vidění z jiné části paláce bylo běžné.

Císař se na něho upřeně podíval. Že láma ovládá zvláštní síly, o tom se již nejednou přesvědčil, ale toto vědění hraničilo s nadpřirozeností.

Lao-c' zvolna přecházel po místnosti a začal císaři vyprávět, že být lárou není jen vnější hodnost, ale že jsou s tím spojeny i dary Boží milosti. Jedním z nich je schopnost vidět důležité děje, ať se odehrávají kdekoliv.

Císař potřeboval dost dlouhou chvíli, než porozuměl. Pak se jeho přátelství k Lao-c'ovi změnilo v tak velkou úctu, že si myslel, že už nikdy nebude moci upřímně a nenuceně jednat s člověkem, který je obdařen takovými dary.

»Čím je císař ve srovnání s tebou, ó lámo?« zeptal se pokorně.

Potom si přál vědět, proč se Man Tchan tolik bál.

»Chodí po špatných cestách,« odpověděl Lao-c'. »Jeho svědomí mu nedá ve dne v noci pokoj a Man Tchan se bojí sám sebe. To vysvětluje, proč se démon objevil v chrámě. Sem mandarín přišel s úmyslem mi škodit, Právě ve chvíli, kdy jsem vstoupil do tvé komnaty, se roztrásl strachy – a útvar se vynořil.«

»Ano, ale objevil se v koutě místnosti,« namítl císař. »Kdyby vyšel z mandarína, musel by se vznášet nad ním. Víme ovšem, že vznikl za ním a pohyboval se směrem k němu.«

»I to lze snadno vysvětlit,« pokračoval Lao-c'. »Jestliže se někdo bojí, každá tma jen zvyšuje strach. Proto démon vznikne na tom místě, kam se upnou pocity strachu dotyčného člověka. Pokud však démon vznikne a jeho původce se před ním začne třást strachem, přiblíží se útvar k němu.«

»Ať je to jak chce, jedno teď vím zcela jistě: démoni jsou lidským tvorem a musí se rozplynout, jakmile se jim postaví do cesty někdo odvážný,« řekl Chou Čou. »Rád bych na nich jednou sám vyzkoušel svou moc.«

»I k tomu se naskytne příležitost,« ukončil Lao-c' rozhovor.

Císař byl trochu zklamaný. Očekával, že mu to láma ihned umožní. Lao-c', jako by cítil císařovy myšlenky, připomněl:

»Není radno vyvolávat takovou příležitost úmyslně.«

Pak odešel z komnaty stejným způsobem, jak do ní vstoupil.

Do úplňku scházelo ještě několik dní. Lao-c' poprosil Boha, aby mu ukázal, co má dělat. Potom už na spiknutí nemyslel. Musel se soustředit na svoje spisy. Byly to rukopisy starého mudrce, který žil asi před dvěma sty lety. Stálo za to vyrvat je zapomnění.

Lao-c' je chtěl převést do novější řeči a tak je zpřístupnit i jiným lidem. Měl radost z hluboce obsažných průpovědí jako:

»Nebudeš-li brát smrt vážně,
dá ti život pocítit svou vážnost.
Budeš-li však žít s myšlenkou na smrt,
život ti nebude moci ublížit.
S myšlenkou na smrt a na to, co následuje
po ní, půjdeš životem jako ten,
kdo jej žije a necítí jeho ostrost.«

V této práci uplynuly i poslední dny a s nimi nadešla noc, kdy byl měsíc v úplňku. Tentokrát se Lao-c' chtěl zúčastnit shromáždění před zraky všech přítomných. Doprovázel ho Wu Tchi. Oba si přes oděv přehodili zřasený plášť.

U bran rozpadávající se budovy zastihli již mnoho čekajících lidí. Vstoupili dovnitř spolu s ostatními. Každý, kdo přišel, byl beze všeho vpuštěn.

Uvnitř v místnosti, která připomínala sál a kde se konalo i první shromáždění, zamířil Lao-c' k malému výstupku. Nacházel se naproti tomu, na němž posledně stál Man Tchan. Láma mohl v šeru rozeznávat svýma pozemskými očima mnohem obtížněji než předtím zrakem své duše.

Sotva si to uvědomil, otevřely se i jeho duchovní oči, takže přesně viděl všechno, co se odehrávalo v sále i v duších lidí. Spatřil kolem sebe nenávisť a žárlivost, závist a pohrdání, ale i zvědavost, lhostejnost a touhu po bohatství a slávě, po kterých někteří toužili.

Zmocnila se ho ošklivost. Vzduch v místnosti byl otráven spoustou démonů. Ale viděl ještě něco jiného: za Man Tchanovým místem stály bytosti, které podpíraly zeď. Také trámy nesoucí strop drželi obrovití bytostní.

Něco podobného Lao-c' ještě nikdy nespatřil, hned však věděl, že jsou to bytostní služebníci Boží, o kterých mu vyprávěl Lie-c'. Díval se a žasl. Přípravovalo se zde něco strašného, čemu nesměl, ba ani si nepřál zabránit.

Nyní k němu přistoupil jeden z bytostných a upozornil ho, že ani on, ani Wu Tchi nesmějí sestoupit s kamene, na kterém stojí. Najednou ho obklopil nespočet bytostí. Věděl, že čekají na okamžik, kdy ho mají zachránit.

Místnost se zvolna plnila, sešlo se zde ještě více lidí než posledně. Přišel i Man Tchan. Měl na sobě nádherné roucho, ale v obličeji byl strachem bledý. Lao-c' viděl, že otálí jen proto, aby získal odvalu k řeči. Konečně se Man Tchan vzhopil a začal:

»Muži! Sešli jsme se zde, abychom dosáhli změny v naší zemi. Nesluší se, abychom se shýbali před pěstí cizozemce, který využívá své moci nad slabošským císařem a jeho prostřednictvím ovládá náš lid. Přinesl nám zprávu o Bohu, jenž prý je mocnější než bohové, které vzývali už naši předkové. Kdo kromě něho kdy slyšel o takovém Bohu? Je výplodem jeho fantazie...«

Přerušil ho náhlý úder hromu, v zemi to mocně zadunělo, takže několik vteřin nemohl pokračovat v řeči.

Vzchopil se tak rychle, jak to šlo.

»Slyšte,« zvolal hlasitě, aby dodal svému hlasu pevnosti, »naši bohové se brání proti výplodu fantazie panovačného lámy! Nesmíme trpět, aby byl tento Bůh v naší zemi vzýván.«

»A proč ne?« ozval se Lao-c'ův hlas z druhého konce sálu.

Lao-c' odhodil plášť a stál zde v celé vznešené nádheře svého roucha nejvyššího lámy. Zdálo se, jako by se všechno světlo soustředilo na jeho zlatých výšivkách, taková záře z něho vycházela.

Všichni k němu otočili hlavu. Ale Man Tchan, který poznal, že jeho vliv je ohrožen, zvolal z plných plic:

»Ven, ty zrádce! Co tady hledáš? Kdo tě prosil, abys dnes přišel?«

»Poručil mi tak Bůh, jehož popíráš, Man Tchane,« odpověděl klidně Lao-c'. Pak se obrátil ke shromáždění:

»Věděl jsem, že dnes budete nade mnou vynášet soud. Je mi to lhostejné. Věděl jsem i to, že se opovážíte odsoudit císaře. Z toho vám vzejde jen škoda, protože císař je nejlepším vládcem, jakého tato říše kdy měla. Ale nejen to; vy se drze opovážujete dotýkat se v mysli Vznešeného. K tomu nemohu mlčet! Stojím zde jako jeho služebník a vyzývám vás: opusťte tuto místnost dříve, než nad vámi bude vynesena soud!«

Jeho zvučný hlas pronikal až do nejvzdálenějších koutů. Lao-c' stál nehybně, vedle něho Wu Tchi. Kdyby někdo mrštil kamenem, mohl by zasáhnout oba, nikdo se jej však neovázil zvednout. Všichni byli vyděšeni do hloubi duše.

Někteří se skutečně zvedli a opustili sál. Opanovalo je kouzlo silné osobnosti. Ostatní se je snažili zadržet. Man Tchan byl strachem bez sebe. Ječel a řval:

»Zničte ho, on se opovážuje mně vzdorovat! Zničte ho, aby nás nezničil jeho Bůh!«

Jako podivná slova to říká? Posluchači je nechápali. Věří snad přece v Boha, jehož právě vyličil jako bezmocného?

Do všeobecné vřavy znovu zazněl pokojný Lao-c'ův hlas a všechen křik rázem utichl.

»Lidé! Bůh je nad vámi! On, Vznešený, nestrpí, aby se jeho tvorové, třeba i jen v myšlenkách, nad něho vyvyšovali. Přeje si skoncovat s modlářstvím a pověrami. Přijměte zvěst o něm. Den co den vám o něm chci vyprávět v chrámu. Nechte se poučit! Ale teď opusťte tuto místnost dříve, než nad vámi propukne soud!«

Jeho další řeč přerušilo rachocení hromu. Země se citelně chvěla a uvnitř ní to dunělo. Všech se zmocnila velká úzkost. Křičeli a povykovali. A do všeobecné vřavy Man Tchan zařval:

»Proklínám tebe i tvého neviditelného Boha!«

V té chvíli se země zatřásla. Zdi se zřítily. Na obloze šlehalý blesky a smrtelné výkřiky lidí přehlušil dlouhotrvající rachot hromu.

Lao-c' a Wu Tchi se bez úrazu dostali s pomocí bytostných na volné prostranství.

Hluboce rozechvěni se vydali na zpáteční cestu do města. Wu Tchi byl jako omámený, zatímco Lao-c' přemýšlel o účincích Boží všemohoucnosti.

Když se přiblížili k prvním domům města, zpozorovali, že ani zde neproběhlo zemětřesení beze stop. Mnoho výstavných budov leželo v troskách. Ve čtvrti chudých, kudy vedla jejich cesta, se celé řady ulic podobaly hromadě sutin. Všude se setkávali se spouští a bédováním, s bloudícími, rozrušenými lidmi i raněnými, kteří marně volali o pomoc.

Kdekoliv Lao-c' narazil na zmrzačeného nebo raněného, přistoupil k němu a obvázal ho, jak nejlépe dovedl. Když nenašel látku na obvazy, trhal svůj i Wu Tchiho spodní oděv. Počínal si tak klidně a samozřejmě, jako by sem přišel jen za tímto účelem, a ne jako by se právě stal svědkem nejhrůznější tragédie.

Důrazně vybídl také Wu Tchiho, aby mu pomáhal, a tak ho vyburcoval z jeho strnulosti. Teprve pak si Wu Tchi uvědomil, jak velkému nebezpečí Lao-c' právě unikl a že zřícení staré budovy ukončilo ošklivé spiknutí.

Právě když se na obzoru objevilo slunce, skončil láma nejnaléhavější práce a zamířil do paláce.

»V jakém stavu jej asi najdeme?« naříkal Wu Tchi. »Je to vysoká budova, takže byl určitě nejvíce poškozen.«

»Věřím, že se nepohnul ani kámen,« prohlásil Lao-c' plný důvěry. »To, co jsme prožili dnes v noci, byl trest, Chou Čou ale nemusí být takto trestán.«

Ukázalo se, že mudrc měl pravdu. Palác i Boží chrám neutrpěly škodu, mnoho jiných paláců však bylo těžce poškozeno. Nejhuř to vypadalo kolem Man Tchanova domu. Výstavný palác ležel v troskách a zachránilo se jen několik sloužících. S pláčem vykládali, že jejich pán jistě leží pohřben pod sutí.

Lao-c' obcházel jeden palác po druhém a všude nacházel potvrzení toho, co očekával. Domy všech, kteří se podíleli na spiknutí a leželi teď venku za městem mrtví pod kameny, byly tak pobořeny, že nikdo nemohl říci, kdo přišel při jejich zřícení o život.

»Bůh si přeje, aby spiknutí zůstalo utajeno,« přemýšlel Lao-c'. »Podivuhodně zahladil všechny stopy. Tam venku nebude nikdo pátrat po stovkách pohřešovaných mužů. Každý si myslí, že zemřeli ve svých domech. Ani já se o tom nebudu zmiňovat, pro Chou Čoua je to tak lepší.«

A na Wu Tchiho se může spolehnout, když mu vysvětlí, že je nutné, aby mlčel.

Časně zrána navštívil císaře, aby vyslechl jeho vyprávění o hrůzoplňné noci. Chou Čou byl tak naplněn nejrůznějšími dojmy, že ho vůbec nenapadlo, proč se jeho rádce o ničem nezmiňuje. Došlo již mnoho hlášení o pohřešovaných mandarínech a Lao-c' uvedl ještě několik jmen těch, které viděl ve venkovském sídle. Během dne byli i oni hlášeni jako pohřešovaní.

Zemětřesení zle řádilo i v největším z chrámů božstev, které byly dosud otevřeny. Byl to chrám, kde Man Tchan konal svou poslední pobožnost. Bůžci se skáceli, rozbili se na kusy a při pádu ještě způsobili mnoho škod, dokonce usmrtili i velekněze.

»Chápejme to jako pobídku, abychom pracovali ještě horlivěji než dosud na výstavbě chrámů Božích,« navrhl Lao-c', který cítil, že je nutné učinit daleko víc, aby se předešlo podobným spiknutím.

Císař souhlasil, i když neznal lámovu pohnutku. Využil této příležitosti a dal na všech ulicích přecíst provolání, ve kterém se pravilo, že zemětřesení bylo Božím soudem, jemuž spolu s viníky muselo padnout za obětí i mnoho nevinných. Provolání mu připadalo výstižné, takže se Lao-c'a nezeptal, zda je také správné.

Láma však nebyl spokojen. Upozornil ho, že si tím osobuje právo posuzovat Boží jednání. Bůh je spravedlivý, a proto není možné, aby se nevinní stali obětí rozpoutaných živlů, kdyby tak Bůh – ať už z jakéhokoliv důvodu – neurčil.

»Neumím si představit, čím by si lidé jako Man Tchan a jeho přátelé zasloužili Boží trest,« řekl císař zamyšleně.

Láma by rád dal císaři správnou odpověď, ale něco v jeho nitru ho napomenulo, že dosud není čas mluvit o spiknutí, a proto mlčel.

Také z okolních měst došly v nejbližších dnech zprávy o přírodní katastrofě. I když to nikde nebylo tak zlé jako v Ťiang-ningu, přesto si všechna místa, odkud pocházeli účastníci spiknutí, stěžovala na značné škody.

Odstraňování trosek vyžadovalo mnoho práce, stejně jako vyhrabávání mrtvých a výstavba zřícených staveb. Velké množství nalezených pozůstatků těl lidí dopravovali k řece a tam společně spalovali. Byly tak znetvořené, že nikdo nedokázal určit jejich totožnost. Proto nikoho nepohřbili ve skalním hrobě, kde se až dosud šlechta pochovávala.

Lao-c' neměl s těmito pracemi nic společného. Seděl opět u svých spisů, zahloubán do starých moudrostí, které objevil, a horlivě je luštil a překládal.

JEDNOHO DNE se jeho duše zcela vědomě opět vydala na dalekou cestu. Cítil, že je přenesen do kláštera, který neznal, ale jehož jméno si ihned uvědomil. Byl to jeden z klášterů ležících v rovině, které Lie-c'ovi způsobovaly těžké starosti.

V jednom z prostorných sálů kláštera zastihl shromážděné lámy, nesešli se ale k pobožnosti. Radili se o návrhu, který jim předložil vrchní láma. Byl to mladší muž prudké povahy a svůj názor obhajoval velmi důrazně.

Lao-c'ova duše se zachvěla, když zjistila, oč se jedná. Vrchní láma jménem Wi Fu-jang prosazoval názor, že přišel čas, aby se kláštery vymanily z podřízeného postavení vůči horskému klášteru. Chtěl Mien-c'ovi oznámit, že se kláštery v rovinách dožadují stejných práv, tedy samostatné správy a vedení, a rovněž vlastních pravidel. Nemají už chuť žít takto odloučeny od světa.

Bohu lze správně sloužit teprve tehdy, jestliže se udržuje kontakt s jinověrci, které je možné obrátit na pravou víru. Kromě toho si klášter přeje zrušit školu, která jej připravuje o čas a sílu. Chce se věnovat vlastnímu studiu a různým uměním, a tím razit nové cesty i jiným klášterům. Tibet je vůbec hodně pozadu. Je nutné seznámit se s pokrokem, který zaznamenali jinde. Z Tibetu by měli poslat mnichy do Říše středu, aby se tam učili.

Ne všichni bratři zastávali stejný názor jako jejich představený. Starší byli bez výjimky proti tomu, ostatní je však překřičeli. Ke slovu se dostali i mladší – vyjádřili se, že by nebylo správné chtít násilím odstraňovat posvátná ustanovení. Došlo k ostré výměně názorů. Vtom Lao-c' zpozoroval, že jeden ze starších bratrů ho může vidět, a začal s ním rozmlouvat. Bratr jménem Šan Čchou se chvěl radostí z toho, co směl právě prožívat. Vidí nejvyššího lámu! Slyší ho mluvit! A teď ho Lao-c' ke všemu ještě vyzývá, aby pověděl bratrům, co slyšel!

Šan Čchou vpadl do ryku hlasů a nastalo ticho. Všichni museli vyslechnout jeho slova, jako by duše každého z nich k tomu dostala neviditelný pokyn.

»Bratři, slyšte mě!« zvolal Šan Čchou. »Lao-c' je mezi námi!«

Hlasité výkřiky údivu a pochyb se mísily s projevy největšího nadšení. Stařec si opět zjednal klid.

»Bratři, musíte mě nechat mluvit! Je to Lao-c'ův příkaz!«

Všichni se ztišili. Mnozí se pátravě rozhlíželi a snažili se spatřit Lao-c'a, ale marně, jen Šan Čchou byl obdařen milostí ho zřít. Ten pokračoval:

»Bratři, já, Lao-c', jsem pohoršen vaším myšlením. Nedovedu pochopit, že by tibetští bratři byli schopni tak daleko sejít z pravé cesty. Celá sousta-

va bratrstev vznikla podle moudrého plánu a je v ní zřetelně patrná Boží vůle. A tak jako se v každém jednotlivém klášteře pojí kruhy bratrů jeden ke druhému, tak je i mezi všemi kláštery tatáž vzájemná vnitřní souvislost a jeden klášter podporuje a povzbuzuje druhý.

Že si to již neuvědomujete, že o tom už nic nevíte, je velmi smutné. Přesto nemáte právo chtít svými nemotornými a netrpělivými prsty rozvazovat to, co Bůh dal spojit. Kdo vystoupí z tohoto pevného svazku, ať jednotlivec nebo celý klášter, vzdává se i společenství s Bohem a padne za oběť temnu. Lie-c', váš zemřelý Mistr, měl o vás strach, a proto mne podle Boží vůle dosadil, abych vás udržoval pohromadě.

Když půjdete k nevěřícím, vaše duše se poskvrní a utrpí škodu. Kdo sahá do sazí svítlen, začerní si ruce. Bratři, těchto černých rukou se střežte!

Já, Lao-c', jsem k vám byl poslán v hodině nebezpečí. Podle toho vidíte, jak vás Bůh vede! Jsem u vás a žádám, abyste nyní hlasovali, kdo chce zůstat dál v klášteře a s radostí se řídit starými pravidly, a kdo ho chce opustit a žít svobodně podle toho, jak se mu to líbí. Nemyslete si ale, že mne oklamete. Tak jako má duše vidí těla vás všech, vidí vše a rozumí všemu, co se odehrává ve vašich duších. A teď hlasujte!«

Určení bratři se ujali sčítání hlasů. Ukázalo se, že z dvou set sedmnácti bratrů jich hodlá opustit klášter pouze pět. Byli od ostatních odděleni a postavili se k jedné stěně sálu. Wi Fu-jang jakožto vrchní láma se směl hlasování zdržet.

Lao-c' znovu pověřil Šan Čchouovu duši, aby mu propůjčila svůj hlas, a stařec radostně svolil:

»Bratři!« zvolal ke shromážděným, kteří bez dechu naslouchali, »bratři, volili jste! Mám radost ze všech, kteří ještě v posledním okamžiku ustoupili od cesty vedoucí do záhuby. Věnujte se s novou horlivostí a hlubokou pokorou svým dosavadním úkolům, a Boží požehnání bude s vámi!

Wi Fu-jang ať přijde za mnou do Ťiang-ningu. Očekávám ho ode dneška za tři měsíce. Ráno při východu slunce ať vyrazí. Bůh mu pošle své služebníky, kteří ho bezpečně povedou.

Pěti bratrům, kteří si zvolili svobodu, se jí také dostane. Vezměte jim oděv a oblečte je do šatů, které máte připraveny, abyste jimi podělili chudé. Ať opustí klášter a nikdy se už neobjeví u žádného z bratrů!«

Wi Fu-jang vstal a odevzdal vedení kláštera na dobu své nepřítomnosti do rukou jiného lámy. Nový vedoucí se postaral o to, aby ještě téže noci opustilo pět odpadlých bratrů klášter. Wi Fu-jang se s východem slunce vydal na dlouhou cestu do hlavního města Říše středu.

Lao-c'ovi se teď potvrdilo, jak přesně se splňují Lie-c'ova slova. Mohl vidět události odehrávající se v Tibetu a účastnit se jich, aniž musel opustit svůj úřad v císařském paláci. Stále vroucněji vzýval všemohoucího, věčného Boha.

ZA NĚKOLIK DNÍ po této události si Lao-c' vyšel do zahrady. Naslouchal zpěvu malého ptáčka – zdálo se, že ptáček mu chce něco říci. K Lao-c'ovu sluchu doléhaly pořád stejné tóny. Zpěv byl stále naléhavější, láma mu však nerozuměl.

»Maličký opeřený poslíčku,« pravil vlídně, »co mi máš vyřídit?«

Ptáček mu odpověděl týmiž tóny, tak sladkými, že se zdálo, jako by se malinkému pěvci mělo rozskočit hrdélko.

»Ptáčku, nerozumím ti,« povzdechl si láma. »Jak jsi krásný a jaký máš líbezný hlas! Chceš mně snad vyprávět o velikosti Boží?«

Zpěv náhle zmlkl a ptáček odletěl. Přispěchali sem sluhové a vyřídili Lao-c'ovi, že se má dostavit k císaři. Přihodilo se něco pozoruhodného. Sluhové by rádi vyprávěli jeden přes druhého, ale mudrc jim k tomu nedal příležitost. Co se má dovědět, uslyší přímo od Chou Čoua. I když byl ke všem lidem nižších stavů vlídný a laskavý, vždy dbal na to, aby nikdo nepřekročil meze důvěrnosti.

Císaře zastihl v takzvaném trůnním sále, obrovské místnosti, jejíž jedinou ozdobou byl drahocenný trůn.

Sál byl plný rozčilených lidí. Tlačili se dopředu k trůnu, od něhož je dělila tlustá červená šňůra zavěšená ve dvou pozlacených tlamách draků umístěných na zdi. Šňůra se táhla po celé šířce sálu a navíc ji ještě přidržovali sloužící.

Když Lao-c' vstoupil, dav mu udělal dobrovolně místo. Zdálo se, jako by každý cítil, že se jeho příchodem utiší rozruch a vyjasní zmatek. Pružným, vůbec ne obřadným krokem přistoupil láma k červené šňůře. Sloužící ji na císařův pokyn spustili, takže ji mohl překročit. Chou Čou pokynul příteli, aby přistoupil k němu. Bude mluvit císař a kdo by, aniž by byl tázán, pronesl jediné slovo, bude okamžitě vyveden ze sálu.

Hukot hlasů se ztišil a vládce se rozhovořil. Obracel se sice jenom na Lao-c'a, ale mluvil tak zřetelně, že mu všichni přítomní rozuměli.

»Lámo všech lámů, přihodilo se cosi neobyčejného. Po zemětřesení lidé našli tři muže, kteří sice žili, byli však do sebe tak křečovitě vpleteni, že je nemohli dostat od sebe. Lidé se domnívali, že je zemětřesení překvapilo

venku a že při něm přišli o rozum. Na celé příhodě je nejpozoruhodnější, že muži pocházejí ze tří různých vrstev. Je to mandarin, kněz a žebrák!«

Císař na chvíli umkl. Lao-c' si okamžitě uvědomil, že tato trojice přežila zřícení venkovského sídla. Byli na Boží pokyn zachráněni, aby o tom svědčili? Musel proto on, Lao-c', o události mlčet?

Panovník pokračoval:

»O ubožáky pečovali co nejlépe. Nakonec jim lékař podal uspávací nápoj a ve spánku se končetiny strnulé křečmi uvolnily. Včera večer se jim vrátila i řeč. Jejich vyprávění je ale tak dobrodružné, že by se mohlo považovat za projev šílenství. Proto jsem se rozhodl, že se vyztám mužů sám. Právě budou předvedeni.«

V davu se šířil neklid, ale sloužící zvedli do výše své hůlky zvláštního tvaru na znamení, že každého jednotlivce bystře pozorují. Proto opět zavládl klid.

Otevřely se postranní dveře a vstoupili jimi sluhové s trojicí zachráněných mužů. Předvedli je k červenému lanu naproti trůnu. Obličejé mužů byly blede a zračila se v nich vážnost, která zaručovala, že budou mluvit jen čistou pravdu. Lao-c' poznal všechny tři. Byli to účastníci setkání, kteří na jeho první vyzvání chtěli opustit sál.

Císař je vlídně oslovil.

»Přátelé, jistě jste zesláblí. Ujedněte na rohož, můžete odpovídat i tak.«

To bylo něco, co Lao-c' a stále znovu přitahovalo k Chou Čouovi: lidskost a dobrota, kterou se žádný císař před ním nevyznačoval. Nynější vládce nikdy nemyslel na sebe, stále pracoval jen pro svůj lid... a přece proti němu osnovali takové spiknutí!

Mandarin a kněz se posadili a vděčně vzhledli k císaři. Žebrák zůstal stát a jen se přidržoval lana. I nad ním se Lao-c' zamyslel, protože ve všem viděl skrytý smysl.

Na císařův pokyn, aby uvedli, jak je zemětřesení překvapilo, se podívali na sebe, jako by chtěli najít odpověď na otázku, která je všechny zaměstnávala. Mandarin i kněz odvrátili hlavu, žebrák však zpřímá pohlédl na Chou Čoua a řekl:

»Odpust mi, ó císaři, že se tvůj nejnehodnější sluha osměluje zde mluvit. Té hrůzostrašné noci jsem našel Boha, toho jediného pravého, Vznešeného. Prikázal mé duši, abych ti pověděl pravdu. Musíš ale mít trpělivost, protože mé vyprávění je dlouhé.«

Chou Čou se otočil k oběma dalším mužům.

»Nemám nic proti tomu, aby mluvil tento muž, neměli byste však hovořit spíše vy?«

Rozpačitě mlčeli. Císař pokynul žebrákovi a ten vyprávěl, jak ho jiní lidé přinutili zúčastnit se shromáždění v Man Tchanově venkovské usedlosti. Posluchači nedokázali potlačit výkřiky údivu, ale sloužící zvedli hůlky a zjednali klid.

Sice neobratně, ale přesto názorně líčil žebrák první schůzku. Nevynechal nic důležitého, ani to, že její účastníci jednali o násilném odstranění Lao-c'a, ba dokonce že se v rozčilení odvážili žádat, aby byl císař zbaven trůnu.

Po Chou Čouově jasném obličejí přelétl stín, císař však vyprávějího žebráka nepřerušil.

Žebrák vyprávěl o druhé společné schůzce a nyní se císaře zmocnil úžas stejně jako všech přítomných lidí. Jakže, schůzky se zúčastnil i Lao-c'? Lao-c' se vědomě odvážil mezi své protivníky, láma že se ujal slova?

»My tři a s námi ještě někteří další jsme se tlačili k východu,« skončil žebrák své vyprávění, »protože láma všech lámů řekl, že máme opustit sál dřív, než přijde Boží soud. Lidé, kteří stáli kolem nás, nám v tom chtěli zabránit. Jedině tím, že jsme se my tři, kteří jsme se předtím vůbec neznali, tak pevně přimkli jeden ke druhému, se nám podařilo uniknout ostatním, kteří se nás snažili zadržet, a dostat se ven. Tam jsme se svalili přes jakousi hromadu a zůstali ležet jako smyslů zbavení, až nás druhého dne ráno našli. Co se dělo dál v sále, to už nemohu říci.«

Císař obrátil pohled na Lao-c'a, který stál podle svého zvyku klidně vedle něho.

»Milý příteli, můžeš nám sdělit, co bylo dál?« oslovil ho a přitom úplně zapomněl, že zde přede všemi přítomnými užívá důvěrného oslovení.

Ale dříve než mohl láma promluvit, přál si mít císař potvrzeno, že to, co žebrák řekl, odpovídá pravdě. Se svou otázkou se obrátil na mandarína a kněze a ti se sklopenýma očima mlčky přikývli na souhlas. Šlechtic se však přece jen vzpamatoval a prohlásil:

»Jsem si vědom toho, že mě nemine hedvábná šňůra, ať mlčím nebo promluvím, protože jen svým životem mohu pykat za to, že jsem se zúčastnil spiknutí. Ale alespoň nechci být zbabělec. Ano, co žebrák řekl, je do slova a do písmene pravda! Stalo se všechno, jak to vyličil.«

Císař na něho vlídně pohlédl. Lao-c' pak vyprávěl, co se dělo dál. Při zmínce o Man Tchanově kletbě bylo v sále slyšet výkřiky zděšení. Silně rozrušení lidé naslouchali vyprávění o závěru strašlivého dramatu.

Když láma skončil, císař dlouho mlčel. Pak se ujal slova:

»Měl jsem přece pravdu, když jsem vycítoval, že zemětřesení je Božím soudem! Bůh tím ale zároveň i ochránil naši zemi. Představte si, do jakého neštěstí by náš národ uvrhl bratrovražedný boj.

Chcete-li mne odstranit, nemusíte používat takové násilné prostředky. Odejdu, jakmile o to požádáte. Boží добрota zabránila v naší zemi válce a povstání tím, že Všemohoucí jedinou ranou zahubil odbojníky.

Vy tři, kteří jste unikli smrti, abyste podali svědectví, jste volní a smíte klidně jít dál svou cestou. Chudáš dostane půdu a obydlí, práci i pomoc, aby tak byl odměněn za svou upřímnost. Ty, šlechtici mé říše, můžeš žít dál jako dosud, nezapomeň však, že je nad tebou Boží vševědoucnost. Ty, knězi, se ale vzdáš svého úřadu, protože abys mohl být sluhou Božím, k tomu ti chybí všechno! Pokud zůstanu nadále panovníkem, bude v této zemi odstraněna modloslužba.

Vydám svolání k celému národu. Ať národ sám rozhodne, koho si přeje mít vládcem. A teď jděte všichni a poděkujte se mnou Bohu za jeho milost, která nám všem pomohla!«

Trvalo dlouho, než se sál vyprázdnil. Lidé jen neradi opouštěli místo, kde slyšeli něco tak podivuhodného. Císař s několika mandaríny a Lao-c'em odešel postranními dveřmi do svých komnat. Zde si přál, aby ho s láskou ponechali o samotě.

»Příteli, proč jsi mi všechno zamlčel?« naléhal na Lao-c'a.

»Bůh mi uložil, abych mlčel. Nechápal jsem proč. Teprve dnes jsem pochopil smysl tohoto pokynu: kdybych ti o celé události vyprávěl já sám, neučinilo by to na tebe tak hluboký dojem. Také lidé by popírali, že bylo možné takové spiknutí. Tímto způsobem ses však o něm dnes dozvěděl nejen ty, ale spolu s tebou slyšeli vyprávění i zástupci všech vrstev a přesvědčili se, že se zakládá na pravdě.«

Nyní Lao-c' vyprávěl císaři o všem, co zažil na prvním shromáždění, i co viděl a slyšel při druhém, a Chou Čou pro něho měl jen slova chvály a díků.

Panovník nemohl pochopit, jak se mohl v Man Tchanovi až do poslední chvíle mýlit.

»Nebudu již nikomu důvěřovat,« ujistil lámu a myslel to vážně. Lao-c' ho za to vyplácnul:

»Jestliže tě zklamou někteří z lidí, kterým jsi věnoval důvěru, chceš proto zavrhnout všechny? Uvědom si, Chou Čou, jak Vznesený nakládá s námi lidmi!«

»On je vševědoucí, ale jak mohu já vědět, komu smím důvěřovat?«

»Cožpak nemáš mne, abych tě varoval? A jestliže je mně zakázáno upozornit tě předčasně na něco, pak se máš ze zkušeností učit. Boží ochrana je vždy nad tebou.«

V paláci i ve městě zvolna zavládl mír. Obyvatele nemohlo rozrušit ani hlasování, které vypsal císař a v němž měli rozhodnout, zda se má vzdát vlády nebo setrvat. Lidé, kteří byli nespokojeni, leželi zabití, a ostatní ani ve snu nenapadlo, že by snad mohl být prospěšnější jiný způsob vlády.

Národ jednomyslně rozhodl, aby Chou Čou dál vládl. Několik jednotlivců využilo této příležitosti, aby vzdalo císaři chválu a poděkovalo mu za dosavadní správu říše. Císaře se ale zmocnila taková nedůvěra, že ho Lao-c' musel napřed ujistit, že toto uznání vytrysklo opravdu z vděčných srdcí. Teprve pak se Chou Čou odvážil radovat se z něj.

POSLEDNÍ DOBOU bylo vedro a sucho. Rýže i obilí uschly dříve, než se mohly nalít klasy. Dobytek nacházel jen skromnou pastvu. Když nadešla doba žní, lidu hrozil hlad. Obyvatelé obrovské říše, kteří až dosud žili bezstarostně, se probouzeli ze své bezstarostnosti a zoufali si.

Chou Čou sám si toho nevšímal a jeho rádci byli bezstarostní právě tak jako lid. Kam paměť sahala, úroda dosud vždy plně stačila. Že by tomu někdy mohlo být jinak, na to nikdo nepomyslel.

Teď nastala velká bída, a zatímco mnoho lidí propadalo tupé malomyslnosti, ostatních se zmocnil neklid a den ode dne vzrůstal.

Císař svolal své rádce a žádal, aby podali návrhy, jak odstranit bídu. Nic z toho, co radili, se nedalo uplatnit. Vyčerpávali se samým nářkem a bědováním. Jediná rada, na které se nakonec shodli, zněla, aby každému pátému muži byla uložena povinnost vystěhovat se i se ženou a s dětmi ze země. Kam? To ať si rozhodnou sami, jen když opustí Říši středu.

I když většina rádců nadšeně souhlasila s tímto návrhem, nikdo z nich nedovedl říci, jak jej provést. Jak by se dal získat přehled o tom, že se vypovězení také skutečně ze země vystěhovali a neusadili se někde jinde? Pak kdosi navrhl, aby byl vydán zákon, podle něhož by se zastavilo přídělování potravin všem nemocným a slabým.

Chou Čou ho hněvivě přerušil. Hromovým hlasem mu vytkl jeho nelidskost, pokáral rádce za jejich neschopnost a propustil je v největší nemilosti. Když osaměl s Lao-c'em, obrátil se k němu ještě stále celý silně rozrušený:

»A ty, příteli, proč nemluvíš? Vidiš moji bídu, která je bídou celého

národa, a dokážeš mlčet? Oněměl jsi, když vidíš, že není možné žádným způsobem pomoci?»

»Mlčím, císaři, protože Vznešený mi to poručil. Nepřeje si, aby se jeho rada mísila s bláhovými návrhy lidí. Bůh mi již dávno nechal ukázat cesty, jak je možné odpomoci bídě, musel jsem však mlčet, aby lid poznal, že bez pomoci Vznešeného není ničím.«

Sotvaže Lao-c' promluvil, císař se uklidnil. Do jeho srdce zvyklého rovnováze zavítal opět klid a mír. Pozorně naslouchal.

Lao-c' oznámil, že na rozkaz Nejvyššího dal v tibetských rovinách, kde letos byly žně zvláště bohaté, nakoupit a uskladnit obilí a rýži, čaj i ovoce. Je nutné rozdělit národ do skupin, jako je už teď rozdělen na provincie.

V každé provincii má být zřízeno čtyřicet okrsků a v nich má být do čela dosazen představený. Každý představený musí co nejrychleji zjistit, kolik lidí žije v jeho okrsku a kolik potravin je zde k dispozici. Scházející potraviny budou doplněny ze zásob, které Chaj Tan již nyní obratně spravuje.

Císař s radostí naslouchal, ale ještě se v něm ozývaly pochybnosti.

»Mnoho vrstev našeho obyvatelstva je chudých. Jak si budou moci koupit potraviny? A já nemám prostředky, jak přimět zámožné lidi, aby za chudé zaplatili.«

»Domníváš se, Chou Čou, že když se Vznešený skloní k lidem a ukáže jim nějaký plán, že jsou v plánu chyby nebo mezery? Nemyslel ten, který všechno přehlídí, i na to?«

»Je to tak, jak říkáš,« přiznal Chou Čou zahanbeně. »Pověz mi, co Vznešený od nás žádá, aby se i zde otevřela cesta.«

»Tato cesta je velmi jednoduchá. Potraviny nemusíme platit penězi, ale výrobky z naší bílé hlíny, z kaolinu. Všude, kde jsem nakupoval potraviny, jsem za ně slíbil výměnou předměty z kaolinu: poháry, vázy, nádoby na jídlo i na pití, a také ozdobné předměty. Je zaznamenáno všechno, co je teď nutno vyrobit. Musíme pouze v každé provincii zřídit dílny, kde se budou tyto věci vyrábět.

Kdo je tak chudý, že by si potraviny nemohl koupit, ten je musí odpracovat. Tím se potlačí zahálka – tento zlozvyk je v našem národě žel velmi rozšířen. Po této době všeobecné bídy bude náš národ veselejší a šťastnější.«

Vládcovo srdce naplnila nejčistší radost. Z hloubi duše děkoval Vznešenému a opakoval:

»Opravdu, je snadné být císařem, je-li Bůh naším pomocníkem!«

Když Chou Čou věděl, co má dělat, bylo pro něho vždy snadné všechno zorganizovat. Měl zvláštní nadání k provádění velkorysých plánů a nechyběla mu pomoc shůry. Tak byly zakrátko stanoveny okrsky a vybraní představení dosazeni do svého úřadu. V celé zemi vznikaly dílny, kde se zpracovával kaolin.

Na Lao-c'ovu radu se každé pracoviště specializovalo na určitý druh výroby. V jedné dílně se vyráběly jen ploché mísy, ve druhé vysoké nádoby, v další zase velmi žádané dračí figurky a podobně. Každý, kdo hledal práci, ji našel.

Pak ale přišly téměř ze všech stran zprávy, že v zemi žije spousta žen, které jsou odkázány samy na sebe. Lao-c' proto nařídil, aby těmto ženám svěřili vyrobené předměty k malbě. Měly lehčí ruku a snadněji ovládaly štěteček.

Až dosud se předměty omalovávaly pouze několika pestrými čarami, teď se zdobily kreslenými žertovnými postavičkami, květinami, větvičkami, obrázky zvířat a krajin podle toho, jak byla malířka zručná. Každá žena směla malovat jen to, co si na začátku vybrala k malování. Díky tomu se jejich malby neustále zlepšovaly, a stejně tak měly ženy stále bohatší nápady a zručnější prsty.

Už se zdálo, že je o všechny lidi postaráno, když z jihozápadní části říše došly zprávy, že tam už nemají kaolin. U nich se nevyskytuje a ostatní provincie jim jej nechťejí poskytnout. Lao-c' jim poradil, aby využili svoje nesmírné zásoby hedvábí. Měli se pokusit omalovat jednobarevné látky štětcem a pak mu své výrobky poslat; bude se snažit najít pro ně odbytiště.

A také je našel. S pomocí bratrů z tibetských klášterů poslal hedvábné látky daleko za hranice do velké sousední říše.

V tomto čilém shonu a snažení minula doba obávaného hladu, aniž z toho mnozí cokoliv zpozorovali. Jednotlivci, kteří nechťeli pracovat, ovšem zaplatili svou pošetilost životem. Každý takový případ smrti ostatní tím více podnítil k větší horlivosti.

Když nadešel čas setby, mnoho pracujících rukou v dílnách chybělo, protože našly uplatnění při práci na poli. Ostatní pracovali tím horlivěji, jednak proto, že si až do žní museli vydělat na živobytí, ale i proto, že v práci našli radost a štěstí.

I pěstitelé hedvábníků se věnovali své práci se zvýšenou pílí. Celý velký národ Říše středu se povznosl, byl pohyblivější, a tím spokojenější.

V TÉ DOBĚ ZAČALA Lao-c'ova duše opět putovat. Jednou navštívila tibetské kláštery, podruhé se vznesla do dalekých úrovní a přijímala v nich mnoho podivuhodného. Lao-c' směl vídat bytosti, které jeho národ kdysi uctíval jako bohy, až si z nich nakonec nadělal jen pitvorné obrazy, a směl s nimi i mluvit.

Jeho duše se od nich mnohému naučila a její porozumění pro božské i lidské věci neustále vzrůstalo. Bytostní, kteří kdysi vedli národ, znali dobré jádro, které v něm teď dřímalo zarostlé temnem. Ukazovali Lao-c'ovi, jak má tuto světlou část v duších opět osvobodit a umožnit, aby do ní mělo přístup Světlo shůry.

Když se Lao-c' v tichých nočních hodinách vydával na takové duševní cesty, během dne se potom většinou uzavíral vnějšímu světu a vyhýbal se lidem. Pokud přesto musel mezi ně, všichni vycíťovali čistotu, která z něho vycházela. V jeho jasné tváři se zračila dětská veselost, jeho slova dýchala mírem a harmonií a udílel užitečné a dobré rady.

Císařův syn Chan vyrůstal pod jeho moudrým vedením v chytrého a silného člověka, u něhož se dalo očekávat, že se jednou stane právě tak dobrým vládcem jako jeho otec. Snadno se učil a projevoval o všechno zájem.

Lao-c' toho využíval a umožňoval mu, aby se naučil i takovým věcem, které sice jako císař nebude sám provádět, ale bude je přesto muset posuzovat. Jednou ho nechal pracovat několik měsíců v dílně na předměty z káolinu. Měl pak velkou radost, když lidé chválili práce mladého prince jako zvlášť zdařilé.

Díky těmto pracím navázal Chan těsné kontakty se všemi vrstvami obyvatelstva. Umělec vymýšlející návrhy, podle nichž se předměty zhotovovaly, mu byl právě tak málo cizí jako dohlížitel, který přijímal od žen malované věci, nebo dělník vytácející mísy a číše.

Někteří šlechtici se ovšem zpočátku domnívali, že je jejich povinností upozornit císaře na tuto činnost. Považovali za zcela nedůstojné císařova syna, aby se takto mísil mezi pracující lid. Chou Čou jim poradil, aby se v myšlenkách obírali něčím jiným. Chan je vychováván podle vůle Boží, kterou nezná nikdo lépe než láma všech láků.

Lao-c'ovi se o takových rozmluvách nezmiňoval, ale mudrc o nich stejně věděl a byl císaři vděčný, že mu i v tomto případě usnadňuje cestu.

Když Chan dosáhl přiměřeného věku a mohl sám posuzovat, co vidí a prožívá, brával ho Lao-c' s sebou do čtvrti chudých. Ze začátku u prince převládala dětská radost z toho, že se může přestrojit a zůstat nepoznan, pak se ho ale zmocnil soucit a jeho duch přemítal o prostředcích k nápravě.

Jak je možná tak bezútěšná chudoba vedle obrovského bohatství, které je nahromaděno v palácích kolem císařského sídla! Ve všem, co Chan hodlal podniknout, aby skutečně pomohl chudým, nacházel podporu u učitele i u otce. Oni sami však nikdy nezasahovali, vždy si musel své plány promyslet a sám najít prostředky k jejich provedení. Jestliže pak přišel k nim, vždy mu ochotně vyšli vstříc.

Vedle Chana vyrůstali u císařského dvora tři mladší bratři. Pečlivě je vychovávali dobří učitelé a Lao-c' dohlížel na jejich vyučování. Na víc mu nezbýval čas.

Často se stávalo, že jeho duše byla zavolána do Tibetu, kde bylo nutné uspořádat hned to, hned ono. Jednou tam musel dokonce zajet osobně, aby vhodným způsobem zasáhl. Mien-c', i když dosud v mladém věku, byl odvolán z tohoto světa do věčných zahrad.

Lao-c'ova duše o tom dostala zprávu natolik včas, že Lao-c' dorazil do horského kláštera den před smrtí vrchního lámy. Jeho příchod zabránil mnoha zmatkům, neboť odcházející vrchní láma proti všem zvyklostem neoznačil svého nástupce.

Mezi bratry se rozneslo, že od nynějška bude oprávněn zaujímat vůdčí postavení jiný klášter. Bratrstvo na hoře se nechtělo svého přednostního práva vzdát a z ostatních klášterů přišli vyslanci uplatňující svůj hlas. Lao-c'ův příchod to všechno rázem znemožnil.

S důstojností, jaké nebylo rovno, se pevnou rukou ujal otěží vlády. Nikdo se neodvažoval přit se s ním. Laskavě, ale rozhodně poslal cizí bratry domů poté, co všem společně sdělil v jednom ze sálů, proč je vůlí Boží, aby právě tento klášter zůstal vedoucím.

»Nestojí nadarmo na hoře, výš než všechny ostatní kláštery. Tak jako vás přesahuje výškou, je nad vámi i duchovně. Zde se uchovaly nejen nejčistší mravy a obyčeje, ale i to, co je ještě mnohem důležitější – spojení se Vznešeným je zde silnější než kdekoliv jinde. Kromě toho i já jsem vyšel z tohoto kláštera. Dokud já žiji, nebude vrchní láma pocházet z jiného bratrstva.«

Nezbylo jim nic jiného, než se vrátit domů. Láma všech lámů na ně udělal tak hluboký dojem, že vůbec ani nepomysleli na to, aby reptali.

Lao-c' pak přistoupil k lůžku Mien-c'a, který na něho toužebně čekal. Vlídne ho pozdravil a řekl:

»Bratře, musel jsem napřed udělat pořádek ve tvém okolí, než jsem mohl pomoci tvé duši vyprostit se z pozemských pout.«

A Mien-c', který již mnoho týdnů nepromluvil ani slovo, takže si bratři mysleli, že úplně ztratil řeč, otevřel ústa a pronesl zřetelně a srozumitelně:

»Správně jsi podotkl, že musíš vyprostit mou duši. Pouta, do kterých se zamotala, jsou těžká. Nemohl bych vejít do věčných zahrad, kdybys mi nepomohl.«

Lao-c' už před svým odjezdem z Ťiang-ningu viděl, co tíží vrchního lámu. Chtěl to ale slyšet od něho samotného, aby ho nepřipravil o dobrodiní spočívající v tom, že může vyslovit, co má na srdci.

A Mien-c' se přiznal, že byl hrdý na svůj úřad, že jej nejednou vykonával, aniž se obrátil s Bohu s prosbou o radu nebo pokyn. Vědom si svého postavení nad ostatními bratry je často svévolně utlačoval a kormoutil jejich duše.

Lao-c' mlčky naslouchal. Bylo mu líto bratra, který padl za oběť lidské ješitnosti. A on ho předtím nesměl varovat. Sám Bůh ho varoval prostřednictvím různých událostí, zaslepený Mien-c' jich však nedbal.

Tak nyní musel prožívat následky svých činů až k hořkému konci, musel sledovat, kolik pout si sám navázal, a nakonec musel poznat, že není schopen rozvázat třeba jen jediné z nich. Lao-c'ova duše však věděla, že láma všech lámů smí této duši poskytnout útěchu a pomoc, jakmile vysloví a přizná i to poslední. Proto teď umírajícího povzbudil, aby mluvil dál: »Víš, proč jsi byl tak brzy odvolán ze svého úřadu a od své práce, Mien-c'?»

»Mé nesprávné jednání se nelíbí Bohu, a proto mě odvolává.«

»Co ale bylo bezprostřední příčinou tvého onemocnění? Víš to, bratře?»

Pro vrchního lámu bylo těžké přiznat i to nejposlednější. Kdyby tušil, že Lao-c' ví i to, mluvilo by se mu snadněji. To však právě neměl vědět. Bylo to částí jeho odpykání, že se musel navzdory své ješitnosti tak hluboce pokorit.

Konečně přece jen přerušil mlčení, které na něho podle všeho stále více doléhalo.

»Chci se přiznat, o lámo všech lámů,« sténal, »ale to přiznání mě bude stát život.«

Opět upadl do mlčení, skličujícího, tíživého mlčení. Lao-c' nepromluvil ani slovo, sňal s krku řetěz s odznakem lámy a položil ho na hrud' muže, který těžce dýchal.

»Bratře,« zvolal Mien-c' celý u vytržení, »to činíš ty mně? Pak už není nic, co by pro mě bylo těžké vykonat.«

A plynule, bez zájímání se přiznal, jak chtěl vyzkoušet, kam až sahá jeho moc vrchního lámy. Podařily se mu všelijaké pokusy. Mohl vkládáním ruky léčit nemocné; že později onemocněli ještě vážněji, přičítal jejich hříšnosti, místo aby hledal chybu sám u sebe. Dovedl rozluštit rukopisy, které nikdo před ním nerozluštil.

To všechno ho ponoukalo ke stále šílenějším pokusům. Jednoho dne k němu přišli cizí učení muži ze země na západu. Vpusťl je tajně do kláštera, protože se od nich hodlal něčemu naučit. Ani ho nenapadlo požádat Boha o dovolu. Myslel si, že když se naučí mnoha novým věcem, prospěje tím klášteru i celému Tibetu.

Muži mu ledačes ukázali, především ho zasvětili do umění soustředit se. Naučili ho vědomě vysílat svou duši ven z těla. A pak se zjevoval v celách bratrů, slídl po tom, co dělají a o čem přemýšlejí, a byl čím dál tím svévolnější.

Před několika měsíci se cizinci vrátili bohatě obdarováni do své vlasti. On sám prováděl bez jejich pomoci stále odvážnější pokusy. Jednou v noci chtěl poslat svou duši do věčných zahrad, vyhledat tam Lie-c'a ukázat mu, že toho dovede víc než někdejší vrchní láma. A Lie-c' se mu také skutečně zjevil. Ne však proto, aby se mu obdivoval, ale předstoupil před něho jako přísný soudce a řekl:

»Blázne, síly, které ti daroval Bůh, jsi používal k laškovným hrám a k ukojení vlastní ješitnosti! Za pomoci modlitby by ses dostal mnohem výš, než kam jsi teď vystoupil svou lehkomyšlností. Jsi dosud na nejzdevnějším okraji druhého stvoření a prvního nikdy nedosáhneš, jestliže úplně od základů nezměníš svůj život. Vznešený tě odvolá a dovolí ti, aby ses očistil. Teprve pak se můžeš znovu pokusit o vzestup, ale už to nebude mít tak snadné.«

Vyčerpaný Mien-c' umkl. Po jeho tváři vyhublé následkem nemoci se kutálely horké slzy.

Lao-c' byl hluboce dojat. I když už všechno v hlavních rysech věděl, přece jen ho hluboce rozechvělo vyprávění, které vyslechl z úst zbloudilého vrchního lámy.

»Mien-c', cestu máš předurčenou. Co ti o ní řekl Lie-c', je vůle Boží, vůle Vznešeného. Ještě jednou smíš začít se vzestupem do věčných zahrad a nynější prožití se vpálí do tvé duše a bude tě varovat před každým chybným krokem. Jdi s důvěrou tam, kde na tebe čeká očista a odkud se budeš smět vydat na své nové putování.«

»Nemohu jít,« štkal Mien-c', »příliš jsem Boha rozhněval. Jen si pomysli, Lao-c', že nám lámům je dána Boží síla v mnohem větší míře než ostatním lidem. A tento dar poskytnutý z milosti jsem lehkomyšlně zneužil!«

Slova zanikla v bolestném pláči. Lao-c' se sklonil nad padlým bratrem, uchopil jeho rozpalenou ruku a vlídně pravil:

»Co jsi směl kdysi říci hříšníkovi, který svého hříchu ze srdce litoval? Mien-c', jak znějí ta svatá, Bohem daná slova?«

Láma všech lámů se napřímil a vztáhl pravici nad umírajícím:

»Bratře, zhřešil jsi. Bratře, lituješ. Jak hluboká je tvá lítost, tak velká je i milost Boží. Jeho jménem přestřihuji tvá pouta, ať čisté jádro tvé bytosti stoupá vzhůru. Kaj se ze všeho, čím ses provinil. Pak se znovu vydej na svou cestu v síle Vznešeného, který žádnému kajícímu nezavírá bránu k polepšení. Odejdi v pokoji!«

»Pane Bože, Vznešený, děkuji ti!« přešlo přes Mien-c'ovy rty a jeho duše se odloučila. To bylo druhé úmrtí, které Lao-c' zažil v tomto klášteře. Jaký byl mezi oběma rozdíl! Jak asi bude jednou umírat on?

Pohroužen do modlitby stál ještě dlouho u lůžka a pak zavolal bratry. Nemuseli nic vědět o poklesku svého představeného.

Sám odešel do připravených hostinských pokojů, aby v modlitbě pátral po vůli Boží, kdo se má stát Mien-c'ovým nástupcem.

A dostalo se mu milosti, že směl v jedné ze světlých zahrad zastihnout Lie-c'a. Naplnila ho nesmírná blaženost. Jeho starý učitel však prohlásil:

»Měl bys vědět, koho máš jmenovat vrchním lámou. Vol sám!«

Vypadalo to, jako by z výšin sjel dolů paprsek Světla. Zářivě jasně pronikl vesmír a zanechal za sebou stopu podobnou světlé cestě. Lao-c' sledoval paprsek na jeho dráze dolů.

Spatřil klášter a v něm lámy shromážděné k modlitbě za zesnulého. Nad každým z nich se vznášel obraz jeho ducha. Byly to většinou krásné obrazy, čisté a ryzí. Jen některé z nich byly zakaleny. Jeden ale zářil víc než všechny ostatní. Lao-c' bez rozmýšlení prohlásil:

»Volil bych tohoto, otče.«

»To je Fu Jang, který byl krátce tvým učitelem. Volil jsi správně.«

Paprsek pohasl, obraz zmizel, ale Lao-c'ův duch stále ještě vědomě pobýval v zahradě vedle Lie-c'a. Ten řekl svému někdejšímu žákovi:

»Až v klášteře uvedeš všechno do pořádku, vydej se rychle na cestu do Ťiang-ningu. Tam na tebe čeká druhá část tvého úkolu. Máš ukázat svému národu pomáhající dobré duchy, bez kterých nemůže žít. Tito lidé, kteří jsou ještě velmi dětští, mají najít oporu v bytostných služebnících Boha, našeho Pána.«

»Otče, zdá se mi, že jsem dosud správně nesplnil ani první část svého úkolu,« naříkal Lao-c'. »Dokázal jsem sice zmírnit strach a obavy, vymýtil jsem sice uctívání démonů, protože jsem dokázal, že jsou výplodem špatných lidských myšlenek. Ale ze světa jsem je tím nesprovodil!«

»Udělal jsi dost. Jestliže splníš druhý úkol, přinese i první užitek. Zaměř myšlení lidí na dobro, a na špatné myšlenky už nebude v jejich mysli místo!«

Nazítří Lao-c' oznámil shromážděným lámům a potom i všem bratrům, že Fun Jang, ode dneška nazývaný Fu-c', je podle vůle Boží vyhlédnut za vrchního lámu.

Všichni měli radost, protože stařec byl velmi oblíbený nejen u žáků, ale i u bratrů. On sám nechápal, že je skutečně povolán k takové hodnosti, a prosil Lao-c'a, aby si uvědomil, jestli skutečně dobře postřehl jeho jméno. Podle něho je Fu Chej-jang mnohem schopnější než on.

Když ho Lao-c' ujistil, že je vyloučen jakýkoliv omyl, ujal se s posvátnou vážností úřadu a směl jej pak ještě dlouho zastávat.

Jakmile Mien-c'a důstojně pohřbili, i když ne s takovou nádherou a láskou, jaká kdysi provázela do hrobu Lie-c'a, vydal se láma všech lámů nazpět do Říše středu.

Opět zažil cosi mocně rozechvívajícího. Vzpomínky na to procházely během jízdy jeho duší. Potom ho ale ovládla myšlenka na jeho druhý úkol. Jak má začít, aby dal svému lidu vědění o Božích bytostných služebnících?

Vysílal ke Vznešenému vroucí prosby, aby mu ukázal cestu, a do Ťiang-ningu vjížděl s klidnou myslí.

ZA JEHO NEPŘÍTOMNOSTI se přihodilo všelicos, co v Chou Čouovi vzbuzovalo starosti. Velmi postrádal Lao-c'ovy rady, i když si uvědomoval, že je to pro něho období zkoušky. Musel se naučit sám hledat spojení s Bohem. Až dosud Vznešeného jen vzýval. Dělal to, co od něho Bůh požadoval lámovými ústy; teď se musel snažit Boží vůli sám poznávat.

Lao-c'ova cesta do Tibetu nebyla tajná. Láma odjel s početným průvodem a s veškerými poctami. Nikdo nevěděl, kdy se vrátí. Bylo víc než pravděpodobné, že se cesta protáhne na několik měsíců, takže této doby bylo nutné náležitě využít. Proto se kněží několika chrámů zasvěcených bohům, které byly dosud otevřeny v Ťiang-ningu a jeho okolí, sešli s bývalými kněžími a tajnými lámovými nepřáteli, aby se poradili, jak by mohli opět dosáhnout moci a vážnosti v říši.

Ozvaly se sice hlasy připomínající strašlivý osud Man Tchana, ostatní účastníci je ale překřičeli. Man Tchan klnul novému Bohu a to oni přece nechťejí. Chtějí jen dopomoci starým bohům opět k jejich právu a sami sebe dosadit na první místo.

Jeden návrh stíhal druhý. Některé z nich pak byly uskutečněny a vyvolaly v obyvatelstvu neklid. Podařilo se získat dva vedoucí dílen a ti jednoho dne prohlásili, že budou zaměstnávat jen dělníky, kteří se budou před začátkem práce modlit k obrazům božstev umístěným v předsíni.

Muži, kteří vyznávali pravou víru, se zpočátku zdráhali. Již za několik týdnů však začali bolestně postrádat mzdu za svou práci, a aby se ženou a dětmi nemuseli zahynout hladem, podrobili se.

I když tím nepřátelé zaznamenali vnější úspěch, přesto si uvědomovali, že není trvalý. Vnitřně odpadlíky nezískali a pověst o jejich počínání se rozšířila a vzbudila nevoli. Neodvažovali se již přetáhnout další vedoucí na svou stranu.

Zato se pokusili slibem velké odměny přimět chudé, kteří doposud zůstávali věrni bohům, aby se ve svých vrstvách snažili získávat lidi opět pro starou víru. Za každou kající duši vypsali cenu. Ale jen málokdo byl ochoten se zaprodát a těchto několik jedinců narazilo u lidí, které chtěli přemluvit, na odpor.

Byl tak houževnatý, že se nad tím ostatní zamysleli. Pátrali dál, co tyto věřící tak pevně poutá k Bohu. Tak uslyšeli – možná poprvé – o požehnání, které přináší víra v Boha. A místo toho, aby duše přivedli zpět k bohům, se sami zřeklo staré víry.

A tehdy jeden z kněží přišel na podivný plán. Navrhl, aby zkusili dostat na svou stranu prince Chana. Kdyby ho jako budoucího císaře měli v rukou, mohli by si klást podmínky.

Nejdříve si mysleli, že se ho podaří svést pomocí krásné dívky, kterou mu přivedli do cesty. Princ, který byl na svůj věk velmi vyrovnaný, však neměl pochopení pro půvaby, jež se mu nabízely. Naopak: sluhy, kteří se za každou cenu snažili přimět ho, aby navázal s děvčetem kontakt, jednoduše poslal pryč.

Chtěl o svém zážitku vyprávět otci, ale zjistil, že nevolil vhodnou chvíli. Chou Čou se zrovna doslechl o počínání vedoucích dílen a byl velmi pobouřen. Chan se proto domníval, že bude lépe otcovo pobouření nestupňovat, a mlčel.

Zato druhá strana zdvojnásobila svou horlivost. Když není možné získat prince těmito prostředky, musí použít násilí. Chan se za hvězdnatých nocí často procházel zahradami a pozoroval oběh hvězd. Přitom ho doprovázel pouze jediný sluha.

Jeho věrný sluha se jednoho dne z nevysvětlitelné příčiny náhle roznemohl a jeho místo musel zaujmout jiný. Ten byl nástrojem v rukou kněží

a prozradil jim každý pohyb svého pána. Jen tak se v noci mohla pootevřenou zadní branou vplížit do zahrady tlupa ozbrojenců, prince přepadnout a odvléci. Aby odvrátili podezření od sluhy, vzali s sebou i jeho.

Stalo se to zrovna v noci, kdy se Lao-c' vracel do Ťiang-ningu. Nikdo nevěděl o jeho návratu. Právě když se chystal vjet se svým průvodem hlavní branou do města, vynořil se před jeho duchovním zrakem obraz: spatřil, jak jacísi muži nesou zdánlivě mrtvého prince Chana k řece. Co se děje? Vroucí modlitba k Bohu ho naplnila klidem.

Otočil koně, zavolal na své průvodce, aby ho následovali, nechal nákladní zvířata i jejich hlídače čekat před branou a nejkratší cestou vyrazil k řece. V duchu uviděl místo, kam musí dojet, jestliže chce zlosyny předejít. Na hladině se v měsíčním svitu houpala velká bárka, jaké používali obchodníci k přepravě těžkých nákladů.

»Někteří z vás se musí pokud možno nehlučně zmocnit plavidla,« zvolal.

Laj a s ním několik sluhů seskočili z koní a spěchali k bárce. Zlosyni si byli tak jistí, že na ní nechali jako stráž jen dva veslaře. Lao-c'ovi lidé je rychle přemohli, dali jim roubíky a svázali je. Pak se schovali za bednami a lany.

Mezitím sdělil láma několika svým průvodcům, čeho se obává, a ti se rozhodli, že polovina jich vyrazí oklikou zpět k městu, aby tak zločincům vpadli do zad.

Sotvaže odjeli, už se tlupa se svou drahocennou kořistí přiblížila ke břehu. Zločinci se neodvážili použít koně, aby nevzbudili pozornost. Cesta pěšky však byla namáhavá a břemeno nebylo lehké. Když se konečně dostali do blízkosti bárky, byli už hodně vyčerpaní.

Lao-c' jim jel sám naproti.

Když ho poznali, ulekli se a nešetrně odhodili břemeno, které jim překáželo. Tím se princ Chanovi opět vrátilo vědomí a s údivem pozoroval, co se děje.

Láma všech lámů stanul zpřímá a beze zbraně před zločinci. Ti se bleskurychle chopili zbraní.

Láma je pohybem ruky zadržel.

»Co to děláte, pobloudilí lidé?« promluvil na ně. Jeho hlas nezněl měkce jako jindy, ale sršel hněvem. »Neodvažujte se mne dotknout! Bůh, jehož služebníkem jsem, by každou zbraň obrátil proti vám!«

Stáli před ním mlčky, ruce se zbraněmi jim klesly. Jen jeden se tiše plížil zezadu k lámovi a snažil se ho napadnout. Ve chvíli, kdy Lao-c' pro-

nášel slova, že každá zbraň by se obrátila proti tomu, kdo by ji třímal, muž zakopl a nabodl se na svou křivou dýku.

Bezduchý se svalil na zem. Lao-c' ustoupil o krok stranou, aby ostatním nebránil v pohledu.

»Podívejte, odsoudil se sám! Tak se stane každému z vás, kdo se odváží vztáhnout na mne ruku.«

Zděšení je tak ochromilo, že se dali spoutat. Sluhové je dopravili zpátky do města a vsadili v císařském paláci do vězení. Láma se věnoval princí, který téměř nemohl uvěřit, že byl zachráněn.

Ještě než v paláci stačili upozorovat, že princ Chan zmizel, byl už zase ve svých komnatách a snažil se jasně si uvědomit, jak probíhalo zajetí i osvobození.

Lao-c' již věděl, proč Lie-c' tolik naléhal, aby se brzy vrátil z Tibetu.

Druhý den ráno kolovaly celým městem pověsti o událostech uplynulé noci. Chou Čou se zděsil, když uslyšel, jaký ničemný plán překazil Lao-c' svým časným návratem jeho protivníkům. Nemohl pochopit, jak se láma dověděl o jejich neblahém záměru, a Lao-c' se musel hodně namáhat, aby objasnil císaři, že něco takového umožnilo jenom spojení se světlým světem.

Panovník projevil přání oznámit obyvatelům města, co se chystalo a jak se tomu podařilo zabránit. Svolal své hodnostáře a všechno jim oznámil. Pak rozhodl, že se bude v paláci pořádat velká audience.

Na takové audience měl přístup každý slušně oblečený člověk. Hrnuly se na ně vždy davy lidí, protože bývalo zvykem, že při takových příležitostech císař promlouval k lidu.

Tentokrát ale byl zástup lidí příliš početný, než aby je velký trůnní sál mohl všechny pojmout. Úředníci, kteří měli zabezpečovat zdárný průběh audience, před ním stáli celí bezradní. Konečně se rozhodli oznámit to císaři, protože si sami netroufali poslat jednoduše polovinu příchozích pryč. Když přišli s hlášením k Chou Čouovi, císař na ně zavolal:

»Neztrácejte čas zbytečnými řečmi. Dejte odstranit stěnu, která odděluje trůnní sál od vedlejšího sálu, a postavte trůn doprostřed, to bude stačit.«

Do obou místností by se sice již lidé vešli, ale úředníci se obávali, že císař nebude na trůně dost v bezpečí. Nemohou přece vědět, jaké mají protivníci plány. Chou Čou však tyto obavy odmítl.

»Při udílení audience jsem tak bezpečný, jako by mě obklopovala osobní stráž. Uzavření červeným lanem stačí, jako stačilo všem mým předchůdcům.«

Úředníci rychle odešli zařídit nutné přípravy. Bylo pro ně záhadou, že jim císař dal pokyny, ještě než se ho na ně zeptali.

O několik hodin později seděl Chou Čou v nádherném žlutém rouchu na trůně. Kolem něho a za ním stáli jeho rádcové, na prvním místě Lao-c'.

Zřízenci přivedli zločince v poutech, ale bez roubíků. Od přítomných lidí je oddělovala řada ozbrojenců. Potom vstoupil do sálu princ Chan a zaujal místo nedaleko císaře. Všechno probíhalo pomalu a nanejvýš slavnostně. Každý vzmáhající se neklid sluhové ihned potlačili v zárodku pomocí zvláštních zahnutých holí, jimiž mohli toho, kdo vzbudil jejich nelibost, popadnout za krk a vytáhnout ven.

Jeden mandarín přistoupil až k červené šňůře a oznámil, že císař chce promluvit ke svému lidu. Chou Čou se rozhovořil. Líčil, jak odpůrci nové víry využili Lao-c'ovy nepřítomnosti, aby se opět prodrali do popředí. Žádný prostředek jim nebyl dost špatný, takže vztáhli ruku dokonce i na osobu následníka trůnu. Útok by se jim podařil, kdyby sám Vznešený nezasáhl.

Pak mandarín vyzval jednoho ze zajatců, aby pověděl, jak se jim podařilo zmocnit se prince.

Muž doufal, že si upřímným doznáním zachrání život, a mluvil proto bez ostychu. Vyšlo také najevo, že princova sluhu otrávnili, aby na jeho místo mohli nastrčit jiného, který byl jejich nástrojem. Neklid mezi lidmi stále vzrůstal. Vypovídající muž se musel vždy na několik minut odmlčet, než sluhové opět zjednali klid.

»Všechno jsme měli přesně vypočteno a zdálo se, že se náš záměr podaří, ale náhoda nám přivedla do cesty lámu,« skončil vyprávějící zlosyn.

»Nebyla to náhoda, přáteli,« ujal se slova Lao-c'. »Vznešený chtěl zabránit tomu, aby se princ Chan stal obětí tak hnusného útoku. Svým záměrem byste ublížili celému národu, který miluje svého prince tak, jako ctí svého císaře.«

Ozvaly se výkřiky souhlasu a láma s úsměvem čekal, až se rozruch utiší. Potom vyprávěl o obrazu, jenž mu byl ukázán, a o pomoci, které se mu dostalo.

»Kdo z vás, kteří toto všechno slyšíte, nepoznává, že Vznešený je vyšší a mocnější než všichni bozi? Náš národ je mu milý, jinak by vám stále znovu nedával najevo svou moc, ale nechal by vás v hříších a temnotě zahynout. Poděkujte mu činem!«

Zbývalo ještě vynést nad provinilci rozsudek. Musel jej vyslovit sám císař. Uvedl, že títo muži až na jednoho jednali jen z příkazu jiných. Strůjci

spiknutí jsou zajištěni a čeká na ně smrt, jak se to stává všem nepřátelům národa. Ostatní ať slíbí, že se polepší, a budou propuštěni.

I když jim byla ihned snata pouta, nevěřili svému štěstí; tak milostivý a mírný soud není přece možný! Tázavě vzhledli k císaři, ten však pravil:

»Kdybych byl ještě sluhou bohů, rozsoudil bych jinak. Jděte domů a děkujte Bohu!«

ZA NĚKOLIK DNÍ po této události Lao-c' opět procházel v prostém šatu jednou z chudších čtvrtí města. Dověděl se, že se tam ženy a děti scházejí u jakéhosi muže, který jim vypravuje různé příběhy. Víc mu nikdo nebyl schopen říci, a proto se chtěl přesvědčit sám na vlastní oči a uši.

Bylo to v době, kdy se zavíraly dílny a muži se vraceli z práce domů. Zdálo se, že všichni směřují k témuž cíli. Lao-c' se k nim přidal v doprovodu Wu Tchiho.

Požár, který zde před nedávnem vypukl, zničil mnoho domů. Trosky dosud nebyly odstraněny a na nich seděly v malých hloučcích ženy a děti. Přicházející muži si stoupali dozadu za ně. Počínali si tak nenuceně a samozřejmě, jako by na to byli zvyklí již delší dobu.

Uprostřed, na trochu vyšší hromadě trosek, seděl obklopen ženami muž v prostém oděvu. Jeho tvář prozrazovala, že se narodil na západě. Černé vlasy mu podobně jako u Tibetanů spadaly až na ramena. Obyvatelé Tibetu si sčesávali vlasy hladce nazad s čela, lidé ze západu si však dělali uprostřed pěšinku a vlasy sčesávali za uši. Lao-c' si stoupl tak, aby dobře slyšel, ale zároveň aby ho muž neviděl.

Když už další posluchači nepřicházeli, vypravěč spustil. Slova pronášel zpěvným hlasem a doprovázel je vláčnými pohyby velmi dlouhých štíhlých rukou, takže to budilo zdání, že svými gesty všechno obrazně znázorňuje. Všechno, o čem vyprávěl, viděli posluchači jasně před sebou.

Vyprávěl příběhy přizpůsobené dětské mysli posluchačů. Líčil podivuhodné příhody, které lidé prožili na moři i na souši. Popisoval, jak byli zachráněni z nebezpečí, a zmínil se i o neštěstí, které jako spravedlivý trest stihlo špatné lidi.

V každé z povídek vystupovaly malé bytosti, které byli schopni vidět jen jednotlivci a které přinášely pomoc nebo trest. Dav bez dechu naslouchal. Když muž skončil, mnoho posluchačů mu přineslo dary. Muž a jeho průvodce, který se náhle vedle něho objevil, sebrali s díky dary a pak naráz zmizeli.

Lao-c' a Wu Tchi se teprve teď vmísili mezi lidi a ptali se jich, co to je za muže a kde bydlí. Nikdo to nevěděl. Jednoho dne přišel a dal se do vyprávění. Den co den vypráví nové příběhy, které se krásně poslouchají. Ale vypravěč asi půjde brzy dál. Obyvatelé ostatních předměstí ho už také prosili, aby je navštívil. To bylo vše, co o muži mohli říci.

Láma kráčel k domovu v zamyšlení. To, o čem muž vyprávěl, těsně souviselo s druhou částí úkolu, který byl jemu, Lao-c'ovi, svěřen. Zde je cesta, jak přiblížit lidu bytostné služebníky Boží!

Každý večer Lao-c' zavítal k vypravěči a naslouchal jeho příběhům. Muž neřekl jediné slovo, s nímž by láma nemohl souhlasit. Lao-c' proto dospěl k názoru, že tento cizinec ze západu mu byl přiveden do cesty jako nástroj. V noci zavolal světlého posla Božího. Posel mu ukázal vypravěče příběhu, který na sobě neměl prostý oděv, ale roucho podobné rouchu tibetských kněží. Klečel u své chaty za městem před oltářem Vznešeného a Lao-c' slyšel slova jeho modlitby:

»Ó Vznešený, dej, ať brzy najdu toho, jemuž mám zde na zemi sloužit! Jsem připraven zasvětit svůj život této službě, protože ty sám jsi mi to přikázal. Ale tři roky již hledám a nemohu najít muže, kterého jsi požehnal.«

Lao-c'ova duše přistoupila k modlícímu se muži a oslovila ho. Muž se uklidnil, zaradoval se a slíbil, že druhý den přijde do císařského paláce. Šťastný Lao-c' však vycítoval Boží vedení a děkoval z hloubi srdce. Zatímco marně přemýšlel, jakým způsobem by mohl seznámit lidi s bytostnými služebníky Boha, jak mu bylo přikázáno, Bůh již pro něho připravil nástroj a pomoc!

Nazítří ráno Wu Tchi oznámil, že přišel předměstský vypravěč pohádek a touží promluvit si s lámou všech lámů. Velmi se podivil, když Lao-c' přijal muže jako dobrého známého.

Muž ze západu se jmenoval Sindhar. Už jeho předkové věděli o jediném Bohu. Býval písařem, jeho duši však naplňovalo jen jedno přání: moci svým životem sloužit Bohu! Toto přání se stalo každodenní modlitbou a ta nakonec pronikla až k Božímu trůnu. Tehdy zaslechl hlas:

»Jdi do císařského města v Říši středu a vypravuj ženám a dětem na předměstích příběhy, jaké zde večer vypravuješ svým přátelům a známým. Při tom najdeš muže, kterému máš pomáhat. Je to zvěstovatel Boží Pravdy a potřebuje tě. Jestliže mu budeš správně sloužit, budeš tím sloužit Bohu.«

Již příštího dne Sindhar všechno opustil a vydal se na dlouhou, předlouhou cestu. Vedla přes vysoké hory a hluboká údolí s divokými bystřinami.

I když mu nikdo nedokázal říci, jak se císařovo město jmenuje a kde je má hledat, přesto ani na okamžik nezapochyboval, že tam šťastně dojde. Po několikaměsíční svízelné cestě nakonec bez nesnází dorazil do Ťiang-ningu.

»Proč ses na mne nezeptal, Sindhare?« vyzvídal Lao-c'. »Možná by tě lidé ke mně poslali, kdybys řekl, že hledáš zvěstovatele Pravdy!«

»Pane, zřejmě zapomínáš na to, že Boží příkaz zněl: vypravuj své příběhy a při tom ho najdeš. Neměl jsem se po tobě ptát, ale měl jsem jen prostě vyprávět. A skutečně jsem tě tak našel.«

Lao-c' se rozhodl, že dnes večer přijde poslouchat Sindharovo vyprávění v rouchu lámy. Zpočátku si nechá na sobě tmavý plášť a další se pak již ukáže samo.

Tak se také stalo. Večer stála vedle vypravěče vysoká postava lámy zahalená tmavým pláštěm. Nikdo ho nepoznal. Oči všech visely jen na Sindharovi. A ve chvíli, kdy skončil vyprávění o tom, jak malí bytostní odvedli v lese zlé zvíře od spícího chlapce a zachránili ho tak před jistou smrtí, se Lao-c' ujal slova:

»Hezky se poslouchá, co nám tady Sindhar vypravuje, vidíte, bratři?« Z davu se ozvaly hlasité souhlasné výkřiky.

»Příběhy se však nejen pěkně poslouchají, jsou také poučné, protože je to čistá pravda!«

S těmito slovy Lao-c' odložil plášť a stanul před lidmi ve svém obvyklém fialovém rouchu. Pokračoval ve svém proslovu a líčil jim, že Bůh má své služebníky nejen mezi lidmi, ale že jich je plný celý svět. Žijí a působí všude v různých podobách.

»Kdysi je mohli vídat všichni lidé, tehdy ovšem nebyli ještě tak špatní a žili podle vůle Boží. Tyto malé i velké bytosti byly jejich přáteli a pomocníky, ba dokonce i jejich učiteli. Byl to radostný život, protože je nádherné, když víme, že jsme všude obklopeni pomocí a láskou. Lidé však na Boha zapomněli, na jeho místo dosadili bohy a klaněli se jim. Nakonce dokonce klesli tak hluboko, že povýšili na bohy demony, kteří se zrodili z jejich vlastního strachu.«

Přerušily ho hlasité výkřiky:

»Ano, takoví jsme byli!« – »Opravdu, tak jsme to dělali!«

Pozvolna se opět uklidnili. Vtom se jakýsi starý muž nahlas zeptal:

»Ó velký lámo, cožpak se nemůžeme opět stát dobrými? Nemůžeme zase navázat spojení s malými Božími služebníky?«

»To samozřejmě můžete, jestliže o to budete poctivě usilovat,« odpověděl Lao-c'. »Každý večer přijdu se Sindharem k vám a budu vám o nich

vyprávět. Musíte se ale snažit, aby se z vás stali opravdoví Boží služebníci. Pak budete opět spojeni s bytostnými pomocníky.«

A stalo se, jak kdysi Lie-c' předpověděl: lid dychtivě přijímal zprávy o bytostných služebnících Vznešeného. Vlna radosti proudila z předměstí až do samotného středu města. Všichni mluvili o tom, co je naplňovalo štěstím: o malých a velkých dobrých bytostech, které pomáhají lidem.

Lidé se hrnuli k Lao-c'ovi, aby mu sdělili, že se jim skutečně dostalo pomoci, někteří dokonce oznamovali, že bytostné viděli. Lao-c'ovi však byla dána schopnost rozlišovat i v tomto případě pravdu od nepravdy.

Klidně vždy reagoval na to, co mu lidé vykládali. Když někdo přeháněl, odkázal ho do patřičných mezí, a jestliže něco nebyla pravda, ihned na to upozornil. Tak předcházel tomu, aby se davů zmocnilo opojení, které by bylo nezdravé. Proto se o takových věcech odvážil mluvit jen ten, kdo je skutečně poznal, a právě on o nich zpravidla nemluvil.

Láma jasně cítil, že musí nějakou dobu chodit se Sindharem, aby i v jiných částech země rozšiřoval správným způsobem vědění o bytostných. Chtěl ale cestovat v průvodu a Sindhar měl jet s ním.

Když Chou Čou se vším souhlasil, Lao-c' ho požádal, aby ho směl doprovodit princ Chan. Císař si ihned uvědomil nesmírné výhody, které by pro nástupce trůnu měla tato cesta. Když bude projíždět zemí pod Lao-c'ovým vedením, přinese mu všechno, co uvidí, dvojnásobný užitek, neboť láma mu ihned všechno správně vysvětlí. Syn se tím může nesmírně mnoho naučit.

Chan sám cestu uvítal s radostí. Čím byl totiž starší, tím víc ho zírila občasná nečinnost, ke které byl u otcova dvora donucen. Učil se sice a pracoval mezi prostým lidem, když však viděl, jakou neúnavnou činnost vyvíjí otec pro blaho národa, vzrůstala v něm velká touha, aby mohl dělat totéž.

Lámovi se dosud vždy podařilo princovy nálady usměrnit, ale ani on si nijak netajil, že se zde nevyužívá nejcennějších sil. Jízda, která se určitě protáhne na mnoho měsíců, by mohla po této stránce pomoci.

Vypravěč příběhů vzbudil zvědavost císaře, který o něm zatím jen slyšel. Žádal, aby se Sindhar před odjezdem ubytoval v paláci a vyprávěl, kdykoliv císař projeví přání naslouchat.

Muž ze západu radostně souhlasil a rozpomínal se na nejkrásnější příběhy, které znal. Poprvé Chou Čou nepozval žádné další posluchače kromě svých synů a Lao-c'a. Vypravování mu učarovalo, zejména způsob, jakým Sindhar mluvil.

»Jsou všichni lidé tvého národa jako ty?« zeptal se vypravěče, jakmile skončil.

»Pane, ne všichni věří v Boha. Je nás jen velmi málo, kdo jsme ho směli poznat. Ti jsou možná právě takoví jako já. Sám nevím.«

»Jak jste se dozvěděli o Bohu, o Vznešeném?« vyptával se Chou Čou dál.

»Už moji předkové o něm věděli. V naší rodině se toto vědění uchovalo až dodnes. Říká se, že před dávnými časy prošel naší zemí na Boží příkaz zvěstovatel Pravdy.«

»Jestlipak Bůh, Pán, poskytne každému národu příležitost o sobě slyšet?« přemýšlel císař. Princ Chan rychle odpověděl:

»Je to tak. Bůh je Spravedlnost, a proto nepřipustí, aby o něm některé národy nevěděly. Některý národ se o něm dozví dříve, jiný později, ale jednou všechny poznají to, co dokáže očistit jejich duše.«

»Proč o něm neuslyší všechny najednou?« přál si vědět jeden z mladších princů, hned si však na svou otázku sám odpověděl: »Pravděpodobně to záleží na zralosti, které národ dosáhl. Tomu národu, který by tomu ještě nemohl rozumět, Bůh nepošle žádnou zvěst o sobě.«

Bylo rozhodnuto, aby Sindhar večer co večer vyprávěl v přítomnosti císaře své příběhy, dokud nenadejde doba pečlivě připravovaného odjezdu. K účasti dostali pozvání i dvorští šlechtici a každý den počet posluchačů vzrůstal. Po vyprávění pokaždé promluvil i Lao-c' a upravoval v duších cestu k pochopení toho, jak vzájemně působí Boží síly.

»Odcházíš, příteli,« řekl Chou Čou poslední večer lámovi, když stál před ním a loučil se. »Necháváš mne opět samotného a věř, že mě z toho jímá úzkost. Ještě stále jsem se dostatečně nenaučil tomu, abych se dal vést Božím hlasem.«

»V těchto měsících se tomu naučíš, císaři,« pronesl Lao-c' s důvěrou.

Kdykoliv láma něco řekl svým klidným a určitým způsobem, naplnily duše ostatních lidí mír a důvěra. Kdekoliv byl přítomen, tam nikdy dlouho nepřevládaly rozčilení a malomyslnost.

DRUHÉHO DNE vyrazil hlavní branou Ťiang-ningu velký průvod. Všichni účastníci se chvěli radostí a očekáváním. Vždyť spatří a prožijí mnoho nového! Nebylo snad nikoho, kdo by s nimi rád neměnil.

Princ Chan jel po Lao-c'ově boku a nevycházel z údivu, jakým mistrným jezdcem je jeho učitel. Díval se na něho s takovým obdivem, že láma konečně s úsměvem řekl:

»Chane, ty sis zřejmě myslel, že neumím jezdit?«

»Věděl jsem, že umíš jezdit, jinak bys dal přednost nosítkům před sedlem. Ale nemohl jsem vědět, že i v tomto umění jsi mistr.«

»Kdo se snaží, aby všechno, co dělá, dělal co nejlépe, pak zvládne i věci, které jsou jinak velmi vzdáleny jeho obvyklé činnosti.«

Ujížděli podle stanoveného plánu od vesnice k vesnici, od města k městu. Sindharovo vypravěčské umění připravilo všude půdu vhodnou k přijetí Lao-c'ova učení. Čas, se kterým počítali, však ani zdaleka nestačil. Nikde je nechtěli pustit, všude je prosili, aby ještě zůstali. A často uváděli tak pádné důvody, že Lao-c' musel souhlasit.

Činil tak rád, pokud jeho duše při nočních obhlídkách v Ťiang-ningu našla důvod k urychlenému návratu. Chou Čou držel otěže vlády pevně v rukou. Od chvíle, kdy neměl po svém boku laskavého rádce, se stal přísnějším. A bylo to dobře: nikdo se neodvážil osnovat spiknutí jako v dřívějších dobách.

Čas od času posílal Lao-c' do císařského paláce posla se zprávami. Přitom často psal o událostech, které se přihodily za jeho nepřítomnosti, takže císař byl klidný – věděl, že spojení mezi ním a láskou není přerušeno.

Již více než dva roky trvala tato »pohádková cesta«, jak ji nazýval princ Chan. Žádnému z účastníků nepřipadala příliš dlouhá. Teď se dostali do východní části země, a tím k mořskému pobřeží, do kraje, kde kdysi Lao-c' zaháněl strach z démonů.

Setkali se tam s čilým ruchem. Téměř v každé větší osadě vznikly dílny na zpracování kaolinu, kde z něj zhotovovali rozkošné věci. Cestující muži ještě nikde neviděli krásnější. Poháry byly tenounké a zdobily je překrásné malby, které již dávno prováděli v dílnách mužů.

Démoni a draci zachycení dovednou rukou malířů svědčili o tom, že se jim malíři ani nekoří, tím méně že se před nimi třesou strachem. Ruce malířů spíše vedl osvobozující smích dětí nad přestálou hrůzou.

Lao-c' s Chanem rádi procházeli těmito dílnami a všechno si prohlíželi. Při tom si všimli, že mezi pracujícími lidmi se nachází mnohem více příslušníků jiného národa. Postavou byli menší než synové Říše středu, byli zručnější a štíhlejší. Svými šikmými očima, které vypadaly v obličejích jako úzké šterbiny, se dívali na svět pátravě, chtivě a lstivě.

Udivený Lao-c' se na cizince dotázal a dozvěděl se, že připluli na lodích. Nejdříve přicházeli jen proto, aby nakoupili zboží. Platili víc než tibetští obchodníci, ovšem jen ze začátku. Pak nabízeli stále méně a méně, až se vedoucí zdřáhali jim zboží prodávat. Náhle nastoupili do práce jako dělníci. Nikomu to nebylo vhod, protože cizinci nechtěli nic vědět o Bohu

a dělali si legraci ze zvyků a mravů země. Nikdo ale nevěděl, jak je zvládnout.

»Cožpak nevidíte, že cizinci z vás lstivě vylákají tajemství vašeho umění a pak se mu budou moci věnovat ve své zemi?« zvolal Lao-c'.

»Způsobí nám tím škodu?« chtěli vědět muži.

»Ovšemže tím způsobí našemu národu škodu, protože malí služebníci Boží nám ukázali toto zázračné umění, aby náš lid měl trvalý zdroj příjmů po všechny časy.

Náš národ je početný jako zrnka písku zde u mých nohou. Museli bychom všichni zahynout hladem, kdybychom si nemohli plody své práce vyměnit za životní prostředky. Jestliže ale naučíme svému umění jiné národy, nebudou si už s námi nic vyměňovat a v naší zemi zvítězí hlad, který chtěli bytostní odvrátit.

Bůh mne sem včas přivedl, abych zabránil dalšímu neštěstí. Jménem císaře nařizuji, aby všichni cizinci, kteří zde pracují, ihned opustili dílny. Od této chvíle zde smějí být zaměstnáni jen synové našeho národa a vyznači pravého Boha.«

Narychlo svolaným vedoucím z nejbližších pracovišť nařídil, aby podle tohoto rozkazu všechny cizince zítra propustili.

Bylo to ale zbytečné, nikdo z nich už nepřišel. Obtížní cizinci z východu zmizeli beze stopy i se svými loděmi. Lao-c' vydal nařízení, podle něhož již žádné město nesmělo takové lidi vpustit svými branami dovnitř. Výrobky se mohou stejně jako předtím prodávat prostřednictvím tibetských obchodníků, kteří jsou všem chvalně známí.

Láma se obával, že když tito lstiví cizinci už budou jednou v zemi, mohli by si i jiným způsobem přivlastnit vědomosti týkající se umění. V tom je jim nutno zabránit. Kamkoliv Lao-c' přišel, mluvil o tom s vedoucími dílen a všude našel otevřená srdce i nastražený sluch.

V té době pracoval princ Chan v jedné z dílen, kde se vyráběly křehké číše. Ale ať se namáhal, jak chtěl, nedokázal kaolin tak jemně vytvořit. Jeden starý dělník mu proto pověděl, že jednou k nim přišel malý mužíček a upozornil je, že ke kaolinu musí přimísit ještě jiný druh hlíny. Od té doby se jejich výrobky vyznačují zvláštní jemností.

Chan lidi poučil, že to jistě byl některý z bytostných pomocníků Božích. Proto je dvojnásob škoda, že se tohoto poučení teď dostalo cizímu národu. To posílilo odhodlání mužů v budoucnu již mezi sebou netrpět cizince.

»Mohli jste se snad od cizinců také něčemu naučit?« vyzvídal Chan.

Muži zavrtěli hlavou. I když si lidé z východu o sobě mysleli, že jsou

mnohem lepší a moudřejší, přesto se vyznačovali nedbalými mravy a především se nedalo věřit jejich úlisným slovům.

»Pane, oni lžou,« připojil dělník přesvědčivě.

TŘETÍ ROK se schyloval ke konci, když jednoho dne vjel hlavní branou Ťiang-ningu do města dlouhý průvod. Dav jej všude nadšeně zdravil. Účastníci cesty toho mnoho viděli a prožili, měli mnoho co vyprávět, o mnohém informovat a na mnohé se ptát. Celý Ťiang-ning se ještě řadu dní podobal rozhrabanému mraveništi v lese a radost nebrala konce.

Jen v duši prince Chana tkvěl osten. Připravil mu nejednu smutnou nebo přinejmenším záдумčivou chvíli. Princ si myslel, že umí svou mysl natolik ovládat, že nikdo nic nepozoruje, ale nepočítal s Lao-c'em. Láma se snažil mladíka klesajícího na mysli posilnit a nenápadně mu ukázat způsob, jak by mohl dosáhnout vnitřního uklidnění.

Jednou ráno vešel Chan do Lao-c'ova pokoje mnohem dříve než v hodinu, kdy spolu obvykle rozmlouvali. Zdálo se, že ho zcela zaujala nějaká myšlenka, a láma poznal, že jeho tichá setba vzklíčila.

Povahově se Chou Čou a jeho syn velmi lišili. Když měl císař něco na srdci, bez okolků to řekl. Lao-c' již během prvních minut jejich setkání věděl, proč k němu vládce přišel.

Naproti tomu Chan začal mluvit o něčem úplně jiném a uplynulo mnoho drahocenného času, než se konečně dostal k hlavní věci. Láma ho na to často upozorňoval, ale bezvýsledně. Jestliže na něho naléhal, aby mluvil k věci, Chan ztratil veškerou odvahu promluvit o tom, čím se v myšlenkách zabýval.

Tak tomu bylo i tentokrát. Chan stočil řeč na spisy ležící na lámově stoličce a pak zase vyprávěl, že se ho jeho bratři neustále vypyťávají na dlouhou cestu. Lao-c' trpělivě čekal. Konečně se princ zhluboka nadechl a řekl:

»Nemyslíš, že jsem už dost starý na to, abych žil takovým zahálčivým životem jako před naší cestou?«

Když láma mlčel, Chan pokračoval:

»Přemýšlel jsem, jak bych to mohl změnit. Během posledních nocí se mně ale dostalo pomoci. Našel jsem konečně cestu, která se mi zdá být správná. Fu Kchuang, který dosud zastával úřad strážce pokladu, velmi zestárl. Slyšel jsem, že chce požádat císaře, aby se mohl svého úřadu vzdát. Co myslíš, Lao-c', směl bych otce poprosit, aby mi dovolil nastoupit na jeho místo?«

Mladý princ mluvil naléhavě a provázel svá slova výmluvným pohledem. Lao-c' měl radost. Právě toto místo by budoucímu císaři umožnilo získat mnoho důležitých vědomostí, které by mu později byly užitečné. Chan byl dost starý, aby mohl převzít takovou odpovědnost, a navíc byl velmi svědomitý. Přesto chtěl láma svému bývalému žákovi připomenout, jak je jeho přání významné.

»Uvědomil sis, Chane,« zeptal se, »že tento úřad je jedním z nejzodpovědnějších a nejobtížnějších? Zbude ti velmi málo času ke studiu, vyjížděním a podobně. Budeš nejen spravovat poklady, které patří říši, tedy národu, ale budeš přijímat všechny peníze, provádět výplaty a za všechno budeš muset zodpovídat.

A přitom není možné, aby ses třeba jen v jediné povinnosti dal někým zastupovat. Smíš mít úředníky, sám však musíš dohlížet na jejich práci a přesně vědět, kolik peněz projde denně tvýma rukama.«

»Právě tak jsem si to představoval,« odpověděl Chan vesele.

Z toho, že ho láma stroze neodmítl, čerpal naději, že se mu podaří získat císařova rádce za svého spojence v případě, že by otec nesouhlasil.

A teď se jeho naděje potvrdila. Lao-c' se laskavě podíval na jinocha, který se ochotně vzdával blahobytného života a radovánek, jen aby se mohl stát užitečnou součástí celku, a navrhl:

»Takže pojďme k otci, Chane, dříve než se dozví o Fu Kchuangově úmyslu. Jinak by úřad slíbil někomu jinému, a své slovo musí dodržet!«

Společně navštívili Chou Čoua. Tam láma přenechal principi slovo. Chan musel sám poprosit otce a toho synovo rozhodnutí velmi udivilo. Nechal ho domluvit a pak mu položil téměř stejné otázky jako před chvílí láma. Nakonec prohlásil:

»V tvém věku jsem byl ovšem již císařem, ale císařem jen podle jména. Můj životní příběh znáš a víš, jak hanebně mne Wen využíval. Na základě toho, co jsem tehdy prožíval a cítil, chápu tvé přání, a proto splňuji tvou prosbu.

Rozuměj mi však dobře. Není možné, aby ses stal strážcem pokladu a pak se opět vzdal tohoto úřadu, kdyby na tebe bylo práce nebo zodpovědnosti příliš mnoho. Jen má nebo tvá smrt tě může zprostit závazku, který na sebe dobrovolně bereš. Je totiž naprosto vyloučeno, že by můj syn mohl svůj úřad vykonávat špatně, a musel by být proto předčasně odvolán.«

Rozradostněný Chan s radostí poděkoval otci a domluvili se, že ihned po Fu Kchuangově odstoupení bude představen rádcům jako jeho nástupce. Do té doby se nechtěli o celé záležitosti zmiňovat.

Princ prosil, aby se mohl nejdříve pod Fu Kchuangovým vedením zapracovat. Chou Čou uvažoval a pak jeho prosbě vyhověl. Chtěl ale nejdříve počkat, až Fu Kchuang odejde, aby to nevypadalo, že starého, zasloužilého muže vyhostil z úřadu.

O několik dní později stařec složil pečeti a listiny do rukou svého císaře, ze kterých je kdysi obdržel. Rád se ujal úkolu seznámit prince se všemi jeho povinnostmi, pouze žádal, aby si Chan pospíšil. Hned druhého dne princ nastoupil do svého nového úřadu. Přinesl mu sice hodně práce a starostí, ale zároveň ho i hluboce uspokojoval.

Z VÝCHODNÍ ČÁSTI země přicházeli poslové a přinášeli žaloby měst a obcí. Lidé z východu, kterým byl zakázán přístup do měst, teď vždy přistáli někde na pobřeží a vetřeli se do dílen v oblečení, jaké nosili místní obyvatelé. Kde se jim to nepodařilo, tam již několikrát unesli muže, snad aby je vzali s sebou do své země a tam se od nich za odměnu nebo násilím dozvěděli tajemství výroby.

Strážce pokladu Chan byl právě na návštěvě u císaře, když opět došly zprávy o únosech. Pobouřený Chou Čou zvolal:

»Co se dá dělat proti takové lupičské sběři?«

Chan zamyšleně odpověděl:

»Musíme dát postavit podél pobřeží vysokou zeď, abychom lupičům zabránili v nájezdech do země.«

»To je znamenitá myšlenka,« nadchl se Lao-c'. »Z téhož důvodu jsou klášterní pozemky v Tibetu obehnané vysokými zdmi. Před několika dny jsem v noci viděl v duchu podobné zdi, proti kterým marně útočilo vojsko. I kdyby cizinci z východu přišli se zbraní v ruce, zeď by jejich záměry překazila.«

Radili se o různých možnostech, potom ale císař slíbil poslům rychlou pomoc a poslal pro stavitele, aby zařídili stavbu zdi.

»Zeď se musí táhnout podél hranic na celém úseku, kde moře oblévá naši zemi,« nařídil.

»To nestačí,« namítl Lao-c'. »Ti muži jsou lstiví jako lišky. Jednoduše by v noci přistáli na severu a odtamtud by vnikli do naší země. Na pobřeží zeď musí navázat další zeď vedoucí dál do vnitrozemí. V rohu je nutné postavit pevnou strážní věž, aby z ní šlo přehlédnout zemi na obě strany. Takové věže musí vzniknout i všude tam, kde bude dole ve zdi brána, protože nemůžeme svou zem úplně odříznout od moře.«

»A jak to uděláme tam, kde do moře ústí řeky?« zeptal se Chan. »Nemůžeme je přece zazdít.«

»Takové malé úseky by se snad daly uhlídat i bez zdi,« vyslovil svůj názor císař. »Lidé z východu by se stejně proti proudu plavili těžko.«

Řemeslníci a stavitelé vybavení potřebnými finančními prostředky již zanedlouho opustili Ťiang-ning a zamířili lodí po proudu směrem k moři. Dělníky chtěli najmout až na místě z řad místních obyvatel a stejně tak doufali, že se jim podaří opatřit si tam i kámen potřebný ke stavbě.

Chan by je rád doprovázel. Vykonávat vrchní dozor na stavbě zdi, která byla jeho nápadem, ho velmi lákalo, musel se ale věnovat svému úřadu. Poprvé mu byl trochu na obtíž. Toto hnutí však zmužile přemohl.

Na Lao-c'ovu radu zahájili stavbu zdi na deseti různých místech najednou, takže obsadili, a tím také střežili více méně celé pobřeží. Když lidé zpozorovali, že zeď se staví na ochranu jejich dílen i jich samotných, pomáhal každý, kdo mohl. Měli radost z toho, jak zmaří lstivým cizincům jejich plány.

Při práci se smáli a žertovali jako děti, a čím výše zeď rostla, tím byli veselejší. Trvalo ovšem dlouho, než mohli stavitelé poslat do Ťiang-ningu zprávu, že z deseti staveb je už něco vidět. Nejdříve museli dělníci nalákat a přitěsat kámen. U moře jej nenašli, takže jej museli jít hledat daleko do vnitrozemí a jeho doprava si vyžádala hodně sil a času.

Jednou z hlavních ctností synů Říše středu byla neúnavnost, s jakou vykonávali nutné práce. Nikdy se nezdráhali splnit, co po nich stavitelé požadovali. I když dílny na zpracování kaolinu se musely na čas zavřít, protože na stavbě potřebovali všechny muže, nikdo si nestěžoval. Možná to tak bylo správné, protože cizinci už neměli možnost vloudit se do dílen a odkoukat od nich výrobní postupy.

Lao-c' se již dávno dozvěděl od světlého posla Božího, že stavba zdi se shoduje s vůlí Nejvyššího. Ba ještě více: v noci mu posel častokrát ukázal, co je nutné na stavbě zdi zlepšit, a někdy se láma dozvěděl i něco úplně nového.

Tak jednou v noci přišel pokyn postavit zeď tak širokou, aby se na ní mohly vyhnout dva vozy. Chou Čou ihned pochopil, jak je toto nařízení praktické, a předal pokyn stavitelům.

Ti se zděsili, protože již postavili dlouhé úseky zdi, ovšem jen o třetině požadované šířky. Co dělat? Nemohou přece všechno zbořit!

Jednoho zvlášť dovedného stavbyvedoucího napadlo postavit vedle hotové zdi ještě jednu. To také provedli. Nejdříve k původní zdi přistavěli

patříčně širokou další zeď a potom obě základní části dál zvyšovali. Proto pozdější generace nad zdí u moře žasly. Nemohly pochopit, proč její spodní část tvoří na mnoha místech dvě různé stavby.

Princ Chan uvažoval, jestli by nebylo vhodné obehnat takovou zdí celou zemi. Jeho otec se mu vysmál. Zemi dostatečně chrání vysoké hory, které ji z větší části obklopují. Ještě žádného souseda nenapadlo vtrhnout s nepřátelskými úmysly do země.

Chan, který přečetl mnoho starých spisů, dokazoval císaři, že k tomu již několikrát došlo. A co se mohlo stát kdysi, může se přihodit opět.

»Tak stav zeď, až budeš jednou císařem,« svolil Chou Čou v dobré náladě. »Já mám jiné stavební plány.«

Chan a Lao-c' se udiveně podívali na císaře a ten se pásl na jejich údivu. Pak se vytasil se svými plány:

»Dříve než složím úřad, chtěl bych projevít vděčnost Vznešenému, jehož síla nás tak milostivě vedla, a zároveň dát svému lidu viditelné znamení, že nikdy nesmí zapomínat na Boha. Proto bych zde v Ťiang-ningu chtěl dát postavit nesmírně velký chrám, jemuž nebude rovno v celé říši.

Mnoho jsem o tom přemýšlel a vyhlédl jsem již místo, kde má stát, i kámen, z něhož se mají stavět zdi. Uvidím, zda je některý z mých stavitelů schopen nakreslit mi obraz podobný tomu, který se vznáší před mým vnitřním zrakem.«

A Chou Čou dal zavolat nejdovednější stavitele, seznámil je se svým úmyslem a vyzval je, aby připravili nákresy. Ale nic z toho, co vytvořili, ho neuspokojilo. Proto dal po celé zemi oznámit, že toho, kdo přinese správný obraz budoucího chrámu, bohatě odmění.

Ze všech končin země přicházely černé i barevné nákresy. Chrámy připomínaly buď trochu pozměněné pagody, takže nebyly příliš krásné, nebo se podobaly bohatě malovaným a vyzdobeným obytným domům. Ani to se císaři nelíbilo.

Neuměl popsat obraz vznášející se před jeho duchovním zrakem. Jakmile o tom začal mluvit, obraz zmizel a posluchač nedokázal pochopit, jak provést to, co Čhou Čou líčí.

Jednoho dne se u Lao-c'a ohlásil muž přinášející dopis od Fu-c'a. Vrchní láma psal, že posel je velmi učený muž a že k nim do horského kláštera přišel velmi zdaleka. Rádi by ho podrželi u sebe, neboť se od něho lze mnohému naučit, ale muž toužil jít dál a nedal se zadržet. Kam má namířeno, neuvedl. Zdá se, že to ani sám neví. Proto ho Fu-c' odkázal na lámu všech lámů; možná mu bude umět pomoci.

Lao-c' si muže pozorně prohlížel. Měl vysokou postavu, přímé držení těla a pružné končetiny. Vlasy sčesané po způsobu Tibetanů vroubily ušlechtilé modelovaný obličej světlé pleti.

Oděv byl čistý a z dobré látky, ale úplně jiný, než jaký se nosil v Říši středu nebo v Tibetu. Nohy obepínaly dlouhé, úzké kalhoty. Dole sahaly až ke kotníkům a nahoře až pod paže. Přes kalhoty si muž oblékl krátkou kazajku ze stejné látky a navrch si přes sebe přehodil velmi dlouhý, řasnatý plášť. Hlavu měl nepokrytou.

»Jak se jmenuješ?« zeptal se Lao-c' hosta.

»Říkej mi Chaj Wej-nan, tak to bude správné,« odpověděl muž zvláštním hrdelním hlasem.

»Odkud jsi?« vyzvídál Lao-c' dál.

»To ti řeknu, až mi odpovíš na otázku, na které velmi mnoho závisí.«

Láma ihned vycítil, že muž je čímsi zvláštní. Kývl na souhlas.

»Pověz mi, ze které země pocházeli tvoji předkové?«

»Můj otec nazýval tuto zemi Tarim, ale nevím, jestli její jméno správně opakoval, a ani nevím, kde ta země leží!«

V té chvíli se cizinec vrhl před Lao-c'em na kolena a políbil lem jeho roucha.

»Takže jsem konečně u cíle!« zvolal radostí bez sebe. »I já jsem z Tarimu, ze země, kterou od Tibetu odělují vysoké hory. Měl jsem vyhledat muže, jehož předkové se vystěhovali z naší země, aby se v Říši středu mohl zrodit zvěstovatel Pravdy. Budiž Vznešenému dík za to, že tě mé oči smí spatřit.«

»A proč jsi mne měl vyhledat, Chaj Wej-nane?« zajímalo lámu. Jeho duše již tušila, že před ním opět stojí nástroj seslaný Bohem.

»Mám zde v této zemi vystavět všemohoucímu Bohu chrám, jaký před dávnou dobou stával v naší zemi. Má být nádherný a velkolepý. Podívej, tady je jeho obraz!«

S těmito slovy vytáhl muž z Tarimu ze záhybu šatů svitek a rozvinul jej. Lao-c'ovi uklouzl výkřik radostného údivu. Co spatřil, byly obrysy chrámu, který směl za noci často zdálky vídat vysoko nahoře ve věčných zahradách. Byla to velmi přesná napodobenina posvátné stavby.

»Líbí se ti?« zeptal se potěšený muž. »Smím ho postavit?«

»Musíme ihned zajít k císaři. Jsem si jist, že tě ze srdce rád přivítá.«

Navštívili Chou Čoua a ten téměř nevěřil svým očím, když spatřil na pergameni zachycený obraz, který se vznášel před jeho duchovním zrakem. Lao-c' mu vyprávěl, odkud muž je a jak se sem dostal.

»Musíš ihned začít se stavbou, Chaj Wej-nane,« řekl vládce celý blažený. »Najdi si pomocníky a nádeníky, urči sumu, kterou na svou práci potřebuješ, na ničem nešetří a především si urči svou odměnu.«

»Jestliže zde budu stavět, děje se to z příkazu Vznešeného. Smět jemu sloužit je pro mne dostatečnou odměnou. Přiděl mi někde byt a poskytni mi zaopatření. Za to ti budu vděčný, ale víc nevezmu.«

Chou Čou nechtěl na cizince naléhat z obavy, že by opět odešel. Později s ním třeba bude možné mluvit o plně zasloužené odměně. Dal mu přidělit byt v paláci, aby ho měl kdykoliv po ruce, když by si s ním přál mluvit. Potom ho sám zavedl na místo, které vybral pro budoucí chrám. Stavitel však zavrtěl hlavou.

»Chrám Boží musí stát o samotě, nesmí být ze všech stran těsně obklopen domy a všedním ruchem,« prohlásil rozhodně. »Přiděl mně místo, které mi včera při mém příchodu padlo do oka.«

A zavedl Chou Čoua a Lao-c' a za město do palmového lesa. Ani ho nenapadlo, že tím císaře donutil jít pěšky, jeho, který se nejraději dal nosit v nosítkách.

Lao-c' si nejdříve pomyslel, že by měl dát přivést koně, ale když Chou Čou ve svém zápalu šel tak samozřejmě s cizincem, upustil od toho a radoval se.

Dorazili na místo, které Chaj Wej-nan označil. Bylo to velké, téměř okrouhlé volné prostranství v lese. Skláněly zde své vrcholky vysoké palmy a nedaleko odtud bublal malý potůček. Bylo pozoruhodné, že toto rozlehlé místo lemovaly vysoké balvany. Stály zde zpříma a vzdorně, jako-by zapuštěny do země.

»Líbí se ti toto místo, císaři?« zeptal se Chaj Wej-nan.

Chou Čou přisvědčil. Byl jako okouzlen. Zdálo se, že všechno, co dříve v duchu viděl před sebou, se začíná uskutečňovat. Netušil, že tak blízko paláce je místo, které zcela odpovídá jeho duchovní představě.

Lao-c' však místo znal. Často zde býval, když jeho duše zatoužila po klidu a tichu.

Rychle bylo rozhodnuto o všech nutných záležitostech a brzy se na lesní mýtině pustili Chaj Wej-nanovi pomocníci do neúnavné práce. Ze vzdálených lomů dopravovali s pomocí bytostných pomocníků vzácné kameny a pokládali je na sebe.

Lidé se od bytostných pomocníků učili, jak mají provádět svou práci. Zanedlouho se zbavili ostychu před nimi a radostně pracovali společně s nimi.

Po celé zemi umělci neúnavně vytvářeli podle Chaj Wej-nanových pokynů potřebnou výzdobu chrámu. Celá velká říše se znovu zabývala horlivou tvůrčí činností. Každý chtěl něčím přispět k tomu, aby dílo bylo důstojné, každý na něm chtěl spolupracovat. Díky své čilosti lidé překypovali radostí a měli veselou mysl. K malicherným sporům nezbýval čas. V letech, kdy vznikl chrám, vládl všude mír.

Pro Chou Čoua bylo nejmilejším osvěžením, když se mohl po poradách vydat na staveniště chrámu. Většinou chodíval pěšky jako poprvé. Když se ho jednou Lao-c' zeptal, proč raději nejede na koni, řekl téměř rozpačitě:

»Připadá mi opovážlivé, abych na místo, kde bude stát Boží svatyně, vstoupil jinak než pěšky.«

Samozřejmě i všichni, kdo ho doprovázeli, se museli zřici jízdy na koni nebo pohodlí nosítek.

Každý sedmý den Chaj Wej-nan práci přerušil. To bylo pro Říši středu něco zcela nového, a ani v Tibetu se s tím Lao-c' nesetkal. Zeptal se staviatele, proč to dělá, a ten mu vysvětlil, že tak to Bůh přikázal jeho národu. Každý sedmý den měla ustat všechna práce, aby lidské duše mohly načerpat sílu shůry. Proto jsou v tento den pobožnosti zvlášť slavnostní a dlouhé.

Lámovi se to líbilo a promluvil s císařem, zda by i v Říši středu nemohli zavést den odpočinku. Chou Čou prohlásil, že je ochoten jej ihned zavést. Začátek byl již beztak učiněn, protože všichni, kteří pracovali na stavbě chrámu, směli den odpočinku slavit.

Lidé měli radost z této novoty. Poskytla i nejhudším z nich jeden den volna, který mohli strávit podle libosti. Chápali sice, že tento den má být zasvěcen hlavně Bohu, ale v podstatě považovali den klidu za svůj. Takže to nedopadlo úplně tak, jak si to Lao-c' představoval. Věděl ale, že násilím zde nic nezmůže. Lidi je nutno jen pomalu přivádět k lepšímu názoru.

Šlechta na to však žehrala. Teď se může i chudý lid procházet každého sedmého dne v zahradách a sadech!

Urození lidé nesouhlasili vždy se vším, co se odehrávalo ve velké říši. Za vlády dřívějších císařů to byli oni, kteří o všem rozhodovali a kolem nichž se vše točilo. Jejich předkové bývali mocní a o prostý lid se nikdo nestaral.

Teprve Lao-c' změnil tuto situaci, když vykládal, že před Bohem nezáleží na tom, jestli je někdo šlechtického stavu nebo není, ale na tom, jakou má duši. Chou Čou tuto nauku až příliš ochotně přijal za svou. Odjakživa se považoval za císaře lidu, a ne šlechtického stavu. Proto všechny jeho zákony směřovaly jen k uspokojení lidu, jeho umravňení a radosti.

Mandaríni spolu otevřeně hovořili o tom, že by bylo mnohem lépe, kdyby lid zůstal nevědomý a nemravný. Pak by byl nutný odstup lépe patrný.

To, že nějaký Sindhar, o kterém se neví nic víc, než že za peníze a dary vypravoval na ulicích a trzích pohádky, mohl volně navštěvovat císaře, že cestoval s láskou všech lámů jako jeho blízký přítel, bylo počátkem vši zkázy. Kde není úcty před vrchností, tam začíná úpadek národa.

Přední muži z Ťiang-ningu se často tajně scházeli, ne snad proto, že by hodlali provést převrat, ale všem se ulehčilo, když si mohli popovídat s lidmi stejných názorů. Někdy na jejich shromáždění zavítali i mandaríni z říše, které k císařskému dvoru přivedly jejich povinnosti. Příslušníci vyšších vrstev sídelního města doufali, že od nich uslyší, že v provinciích se daří lépe a nové myšlenky se tam ještě neuskutečnily v praxi.

Ale Lao-c'ova přítomnost v celé zemi a tichý vliv, který trvale vykonával, aniž byl v těle přímo na místě, pomáhaly všude vítězit novým zásadám.

Jednoho dne přinesl mandarín z jihu říše vítanou zprávu, že i tam se teď objevil velký mudrc jménem Kchung Fu-c', zvaný také Konfucius. Je ještě mladý, ale už teď je zřejmé, že jeho vědění má velký význam. Přitom zaujímá negativní postoj ke všem novotám a energicky hájí staré zvyky. Hrnou se k němu zástupy lidí a dávají se jím poučovat.

»Věří v nového Boha?« chtěli vědět mandaríni, kteří napjatě naslouchali.

»To se neví. Když se ho někdo na to zeptá, jako jsem to udělal já, řekne, že víra je výhradně vnitřní záležitostí člověka a každý se s ní musí vypořádat tak, jak uzná za vhodné. Je prý úplně jedno, v co člověk věří, jen když jeho víra přináší ovoce.«

»Co rozumí tímto ovocem?« zajímalo mandaríny.

»Vyžaduje na lidech, aby pěstovali určité ctnosti, jako sebekázeň a obětavost, rozumějte mi však dobře: ne obětavost vůči chudým nebo vůbec vůči jednotlivcům, ale máme se obětovat pro nějakou velkou myšlenku, pro celek. Pro takovou myšlenku musíme dokázat i lhát a krást, říká Konfucius, jen když tím dosáhneme vytouženého cíle.«

»Mám dojem,« ujal se slova jeden starý mandarín, »že se ten nový mudrc snaží podporovat to, čeho my všichni litujeme jako ztráty: nemravnost lidu. I když to, co jsi o něm povídal, se mi vůbec nelíbí, zdá se, že splňuje naše přání.«

Mluvíli ještě o lecčems, až nakonec všichni zatoužili poznat nového mudrce blíže.

»Je to zřejmě nějaký vrchní láma, protože si připojuje ke jménu slovo »c«. Víš, kde studoval?«

»To nikdo neví. Mudrc o svém životě nemluví. Říká, že po tom nikomu nic není.«

Druhého dne se někteří mandaríni svěřili císaři s tím, co se dozvěděli. Nevypřávněli však o nauce nového vrchního lámy, protože věděli, že by se Chou Čou ihned postavil proti nim.

Vládce, jehož myšlenky se ve volných chvílích zaměřovaly pouze na stavbu chrámu, necítil sebemenší zvědavost poznat cizího mudrce. Když na něho mandaríni stále více naléhali, odbyl je slovy:

»Jestliže má své vědění od Boha, pak stejně přijde sem. Mohu počkat.«
Za několik dní se o mudrci zmínil i Lao-c'.

»Mandaríni ti o něm vyprávěli?« zeptal se Chou Čou s úsměvem.

Láma zavrtěl hlavou.

»Viděl jsem ho dnes v noci. Říkám ti, ó císaři, čím dříve ho pozveme, aby přišel, tím to bude lepší.«

»Je tak významnou osobností?« zeptal se Chou Čou udiveně, ulekl se však, když Lao-c' odpověděl:

»Je důležitý, ale své vědění a sílu dostává z opačného pólu.«

»Co tím myslíš? Co je to opačný pól?« vypytał se císař, ve kterém náhle vzplála touha dozvědět se více.

»Bůh, Vznesený, je Světlo. Proti němu stojí kdosi, koho neumím pojmenovat, a ten je temnota. Tak jako mne nechává věst Bůh, tak tento pán temnot dává věst nového mudrce, aby znovu otevřel dveře a brány hřichu.«

»V tom případě mu zakážeme kázat!« řekl Chou Čou zprudka, úplně proti svému zvyku. »Jestliže neposlechne, vypovíme ho ze země. Snad se najde i důvod, jak ho odpravit!«

»Takovým způsobem nelze přemoci pána temnot, jehož sluhou je. Musíme ho vyzvat, aby sem přišel, sami ho vyslechnout a jeho nauku označit před celým světem za blud,« radil Lao-c'.

Bylo rozhodnuto, že ne císař, ale láma všech lámů, kterému samozřejmě musí být i tento cizí láma podřízen, vyzve Konfucia, aby se dostavil ke dvoru. Další se pak ukáže.

Do mudrcova příchodu, i kdyby se vydal na cestu ihned po obdržení výzvy, bylo velmi daleko. Císař téměř zapomněl, co se chystá.

O to více na to myslel Lao-c'. Věděl, že Konfucius nevyšel ze žádného z tibetských klášterů. Pravděpodobně si svou hodnotu přivlastňuje neprávem. Bude to asi tvrdý boj s pánem temnot, ale Bůh musí zvítězit. Tím si byl Lao-c' jist.

Posel po svém návratu vypravoval, že musel jezdit za mudrcem z místa

na místo, než ho zastihl. Konfucius se vyjádřil, že je ochoten vydat se do Ťiang-ningu co nejdříve.

JEDNOHO DNE se k hlavní městské bráně přiblížil početný průvod. Napřed šli běžci v pestrých hedvábných oděvech a hůlkami, které byly omotány pestrými kusy látky, dělali místo svému pánovi. Ten si hověl v napůl zaclo-něných nosítkách, která nesli čtyři silní muži. Za nosítky následovali lidé jdoucí pěšky a jezdci, jejichž koně se jenom neochotně přizpůsobovali pomalému pochodu. Závěr průvodu tvořil značný počet nákladních zvířat a ozbrojenců.

Císaři oznámili, že se blíží cizí panovník. Když však průvod požádal o vstup do města, ukázalo se, že je to Konfucius se svým doprovodem.

Mudrc žádal, aby mu okamžitě přidělili byt v císařském paláci, protože prý přichází jako císařův host. Lao-c', který něco podobného předvídal, pro něho dal uprázdnit několik pokojů v jiném paláci.

Chaj Tan, jehož povinností bylo přijímat cizí hosty a pečovat o ně, vyšel naproti i tomuto lámovi a zdvořile ho uvítal. Pak mu oznámil, že se nepočítalo s tak početnou družinou. Během dne se ovšem snadno najde ubytování pro všechny.

Host povýšeně vykládal:

»Nejsem zvyklý bydlet odděleně od svých žáků a družiny. Postarej se, abych ani zde nebyl nucen měnit svůj zvyk a abych měl všechno, co nutně potřebuji pro své pohodlí.«

Kolem Chaj Tanových úst pohrával lehký úsměšek, Konfucius si jej ale nevšiml. Chaj Tan klidně odpověděl:

»Okamžitě se postarám o to, abys mohl bydlet společně se svými lidmi. Je však napřed nutno učinit potřebná opatření, a než bude všechno zařízeno, dám postavit před branou několik stanů, aby si mohli odpočinout, protože jste určitě po cestě unavení.«

Družině nezbylo nic jiného než čekat za městem celé dva dny. Stany sice byly pohodlné, ale o jídlo se museli starat sami, jako kdyby ještě byli na cestě.

Třetího dne se konečně objevil Chaj Tan, aby sám doprovodil Konfucia do města, kde za okruhem paláců stál prázdný dům přizpůsobený pro tuto příležitost.

Mohli se zde ubytovat lidé i zvířata a pro mudrce hostitelé zařídili dvě prostorné místnosti.

Tak si to sice nepředstavoval, poznal však, že se s Chaj Tanem nemůže v chytrosti měřit, a kromě toho si nechtěl předem pohněvat císaře. Ubytoval se zde a pak požádal, aby ho uvedli k panovníkovi.

»Až si dostatečně odpočineš, abys mohl vykonat návštěvu,« řekl Chaj Tan laskavě, »musíš nejprve navštívit lámu všech lámů, protože ten tě sem pozval.«

Konfucius sebou trhl. To nečekal, ale nechtěl se také tak snadno vzdát.

»Záleží mi na tom, abych nejdříve pozdravil císaře,« pronesl zvysoka. »Sám ještě nevím, zda Lao-c' a vůbec navštívím.«

Chaj Tan na sobě nedal nic znát a lhostejně prohodil:

»Cizince, na Lao-c'ově vůli záleží, jestli budeš vůbec uveden k císaři. Zdá se, že neznáš zvyky obvyklé v naší říši, i když – neklame-li mne zrak – jsi podle všeho synem našeho národa. Ať je to jakkoliv, protože jsi lámou, jsi podřízen svrchovanosti lámy všech lámů, jak asi sám nejlépe víš. Ztratil jsi už stejně hodně času a dosud jsi mu neprokázal svou úctu. Pojďme hned k němu, abychom ho ještě zastihli v paláci, později by již mohl být venku.«

A Konfucius se chytře podvolil.

Sám Chaj Tan ho doprovodil k Lao-c'ovi. Ten přijal přichozího s laskavou důstojností. Tak, právě tak ho viděl v noci, kdy se mu dostalo zpráv o jeho činnosti.

Byl to prostředně vysoký, štíhlý muž s neforemnými končetinami a nemotornýma rukama, které prozrazovaly nízký původ. Jeho ostře řezaný obličej vroubily černé vlasy zastřižené po způsobu, jaký se nosil v Říši středu. Vyhlížela z něho dvojice lstivých, neklidných očí.

Lao-c' však viděl i to, co nebylo možné postřehnout pozemským zrakem. Viděl mužovu vnitřní rozervanost, potřebu uplatnit se za každou cenu, chťivost peněz a nenasytnou touhu po moci. A Lao-c' a obešla hrůza.

»Ó Vznešený,« prosil v duchu, »dej mi sílu, abych mu mohl strhnout masku a zneškodnit jeho učení!«

Mezitím přítomní muži provedli předepsané poklony a oba lámové i Chaj Tan se posadili v kruhu několika mandarínů. Lao-c' se zeptal:

»Jsi láma. Ve které škole jsi získal tuto hodnost?«

Konfucius na okamžik zaváhal a potom odpovídal:

»Bůh mi přikázal, abych o tom pomlčel.«

Lao-c' pomalu vstal:

»Pak jistě pochopíš, že nemohu trpět, abys učil v naší zemi.«

»Slyšel jsi přece, že je to vůle Boží,« zvolal Konfucius netrpělivě.

Lao-c' odpověděl s důstojností, která na všechny zapůsobila hlubokým dojmem:

»V této zemi oznamuje Vznešený svou vůli pouze mně. Jsem jeho služebníkem. Kdybys byl od něho poslán, věděl bych to.«

Konfucius hněvivě vyskočil.

»Dokaž, že slyšíš vůli Boží!«

»Sám si to přeješ. Já bych jinak mlčel,« pravil Lao-c' zvolna a důstojně. »Dovol, abych se tě zeptal: kdes byl před tím, než jsi v této zemi začal vystupovat v roli lámy, kterým nejsi? Stačí ti, že já to vím, nebo to mám říci nahlas, mistře Kchungu?«

Cizinci v rozčilení zřejmě ušlo, že Lao-c' popřel jeho hodnost lámy. Téměř řval, když žádal, aby Lao-c' odvolal podezření, které právě vyslovil. Nebyl nikde ve vězení a nekradl!

»Slyšíte ho?« obrátil se Lao-c' k mandarínům, kteří napjatě poslouchali. »Sám se obvinil. Nezminil jsem se o tom, ale vím, že je to pravda.«

Láma všech lámů již neztratil ani slovo a důstojným krokem opustil komnatu.

Ostatních se zmocnilo silné vzrušení. Konfucius stál strachem bez sebe uprostřed nich a chvěl se. Teprve teď si uvědomil, že se sám prozradil. Všechna duchapřítomnost ho opustila a jeho jindy tak hbitý jazyk nebyl schopen najít si jedinou výmluvu.

Mandaríni, kteří doufali, že v novém mudrci najdou oporu proti Lao-c'ovi, byli o to více rozhořčení, když poznali, že je jejich naděje zklamaly.

Své zklamání a zlost si chtěli vylít na cizinci. Chaj Tan tomu však zabránil. Těsný kontakt s Lao-c'em pozvolna ovlivnil i dříve tak světáckého Chaj Tana, takže jeho bytost nyní také vyzařovala něco z klidné důstojnosti jeho mistra.

»Je hostem nejvyššího lámy,« řekl Chaj Tan. »Nechte ho, ať se bez překážek vrátí do svého bytu. Jen Lao-c' smí určit, co se s ním dál stane.«

Jako by si podvodník teprve teď uvědomil, že má odejít z tohoto jeviště, obrátil se a spěšně se vzdálil bez jakýchkoliv obřadností. Chaj Tan považoval za nezbytné dát strážcům městských bran rozkaz, že cizinec nesmí bez výslovného svolení nejvyššího lámy opustit město.

Oznámil to mudrci, ten se ale udiveně zeptal:

»Proč jsi to udělal?«

»Bál jsem se, že by opustil město příliš rychle, dříve než bys mu mohl zakázat rozšiřovat jeho učení v naší zemi.«

»Neopustí město, Chaj Tane, tím jsem si jist, dokud neučiní alespoň

jeden nebo několik pokusů se ospravedlnit. Jakmile se ocitne v ústraní, jeho pán, temný, mu již poví, co má říci, aby mu lidé opět uvěřili. Obávám se, že to ještě bude úporný boj,« připojil Lao-c' s povzdechem.

Boj byl jeho povaze cizí. Jakou by měl radost, kdyby v novém mudrci našel pomocníka!

Přes Lao-c'ovo ujištění Chaj Tan tajně sledoval každý krok nevítaného hosta. I jeho družinu dal pečlivě střežit. Nestalo se ale nic, co by mohlo vzbudit podezření. Cizinec se vydával jen na krátké vycházky poblíž svého obydlí a nikdo ho nenavštěvoval. Nechystal se ovšem opustit Ťiang-ning.

Za několik dní poslal sluhu s psaním k Lao-c'ovi. Chaj Tan, který byl právě přítomen, na něho naléhal, aby vrátil pergamen nepřečtený, láma se však zdráhal.

»Právě proto, že vím,« řekl, »že zde nebojuje člověk proti člověku, jeden názor proti druhému, ale že se temno staví na odpor Světlu, nesmím udělat nebo opominout nic, čeho by mohl druhý využít proti mně nebo co by se mohlo vykládat jako slabost. Věř mi, Chaj Tane, kde se objeví pán temnot, tam kolem sebe shromáždí stoupence asi tak, jako se supi slétají kolem zdechlin. Mezi mandaríny, kteří se pohoršovali nad podvodem mistra Kchunga, jsou mnozí, kteří by mu přesto rádi přáli vítězství.«

Rozvinul svitek a pustil se do čtení:

»Pokud je láma všech lámů skutečně sluhou Vznešeného, pak bude také vědět, že Vznešený odpouští hříšníkovi, jakmile se hříšník polepší.

A jestliže to láma všech lámů ví, pak z toho také vidí, že se snažím ze všech sil sloužit Bohu a že jsem svůj čin smyl lítostí.

Když láma všech lámů to všechno ví, proč mě zatracuje?

A když mě nezatracuje, proč mi nedovolí předstoupit před svou tvář, abych předvedl svou nauku, a bude-li to nutné, také ji obhájí!

Čekám na zavolání.«

»Chyťte napsáno,« zvolal Chaj Tan, jehož proti jeho vůli zaujal způsob psaní.

Lao-c' pokynul rukou.

»Ať přijde. Zítřka v tento čas před vybraným shromážděním objasní svou nauku. Dříve bychom stejně neměli klid.«

Láma pečlivě volil mezi mandaríny ty, které považoval za své odpůrce. Na Chaj Tanovu otázku, proč chce pozvat právě je, odpověděl:

»Jestliže je nepozveme, budou tvrdit, že jsme nejednali správně.«

Nato Chaj Tan požádal, aby pozvali také alespoň stejně tolik dobře smýšlejících, a Lao-c' s úsměvem svolil. Oznámil císaři, že se nazítří bude konat

shromáždění. Chou Čou projevil přání se jej rovněž zúčastnit. Potom si si-
ce uvědomil, že by tím cizinci prokázal příliš cti, ale přesto by se shromáž-
dění velmi rád zúčastnil. Dohodli se proto, že se na ně dostaví převlečen
za mandarína. Mandarínům i služebnictvu nařídili, aby o tom zachovávali
přísné mlčení.

Když se druhého dne ráno shromáždili všichni pozvaní hosté, byl mistr
Kchung uveden do sálu. Snažil se vyvolat dojem, že je pokorný, ale už
jeho první slova ukázala jeho pravou povahu.

»Konečně se nejvyššímu lámovi uráčilo dát mě zavolat, mě, jehož ne-
považuje za lámu. I když jsem nemusel uposlechnout jeho výzvy, protože
nejsem láma a nepodléhám ani jeho rozkazům, přece jsem přišel. Jsem po-
korný a promíjím mu tvrdá slova, která před několika dny o mně pronesl.«

»U nás není zvykem, aby pozvaný host mluvil první,« skočil mu Chaj
Tan do řeči. »Měl jsi počkat, až tě láma pozdraví. Tvé chování prozrazuje,
že nejsi urozené krve a že neznáš vznešené způsoby chování.«

»Urozený nebo neurozený,« zvolal Kchung, který zapomněl na všechnu
opatrnost, »na tom nezáleží. Jsem kníže ducha, se kterým se doposud nikdo
nemohl měřit.

Lámo všech lámů, vyzývám tě, abys vyslechl moji nauku a vyvrátil ji,
jestli můžeš. Potom já učiním totéž s tvou naukou.«

Lao-c' zlehka pokynul Konfuciovi, aby předstoupil. Byl to jen jeden je-
diný pohyb ruky, ale vyžadoval bezodkladné uposlechnutí.

»Přijímám tvé vyzvání, mistře Kchungu!«

Takto oslovený muž sebou trhl, neodvážil se však odporovat. Lao-c'
pokračoval:

»Chtěl bych, abychom kladli otázku za otázkou, a tak obě nauky porov-
nali.«

Kchung lhostejně mávl rukou.

»Jak chceš, přenechávám ti první otázku.«

»Kdo je Bůh?« tázal se s hlubokou vážností Lao-c' hlasem, který se roz-
léhal po celé velké místnosti.

»Myslíš svého nebo mého Boha?« spěšně se zeptal Kchung.

»Připouštíš tedy, že sloužíme dvěma různým Bohům,« konstatoval láma.

»To ještě nevím, dokud se nedovím, jaký je tvůj Bůh,« zněla vyhýbavá
odpověď.

Láma poznal, že Kchung ho chtěl přimět, aby vylíčil obraz Boha, a po-
tom by prostě řekl: »Můj Bůh je právě takový, máme tedy jednoho a téhož
Boha.« Proto s klidem prohlásil:

»Všichni přítomní Boha znají, a proto je zbytečné, aby se zde mluvilo o Vznešeném. Pověz nám, kdo je tvým bohem?«

Kchung zjistil, že má před sebou nebezpečného protivníka. Volal v duchu svého pomocníka a vycítil jeho blízkost. To ho posílilo, a proto se ochotně rozhovořil:

»Mým bohem je Vznešený. Má veškerou moc na zemi, protože se stará o každého ze svých tvorů. Posiluje náš rozum, takže jsme chytřejší a lstivější než ostatní. Vnukává nám dobré myšlenky a díky nim vítězíme nad svými nepřáteli. Má rád boj a rozepře, naši věrnost odměňuje statky všeho druhu. Může nám dopomoci i k tomu, aby nás lidé ctili, jestliže o to usilujeme.«

Po těchto slovech Kchung vyzývavě pohlédl na lámu. Ten opět promluvil zvučným hlasem:

»Ten, jehož nám líčíš, je sice pánem nad mnohými, je však vládcem temnot.«

»Nazvi ho, jak chceš, ale nemůžeš popřít, že je pánem!« zvolal Kchung, který byl v té chvíli jako oslepen. »Ptej se dál!«

»Jaký je účel lidského života?« zněla další Lao-c'ova otázka.

Kchung mlčel, nevěděl, co by na to měl odpovědět. Copak o tom nikdy nepřemýšlel? Zoufale se snažil zachytit hlas šeptající v jeho nitru, ale v uších mu hučelo, a proto ničemu nerozuměl. Cítil však, že musí odpovědět. Konečně dostal nápad:

»Vypracovat se z hlubin nahoru,« řekl přesvědčivým tónem.

Když viděl, že Lao-c' mlčí, myslel si, že uhodl správně, a pokračoval již s větší jistotou:

»Je úplně jedno, jak se člověk narodí, jestli jako žebrák nebo jako mandarin. Musí se jen snažit vypěstovat svůj rozum tak, aby jasně svítil. Pak může dosáhnout všeho, protože předčí tisíce hlupáků.«

»A kam vede takový život po smrti?«

Tentokrát přišla odpověď rychle:

»Do věčných zahrad!«

»Jak si je představuješ?« následovala další otázka.

Tenhle Lao-c' je nepřijemný! Co je to zase za otázku? Tentokrát však Kchung zaslechl šeptající hlas a řekl s jistotou:

»To se dozvíme teprve po smrti, až do nich vejdemo. Nemá smysl hloubat o nich už teď. Tak jako nevíš, jak vypadá můj dům v Pej-ťingu, tak málo víme o tom, jak vypadají věčné zahrady. Pošetilá otázka!« dodal pohrdavě.

»Co musí člověk dělat, aby mohl vejít do věčných zahrad?« přál si láma ještě vědět.

»Musí žít pokud možno počestně.«

Chou Čou se již neudržel.

»Dovol mi jednu otázku, lámo všech lámů,« vyslovil přání.

Kchung se k němu potěšen obrátil. Možná tento mandarín nebude tak nepříjemný jako mudrc. Lao-c' s úsměvem svolil a císař se zeptal:

»Co považuješ za nejvyšší ze všech ctností?«

»Konečně jedna rozumná otázka, která si zaslouží odpověď,« pronesl Kchung blahosklonně. »Nejvyšší ze všech ctností je chytrost. A proč jí přisuzuji nejvyšší cenu? Protože je to ona, která nám v životě pomáhá dostat se vpřed. Jedině ona nám dává schopnost dosáhnout toho, oč usilujeme, pomáhá nám, když se ocitneme v úzkých a v nepříjemné situaci. Jsem si jist, že nám ukáže i po smrti cestu do věčných zahrad.«

»To nikdy,« řekl Lao-c' důrazně. »Pochází z temnot, věčné zahrady však leží ve Světle.«

»Co si myslíš o Pravdě?« ptal se Chou Čou dále. Chvěl se sice, ale chtěl Lao-c' alespoň trochu ušetřit té ošklivosti.

»Člověka, který by mluvil stále jen pravdu, je nutno teprve najít,« smál se Kchung, který teď byl ve svém živlu. »Nedržím s těmi, kteří káží něco, co sami neprovádějí. Je přece mnohem správnější říci lidem: vzbuzujte vždycky zdání, jako byste mluvili pravdu, to je lepší než...«

Dál se nedostal. Přestože byl v sále přítomen vládce, všichni přítomní spustili bouřlivý pokřik. Lao-c'ovi se stěží podařilo obnovit klid. Potom pravil:

»Myslím, milí přátelé, že jsme slyšeli dost, abychom mohli nauku mistra Kchunga prohlásit za škodlivý blud, který zavádí lid. A proto...«

Dříve než mohl mluvit dál, Kchung ho přerušil. Zuřil a spílal. Za ním stála velká temná postava. Lao-c' ji mohl zřetelně vidět svým duchovním zrakem a vypadalo to, že Kchunga povzbuzuje.

Vtom se Lao-c'ovy vždy tak mírné duše zmocnil prudký hněv. Postoupil několik kroků vpřed, takže se náhle ocitl uprostřed místnosti sám. Zdálo se, jako by vyrostl do výše, když zde stál se vztyčenou rukou a volal mohutným hlasem:

»Klid se odtud, satane, vládce temnot! Nemáme s tebou nic společného!«

Sálem šlehl blesk a temně zaburácel hrom. Lao-c' se nedal vyvést z míry a znovu zvolal:

»Vypadni! Ve jménu Nejvyššího ti poroučím, aby ses klidil!«

Sinalé světlo ozářilo na několik minut místnost, ve které oba protivníci, Lao-c' a temný, stáli proti sobě před zraky všech. Přítomní muži vyskočili, setrvali však nepohnutě na svých místech.

A potření pozvedl Lao-c' svůj hlas, který zněl, jak dosud nikdo neslyšel znít lidská slova. Hřměl jako hukot mořského příboje a rozléhal se jako hláhol zvonů:

»Zplozenče a vládce temnot, který ses sem vetřel prostřednictvím svého zaslepeného sluhu, ve jménu Boha a Pána ti poroučím: odejdi odtud!«

Po těchto slovech jako by se země zachvěla. Ale temná postava zmizela. Kchung ležel jako mrtvý na podlaze, obličejem k zemi.

Událost, kterou právě prožili, všemi tak mocně otřásla, že nikdo nebyl schopen promluvit. Konečně Lao-c' klesl na kolena a modlil se.

Vroucně děkoval Bohu za jeho pomoc. Přátelé i nepřátelé poklekli spolu s ním; nebyl zde nikdo, kdo by rovněž neděkoval. Strašlivá temnota byla příliš blízko nich a mohli ji vidět na vlastní oči. Na to nikdy nezapomenou.

Pak všichni opustili místnost a nechali Kchunga ležícího na zemi, aby se o něho postarali služebníci.

RYCHLOSTÍ BLESKU se po Ťiang-ningu a širokém okolí roznesla zpráva o tom, co se přihodilo v císařském paláci. Nemluvalo se o ničem jiném.

A jako vždy v takových případech kolovaly přemrštěné pověsti. Některí lidé povídali, že pán temnot vzal s sebou i svého sluhu. Jiní vyprávěli, že vychrlil na Lao-c'a strašlivou kletbu a ten si teď už není nikde jist před jeho pronásledováním.

Tyto pověsti a povídky se donesly do císařského paláce až k Chou Čouovým uším. Rozladily ho. Cožpak musí lidé všechno strhnout dolů do všednosti? Myslí si, že zvýší zázračnost toho, co se stalo, když si k tomu budou vymýšlet různé ještě podivuhodnější věci? Vždyť nemůže být nic zázračnějšího než uchvacující událost, kterou mnozí směli prožít.

Císař svolal šlechtice a úředníky a požádal je, aby zamezili rozšiřování takových bláhových pověstí.

»Ví někdo z vás o mistru Kchungovi?« zeptal se nakonec.

Staral se o něho málokdo, ale Chaj Tan, který stále ještě dával střežit jeho obydlí, ho informoval, že začal opět chodit na vycházky a že se stále ještě nepřipravuje k odjezdu.

»V tom případě ho musíme vypovědět ze země,« pronesl panovník

zamyšleně. »Kdo nám však zaručí, že přesto znovu nepřekročí hranice a nebude rozšiřovat nové bludy? Zná někdo z vás radu, jak s ním naložit?«

Všichni chápali, že mistr Kchung musí pryč, dokonce i ti, kteří mu byli dříve přátelsky nakloněni. Nikdo ale nevěděl, jak to provést. Císař rozhodl, aby se každý sám pokusil tento problém vyřešit. Za tři dny se opět sejdou a ukáže se, zda se našlo schůdné východisko.

Ani Kchung mezitím nezahálel. Na radu svého pána se zpočátku držel stranou, tím horlivěji však přemýšlel o dalších krocích. Když dostal zprávu o rozhodnutí, k němuž dospěli po poradě v císařském paláci, poznal, že si musí pospíšet.

Pod pláštěm noci dal všechno připravit k odjezdu. Rozdělil lidi i soumary na malé skupinky a poslal je do různých městských čtvrtí, aby tam počkali poblíž bran. Ráno po otevření bran prošli každou z nich jednotliví pocestní, kramáři nebo ozbrojenci. Stejně tak byli odvedeni soumaři a koně s nákladem zboží. Nevzbudilo to pozornost.

Druhého dne ráno se všechno opakovalo stejným způsobem a přes veškerou bdělost nikdo nic nezpozoroval. Nakonec zbyl jen mistr Kchung se svým nejoddanějším sluhou. Večer, krátce před uzavřením bran, se Kchungův sluha objevil v kněžském rouchu před hlavní branou a dal se do řeči se stráží. Podařilo se mu zjistit, že i v noci se otevírá, ovšem pouze malá postranní branka, kterou může projít jen jednotlivec. Kdo se chce dostat ven, musí se prokázat pečeti některého mandarína.

Na další dotaz stráž odpověděla, že každou noc přichází několik lidí a žádá o vstup nebo volný odchod z města. Není to nic neobvyklého. Kněz nabádal muže, aby byl obzvlášť bdělý, a pak se pomalu vzdálil, jako by se vydal na procházku.

Odešel ale jen ke druhé bráně a čekal. Konečně se k ní přiblížil muž, který chtěl zřejmě opustit město, a vytáhl z oděvu pečeť. Jako blesk se k němu přitočil převlečený sluha a zeptal se ho, zda má hodně naspěch, nebo jestli by si nechtěl trochu vydělat. Slovo dalo slovo a nakonec se pocestný obrátil na zpáteční cestu, zatímco sluha od něho získal pečeť, kterou potřeboval.

U jiné brány provedl stejný odvážný kousek. I zde se mu jeho záměr podařil, takže ještě před úsvitem se mohl vrátit k mistru Kchungovi se dvěma průkazy.

Různými branami pak jednotlivě opustili město a daleko za ním se v lese setkali se svými společníky i s nákladem. Tryskem ujížděli na severozápad, aby se v první chvíli skryli v pohoří. Pak mistr Kchung poslal skoro celou svoji družinu zpět na jih a sám zamířil s několika sluhy dál na sever.

Když se dvořané v určenou hodinu dostavili k císaři, aby pokračovali v poradách, byl již ten, o němž přemýšleli, co s ním mají udělat, daleko za horami. Uvažovali o každém návrhu, ale žádný nebyl jednomyslně přijat.

Vtom do místnosti vstoupil Lao-c'. Nikdo kromě Chou Čoua ho od dnů plných událostí neviděl. Byl příliš hluboce rozechvřen, než aby se mohl ihned vrátit k všednímu životu. Dnes přišel s důležitou zprávou.

Oznámil císaři, že i když cizince pečlivě střežili, přesto opustil město i se svými průvodci. Duchovní pomocníci mudrci v obrazech naznačili, že se mistr Kchung obrátil na sever.

»V tom případě se vydejme na cestu, chytme ho a přivedme nazpět!« zvolalo horlivě několik přítomných.

Také Chou Čou vyslovil názor, že je jeho povinností dostat šířitele bludů pod bezpečný dohled. Lao-c' jim ale oznámil, že Bůh, Vznešený, si vyhradil potrestání rouhače.

»Víš, jak k tomu dojde?« zeptal se císař, láma však zavrtěl hlavou.

»Nepřísluší nám o tom hloubat,« prohlásil. »Bůh nám to ukáže, až k tomu bude čas.«

Týdny mýjely a o mistru Kchungovi se už nemluvalo.

Mezitím stavba chrámu zdatně pokračovala. Byla to velká okrouhlá hala s několika menšími síněmi kolem dokola. Každou z nich její tvůrci zařídili jinak. Zatímco na stavbu velké haly použili krásně otesané, leskle hlazené kameny různých barev, bílé, šedé, černé, žlutavé a růžové, ostatní síně postavili z jiného materiálu.

Jednu z nich vyložili vzácným dřevem, jinou potáhli hedvábnými, bohatě vyšívanými látkami, stěny třetí obložili kaolinovými kachlemi, ozdobenými postavami ze stejného materiálu. Čtvrtá byla ověšena koberci, pátá bohatě vykládána stříbrem a poslední se celá třpytila zlatem. Všude stavitelé použili drahokamy až v marnotratné hojnosti.

Široké schodiště vedlo vzhůru ke vstupní bráně. Kdo jí prošel, dostal se do jakési předsíně, která vedla dokola kolem všech síní. To všechno bylo v Říši středu něco naprosto nového.

V Lao-c'ovi se probudily vzpomínky na dávné doby, kdy vídal podobnou stavbu, ovšem mnohem, mnohem krásnější! A při vzpomínce na ni v něm vyrostla touha, jakou nikdy nepoznal. Jeho duše prahla po věčných zahradách, které byly jejím domovem. Ožívalo v něm stále více vzpomínek.

Jednou v noci přemýšlel o vedení, které vedlo jeho život po bezpečných cestách. V té chvíli se před jeho duchovním zrakem vynořil obraz, který směl spatřit v den svého povýšení na lámu: krásný obličej, jenž se nad ním

dobrotivě sklání! Připadal mu dobře známý, a přesto velmi vznešený. Kéž by jej směl ještě jednou spatřit!

Toto přání se bezděky stalo toužebnou, žádostivou prosbou.

»Buď ještě krátký čas trpělivý, služebníku Nejvyššího,« zaznělo v jeho nitru, »pak budeš smět spatřit Toho, po němž touží tvá duše.«

Lámovu duši naplnila velká radost a tato vnitřní povznesenost se odrážela ve všem jeho jednání. Bylo to dvojnásob nutné, neboť se vyskytly nové nesnáze. Ze severní části říše došly zprávy, že se tam objevil velký mudrc, který si říká »Tajuplný«, hlásá Boha a koná zázraky. Vzápětí se Lao-c' dověděl, že to není nikdo jiný než mistr Kchung.

Co teď mají dělat? Bůh sám si vyhradil potrestání hlasatele bludů, takže musí čekat. Čekání ale bylo těžké. Ze všech stran se hrnuly žádosti, aby císař učinil přítrž řádění nepravého lámy. Lid nechápal, proč ani císař ani vrchní láma nechtějí zakročit proti »Tajuplnému«.

Radost, která naplňovala Lao-c'ovu duši, mu umožnila dívat se na všechno naprosto klidně a uklidňovat i ostatní. Jaká škoda může vzejít národu, jedná-li podle Božích příkazů?

Zpráv o činnosti »Tajuplného« přibývalo. Kchung se očividně cítil být jistý, když proti němu dosud nikdo nic nepodnikl. Odvažoval se víc a víc na jihovýchod. Nic mu nebránilo, aby hlásal své bludy a pronikal stále dál.

Jednoho dne se opět ocitl na velkém náměstí v Ťiang-ningu. Jeho postavu, která nabyla na objemu, zahalovalo široké prosté roucho svědčící o vybraném vkusu. Po zádech mu splýval dlouhý černý cop – nová úprava vlasů, jakou dosud nikdo neviděl a které se podívovali velcí i malí.

Na hlavě měl kulatou černou mandarínskou čepičku z hedvábí s velkým rudým knoflíkem uprostřed. V lidu to budilo zdání vznešeného původu. Vrchní ret zdobil řídký vous, který visel dolů a podobal se císařovu vousu, nebyl ale tak dlouhý.

Nikdo v tomto »Tajuplném« nepoznal někdejšího mistra Kchunga a lidé, kteří čekali, že ho uvidí, museli přiznat, že se ve svém očekávání zklamali.

Lao-c' dostal zprávu o jeho příchodu, a proto se v oděvu sluhy vmísil mezi zástup posluchačů. Jeden z žáků »Tajuplného« postavil s mnoha ceremoniemi na zem dřevěný špalek, pokryl jej kobercem a pak pomohl řečníkovi na něj vystoupit. Ten ihned začal mluvit:

»Muži z Ťiang-ningu! Vznešený mě k vám posílá! Chce, abyste se konečně dozvěděli pravdu, která vám byla tak dlouho zatajována.«

Přerušilo ho mručení a rozhořčené spílání, které se ozvalo v kruhu posluchačů. Nedbal však toho a pokračoval ještě hlasitěji:

»Vím, že ptáci umí létat, sestřelují se šípy. Vím, že ryby umí plavat, chytají se do sítí. Vím, že čtvernožci dovedou běhat a že se chytají do léček.

Ale jak chytit draka, který stoupá vzhůru, nesen mraky a větry, který se vrhá na lidi a chrlí ze sebe zkázu, to lidé nevědí. Víte to vy?»

Odpovědělo mu hlasité volání:

»Takoví draci nejsou. To jsou jen výplody našeho strachu.«

»Kdo vás tomu učil?« zeptal se řečník zálučně.

»Lao-c'! Lao-c'!« ozvalo se ze všech stran a podle volání se dalo soudit, že lid si uvědomuje, že všechno, co Lao-c' řekne, je správné.

»Ubozí zaslepení,« vykřikl muž stojící na špalku. »Váš láma chce samozřejmě otupit vaši bdělost. Tím, že popírá draky, může o to lépe provádět své rejdy. On sám je drak! Zním ho. Ovládá celou vaši rozlehlou říši. Vládne velkému Tibetu. Chce ovládnout i další kraje a přivést je všechny do zkázy. Chyťte ho, dříve než bude pozdě!«

Ozvalo se reptání jako hučení vzkypělých vod. Ale jako by cosi zadržovalo dav, aby se nevrhl na pomlouvače.

Ten ještě zvýšil hlas:

»Vznešený mě poslal, abych skoncoval s tímto bezbožným řáděním...«

Vtom se stalo něco neočekávaného. Pohnul se snad příliš prudce, nebo zde působili rovněž bytostní služebníci Boží? Dříve než »Tajuplný« mohl dokončit větu, se špalek, na němž stál, převrátil. Řečník se zřítíl dolů, a to tak nešťastně, že se nabodl na krátký zahnutý meč, který nějaký ozbrojenec stojící před ním zvedl v tom okamžiku do výše jako na obranu.

Krev z jeho srdce vysoko vystříkla. »Tajuplný« byl mrtev. Při pádu mu sklouzla čepička z hlavy; ukázalo se, že cop, který budil všeobecný obdiv, byl na ní jen připevněn.

Lidé stojící kolem daleko ucouvli. Nikdo nechtěl mít nic společného s tím, jehož Bůh odsoudil před zraky všech. A tak jako před několika měsíci v císařském paláci, zůstal i nyní ležet tam, kam dopadl, dokud ho sluhové neodklidili.

Nikdo se nestaral o to, kam mrtvého odnášejí. Všichni si jako vysvobození oddechli, že »Tajuplný« už nebude řečnit.

Lao-c' opustil náměstí spolu s ostatními posluchači a vydal se k císaři, aby mu vyprávěl o strašlivé, a přece osvobozující události. Byl pevně přesvědčen, že mrtvý není nikdo jiný než mistr Kchung, a Chou Čou zastával stejný názor. Sdělil to šlechticům své rady. Pak se již o tom nemluvilo. I zprávy o jakémsi učiteli lidu náhle přestaly docházet.

To, že takovému učiteli bludů někteří lidé uvěřili, Lao-c' a pobídlo, aby opět víc vystupoval na veřejnosti. Chou Čouovi ani Chanovi vlastně už nemusí udílet rady, lid ale potřebuje někoho, kdo by k němu stále promlouval.

Když oznámil císaři své rozhodnutí procestovat zemi, snažil se ho vládce všemi prostředky od toho odvrátit. Vyslovil názor, že láma je na takovou námahu už příliš starý, a kromě toho sám cítí, jak jeho síly mizí.

Jestliže ho Vznešený brzy odvolá z této země, bude pak klidnější, když bude syn mít Lao-c' a po svém boku. Stále znovu se vracel k této myšlence, láma pro ni ale měl jen málo pochopení. Jakmile Lao-c' jednou něco uznal za svou povinnost, nikdo a nic ho nemohlo přimět, aby změnil svůj názor.

V tichosti připravil všechno k odjezdu a jednoho jitra se objevil před Chou Čouem, aby se rozloučil.

»Můj císaři,« pravil klidně, »celý svůj život ses ptal vždy jen na to, co by nejlépe prospívalo tvému národu. Chtěl bys to na sklonku svého života dělat jinak?«

»Cítím, že tě už nikdy neuvidím,« odpověděl císař, Lao-c' ho však utěšil:

»Vždy budu vědět, jak se ti daří, a budu se moci závčas vrátit, abych se s tebou naposledy rozloučil.«

A tak se rozloučili.

Princ Chan, který zastával úřad strážce pokladu, by velmi rád jel s lámou.

»Až se jednou stanu císařem, budu dvojnásob vázán« povzdechl si. Láma byl jiného názoru.

»Až budeš vládcem, bude tvou povinností procestovat zemi a ukázat se svému lidu, princí. Ale teď je tě víc potřeba zde! Žij blaze!«

LAO-C' SEDEĽ na koni jako mladík. Necítil námahu jízdy, protože jeho duch se jako obyčejně obíral něčím jiným. Celou cestu přenechal vyššímu vedení a dal se vést.

Kam přišel, všude se zdálo, že právě tam je jeho přítomnost zvlášť potřebná. V některých končinách se musel zdržet několik týdnů, vysvětlovat omyly, odstraňovat nepořádky nebo vydávat nová nařízení.

Nejednalo se vždy jen o záležitosti víry. Velmi často musel učinit vládní opatření, aby lidé žili navenek v harmonii a aby jim zbyl čas na vlastní duše. Na této cestě se jeho nauka stále více ucelovala. To, co hlásal, se dalo stručně shrnout takto:

My lidé jsme tvory Vznešeného, jehož nikdy nikdo neviděl a ani neuvidí. Vznešený je nad námi, ale podílí se na našem osudu. Ví, zda se vůči němu

chováme důstojně. Pokud se tak chováme, poskytuje nám veškerou pomoc, kterou potřebujeme.

Duchovní jiskra, kterou do nás vnořil, usiluje opět vzhůru k němu. Proto když dokončíme správně svou pozemskou pouť, máme jistotu, že budeme moci vystoupit vzhůru do věčných zahrad. Žádný člověk však nežije na zemi pouze jednou. Vrací se na ni tak dlouho, dokud v pozemském prostředí neodloží všechno pozemské. Když pobýváme na pozemské úrovni, musíme se oprostít od pozemského.

Duchovní jiskra učí člověka tomu, co má dělat a čeho se má vyvarovat, aby žil podle vůle Vznešeného. Kdo poslouchá svůj vnitřní hlas, řídí se podle Božích zákonů.

Čím lépe to člověk pochopí, tím spíše se naučí »konat nekonáním«, to znamená jednat tak, aby žil v souzvuku se vším, co vychází od Vznešeného. Rozumové konání lidí, »jednání v jednání«, brzdí účinky Božího vyzařování. Pokud se člověk považuje za moudrého, potud se nenaučí »konat nekonáním«, přestože je to největší blaženost.

Ať se ale nikdo nedomnívá, že tímto slovem je míněna lenost. Jenom ten, kdo se neúnavně věnuje své práci, ať je jakákoliv, může obstát před pronikavým zrakem Vznešeného.

Naše nitro musí ovlivňovat vnější stránku života, nemá tomu být naopak.

Čím více se nám Bůh zjevuje, tím menšími se stáváme. –

Lao-c' zvěstoval, napomínal, učil a zlepšoval a nakonec se dostal až k mořskému pobřeží. Buráčení vln stále ještě působilo na jeho duši stejně úchvatným dojmem jako v dobách jeho mládí. Ještě stále si tam nejvíce uvědomoval vznešenost Boha i jeho všemohoucnost. Proto ho to tam také vždy silně táhlo. Ale tuto končinu navštívil teprve tehdy, když mu světlý posel Boží naznačil, že k tomu nastal čas.

Našel jen mír a harmonii. Vybudovaná zeď dosud plnila svůj účel a zabráňovala vpádu slídivých cizinců. Na některých místech se však začínala drolit. Dlouho již nebude moci odolávat ostrým náporům mořského příboje a bouřím.

Lao-c' o tom spolu s tamějšími muži uvažoval a dospěl k názoru, že by stačilo, kdyby se strážní a pozorovací věže postavily lépe. Když se pak ještě zavedou pravidelné pobřežní hlídky, ať se zeď klidně rozpadne, země bude zabezpečena.

»Teď, když my a naše děti i děti jejich dětí víme, oč jde, nebude nikdo vykonávat hlídky liknavě,« řekl jeden starší dělník. »Běda cizinci, který by se odvážil vstoupit do naší země!«

Nikde v zemi se nenacházel tak obdivuhodně jemný kaolin jako zde. Poháry byly jako nadýchané a nedávno se muži od svých maličkých přátel naučili přidávat barvy přímo do hlíny, takže vyrobené předměty byly něžně tónované.

Lao-c'ovi bylo jasné, že toto umění tryská z duší naplněných mírem. Pouze tam, kde vládne harmonie, mohou vznikat taková díla.

Jenom nerad se loučil s tímto krajem, ale měl v plánu navštívit jihozápad země. Den před odjezdem k němu přišel prostě oblečený muž a prosil, aby se směl stát jeho žákem. Lao-c' do té doby kolem sebe neměl žáky, jak bylo obvyklé u ostatních mudrců.

I dnes se tomu bránil. Jeho učení platilo všem, jeho slova nacházela přístup do duší všech jeho posluchačů. Na tomto dosud velmi mladém muži ale bylo něco, co ho k němu přitahovalo. Pozval ho na příští den a v noci pak přednesl tuto záležitost světlému Božímu poslu.

»Nepomyslel jsi ještě nikdy na to, aby sis vychoval nástupce?« zněla překvapivá odpověď.

Láma přiznal, že na to dosud nepomyslel.

»Domníval jsem se, že je to zbytečné. Vznešený pošle v pravý čas nějakého lámu, který by mohl zastávat mé místo.«

»Vznešený ti mými ústy přikazuje, abys k sobě přijal tohoto muže jménem Čchuang a do jeho již připravené duše zasel svou nauku, aby nesla ovoce.«

Čchuang měl nesmírnou radost, když mu Lao-c' dovolil, aby ho od nynějška doprovázel. Ještě větší však bylo lámovo překvapení, když pozoroval, jak každé slovo, které pronese, Čchuang přijímá s plným pochopením.

Z žáka během doby vyrostl blízký přítel, jemuž mohl plně důvěřovat. Právě tak přátelsky se vyvinul Čchuangův vztah k Wu Tchimu.

Čím více se Lao-c' blížil se svým průvodem k jihozápadu, tím častěji nacházeli stopy, které zde zanechal zkázonosný vliv mistra Kchungu. Jeho učení zmámilo dokonce i kněží Vznešeného, takže kázali mnohem více o »ctnosti« než o Bohu.

Ctností však rozuměli hlavně ty lidské vlastnosti, které byly schopny člověku pomoci uplatnit se a získat moc. Za svůj nejpřednější úkol považovali pěstovat a rozvíjet tyto vlastnosti, především ale rozum.

Všude, kam Lao-c' přišel, musel bojovat proti těmto mylným názorům, musel se pouštět do slovních pútek a řečnických polemik, on, který by tak rád zachovával mír! Ale nešlo to jinak. Prostým poučováním nebylo možné

dosáhnout nápravy. Musel se pokusit přesvědčit alespoň jednotlivce, dříve než bude muset postupovat cestou zákazů.

A již zde mu Čchuang dovedl účinně pomáhat. Všeemožně se snažil odstranit svému mistru nepříjemnosti z cesty. Záměrně vyvolával spory s kněžími, aby mohl alespoň vyjádřit své mínění a potírat nesprávné názory. A když se mu tímto způsobem podařilo pootevřít cestu k lepším názorům, tepve pak mohl vystoupit sám Lao-c' a kárat, zvěstovat a učit.

Přesto byl Lao-c' velmi zaměstnán. Jak on, tak i Wu Tchi a Čchuang cítili, že vlastní původci bludů, které kněží tak ochotně šířili, se drží v ústraní. K nim neměli přístup. Marně Lao-c' prosil Boha, aby mu ukázal, jakým způsobem postupovat proti těmto skrytým nepřítelům. Nebylo Boží vůli zde nyní zasáhnout a Lao-c' se podřídil.

V tomto úrodném a krásném kraji, který dosud znal jen v nepatrné míře, žil láma přes dva roky. Neviděl ale možnost jít dál, protože zatím toho dosáhl jen velmi málo.

A vtom jeho duše zaslechla jednou v noci volání:

»Vrať se do Ťiang-ningu. Chou Čou se chystá odejít z této země a vrátit sedo svého domova. Wu Tchiho a Čchuanga zanechej zde. Ať pokračují ve tvém díle. Ty však ujížděj nejkratší cestou do hlavního města.«

Lao-c' učinil, jak mu bylo přikázáno. Když pomyslel na Chou Čouův odchod, srdce ho tížilo. Princ Chan je jistě důstojným nástupcem svého otce. Zevním leskem své říše, mocí a touhou po moci ho překoná, ale chybí mu schopnost jemně vycítovat Boží zákony a vnitřní potřeby národa.

JESTLIPAK JIŽ lidé vědí o ztrátě, která hrozí zemi? Jednoho dne večer vjel Lao-c' v doprovodu Laje do Ťiang-ningu a okamžitě zamířil do svých komnat v paláci. Služebníci ho radostně zdravili. I Chaj Tan přispěchal, když se dozvěděl o jeho návratu.

»Jak se daří císaři?« přál si vědět láma. Chaj Tan ho ujistil, že se těší pevnému zdraví.

»Je jen v poslední době vážnější, než býval,« připojil. »To zřejmě způsobil pokročilý věk.«

Ale když nazítlí Lao-c' stanul před svým panovníkem, jasně viděl, jak se uvolnilo pouto spojující duši s tělem, a z prvních Chou Čouových slov poznal, že i císař to ví.

»Tak jsi přece ještě přišel včas, příteli,« volal mu císař v ústřety, »abys mé unavené duši pomohl odpoutat se od země! Mám z toho velkou radost.

Chtěl bych si s tebou ještě promluvit o celé řadě věcí a svěřit se ti s mnohým.«

Přátelé zbytečně neztráceli čas a zahloubali se do záležitostí, kterými se císař zabýval. Neměl obavy z toho, že jeho syn povede říši jiným způsobem. Bylo mu jasné i to, že Chan využije každou příležitost k rozšíření hranic, i za cenu ztráty míru.

»Myslím, že po dlouhých letech vnějšího klidu přímo touží po boji a třeskotu zbraní,« podotkl císař lítostivě.

Chou Čou pak vyslovil velkou prosbu, aby nezanedbávali Boží chrám, jehož výstavba se chýlila ke konci.

»Obávám se, že Chan nemá takovou radost jako já z díla, které jsem zahájil. Přesto je jeho nejsvětější povinností stavbu dokončit. Oznámil jsem mu to jako svou poslední vůli, ale říkám to i tobě, abys ho napomenul.«

Následovala celá řada přání týkajících se blaha národa. Mířila však do tak daleké budoucnosti, že se Lao-c' usmál.

»Ty si myslíš, Chou Čou, že tě tak dlouho přežiji? Jsme téměř stejně staří. I má léta zde dole jsou sečtena, i já toužím po návratu do svého domova.«

Vyšlo najevo, že císař vůbec nepočítal s lámovým odchodem. Doufal, že mudrc bude ještě řadu let stát Chanovi po boku.

»Dokud Vznešený potřebuje mé služby zde dole, zůstanu tady, císaři,« utěšoval ho láma a císař se dal ukonejšit jako malé dítě.

Za několik dní probrali všechno, co vládci leželo na srdci. Jakmile to vyslovil, již to pro něho přestalo být důležité. Všechna pozemská pouta od něho odpadla a jeho duše se uvolnila ke vzletu do výše.

Lao-c' se ho zeptal, jestli si přeje udělit ještě velkou audienci. Chou Čou na něho udiveně pohlédl.

»Ty myslíš, že bych se měl se všemi slavnostně rozloučit?« tázal se. »Uchovají si mě lépe v paměti, když před ně nepředstoupím jako umírající. Ty mi ale, milý příteli, slib, že u mne zůstaneš po tento krátký čas, který ještě strávím na zemi.«

Láma mu to rád slíbil. Starého panovníka ovíval nekonečný mír. K jeho loučící se duši přicházeli blažení duchové, postavy z jiných světů, zdravili ji a kolem nich se rozlévalo světlo a záře. Oba přátelé sedávali většinou mlčky spolu a naslouchali vyprávění poslu Vznešeného.

Byl večer, slunce se sklánělo za obzor. Lao-c' otevřel okno, aby ulehčil císaři dýchání. Seděli tak, že mohli vidět, jak záře zapadajícího slunce zbarvila kus oblohy nad korunami stromů do zlatova.

Připadalo jim, jako by vánek zanesl do komnaty nadpozemský zpěv. Byl stále hlasitější, až se rozezněl jako mohutný chór. Lao-c' si vzpomněl na úchvatné zpěvy v horském klášteře v Tibetu.

Náhle zlato dostalo sytější barvu, zdálo se, jako by z něho vytryskl svazek paprsků, který jako široká cesta směřoval dolů. Oba uchvácení sledovali tento úkaz a téměř se neodvažovali dýchat.

»Ó Vznešený, smím spatřit tvou vznešenost?« zašeptal Chou Čou a vztáhl ruce do výše, vstříc nebeské záři.

Lao-c' však zvolal mocným hlasem:

»To je tvář, která se mi zjevovala ve všech významných chvílích mého života! Vidím ji opět! Děkuji ti, ó Vznešený, že tě smím spatřit ve tvém svatém Synu! Teď také vím, kdo mne volal.«

Záře na obloze pohasla, noc rozepjala svá křídla.

Když do komnaty vstoupili sluhové, aby rozsvítili malé svítilny, našli císaře a lámu sedící v křeslech u okna. Jejich duše se společně vznesly do světlých říší.

DODATEK

»JAKO VŽDY NA ZEMI
ANI V ČÍNĚ LIDÉ NEZŮSTALI VĚRNÍ
PAPRSKU SVĚTLA,
KTERÝ K NIM BYL SESLÁN.«

OD CHVÍLE, KDY láma všech lámů spolu s císařem opustil tělesnou schránku, uplynulo již několik měsíců. Oba byli podle svého dřívějšího přání pohřbeni s velkou nádherou.

Císařovy tělesné pozůstatky uložili pod nedostavěným chrámem Božím v jedné z malých krypt vybudovaných k tomu účelu. Umístili zde vzácné výšivky a předměty ze stříbra, zlata a kaolinu.

Uprostřed krypty stálo pozlacené odpočívadlo a na něm spočívalo Chou Čouovo nabalzámované tělo, přikryté praporem se znakem draka.

Potom kryptu zazdili, protože už do ní neměl nikdo vstoupit. Před zazděný vchod umístili rozměrnou, červeně nalakovanou dřevěnou desku, na které byl zlatem vymalován císařský drak. Pod ním bylo uvedeno císařovo jméno, doba jeho vlády a slova, která si sám určil:

»Pán lidu, ale sluha Boží.«

I tělo lámy všech lámů napustili oleji a namazali vonnými mastmi. Kněží tibetského původu, kteří po celé zemi vykonávali v chrámech jediného Boha svůj úřad a doslechli se o Lao-c'ově smrti, pospíchali ve velkém počtu do Ťiang-ningu, aby svému nejvyššímu lámovi prokázali všechny pocty i službu lásky, pokud to bylo v jejich moci.

V pravý čas se dostavili i Čchuang a Wu Tchi, které povolal Chan, a pod vedením Wu Tchiho byla Lao-c'ova pozemská schránka dopravena do horského kláštera v Tibetu. Císař Chan ji doprovázel až na hranice své říše a zároveň tím zahájil cestu po své zemi.

Wu Tchi a ostatní Tibeťané se vrátili. Všichni se opět ujali svých úřadů, jen Wu Tchi již neměl co na práci. Císař pobýval daleko od Ťiang-ningu a mandaríni žárlivě bděli nad tím, aby se v zemi opět neuplatnil tibetský vliv. Náhle Wu Tchi zmizel z císařského paláce a nikdo nevěděl, kam se vydal.

Čchuang zůstal v horském klášteře. Vrchní láma dostal pokyn, aby tomu-to Lao-c'ovu žákovi poskytl stejné vzdělání, jakého se tam kdysi dostalo lámovi všech lámů.

Po dobu nepřítomnosti císaře Chana ustala i práce na stavbě chrámu. Ne že by o něj Chaj Wej-nan nedbal, ale byl teď na všechno sám, zatímco dříve ho podporoval císař, který domlouvami nebo napomínáním pobízel pracující.

Mandaríni a ostatní šlechta i úředníci se postavili proti němu. Veřejně prohlásili, že není správné, aby se peníze, které by se daly použít pro celou zemi, prostavěly v jednom jediném chrámu. Nenašel se nikdo, na koho by se Chaj Wej-nan mohl obrátit o pomoc a radu.

Jednoho dne se dostavil na shromáždění šlechty, která po dobu císařovy nepřítomnosti vládla zemi, a prohlásil, že dokud bude císař pryč, nebude pokračovat v práci na stavbě chrámu. Mandaríni se smáli.

»Konečně jsi poznal, že jsi tady zbytečný?« posmívali se. »Pokud se bude chrám dál stavět, můžeme si najít zdejšího stavitele. Nepotřebujeme cizince.«

»Dovolte, abych vám řekl, proč zastavuji práci,« pronesl Chaj Wej-nan velmi vážně. »Stavba chrámu Vznešeného je něčím tak posvátným, že se do ní nesmějí vtírat spory. Smějí na něm pracovat jen ochotná srdce i ruce. Takový chrám může vzniknout jen v národě opravdových Božích služebníků! Zde se však kolem stavby plíží a číhá závist, nepřízeň a lakota. To je snižování Vznešeného! K tomu své umění nepropůjčím!«

Šlechtici se trochu zarazili. Věří přece také ve Vznešeného a chtějí mu samozřejmě prokazovat úctu. A teď tento cizinec tak chladně řekl, že se rouhají! Jeden z nich vyskočil a spěchal za odcházejícím mužem.

»Poslyš, Chaj Wej-nane,« volal honem, »když už nechceš stavět dál, měl bys alespoň zůstat v zemi a počkat, až se vrátí císař a rozhodne o dalším postupu stavby.«

»Zatím zde zůstanu. Nevím, co mi Bůh později poručí.«

Chaj Wej-nan se vrátil do paláce, ale již za několik dní zmizel ze svých komnat.

Vnější stavba chrámu byla hotová, vnitřek však dosud čekal na výzdobu. Císař měl v plánu umístit i venku různé okrasné prvky a ty také dosud chyběly.

Chaj Tan dal celý smutný zavřít velké brány. Zpočátku chodíval každý den na místo v lese, kde se tyčil Boží chrám a kde odpočíval nejlepší z císařů. Pak se ale stále častěji vyskytovaly důvody, které mu bránily navštívit chrám, a nakonec mýtina nadobro osířela, lidmi opuštěná.

A bytostní pomocníci? Kam ti se poděli? I oni zmizeli ve chvíli, kdy je už nebylo potřeba ke stavbě domu Božího.

JIŽ VÍC NEŽ ROK se Chan zdržoval mimo své sídelní město. Všemožnými argumenty se snažil umlčet hlasy, které se ozývaly v jeho nitru a napomí-

naly ho, že nejedná správně. Copak neřekl sám Lao-c', že až bude císařem, musí procestovat svou říši?

»Ano,« sdělil mu hlas, »to sice vyslovil, ale nepočítal s tím, že se vydáš na cestu, sotvaže jsi pochoval otce a nevezal ani jak se patří otěže vlády do rukou. Zasvětil jsi svého nástupce v úřadu strážce pokladu do jeho práce? Přesvědčil ses, jestli kolečka velkého vládního soukolí budou zapadat jedno do druhého i bez císaře na jeho čele a že budou pracovat bez poruch?

Princi, císaři, nástup do tvého vysokého úřadu ti byl velmi usnadněn! S otcem odešel i jeho rádce, který by ti i přes veškerou tvou úctu k němu byl pravděpodobně nepohodlný. Svě místo jsi směl zaujmout sám! Samostatně jsi směl nastoupit na trůn a vládnout podle vlastního uvážení, aniž by ti do toho mluvil někdo, koho bys musel poslouchat!

Když se teď vrátíš domů, najdeš všechna místa obsazena – nepřítomného císaře nahradili jeho rádcové. Pro tebe zde již není místo! Chane, vrať se! Opusť nesprávnou cestu! Staň se císařem dříve, než bude pozdě!«

Hlasy ho napomínaly stále naléhavěji. Chanova duše zneklidněla. Je snad pozdě, aby se stal císařem v pravém slova smyslu? Co má dělat? Projel teprve polovinu své říše. Co při tom vykonal? Opravdu velmi málo. Když byl na takové cestě Lao-c', šířil vědění o Bohu a kromě toho odstraňoval nedostatky, zaváděl novoty, všechno tak, jak mu přikázal Bůh! Bůh?

Jako blesk projelo toto slovo císařovou myslí: na Boha zapomněl! V každé obci sice navštívil chrám, aby vykonal svou pobožnost, ale jinak se po Vznešeném netázal. V tom se provinil! Uvědomil si to a jeho duše bouřlivě volala Lao-c'a! Co by dal za to, kdyby mohl strávit hodinu ve společnosti svého starého učitele. Láma by mu jistě pomohl opět najít Boha.

»Je k tomu nutný prostředník?« šeptaly hlasy. »Chane, vzpomeň si: nevíš snad, že každý, kdo z celého srdce touží, může najít Boha? Buď malý a pokorný, maličký sám před sebou. Jak to řekl tvůj otec? Pán lidu, ale sluha Boží! Nechceš jím také být? Hledej Boha, a on ti pomůže, abys ho našel!«

A v nočním tichu klesl Chan před svým lůžkem na kolena, přiznal svou vinu, která mu nyní připadala nesmírně velká a neodpuštělná, a prosil Boha za odpuštění. Jeho duši naplnil mír a císař znovu posílen, proniknut radostnou silou mohl ráno dát rozkaz k návratu domů.

Klusali nejkratší cestou do hlavního města, i když šlechtici, kteří císaře doprovázeli, marně naléhali, aby cestu předčasně nepřerušoval. Nechápalí už svého nového vládce, který jim byl zpočátku po chuti.

»Asi měl nějaké zjevení,« zašeptal kdosi, když si všichni všimli, že se Chanova bytost úplně změnila.

Vyslali napřed posly, aby ohlásili městu, že císař přijíždí. Všechno bylo překrásně vyzdobeno a vznešení i prostí lidé vyšli do ulic a k bráně provolat císaři slávu, jak se slušelo.

Těšil se z radosti svého lidu a neviděl, že ještě neudělal vůbec nic, čím by si tuto radost zasloužil. Při vstupu do paláce, kde teď měl bydlet, do dobře známých komnat, ve kterých zůstalo všechno jako dřív, jím projela při vzpomínce na otce ostrá bolest jako prvního dne po jeho odchodu z tohoto světa.

»Této bolesti ses chtěl vyhnout,« šeptaly hlasy, »a teď ji cítíš dvojnásob!«

»Přijímám ji jako pokání za všechno, co jsem ve svém ješitném zaslepení udělal nesprávného,« slíbil císař a myslel svůj slib vážně.

Musel toho na sebe vzít ještě mnohem víc! Šeptající hlasy nemluvily naplano; mandaríni, kterým dal císař volnost, vládli podle vlastního uvážení, dosadili se sami do úřadů a udělili si hodnosti, a tak se obohacovali.

»Mohu proti nim přísně zakročit, když jsem sám zavinil, že to došlo tak daleko?« zeptal se zoufalý Chan v noci.

»Protože jsi poznal, že je to tvá vina, budeš soudit sám sebe. To ať zůstane mezi tvým Bohem a tebou. Ale proti opovážlivcům musíš zakročit přísně, aby pocítili pevnou ruku svého císaře a včas se podvolili. Každý den, kdy jim ponecháváš volnost, si to děláš těžším a nakonec nebudeš moci vládnout zemi jako tvůj otec.«

Druhého dne předstoupil neúprosný vládce před radu. Žádal, aby se všechno opět vrátilo do stavu, jaký byl před smrtí jeho otce, požadoval zrušení všech úřadů, které byly mezitím mandarínům propůjčeny, a vrácení všech neprávem vyplacených peněz. Všechna opatření učiněná v rozporu s dřívějšími Chou Čouovými rozhodnutími prohlásil za neplatná.

Šlechtici dali hlavy dohromady a stěžovali si, že císař Chan vůbec neodpovídá jejich očekávání. Obávali se, co všechno jim každý nový den může přinést.

Chan se vydal na lesní mýtinu podívat se na chrám Boží. Ticho, které ho obklopi, mu zpočátku nebylo nápadné, neboť jeho duše se pohroužila do modlitby. Proto se dvojnásob podivil, když spatřil chrám opuštěný a nikde nenašel stopy po nějaké práci. Brána byla zavřená, nemohl ani vykonat svou pobožnost.

»Je i to má vina?« položil si otázku.

V té chvíli přišel Chaj Tan. Doslechl se, kam se císař vypravil, a chtěl proto přinést alespoň klíče. Báł se, že ho stihne vládcův hněv, který měl ráno příležitost dostatečně poznat. Tentokrát se však zmýlil. Chan zůstal

úplně tichý, pouze se po jeho úzkém opáleném obličejí pomalu skutálely dvě slzy.

»Je to má vina, je to má vina!« povzdechl si v duchu. »Můj Bože, Vznešený, můžeš mně i toto odpustit?«

»Kde je stavitel?« zeptal se potom, zatímco Chaj Tan se snažil klíčem otevřít dveře do chrámu.

»Nevím, ó císaři, nehněvej se. Jednoho dne zmizel!«

V Chanově duši se probudila slabá naděje.

Takže stavba byla možná přerušena, protože Chaj Wej-nan zmizel? V tom případě by on, císař, neměl alespoň na tom vinu?

Ale již při prvních Chaj Tanových slovech se jeho naděje rozplynula. Chaj Tan vyprávěl podle pravdy, co se přihodilo, a skončil slovy:

»Kdybys byl zde, ó císaři, stavitel by jistě neodešel!«

Chrást se konečně podařilo otevřít. Chaj Tan do něho vstoupil a hluboce se pokořil před Bohem. Kolik toho ještě najde, co bylo zničeno jeho vinou?

Ó císaři Chane, tvému utrpení ještě není konec!

Když se vládce vrátil do paláce, dal pátrat mezi všemi sluhy, jestli něco vědí o Chaj Wej-nanově zmizení. Nikdo nemohl říci nic jiného, než že jednoho dne byl pryč. Vtom se dal císaři ohlásit starý Lao-c'ův sluha Laj.

»Pane,« řekl, »když najdeme Wu Tchiho, najdeme i Chaj Wej-nana.«

»Cožpak Wu Tchi také zmizel?« zeptal se císař celý zděšený.

Připadalo mu, že všichni dobří duchové opustili hlavní město.

»Ano, Wu Tchi odešel, protože tady už neměl co dělat,« prohodil Laj téměř lhotejně. »Možná bychom mohli najít jeho stopu u lidí z Tibetu.«

»Myslíš, že se vrátil do kláštera?«

»Ó ne, císaři, to jistě neudělal. Čeká na tvé rozkazy. Chtěl bys, abych ho vyhledal?«

»Ano, Laji, najdi ho, a jestliže ho přivedeš, bohatě se ti odměním.«

Rozveselený Laj se podíval na muže, který mluvil o odměně.

»Laj nepotřebuje peníze ani statky. Laj je bohatý, protože má vědění o Vznešeném.«

Ano, Laj je bohatší než on, císař! Chan to jasně cítil. Kéž by zde byl alespoň Wu Tchi! Wu Tchi, který se vždy vyskytoval kolem Lao-c'a! Byl by i jemu rádcem a druhem!

Dny mýjely a přinášely novému císaři mnoho neradostného. Jestliže byl rozhodnut zakročit se vši přísností, aby hned zpočátku upevnil svou moc, pak byli šlechtici i úředníci právě tak rozhodnutí ukázat císaři hned na začátku, že se nepodfídí, aby věděl, na čem je.

Naoko se sice všichni rozplývali v obřadnostech, v nitru však kladli odpor proti všemu, co nařídil. Bylo to k zoufání!

»To sis mohl ušetřit, pošetilče,« šeptaly tiché hlasy. »Kdybys zůstal v hlavním městě a převzal z otcovy ruky vládu, kterou ti zanechal v příkladném pořádku, říši by očekávaly klidné doby plné míru. Teď ale hrozí občanská válka!«

Občanská válka! Hrůza pomyslet! Má to být zase jako za dřívějších vládců, kdy na ulicích běsnilo povstání a kdy teprve smrt a zkáza musely napravovat srdce lidí?

A Wu Tchi, jak se zdá, není k nalezení! Chaj Wej-nan rovněž! Císař Chan nařídil, aby byl chrám otevřen. Denně se v něm budou konat pobožnosti, i když výzdoba dosud není dokončena.

Ale koho má pověřit konáním těchto pobožností? Kněží v Ťiang-ningu mají dost co dělat ve svých vlastních chrámech. Císař vysílal k Bohu vroucí, úpěnlivé prosby, a již příštího dne přišla Boží odpověď.

Z horského kláštera v Tibetu přišel láma jménem Fang Jen a přinesl dopis od vrchního lámy. Lao-c' dal pokyn, aby se Fang Jen okamžitě vydal na cestu a ujal se v novém chrámu Božím kněžského úřadu.

»Vy máte ještě spojení s Lao-c'em?« zeptal se císař jako omámený.

»Jistěže, pane,« ujistil ho láma. »Fu-c', náš vrchní láma, s ním může ještě mluvit.«

Toto první znamení Božího odpuštění a pomoci naplnilo císaře velkou radostí. Nechtěl už podniknout nic, aniž by předtím poprosil Boha o vedení. Chan, který byl od mládí vychováván ve víře ve Vznešeného, teprve teď Boha skutečně prožil a našel.

Druhého dne překročil práh císařovy komnaty Wu Tchi. Chan nemohl věřit svým očím. Jak samozřejmě stál před ním tento věrný muž, o kterém si myslel, že ho už navždy ztratil.

»Jestliže pro mne máš práci, můj císaři,« řekl Wu Tchi, »bude mi radostí ti sloužit; pokud ne, vrátím se do Tibetu.«

»Wu Tchi, teď, když jsem tě konečně našel, tě už nikdy neopustím!« zvolal Chan.

Vyšlo najevo, že Wu Tchi přišel na rozkaz Vznešeného, Laj se s ním nesetkal.

»Wu Tchi, chceš být mým společníkem a rádčem?« prosil Chan. A Wu Tchi se ochotně ujal nových povinností.

Pak se císař zeptal, kam se poděl Chaj Wej-nan.

»Vrátil se na Boží pokyn do své daleké vlasti,« oznámil mu Wu Tchi.

»Chrám má zatím zůstat tak, jak je. Na naši zemi přijdou těžké časy, kdy nebude nazbyt ani peněz, ani času ke stavbě. Snad jej budeš moci dokončit později, císaři.«

To byl nejtvrďší trest, jaký mohl císaře Chana potkat. Přijal jej bez reptání jako plně zasloužený.

Ukázalo se, že Wu Tchi zdálky pozorně sledoval vývoj událostí v Ťiang-ningu, takže mohl císaře upozornit ještě na mnoho věcí, které mu dosud unikaly. Dělal to klidně a bez jakékoliv domýšlivosti. Bylo na něm vidět, že býval ve stálém kontaktu s Lao-c'em a mnoho toho od něho přijal.

Mezi šlechtici to však vřelo stále silněji. Opět se dostal do popředí tibetský rádce! Jeho postavení nijak nezlepšilo, že již býval u císařského dvora za Lao-c'a, neboť prožil celý vývoj událostí s nimi a teď mu nemohli nic nalhávat.

Nebyl sice láma, ale kněží působící v Božích chrámech se mu dobrovolně podřídili a císař s ním jednal jako s blízkým přítelem.

Chan zasáhl s železnou přísností, aby byla jeho nařízení uvedena do praxe. Navenek nyní bylo všechno opět tak jako za Chou Čouových dob a lid nic nepostrádal.

Úředníkům a mandarinům však scházela radost, kterou se dříve vyznačoval život v celé zemi. Rádcové se dostavovali na porady jen neochotně. Často se stalo, že neměli pro císaře žádné nové návrhy. Jasně cítil, že je nepředkládají, protože si vzdorovitě myslí:

»Sám ví, co má dělat, tak proč bychom mu ještě něco radili?«

Čím byl tento stav pro císaře nesnesitelnější, tím více cítil potřebu se modlit. Chan si navykl přednášet Bohu všechno, co ho zaměstnávalo. Jen tak si to mohl ujasnit a díky ujasnění vzrůstala i jeho síla. Neptal se, proč tomu tak je, ale vycítoval ji stále vědoměji.

Získal také odvahu prosit Boha o pomoc, a i když ho dosud často prosil nesprávně, vždy, když byl zoufalý, našel správný způsob, jak prosit, a pomoc se dostavila.

»Jak mám překonat odpor mandarinů a zbavit se nespokojenosti?« zeptal se jednou v noci a otázka se změnila ve výkřik o Světlo.

A opět uslyšel šeptající hlasy:

»Dej jim práci! Dokud zahálují, budou jejich myšlenky stále kroužit kolem jednoho a téhož bodu.«

»Kde najdu práci pro všechny?«

»Postav zeď, jak jsi to měl v úmyslu již před léty. Teď je k tomu vhodná doba. Šlechtě poskytnou zaměstnání a tvou zemi bude chránit před sousedy,

kterí se stejně již dlouho závistivě dívají na vaše umění a vzrůstající blahobyť.«

Uštvaný císař poděkoval za radu a uklidnil se. Wu Tchimu oznámil, jaké odpovědi se mu dostalo, a ten mu poradil, aby stavbu zdi nenařizoval sám, ale aby vzbudil zdání, jako by tato myšlenka vyšla z kruhů šlechty. Po delším uvažování našli i způsob, jak to provést.

Při nejbližší poradě Chan oznámil, že dostal tajné informace o tom, že se sousedé ze západu chystají vpadnout do říše. Jeho zpráva vyvolala velké zděšení.

Někteří mandaríni pochybovali o její pravdivosti jen proto, aby mohli císaři odporovat, ale dříve než stačili vyslovit své pochybnosti nahlas, předešli je jiní, kteří nesnesli, aby se někdo jiný dozvěděl něco dříve než oni. Halasně oznamovali, že i oni dostali takové zprávy, dokonce prostá císařova slova hodně nafukovali.

Chan je vyzval, aby uvažovali, jak předejít možnému napadení. Bude vděčný za každý dobrý návrh. Povzbuzení mandaríni opouštěli celí horliví shromáždění. Tak svorní už dávno nebyli. Nikdo neměl čas stěžovat si na Wu Tchiho nebo na císaře.

V příštích dnech stíhal jeden návrh druhý. Ve skutečnosti se ani jeden z nich nehodil, ale Chan postupoval moudře a nikoho neodbyl. Naopak slíbil, že každý jednotlivý návrh posoudí.

Nakonec přečetl list, který mu – jak se vyjádřil – došel bez uvedení jména. Kdosi v něm císaře vyzýval, aby postavil zeď na ochranu proti západní říši, která by se podobala zdi postavené kdysi dávno u moře. Až sousedé zpozorují, že Říše středu zabezpečuje své hranice, neodváží se do ní vtrhnout.

Ani k tomuto návrhu se císař nevyjádřil. Zato druzí pro něj nadšeně hlasovali jako pro nejlepší. Protože došel anonymně, mohl ho každý vydávat za svou myšlenku. Nikdo si tedy nezadá, když bude hlasovat pro něj. Ještě dříve, než se shromáždění rozešlo, bylo o stavbě zdi rozhodnuto.

»Co navrhuje Wu Tchi?« zeptal se kdosi z rádců. Tibeťan s lehkým úsměvem odpověděl:

»Skláním se před vaší moudrostí, rádcové. Tento návrh si zaslouží, abyste mu dali přednost přede všemi ostatními.«

O několik dní později se císař zeptal, kteří z jeho rádců a úředníků by se chtěli na stavbě aktivně podílet. Nesmírně dlouhou hranici musí rozdělit na mnoho úseků a každý z nich svěřit dozoru šlechtice, aby stavba zdárně pokračovala.

Přihlásilo se dost šlechticů. Přípravy proběhly zrychleným tempem, takže již za několik týdnů se Ťiang-ning zbavil nespokojenců. Na hranicích byli od sebe vzdáleni natolik, že nemohli vyvolávat nepříjemnosti.

Zdalo se, že je zároveň zažehnáno nebezpečí vzpoury i přepadení, bylo to však jen zdání. Císař Chan se příliš soustřeďoval na záležitosti hlavního města, než aby mohl sledovat, co se děje v ostatních částech říše.

Náhle přišla zpráva z jihu, že tamní šlechta se chce odtrhnout od Říše středu. Někdo někde řekl, že již dříve existovaly dvě říše, jedna chladná a druhá horká. Je nesmysl, aby obě říše ovládala jedna a táž ruka. Kdo ví, co je dobré pro chladnější kraje, ten proto ještě nerozumí horkému pásmu.

Šlechta z horkých krajů si zvolila ze svého středu císaře a ten tvrdil, že je skutečným Synem nebes. Tento mladý bouřlivák jménem Pchej Fang vypověděl císaři nepřátelství. Poslal sedm posílů s dopisem, ve kterém se beze všeho prohlašoval za císaře »Jižní říše« a žádal na svém sousedu, císaři Říše středu, aby ho uznal.

Navrhoval, aby hranici mezi oběma říšemi pro zjednodušení tvořila velká řeka. Jestliže s tím Chan souhlasí, mohou oba vládcí i se svými národy žít v míru vedle sebe, jinak bude Pchej Fang uplatňovat svá práva se zbraní v ruce.

Chan, který přijal vyslance ve shromáždění rady, hodil roztrhaný list posílům k nohám. Dali se do smíchu a ujistili ho, že Pchej Fang ani nic jiného neočekával, a že proto už stojí s velkým vojskem na nové hranici, pokud se již mezitím nepřeplavil přes řeku.

Ve shromáždění zavládlo velké rozhořčení a společné ohrožení spojilo císaře s mandaríny v pevný celek. Všichni nepřítomní byli narychlo povoláni zpět, ve stavbě zdi na obranu proti západním sousedům se pokračovalo jen naoko a všichni muži museli vytáhnout proti nepříteli.

Ale než stačili provést všechna tato opatření, ocitl se již Pchej Fang se svými lidmi v nížině mezi řekami. Strašně řádili všude, kudy táhli. Člověk by stěží uvěřil, že vetřelci jsou dětmi téže říše a že až dosud žili s ostatními v míru a shodě.

Všechny zlé pudy byly vybičovány: muži loupili, drancovali a zabíjeli, jako by k nim nikdy nepronikla zvěst o svatém Bohu míru.

Přestože Chana nepřítel ve všem předešel, měl velkou výhodu v tom, že Pchej Fangovo vojsko tvořily jen ozbrojené hordy, zatímco on mohl poslat do pole vycvičené vojáky a ozbrojené zástupy lidu použít jako zálohy.

Zločinné rozpoutaná válka zuřila již řadu měsíců a země nevýslovně trpěla. Byly prolity potoky krve. Nikdo toho nedbal, protože v předlidské

zemi nebyli zvyklí vážit si nějak zvlášť života jednotlivce. Jako nezbytný následek boje, který se vedl zarputile a se střídavým štěstím dál, vypukl hlad a mor.

Chanovi se pomalu podařilo zatlačit tlupy z jihu na druhý břeh veletoku. Pomalu, téměř krok za krokem získával opět jižní provincie. Každý den sice ještě mohl přinést obrat v jeho neprospěch, s Boží pomocí však Chan zvítězil. Pchej Fang byl zabit, mandaríni, kteří stáli na jeho straně, se strachem uprchli a bojovníci byli šťastní, že se smějí opět vrátit domů.

Po téměř dvouletém úporném zápolení byl Chan zase císařem takzvané »horké oblasti« jako jeho předkové. Rozhodl se, že si i zde zvolí jedno z měst za sídelní město a bude střídavě bydlet na severu i na jihu.

Sotvaže císař zveřejnil svůj záměr, dostavili se k němu vyslanci z různých měst a prosili ho, aby se usadil u nich.

I když ho blízkost moře velmi lákala, odmítl všechny žádosti přicházející z těchto míst. Chtěl žít ve středu provincií, aby měl o všem lepší přehled. Konečně si císař zvolil poměrně malé město jménem Čchang-čhun. Po drobení šlechtici museli uhradit náklady spojené se stavbou císařského paláce. Učinili tak bez reptání, protože byli rádi, že budou konečně opět moci žít v míru.

Teprve teď se ukázalo, jakou spoušť válka natropila. Pole byla rozdupána, stáda vybita a mladý dobytek chyběl. Vojáci ale především úplně zničili dílny a farmy pro pěstování hedvábníku, které bylo právě zde na jihu velmi rozšířené. Lidé museli pomalu opět vybudovat to, co bylo předtím rychle zpustošeno.

Obnova však poskytovala práci a zaměstnávala příslušníky všech stavů. Rozběhly se znovu horlivěji i práce na stavbě zdi. Jen ve stavbě chrámu Vznešeného se již nepokračovalo. Lidé si zvykli na to, že se bohoslužby konaly v budově, která byla jen napůl hotová. Z malých siní stavitelé odstranili výzdobu, aby se dokončila velká hala. Ani Chan si neuměl představit, k jakému účelu mělo sloužit těchto šest malých chrámů. Teď se do nich ukládalo různé nářadí.

LÉTA JEDNOTVÁRNĚ plynula. Chanův syn Čchung dospěl a spolu s ním i jeho o něco mladší bratr Čou. Oba se chtěli podílet na vládě a naléhali v tomto směru na otce. Cožpak Chan úplně zapomněl, jak on sám kdysi toužil po činnosti? Rozhněval se na syny a vyčítal jim, že se nemohou dočkat jeho smrti. Bolestně dotčení se od něho odvrátili.

V císařském paláci a v okolí stárnoucího císaře zavládla neveselá nálada. Viděl, jak jeho lid opět nepozorovaně přechází nazpět ke staré modloslužbě poté, co tibetští kněží zemřeli a jejich místa zaujali kněží Říše středu. Na všem spočíval nesmírně velký tlak. Kde jsou ty doby, kdy se zálibou pracující národ vytvářel za smíchu a žertování umělecká díla, kdy se vděčný národ modlil ke Vznešenému?

Chan vysílal úpěnlivé prosby k Bohu, ale jedinou odpovědí se mu zdála být Wu Tchiho smrt. Ó, že tento věrný muž musel zemřít právě teď! Císař se cítil úplně opuštěný. Neustával ve svých modlitbách. Jestliže nepomůže Bůh, kdo zachrání národ před ním samým? A Bůh pomohl.

Z Tibetu přišel láma v modrém rouchu podobném tomu, jaké kdysi nosíval Lao-c'. Jmenoval se Čchuang-c' a byl kromě prince Chana jediným žákem, jehož Lao-c' kdy měl. Nabídl se císaři, že mu pomůže, a císař ho přijal s otevřenou náručí.

»Buď mi bratrem,« prosil vládce. »Oba jsme kdysi měli jednoho duchovního otce. Opravdu, tebe mi určitě poslal Vznešený do mé velké osamělosti!«

»Vznešený mi dal pokyn, abych tě vyhledal,« potvrdil Čchuang-c' vážně. »Jdi k Chanovi. Jeho duše je ve velké duševní tísní, a proto se Chan setkává s nesnáze v všem, do čeho se pustí. Myslí si, že mne našel, a hledá mne jen tehdy, když si nad sebou zoufá. Hledá vlastně sám sebe!«

»To pravil Vznešený?« zeptal se Chan smutně. »Pomoz mi proto, bratře, aby se to změnilo! Staň se mým nejvyšším rádcem, jako jím byl Lao-c' mému otci.«

Čchuang-c' zahájil svou činnost tím, že navštívil všechny kněze Božích chrámů a sjednotil je pod svou pravomoc. Všude nacházel mnoho nesprávného, ale protože nic nepodnikal bez pokynu Vznešeného, byly jeho zákroky všude moudré a spravedlivé a lidé se jim podřizovali.

Když se asi po roce vrátil z cesty po říši, promluvil s císařem o jeho synech.

»Princové promarňují svá nejlepší léta nečinností, císaři. Dovol jim podílet se na vládě. Dosaď Čchunga jako svého zástupce do Kuej-čou a Čou-ovi svěř severozápadní oblast říše, tak bude země stále zabezpečena proti nepřátelům. Kromě toho se tvoji synové naučí pod tvým vedením všemu, co národ může žádat na svém vladaři.«

Chan nemohl tuto moudrou radu ignorovat. Dal zavolat syny a sdělil jim, že pro ně má práci. Z radosti princů poznal, jakého bezpráví se na nich dopustil, když je obvinil, že čekají na jeho smrt. Otce se syny nyní sepjalo

pevné pouto a přineslo i zemi obrovský užitek. Již za několik roků začala opět vzkvétat: práce, kterou lidé dosud vykonávali jen s nechutí, se opět změnila v radostné tvoření, z řemesla se stalo umění.

Znovu se našli muži, kteří dovedně ovládali štětec. Neomezovali se však již pouze na předměty z kaolinu nebo z hedvábí, ale malovali na pergamen a na nový, pergamenu podobný výrobek z rákosí jménem papír.

Papír byl téměř stejně pevný jako pergamen, ale byl mnohem lacinější, a proto si jej mohli opatřit i prostí lidé. A v národě vykvetl ještě i jiný druh umění: básnictví. Tu a tam se objevovali lidé, kteří to, co chtěli říci, vyjadřovali vázanou řečí a také zpívali za doprovodu malých nástrojů. Toto umění se rychle rozšířilo, nebylo omezeno pouze na jeden stav.

Čchuang-c' dbal na to, aby vědění o Bohu a uctívání Vznešeného zaujaly v národě opět první místo. Neměl sice rozsáhlé vědění jako Lao-c', který ve všem uměl poradit a pomoci, scházela mu laskavost, díky níž si jeho předchůdce nakloňoval srdce lidí, nikdy však neztratil spojení se Světlem a to mu pomáhalo splnit jeho těžké úkoly.

Navíc se pokusil zaznamenat všechna Lao-c'ova slova, která si uchoval v paměti. Čas od času předčítal císaři své záznamy a Chan si vzpomínal na výroky svého učitele a doplňoval lámovy zápisy. Přitom si Chan uvědomoval, jak bohaté bylo jeho mládí.

Měl nejlepšího učitele, jaký vůbec kdy byl. Nevyučoval ho jen vědomostem, ale naplňoval jeho mladého ducha vědáním o Bohu. Jeho otec ochotně podporoval vše, co mu mohlo pomoci zvýšit duševní sílu a moudrost.

A přece to všechno, co kdysi tak zářivě jasně naplňovalo jeho duši, kleslo do všednosti! A podobně jako jemu se dělo celé zemi. Plameny, které Lao-c' rozdmýchal a které měly čistě šlehat vzhůru, hořely dál jen jako užitečný oheň v krbu, jenž mnohdy jen doutnal a často již zhasl.

Náhle skryl císař obličej do dlaní a nezadržitelně se rozplakal.

»Co jsem mohl udělat ze svého života, co mohl Bůh ode mě očekávat a co jsem z toho učinil!« lkal zoufale. »Všechno se stalo povrchním a zasypal to písek! Jak se to mohlo stát?«

Čchuang-c' k němu přistoupil a položil mu ruku na rameno.

»Tážeš se, císaři, jak se to mohlo stát? Odpověď na to je prostá. Nikdy jsi neděkoval Bohu za to, co ti bylo dáno. Vzpomněl sis na něho teprve tehdy, když jsi potřeboval jeho pomoc. Kdybys každý den vzdával Bohu úctu za jeho nesmírnou dobrotu, tento cit by v tobě vyrostl a posílil tvé chtění a plamen tvého ducha. Co se nám stane zvykem, toho si již nevšímáme. A tak, jak jsi to dělal ty, to dělá i tvůj národ.«

»Bratře, vidím, že máš pravdu,« přiznal Chan po dlouhém mlčení. »Ale teď už je pozdě. Škoda se už nedá napravit.«

Čchuang-c', který neměl tak vyrovnanou povahu jako jeho učitel, se již neovládl a vybuchl.

»Jak můžeš říci, že je pozdě, císaři!« zvolal rozhořčeně. »Pozdě« může říci jen Vznešený, když vysloví svůj rozsudek. Člověk však smí, má a musí usilovat dál stůj co stůj až do posledního dechu. Věř mi,« pokračoval mírněji, »můžeš napravit ještě mnohé, jestliže budeš poctivě chtít.

Upuští od starých zvyků. Uvažuj o tom, čemu ses v mládí naučil, hledej Boha v jeho dílech a projevech jeho milosti, kterých se ti opravdu dostalo nemálo. Usilovně hledej Boha celou duší, děkuj mu za to, čím jsi, co máš, a za to, co se v tobě probouzí pod sutí všednosti. Především ale, můj císaři, v takových chvílích nezapomínej, že jsi císařem!«

Láma vyšel z komnaty volným krokem a ponechal vladaře sobě samému. Modlil se však za něho a jeho úpěnlivé prosby přivolaly hluboce zkroutěnému člověku pomoc.

CÍSAŘ ZŮSTAL ve svých pokojích tři dny a nechtěl nikoho vidět. Tři dny přemýšlel o svém dosavadním životě. Pak pocítil takovou sílu, jako dosud nikdy, ani v okamžicích, kdy věděl, že je mu pomoc Vznešeného nablízku.

»Vznešený,« prosil snažně a pokorně, »prodluž můj život, abych mohl začít znovu a dělat všechno lépe.«

Nezůstalo utajeno, že se císař úplně stáhl do ústraní, a hned se vyrojilo mnoho různých dohadů. Někteří lidé vyslovovali obavu, že se kvůli něčemu rozhněval, jiní se domnívali, že je nemocný a že asi brzy zemře.

Ti se ale brzy přesvědčili o opaku. Císař přišel na shromáždění rady zpříma jako zamlada. Jeho hlas byl jasný a zvučný a připomínal hlas jeho otce.

Rychle a rozhodně vydal rozkazy, aniž se mnoho ptal na názory rady. Bylo mu, jako by mu vnitřní hlas napovídal všechno, co potřeboval vědět. Díky tomu narostla jeho duchu křídla a radostně ho vynesla nad všednost dnů.

Mandaríni udiveně zírali na změněného císaře. V mnohém z nich jeho slova a tón, jakým je pronášel, vyvolaly ohlas. Vládcova svěžest uchvátila i je a vnukla jim lepší myšlenky než dosud. Přicházeli na leccos, co by mohlo sloužit ku prospěchu země.

Později Chan hovořil s Čchuang-c'em, jak nejlépe a znovu rozdmýchat jiskérku víry doutnající v národě v plamen.

»Bude nejlépe, když povoláme co nejvíce bratří z Tibetu, aby kázali

v chrámech roztroušených po celé zemi, a to pokud možno ve stejnou dobu. To by lidi vyburcovalo a dobrým by to pomohlo, aby se vzpamatovali.«

»Bude však trvat dlouho, než bratři dorazí,« povzdechl si císař.

»Je to krátká doba ve srovnání s léty, která jsi promeškal,« odpověděl Čchuang-c' neúprosně.

Mezitím Chan odeslal k synům posly s výzvou, aby se k němu dostavili. Čou přijel první, protože měl kratší cestu. Když s ním otec mluvil o nově získaném poznatku, projevil syn netrpělivost.

»Otče, věř mi, takové hloubání nad ztraceným časem a nesprávně prožitým životem jsou příznaky stáří!« řekl láskyplně, aby otce uklidnil. »Byls pro nás vždy nejlepším otcem a svému lidu velkým a spravedlivým vládcem.«

Chan se znovu pokusil přesvědčit syna a připomněl mu, jak země rozkvétala za Chou Čouovy vlády.

»Dědečkovi stál po boku Lao-c' a jeho tys neměl. Čchung a já jsme přesvědčení, že láma všech lámů nebyl člověkem, ale bytostí ze světlych výšin. Proto také na všem, co udělal nebo co řekl, spočívalo Boží požehnání. My lidé se musíme spokojit s menším úspěchem. Tím si nelam hlavu, otče.«

Tak to zůstalo. Syn odmítl přistoupit na otcovy myšlenky. Krátce po jeho odjezdu přijel Čchung.

Ve tváři měl vepsány stopy vážných úvah, oči mu neobvykle zářily. Jakmile vstoupil do místnosti, již otec věděl, že u něho najde porozumění. Oba prožívali totéž, oba sváděli tentýž vnitřní boj a byli proniknuti stejnou touhou napravit sami sebe a pak i celou zemi.

Otec, který viděl ve svém nejstarším synovi nástupce, z toho měl velkou radost. Čchung jistě půjde započatou cestou dál a povznese lid. Ještě není všechno ztraceno!

Čchung s radostí uvítal myšlenku o bratrech z Tibetu a jejich kazatelském poslání.

»Věř mi, otče, národ je potřebuje, aby ožil. Soudím tak podle toho, jak se houfně sbíhá kolem každého, kdo hlásá něco nového. Zdá se, že u nás na jihu je zvláště příznivá půda pro bludy všeho druhu. Vyrůstají a bují jako plevel. Když potřebujeme jeden, vystrčí na jiném místě hlavu druhý. Jejich zastánci překřikují jeden druhého a to je na tom ještě dobré,« dodal se smíchem. »Jeden tak umlčuje druhého a není nutné pokaždé zasáhnout.«

»Nevěděl jsem, že je to u vás tak zlé,« divil se Chan. Syn ale pokračoval:

»Chtěl jsem ti o všem povykládat až při setkání s tebou, otče. Je to něco

velmi málo hmatatelného, takže se o tom nedá dost dobře psát. Spíše to visí ve vzduchu, cítíme to. A toto příšerné, strašidelné cosi mě přimělo k tomu, že jsem se konečně zamyslel sám nad sebou.

Až budeš rozdělovat tibetské bratry, pamatuj na naši těžkou situaci a pošli nám jich tolik, kolik jich budeš moci postrádat. Slibuji si od nich velmi mnoho.«

Císař nemohl nechat syna odjet, dokud si s ním nepromluvil o jeho bratřích, který ho svými názory tak těžce zklamal.

»Otče, Čou tě vždycky pokládal za svůj vzor,« připomněl Čchung. »Když ses pokusil snížit se v jeho očích, muselo ho to velmi citelně zasáhnout. Jeho láska k tobě to nemohla snést.«

»Koho ty máš za vzor, Čchungu?« zeptal se Chan, i když si byl předem jist odpovědí.

»Dědečka!« zvolal syn a pohlédl rozzářenýma očima na otce. »Vím, že ani ty bys nechtěl, aby to byl někdo jiný.«

Císaře zaplavila vlna radosti. U tohoto syna ještě není nic ztraceno! Bude zemi požehnáním.

O NĚKOLIK DNÍ později navštívil císaře Čchuang-c'. Přišel nevolán a byly na něm patrné stopy radostného pohnutí.

»V tom je skutečně ruka Všemohoucího,« volal bez jakéhokoliv úvodu. »Právě přišla zpráva, že třicet tibetských kněží pod vedením jednoho lámy je na cestě do Ťiang-ningu. Možná, že dorazí ještě dnes!«

Císař celý rozechvěný naslouchal. Chce mu Vznesený ukázat, že je teď na správné cestě?

Kněží přišli. Vypadali důstojně a svou vyrovnaností museli učinit hluboký dojem na každého, kdo se s nimi setkal. Jejich pohyby i řeč byly klidné, měli zářící oči a byli skoupí na slovo. Teprve teď Chan pochopil, co mu Lao-c' vyprávěl o klášteře.

Láma požádal císaře o slyšení mezi čtyřma očima a pak vyprávěl, že se na Lao-c'ův rozkaz vydali na cestu, aby pomohli císaři i Říši středu.

»Máme opět zvěstovat Boha, aby tvůj lid k němu znovu našel cestu, ó císaři,« prohlásil starý mudrc s klidnou důstojností.

»Ale i tobě, císaři, přináším poselství.«

Láma zavřel oči a sepal ruce, jako by se chtěl úplně uzavřít vnějšímu světu a naslouchat jen svému nitru:

»Pověz mému synu Chanovi, že nikdy není pozdě k obrácení, ale je k to-

mu nutné vynaložit všechny síly a schopnosti. Jestliže jen jedinou myšlenkou zůstaneme stát na cestě, pak budeme připoutáni k minulosti.«

Chan měl dojem, jako by právě zaslechl hlas svého učitele. Byl to ten měkký, a přesto pevný hlas, který provázel jeho mládí. Přijal slova s hlubokou vděčností. Pak se s lámou dohodl na rozdělení bratrů a již příštího dne se neúnavní Tibeťané vydali na cestu, vstříc svým novým působištím.

Láma jménem Chej Wen-jang zůstal v hlavním městě a denně vykonával v Božím chrámu pobožnosti. Sice se konaly i předtím, účastnilo se jich však velmi málo lidí. Teď se začali hrnout na pobožnosti v zástupech, takže se do prostorné haly málem nevešli.

To, o čem láma mluvil, se nijak nelišilo od toho, co vlastně všichni věděli. Ale způsob, jakým k nim promlouval, je uchvátil. Většina z nich začala na Boha myslet jen formálně. Uctívali ho stejně, jako jejich předkové vzývali božstva.

Pojem »oběti« u nich byl zakořeněn tak hluboko, že sami zavedli oběti Bohu ve formě květin, kamenů a ovoce, které pokládali na oltář. Tím však činili pouze zadost vlastním citům, sami měli z oběti radost.

Chej Wen-jang navázal na jejich oběti a našel pravá slova, jak vdechnout těmto mrtvým formám život. Náhle někteří lidé začali vycítovat, že Bůh není pojem, nýbrž síla, a okamžitě ucítili účinky této síly. To je nadchlo! Byli uchváteni v nejušlechtlejším, nejlepší smyslu!

Ať urození nebo prostí, všichni byli strženi. A když dospěli tak daleko, láma na ně zapůsobil důtklivěji a ukázal jim, jak se svým klesnutím rouhali Bohu a jak zneužívali jeho svatého jména.

»Ani oběti, které jste si vymysleli, jste nepřinášeli Bohu, ale sami sobě.«

Když to jednoho dne zvolal k lidem, řadami posluchačů proběhlo ochromující zděšení. Vždyť to mysleli dobře! Láma se chopil jejich myšlenky a vysvětlil jim, že nezáleží na dobrém úmyslu, ale na opravdovém činu.

»Každý z nás musí sám pro sebe navázat spojení se Vznešeným. To mu dodá sílu, která jeho duši nasytí a posílí, která ho prožhaví a pročistí.«

Na tom, jaký duch teď panoval na společných poradách, Chan poznával, že i většina jeho rádců začala znovu. Přestali usilovat o projevy jeho přízně. Každý se pouze snažil plnit svou povinnost, aby to bylo ku prospěchu říše.

I na kazatelské činnosti bratrů spočívalo Boží požehnání, na mnoha místech ale bylo velmi obtížné upoutat duše posluchačů. V některých městech se setkávali s tak tupou lhotežností, že někdy na pobožnost nikdo nepřišel.

V tom případě navštěvovali pracoviště a navazovali hovor s muži. Často se jim teprve po dlouhé době podařilo získat důvěru lidí, ale nikdo z nich

neklesal na mysli. Všichni věděli, že záleží jen na nich, jestliže pracují bez úspěchu, a proto neúnavně začínali vždy znovu a znovu.

Nejhorší situace byla na jihu, v horké oblasti. Chej Wen-jang tam poslal duchovně nejsilnější bratry, kteří také nejlépe ovládali řeč. Zdálo se, jako by se nad zemí rozlila světlá záře.

Tak to vycítoval Čchung, ale svýma očima, zvyklýma ostře pozorovat, spatřil i něco jiného. Viděl, jak se proti tomuto světlému proudění postavil temný mrak. Zdálo se, jako by ze všech skrytí vylézala a plížila se všechna havěť stíhající se světla a shlukovala se k obraně. Čchung ji sice vycítoval už dávno, nemohl ji však vidět a hmatat.

Otřásl se hnusem, ale zároveň se zarazil, zmaten sám sebou: jak to, že vidí věci, které jsou podle všeho druhým lidem skryty? A když se na tyto útvary zahleděl bystřeji, nabývaly jiné podoby, měnily se v obyčejné lidi – a přesto si byl jist, že způsob, jakým je viděl poprvé, byl správný!

Již dávno si zvykl všechny myšlenky toho druhu posílat v modlitbě vzhůru. Věděl, že má-li se mu dostat vysvětlení, dostane se mu jej. A skutečně, i tentokrát přišla pomoc.

»Díky milosti Vznešeného se ti otevřel druhý zrak, Čchungu,« slyšel odpověď. »Máš vidět i to, co je tak jemné, že to obvykle zůstává lidskému zraku skryto. Máš číst v duších lidí, abys jim uměl pomoci. Tvůj národ potřebuje pomocníka.«

Čchung měl z daru radost a slíbil, že jej bude používat ze všech sil, jak si to dárcce přeje. Rozhlédl se bystřeji kolem sebe. Opět spatřil temné mračno, které nedovedlo nic jiného než se vzpouzet Světlu.

Tyto nástroje zla v lidské podobě přetrvaly dobře skryty celé ty dlouhé roky. Teď je volal do boje jejich pán, aby mu nebyla odejmuta provincie, které se zmocnil. Čchung to nyní jasně poznal.

Lidé tohoto druhu se vyskytovali ve všech vrstvách obyvatelstva. Ti, kteří jinak žili přísně od sebe odděleni, se zde sešli vedeni stejnou snahou: bránit se pronikajícímu Světlu až do posledního muže. A jak bojovali, jakých strašných duchovních zbraní používali: posměchu, přemlouvání, pomluv, pověr a nejpodlejších lží!

A to všechno se mohlo rozmáhat v zemi, kde ještě před nedávnem žil a hlásal Lao-c'! To mohlo vzniknout před Čchungovým očima, v jeho bezprostřední blízkosti!

Kde se vzalo tolik temných bytostí?

Čchung, který se chvěl ošklivostí, si znovu a znovu kladl tuto otázku, až i na ni dostal vnitřní odpověď:

»Tvůj národ se odchýlil od Vznešeného a tím poskytl pánu temnot příležitost, aby se jeho tvorové, jeho služebníci zde mohli vtělit. Tito sluhové temnot nyní budou pomalu otravovat své okolí, jestliže jim v tom nikdo nezabrání. Ty je smíš vidět, abys věděl, oč jde, Čchungu. Použij veškeré své moci, abys zajistil Světlu vedoucí místo ve své říši!«

Pán temnot! V jaké souvislosti již o něm Čchung slyšel? A pak si vzpomněl: Viděl ho Lao-c' a spolu s ním všichni, kteří byli přítomni proslovu »Tajuplného«. Jeho dědeček Chou Čou mu o tom vyprávěl a připojil:

»Také ty s ním ještě budeš mít co činit, s tímto nejpříšernějším ze všech bytostí. Pán temnot nikdy neupustí od toho, co si vytkl za svůj cíl. Pak se modli a bdi, milý vnuku, aby toho země zůstala ušetřena.«

Ano, chce se modlit, chce bdít, ale také bojovat, i kdyby měl nasadit vlastní život. Čchung se zmocnil prudký hněv.

Dal zavolat nejvyššího tibetského bratra a zeptal se ho: »Cos viděl v naší provincii?«

Kněz se na něho chvíli pronikavě zadíval a pak pravil:

»Totéž co ty, princí.«

Čchung se však nedal touto vyhýbavou odpovědí zmýlit. Tibetanům bezvýhradně důvěřoval, a proto se i teď zmínil o tom, co každý den a každou hodinu viděl stále jiným způsobem.

Kněz rozvážně pokýval hlavou a pak se k němu obrátil:

»Jsi požehnaný, Čchungu, že Vznešený otevřel tvůj duchovní zrak. Jistě víš, proč se tak stalo.«

Čchung přikývl, potom ale vyslovil svou prosbu:

»Moudrý knězi, dovol, abych ti směl pomáhat! Ukaž mi, jak zdolat tuto smečku ďáblů! Vidím je, jak jásají a cení zuby v naději, že zabrání pronikání Světla a že tak zpečetí osud horkého kraje!«

»Když budeme potřebovat tvou pomoc, požádáme tě o ni. Ale tvoje cesta není naší cestou. Můžeš čelit tomuto nebezpečí nezávisle na nás. Modli se a hledej ve Světle moudrost, která ti dosud chybí.«

Princ, který by se k němu rád připojil, byl opět sám, odkázán jen na sebe. Že je sám? Ne, může doufat v pomoc! Neustále vysílal své prosby vzhůru ke Vznešenému. A vtom dostal první pokyn:

»Čkej, ale nepřestaň být bdělý!«

V té chvíli se v něm vynořila myšlenka: Bylo by možná dobře, kdybych pořídil seznam mužů, na nichž poznám, že patří k temnu. Neptal se dlouho, zda přišel na tuto myšlenku sám nebo jestli mu byla vnuknuta, a začal ji ihned provádět.

První, koho musel zaznamenat, byl jeho vlastní posel. Po něm následoval správce zahrad a jeden ze strážných u dveří paláce. Ve shromáždění rady našel tři mladší mandaríny a jednoho kněze domácího původu. I nosič vody, který byl trvale zaměstnán v palácových zahradách, byl celý temný.

Čchungu přitom napadlo, že všem těmto lidem je kolem dvaceti až třiceti let. V té době tedy začal úpadek! Pak zaměřil pozornost i na mladší lidi a na chlapce. Mezi nimi to vypadalo hrozně. Zde musel postupovat obráceně a zaznamenávat světlé lidi.

A když se seznam zvětšil, ukázalo se ještě něco: byli to většinou chytří, učení muži, přinejmenším takoví, kteří byli mezi sobě rovnými považováni za neobyčejně nadané. Musel o tom přemýšlet.

Mezitím bratři pokračovali ve svých kázáních a chrámy se začaly pomalu plnit, i když mnoho návštěvníků přicházelo jen ze zvědavosti. Čchung nevynechal ani jedinou pobožnost, která se konala v hlavním chrámu Kuej-čou.

Přicházel a odcházel většinou pěšky, aby měl možnost přidat se k lidem a naslouchat jejich hovorům. Přitom zjistil, že při odchodu z chrámu čeká pokaždé venku na věřící hlouček lidí a pustým posměchem zlehčuje a zesměšňuje všechno, co duše věřících přijaly. K tomu nesmí docházet!

Čchung chtěl svůj úmysl ihned uskutečnit a postávání kolem chrámu zakázat zákonem, ale vnitřní hlas ho varoval:

»Neunáhlej se, nejdříve popros o odpověď shůry.«

Učinil tak a odpověď zněla:

»Dej pokyn, aby se zítra pobožnost konala pod širým nebem.«

Čchung o tom promluvil s knězem a ten ihned souhlasil. Náměstí před chrámem bylo dost prostorné, aby se na ně vešel větší počet věřících, než kolik se jich obvykle účastnilo pobožnosti.

»Nikomu se o svém záměru nesmíme zmínit, princí,« varoval kněz, »a celou noc věnujme modlitbám. Musíme se modlit tak, jako jsme se ještě nikdy nemodlili, protože teď nadchází boj s pánem temnot!«

Čchung měl radost. Ani na okamžik nezapochyboval o vítězství Světla. Neměl povahu, která by dovedla klidně čekat. Mnohem raději by udeřil ihned.

Věřící byli překvapeni, když spatřili chrám zavřený a náměstí vyzdobené ke slavnosti. Bezmračná obloha se klenula nade všemi, kteří dnes chtěli uctít Boha pod širým nebem. Zpráva o této novotě se rychle rozšířila a na náměstí se hrnul nespočet zvědavců.

Uplynula asi polovina pobožnosti, když ji náhle přerušily divoký rámus,

křik, pískání, bubnování, napodobování zvířecích hlasů a bláznivý smích hulákajícího davu. V jedné z přilehlých uliček se objevil obrovský zástup prapodivně vystrojených lidí. Poskakovali a všelijak se kroutili a přitom tropili všemožným způsobem hluk.

Na obličejích měli masky démonů, jaké se dříve používaly při chrámových tancích v pagodách. Ruce a nohy si načernili, aby vypadali strašidelněji. Přicházeli stále blíž, až kolem věřících uzavřeli kruh.

Věřící si mysleli, že jim snad prasknou ušní bubínky, jaký pekelný řev vydávali. Kruh výtržníků se stále zužoval. Věřící byli stále více zatlačováni do středu náměstí. Za chvíli nebudou mít kam si stoupnout.

Vtom Čchung vyskočil na jeden z nízkých dřevěných sloupů, které stály před chrámem a na které se umísťovala vykuřovadla. Vyšvihl se mrštně jako panter a stál zde nyní stíhlý a vzpřímený před očima všech. Řev rázem ustal a místo něho se ozvaly výkřiky:

»Princ! Zástupce císaře!«

Volali všichni, jedni radostí, druzí zděšením. S jeho přítomností nepočítali. Naplňovala ho velká, svatá síla. Jeho vnitřní hlas mu sděloval, co má na příkaz Nejvyššího dělat. Jeho tvář zářila radostí a důvěrou. Zvedl ruce k nebesům a tváří v tvář temnu se hlasitě a srozumitelně modlil:

»Ó Vznešený, vidíš, jaké bezbožnosti se zde dopouštějí. Nezasloužili jsme si nic lepšího, protože jsme na tebe dávno, dávno zapomněli. Aby však pán temnot věděl, že jsi při nás, prosím tě: rozetni tento kruh, který se nás rouhavě snaží obemknout.«

Ještě ani nedomluvil, když se přihnala prudká bouře. Po ještě před chvílí modré, bezmračné obloze se honily těžké mraky. Blesky šlehalý a na dav se řinuly proudy vod. Rušitelé míru se celí strachem bez sebe s křikem rozprchlí. Za několik okamžiků jich bylo náměstí zbaveno a věřící mohli klidně vejít otevřenou branou do chrámu.

I mezi nimi bylo ještě hodně vlažných, ale zásah Vznešeného jimi hluboce otřásl. A tak útokem temnot bylo dosaženo pravého opaku toho, co temnoty zamýšlely.

Přesto na sebe stále znovu upozorňovaly. Čchung trvale vysílal prosby k nebesům, až dostal nový pokyn Vznešeného.

Venku v moři se nacházel ostrov, kam bylo těžké se dostat, ale rybáři, které tam zahнала bouře, vyprávěli, že je zcela neobydlený a pravděpodobně úrodný.

Čchung na shromáždění rádců a mandarínů oznámil, že nemá v úmyslu nechat ležet ladem tak velký ostrov, jako je Tchaj-wan.

Vylíčil jim, kolik je na něm nerostného bohatství, orné půdy a ovocných stromů, a každému, kdo by se tam chtěl usadit, slíbil všechnu potřebnou pomoc. Žádal jenom, aby se lidé, kteří se rozhodnou usídlit se na ostrově, přihlásili ve stanovené lhůtě.

Provincie byla přelidněná, takže se návrh císařova zástupce všem líbil. Došlo mnohem více přihlášek, než se čekalo. Čchung si dal předložit všechny seznamy a porovnával je se svými poznámkami. A jak mu bylo přišlibeno, mezi těmi, kteří měli chuť se vystěhovat, našel většinu temných. Kdo nebyl temný, toho ze seznamu vyškrtl; nějaký důvod se vždycky našel.

Zbylo však ještě hodně takových, o kterých Čchung nemohl rozhodnout jen podle jména. Dostali proto pozvání, aby se určitého dne dostavili do paláce, a tam museli projít kolem prince. Široce otevřeným duchovním zrakem viděl, kdo je temný, a za několik týdnů, které zbývaly do vyplutí, zaplnili tito služebníci temnot tři bárky.

Další čtyři bárky odvážely nářadí a majetek vystěhovalců. Mezi muži byl kněz a mandaríni měli za úkol rozdělit ostrov na okrsky a spravovat je. Lodě však dostaly rozkaz vrátit se ihned po vylodění.

Teprve když lodě kotvily opět v přístavu, projevil Čchung radost z toho, že se plán podařil.

»Teď si můžeme opět oddechnout, aniž by nám temno svíralo hrdlo,« řekl potěšeně a rovněž Tibeťané se radovali.

Nikdo neznal skutečný důvod tohoto stěhování, jediné nejvyšší kněz jej tušil. Ani s ním o tom Čchung nemluvil.

Pro horký kraj teď nastaly klidnější časy. Kněží prohlásili, že je načase, aby se vrátili do Tibetu, beztoho se všichni Tibeťané z ostatních částí země už vrátili. Čchung je ale naléhavě požádal, aby zatím zůstali, protože není možné, aby opustili i jeho ohrožený kraj. Nakonec se rozhodli, že se tady zdrží ještě nějakou dobu.

Po tomto slibu se Čchung vydal na cestu do Ťiang-ningu, aby podal zprávu svému otci. Císař hodně zestárl, byl však veselejší, než ho syn kdy viděl. Ze všech provincií přicházely dobré zprávy. Všichni kněží před svým návratem do vlasti ohlásili císaři, v jakém stavu opustili zemi.

Nikde nebyla situace tak zlá jako v horkém kraji. Myšlenka zbavit se temných lidí pomocí tří bárek a jednoho ostrova se císaři náramně líbila a také Čchuang-c' měl z nápadu radost.

»Ale co budeš dělat, když se vrátí?« zeptal se Chan.

»To je málo pravděpodobné, otče,« řekl Čchung v dobré náladě. »Bárky se vrátily. Čluny nemají a ani nástroje, aby si mohli bárky postavit. A mezi

těmi, kteří odpulili, není ani jediný, kdo by se vyznal ve stavbě lodí, na to jsem si dal zvlášť pozor. Pán temnot by jim musel nějaké lodě přivést, jinak by se k nim nedostali.«

ČCHUNG V HLAVNÍM městě dlouho nevydržel. Všechny své myšlenky zaměřoval jenom na svou provincii. Stále ještě viděl, jak se tu a tam shlukuje temno, ale většinou se mu je podařilo rychle ovládnout. Zasahoval bez jakýchkoliv ohledů, jakmile se mu k tomu naskytla sebemenší příležitost.

Přes svou přísnost, kterou často projevoval, se u lidu těšil oblibě. Rádcové na něho naléhali, aby se oženil, a zanechal tak po své smrti dědice. Nemohl se rozhodnout. Jeho bratr Čou se již dávno oženil a byl obdařen mnoha potomky. Některý z mladých princů by se jednou mohl stát císařem! Rádcové však na něho nepřestávali naléhat.

Jednou večer se procházel v zahradě a přemýšlel o všech radách, které právě vyslechl. Jak je zvláštní, že nemá ženu ani děti, ba ani jediného člověka, jehož by mohl nazývat přítelem. Je to jeho vina? Nebo to bylo chtěno, aby mohl plně sloužit národu, až se stane císařem?

»Až se stanu císařem,« šeptal si tiše pro sebe, zabrán do hlubokého přemítání.

Vtom zaslechl ve svém nitru odpověď:

»Nebudeš nikdy císařem, Čchungu. Vznešený rozhodl jinak.«

Princ strnul údivem. Proč by se neměl starat o celou říši? Kdo to bude dělat místo něho? Jeho bratr Čou?

»To jsou zbytečné otázky,« napomenul sám sebe. »Jestliže tak Vznešený rozhodl, je to dobře pro zemi i pro mne.«

»Čchungu, země spěje k úpadku, který nemůžeš odvrátit. Zbytečně by ses obětoval. Vznešený má pro tebe jiné úkoly.«

»Dej, ó Vznešený, abych tyto úkoly jasně poznal a radostně ti sloužil, ať je to kdekoliv!« zvolal Čchung. Odpověděl mu odporný, hrubý hlas:

»Nikdy už nebudeš sloužit, ani v dobrém, ani ve zlém; přišla tvá poslední hodina!«

Čchung již slovům nerozuměl – zezadu ho kdosi proklál mečem. Zhroutil se zalitý krví. Teprve za několik hodin ho našli sluhové, kteří přispěchali do zahrady zavolat svého pána k jídlu.

V té chvíli již nežil. Jeho tělesnou schránku odvezli do Ťiang-ningu a tam pochovali pod chrámem. Císař Chan ale nemohl pochopit, proč mu byl odňat jeho nejlepší syn. Vrah zmizel a nenašla se po něm stopa.

CHAN JEŠTĚ NĚKOLIK let spravoval říši ve vnějším míru. Dožil se vysokého věku a pak směl odejít z tohoto světa. Na jeho místo nastoupil Čou.

Svého úřadu se ujal s nejlepšími předsevzetími, brzy však zjistil, že je mnohem lehčí spravovat jedinou provincii, než vládnout tak velké říši, která měla velmi pestré složení.

Na Čchuang-c'ovu radu pověřil správou horkého území osvědčeného staršího mandarína a myslel si, že svým rozhodnutím toho pro jižní provincii učinil dost. Zanevřel na ni, protože tam byl zavražděn jeho bratr. Tuto námitku použil vždy, když se ho Čchuang-c' snažil přemluvit, aby se tam jednou sám poohlédl po právu.

V druhém roce Čouovy vlády ale přišla z jihu zpráva, že tam učí velký mudrc Konfucius a že kolem sebe shromáždil značný počet žáků.

»Mistr Kchung je mrtev,« prohlásil Čchuang-c' rozhodně. »Císaři, musíš dát zjistit, kdo se skrývá pod jeho jménem.«

»Odkud víš, že je Kchung mrtev?« zeptal se Čou lhostejně.

»Vyprávěl mi to Lao-c'. Vystupoval zde jakýsi mudrc, který si říkal »Tajuplný«. Lao-c' v něm odhalil podvodníka a Vznešený sám ho odsoudil.«

»A byl tento Tajuplný skutečně Kchung?« zeptal se Čou znovu.

Čchuang-c' mlčel, rozhodl se ale, že si sám opatří nutné informace. Proto podnikl cestu na jih a brzy našel toho, jehož hledal.

Přidal se mezi posluchače a několik dní strávil s nimi; potom už věděl dost. Protlačil se až k řečníkovi a položil mu otázku, jakým právem si přisvojuje titul lámy. Konfucius, jak se muž jmenoval, se na něho posměšně podíval.

»Tak se mě už ptali jednou a nebyl to nikdo menší než Lao-c',« prohodil nedbale.

»To není odpověď na moji otázku. Smím však na tobě žádat, abys mi odpověděl, protože jsem žlutý láma.«

»Ten jsem já také,« dostalo se mu ponaučení. »Takže jsme si rovni, jenom ty jsi starší než já. Dovol, ať se tě zeptám: ve kterém klášteře jsi získal svou hodnost?«

Na takovou drzost neměl Čchuang-c' co říci. Beze slova se otočil a odešel.

Navštívil mandarína, který byl ustanoven za Čouova zástupce, a sdělil mu, že mistr Kchung je dávno mrtev. Tento muž je zřejmě podvodník. I kdyby »Tajuplný« tehdy nebyl Kchung, tento muž by jím nikdy nemohl být; je příliš mladý, než aby se z něho mohl vydávat.

Mandarín, který se dosud o mudrce působícího na veřejnosti nestaral, slí-

bil, že celou záležitost vyšetří. Na svůj slib sice zapomněl, ale Čchuang-c' se ho nepřestal dotazovat, až se konečně mandarín rozhodl, že dá mudrce předvolat. Žádal však, aby s ním byl Čchuang-c' konfrontován.

Tím dokázal, že sám nemá vůbec zájem o to, jak vyšetřování dopadne. To Čchuang-c'a velmi rozesmutnilo – předvídal, že temno zvítězí.

Mandarín zahájil výslech velmi obratně. Nejdříve oba lámy požádal, aby prohlásili, že jsou pravými lámy, a pak se zeptal toho, který si říkal Konfucius, kolik je mu let.

Muž uvedl věk, který by sice odpovídal skutečnému Kchungovu věku v případě, že by dosud žil, ale který se vůbec neshodoval s jeho věkem. Když ho na to mandarín upozornil, mudrc se zasmál a řekl:

»Poznávám, že jsi ještě neviděl mnoho mudrců, jinak bys věděl, že když se člověk zabývá učenými záležitostmi, uchová si tělo mladým, zejména pokud žije jako služebník Vznešeného.«

»Proti tomu nelze nic namítnout,« řekl mandarín a neskryval svůj obdiv. »Pověz nám něco o své nauce. Co vlastně hlásáš?«

»Hlásám, že k tomu, abychom žili blaženým pozemským životem, nemusíme snášet všechno to utrpení, jak o něm učí kněží. Není nutné, abychom se zříkali blahobytu ani pozemských radovánek. Jak bychom tím sloužili Bohu? Je mu nějak platné, jestliže se trápíme a vzdycháme nad svou hříšností?«

»A ty si skutečně myslíš, že lidé takovým životem, o jakém kážeš, učiní Bohu zadosť?« přál si vědět mandarín.

Čchuang-c' pozoroval, jak je tím mandarín nadšen, a hrozil se toho.

»Jen zkus žít podle mé nauky, urozený pane, a uvidíš, jak budeš veselý a spokojený. Lid tě bude mít v lásce a zahrne tě poctami. Přijmu tě do kruhu svých žáků, takže se ti bude dostávat všeho požehnání, které mám možnost poskytovat.«

»Dost již toho rouhání!« zvolal Čchuang-c', jak nejhlasitěji mohl.

Konfucius se jen výsměšně zasmál:

»Je vidět, že jsi příliš starý a zkostnatělý, než abys mohl pochopit něco nového. Bude pro tebe nejlépe, když se vrátíš do svého kláštera. Pro takové lidi, jako jsi ty, tady už není místo.«

Čchuang-c' beze slova opustil místnost. Modlil se k Bohu o pomoc proti této nestvůře. Místo vyprošené pomoci přišel rozkaz, aby se vrátil do Tibetu.

TAK ODEŠEL I POSLEDNÍ, kdo odrazoval císaře, aby se rovněž zabýval nově hlásanou naukou. Zdálo se, jako by Vznešený nechal říši, které kdysi daroval Světlo, úplně samu sobě.

Nepravý Konfucius hlásal svou nauku bez přetvárek dál a získával stále více stoupenců. Dovedl obratně вплést do svých bludů vědění o Vznešeném.

Kdyby někdo skutečně zkoumal jeho slova, rychle by v nich našel rozpory. Ale nikdo se nenamáhal. Všichni byli jako v opojení. Bylo přece velmi snadné žít šťastně na zemi a později vejít do věčných zahrad, které Konfucius všem svým stoupencům štědře sliboval.

A když se některý přemýšlivý člověk zeptal, proč je teď tolik utrpení, moru a hladu, proč je více bídy a nouze než za časů Chou Čoua, dostal odpověď:

»Protože za Chou Čoua vznikla falešná nauka a od té doby lidé podle ní žili. Jen počkejte, brzy se všechno rychle zlepší.«

Konfucius, který již několik let procházel provinciemi, zavítal také do Ťiang-ningu, kde měl v úmyslu se usadit. Z lidí, kteří kdysi znali pravého mistra Kchunga, jistě už nikdo nežije, takže se toho může odvážit.

Čou ho přijal s velkou radostí. Konfucius se mu uměl mistrně zalichotit. Aby císař mudrci prokázal úctu, požádal ho, aby v některém z příštích dnů vykonal pobožnost v Božím chrámu na mýtině. Konfucius mu to s potěšením slíbil. Nic lepšího ho nemohlo potkat.

K tomu však nemělo dojít. Noc předtím postihlo hlavní město silné zemětřesení a srovnalo se zemí mnoho budov. Nejhuře byl postižen chrám. Nezůstal kámen na kameni. Vypadalo to, jako by bytostní, kteří kdysi pomáhali při jeho stavbě, rozmetali mstícíma se rukama své dílo. Zřítílo se i mnoho jiných chrámů. Nikdy již nebyly obnoveny.

Konfucius stále více odhazoval masku. Když Čou po krátkém panování zemřel a císařem se stal jeho syn Chan, zavedl Konfucius po celé zemi opět modloslužbu. Čína zvolna propadla temnotám a hrůze.

Obrovská říše, která se během staletí ještě zvětšila, již nikdy neuznala Vznešeného za svého Boha.

KNIŽNÍ ŘADA »ZAVÁTÉ DOBY SE PROBOUZEJÍ«

Z DOZNĚLÝCH TISÍCILETÍ

Mojžiš

Život Abd-ru-shinův na zemi

Abd-ru-shinova náhrobní deska vypovídá

Vyobrazení Abd-ru-shinovy náhrobní desky

Maria

Život Ježíšův na zemi

EFESUS

Život a působení připravovatele cesty Hjalfdara
v předhistorické době

ZOROASTER/ZARATHUŠTRA

Život a působení připravovatele cesty v Íránu

LAO-C'

Život a působení připravovatele cesty v Číně

BUDDHA

Život a působení připravovatele cesty v Indii

MOHAMED

Život a působení připravovatele cesty v Arábii

ZAVÁTÉ DOBY SE PROBOUZEJÍ

SVAZEK I:

Krišna

Nahome

Kassandra

Maria z Magdaly

SVAZEK II:

Atlantis

Říše Inků

První pozemské splnění ze Světla: Abd-ru-shin

1. Perští rodiče

2. V říši Ismánů

3. Vyvolený národ

Druhá milost ze Světla: Kassandra

Jan Křtitel

Potřetí se sklání Boží Láska: Ježíš z Nazareta

SVAZEK III:

První díl: Usilování o Pravdu

1. Egypt

2. Nemare

3. Faraóni

Druhý díl: A když přišlo Slovo Pravdy!

1. Neznámé ze života Syna Božího Ježíše

2. Apoštolové

Toužíte být skutečně člověkem a opravdově hledáte? Pak jsou tyto životopisy právě pro Vás. Napsali je ve 30. letech dvacátého století lidé obdaření mimořádnými schopnostmi žijící v blízkosti Abd-ru-shina, autora Poselství Grálu »Ve světle Pravdy«, na Vomperbergu v Tyrolsku. Spolu s ním zde působila jeho manželka, paní Maria, i slečna Irmingard a rovněž celá řada význačných osobností.

Abd-ru-shin, což v překladu znamená Syn Světla, žil na zemi již jednou v 1. pol. 13. stol. př. n. l. jako arabský kníže. Vládl mocné říši Is-Ra v oblasti horního toku Nilu a přijal k sobě Nahome, jak se slečna Irmingard jmenovala za svého tehdejšího života. Paní Maria, jeho část pocházející rovněž ze Světla, se vtělila na zemi jako Cassandra v maloasijské Tróji o něco později. Životopisy nám tak umožňují pochopit široké duchovní souvislosti mezi událostmi v dávné minulosti a v dnešní době.

Když se na zemi narodil Syn Boží Ježíš, byla to další milost: již potřeť se sklonila Boží Láska. Ježíšova osobnost a působení se nám teprve díky těmto pravdivým líčením vycházejícím ze skutečnosti vyjevuje v plné vznešenosti a důstojnosti.

Výstražným mementem je pro nás Atlantis, jež se vinou svých obyvatel potopila za den a noc... Naopak říše Inků, řízená zákony, které byly v souladu s činností stvoření, přetrvala tisíciletí.

Světlo dávalo v průběhu dějin připravit v různých zemích pomocníky, aby duchovně pozvedli národ a přivedli ho na cestu k výšinám: Hjalldara, Zoroastra/Zarathuštru, Lao-c'a, Buddhu i Mohameda. Jejich boj o Pravdu má mnoho společných rysů s českým dějinným úsilím o život podle Božího zákona.

Všechny cesty by dnes měly vyústit do velké cesty světla, která přímo a bez oklik vede vzhůru k Pravdě, k Jedinému, Věčnému. Stojí na ní obrovská světlá postava – Ten, na něhož odkazovali všichni přípravitelé cesty. Je to Saošjant, zářící hrdina Íránců, Maitréja Indů, Mahdí Arabů, židovský Mesiáš i ten, na kterého upozornil sám Ježíš jako na »Ducha Pravdy«, jenž má přijít.

Přinesl lidstvu poslední záchranu a pomoc
v Poselství Grálu »Ve světle Pravdy«,
osvobození z temnot, ale i třídění duchů a soud
nad nimi. K němu vedou všechny cesty,
je cílem, věčně živým křížem Pravdy.